

Narıngül Nadir

GÜNƏŞ ÜZLÜ QADIN

(Povestlər və hekayələr)

**"Elm və təhsil"
Bakı -2020**

Redaktor: **Nadir Məmmədli**

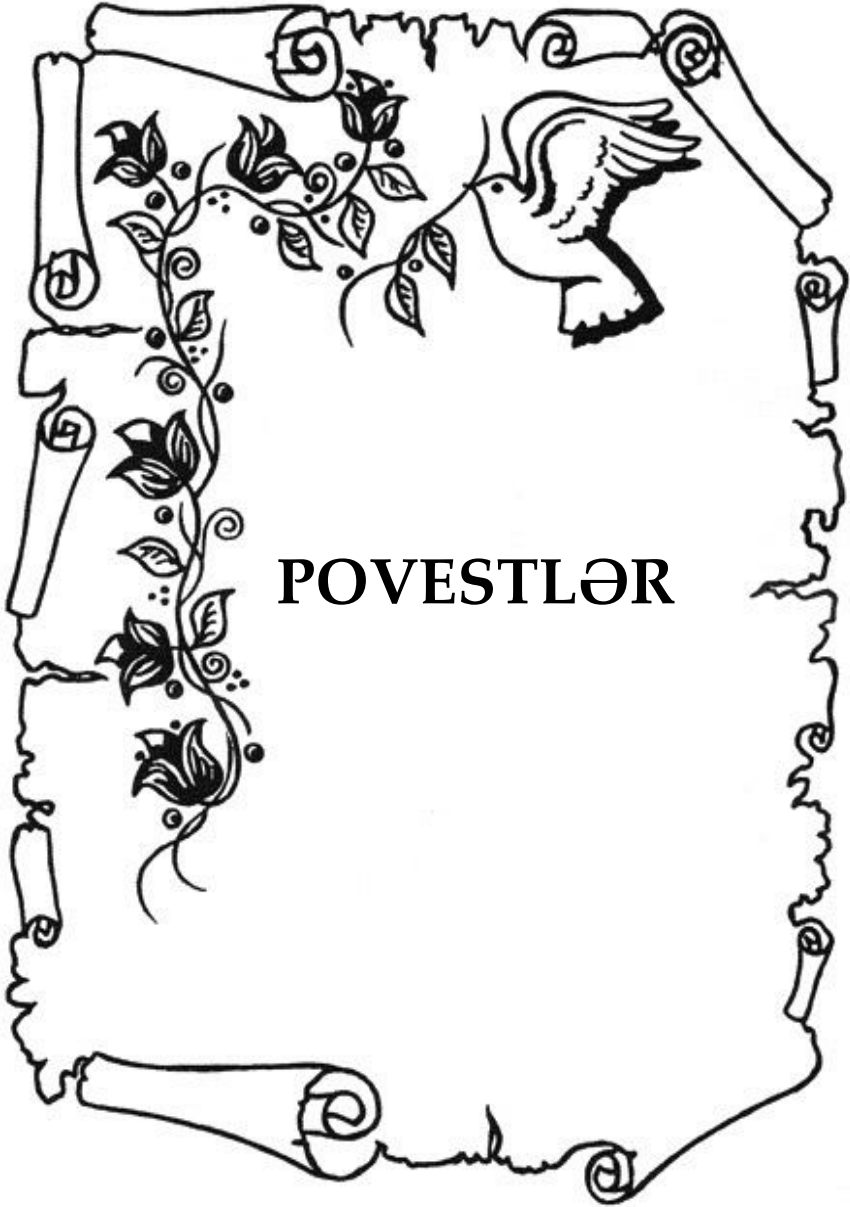
Filologiya elmləri doktoru, professor

Narngül Nadir. Günəş üzlü qadın.

Bakı, "Elm və təhsil", 2020, 224 səh.

M 4702000000 Qrifli nəşr
N-98-2020

© Narngül Nadir, 2020

POVESTLƏR

GÜNƏŞ ÜZLÜ QADIN

Günəş üzlüm” adlandırdığı qadından bunu gözləməzdi. Dünya dağıla, gözləməzdi... Hələ dünənə kimi “tək-tənhayam, yer üzündə tək-cə sənə sığınmışam” deyərək boynuna sarılan qadın belə etməməliydi. Kim nə deyir desin, etməməliydi!..

Hər şey qapıya çatmağına cəmi bir neçə pillə qalmış, film kimi baş verdi. Yarıaçıq qapıdan çıxan kişinin gülüşü, onu qapıdan ötürən qadının pıçılı ilə “yaxşı yol” söyləməsi, qapının örtülməsi; bircə anda gözünün qarşısında səhnələşdirildi. Heç nəfəs çəkməyə də macalı olmadı. Ehtiyatla, ayağının ucunda pillələri aşağı enən kişi gəlib düz yanından ötdü. Az qala çiyeniylə ona toxunub keçdi... Təbəssümü hələ üzündəydi. Məmnun-məmnun gülümsünürdü. Kişinin ayaq səsləri sonuncu pillədə eşidilənə kimi dayandığı yerdən tərpənmədi. Bir qədər sonra isə həyətdəki daş sükutu maşın mühərrikinin səsi parçaladı.

Bir anlıq nə edəcəyini bilmədi. Beynində uğultu vardı, ürəyi yerindən çıxacaqmış kimi tez-tez vururdu. “Deməli belə... Evə başqa kişi gətiribmiş. Bilir ki, mən bu vaxtlar bura gələn deyiləm. Tamamilə arxayın imiş...” Kişinin üzündəki məmnun təbəssümü xatırladı. Necə də xoşbəxt görünürdü. Görünürdü yox, çox güman ki, o an elə doğrudan xoşbəxt idi! Üz-gözündən bilinirdi... Bu xoşbəxtlik birdən-birə o qədər böyük göründü ki, ürəyini paramparça etdi.

Fikirləşdi ki, kişi yəqin bu saat səhərin boş küçələri ilə şütüyən maşınında gözlərini yola zilləyib, ürəyində hansısa mahnını zümzümə edə-edə, qadını düşünür...

Hələ qadın... Qadın da yəqin bu an kişiyə olan sevişmə səhnəsini xatırlayır, yerinin içində xumarlanır. Bəlkə də, indi güzgünün qarşısında dayanıb heyranlıqla özünə tamaşa edir. Bu an, səhərin bu alatoranında, yəqin ki, kişi də, qadın da çox xoşbəxtdir! İkisinin müştərək xoşbəxtliyi var! Bu müştərək xoşbəxtlik onun bədbəxtliyi üzərində qurulub.

Bunları beynindən keçirdikcə, az qaldı dəli olsun. Nəsə etmək lazımdı. Amma bir addım da irəliləyə bilmədi. Eləcə dayandığı yerdə mıxlanıb qaldı.

Yəqin ki, indi xəyalların içində xumarlanan qadının ağına da gəlməz ki, o, burada-qapının düz qənsərində, cəmi iki pilləkən aşağıda dayanıb. Azdırılmış pişik, çaşıb qalmış zavallı kimi gözlərini qarıya zilləyib. Özünə acıdı, acımağıyla da eyni anda içinə qəzəb doldu. Pillələri qalxıb qapını döyəclədi.

Az keçmiş qapı açıldı, qadın qapının arasından xalalarının açıq yaxasını dartışdıra-dartışdıra, təcəüblə ona baxdı, iri açılmış gözlərində həyəcan və çaşqınlıq vardı.

-Fahişə!

Səsi boş dəhlizdə vahiməli uğultuya çevrilib əks-səda verərək daş pillələrə yayıldı.

Qadın deyəsən, əhvalatı başa düşmüşdü. Odur ki, həyəcanını gizlədib özünü ələ almağa çalışdı.

-Bir az yavaş! Aşağıda qonşular eşidirlər! Keç içəri!

-Cəhənnəmə eşitsinlər! Heç vecimə də deyil! Mən səni mələk bilirdim! Sən demə, əməlli- başlı fahişəsənmiş! Bu kişi kim idi?

-Hansı kişi?

-İndicə yola saldığın!!!

Qadın vəziyyəti lazımınca qiymətləndirib yenə də öz təmkinini saxladı, içəri keçib onun da keçməsinə gözlədi:

-Sakit ol! Özünü ələ al, gəl içəri, içəridə başa salım!

Qapının ağzında qərarlı halda dayanmışdı. Bilirdi içəri keçsinmi, yoxsa, elə bu saat buradan, bu qapının ağzından cəhənnəm olub geri dönsünmü? İçində bir qəzəb vardı, amma qəzəbi düşdüyü qərarlılığın içərisində əriyib gedirdi. Bu an yalnız qadına nifrət etmək istəyirdi. Deyəsən, heç bu da əməlli-başlı alınmırdı. Ümumiyyətlə, son vaxtlar həyatında heç nə alınmırdı. Alınsaydı, elə səhər tezdən, küçələri var-gəl edə-edə, durub bura gəlməzdi ki?..

Qadın qara, gur saçlarını əliyə üzündən kənara itələdi. Sifəti qara buludun içindən çıxan ay kimi parladı. Gözlərinin cazibəsi, qızılgül ləçəyini xatırladan, titrəyən dodaqları o qədər gözəldi ki, az qaldı bir az əvvəlki qəzəbini unudub onun əllərindən yapışsın. Amma yox, daha mümkün deyildi! Heç nə geri qayıdan deyildi. Olan olmuşdu!

Qadın onu gözgörəsi aldatmış, hisslərinə gülmüş, amansızlıqla ümidini qırmışdı. Açıq-aşkar, heç nə düşünmədən, qorxub çəkinmədən evinə başqa kişi gətirmişdi. Görəsən, bu kişini evinə gətirmək hardan ağına gəlmişdi? Ona elə gəlirdi ki, bu evə, lap qanunsuz da olsa, yalnız o

gəlib gedə bilərdi. Son vaxtlar alınmayan işlərini, beynində gəzdirdiyi bir yığın problemlərini, üzünə bağlanan yolları bu evdə, qadının yanında unudurdu. Bu evdə xoşbəxtlik vardı. Bu ev elə-belə ev deyildi... Əsl adı Zərrin olsa da, "Günəş üzüm" adlandırdığı, "sən mənim günəş üzüm-sən" deyərək əzizlədiyi bu qadınla birlikdə, bu evdə eyni anda, xoşbəxtliklərini etiraf edir, qol-boyun olaraq qarışıq dünyanı veclərinə almırdılar. Bir vaxtlar ikisi də o qədərdə odlu-alovlu idilər ki, az qalırdılar ağıllarını itirsinlər...

Amma o dünən idi, bu an bir-birini məğlub etməyə hazırlaşan iki rəqib kimi qarşı-qarşıya dayanmışdılar. Ağlının gücüylə hiss edirdi ki, əgər ortada bu boyda xəyanət varsa, daha tutmağa yer yoxdur. Kor-koranə mübarizə aparınları sevmirdi. Onun məntiqinə görə, əgər apardığın mübarizənin nəticəsi olmayacağına, o zaman meydana atılmaq da mənasız işdi. Aqlının gücüylə hiss edirdi ki, elə burada dayanması da mənasızdır, bu an buradan rədd olub getmək, lap elə ilim-ilim itmək lazımdır.

Amma havadan asılmış qeyri-müəyyənliyin içərisində geri qayıtmaq da istəmirdi. Ən azından ortadakı bu qeyri-müəyyənlik çözülməli, əriyib maye halında, fikir halında, ya nə bilim nə halında, ağrıya çevrilməliydi. Sonra isə bacardığı şəkildə, gücü çatdıqca bu ağrını daşımalıydı. Düşündü ki, ağrını daşımaq olar, ən azından harasındansa yapışırsan, qeyri-müəyyənliyi isə daşımaq mümkün deyil.

Ayağını sürüyə-sürüyə evə keçdi. Gedib evin ortasında dayandı. Qadın, deyəsən, ürəkləndi, irəli gəlib qolundan yapışdı. Qolunu hirslə onun əlindən çıxarıb divanda əyləşdi. Qadın heç nə olmamış kimi mətbəxə keçdi.

-Çay gətirimmi sənə?

Cavab gözləmədən çaydanı krantın altına tutdu. Oturduğu yerdən mətbəxdə fırlanan qadının yırğalanan mütənasib bədəninə, kürəyində o tərəf- bu tərəfə sürüşən ipək kimi saçlarına nəzər saldı. Qadın tələsmədən hərəkət edir, bəlkə də, bilərəkdən onun nəzərini çəkməyə, həm də aranı sakitləşdirməyə çalışırdı.

-Çayına mixək atımmı?

Yenə də az qaldı hər şeyi unutsun, gedib arxadan qadını qucaqlasın, əvvəllər olduğu kimi qollarının üstündə gətirib divana uzatsın, öpüslərə qərq etsin. Amma bir az əvvəl baş verənləri xatırlayıb özünü saxladı. “Yox, hər şey bitdi! Bu qadınla olan bağların hamısı burada qırıldı! Daha yad adamlarıq. Bu qadın üçün heç bir qiymətim yox imiş... Mən də özümü böyük adam sanırdım. Elə bilirdim dünyanın ən sevilən kişisi mənəm. Əcəb ağılsızammış.” Yanıb töküldü, eyni zamanda, qəzəbdən bütün bədəni əsdi. “Yox! Bu kişini tapıb kim olduğunu öyrənməliyəm! Bilməliyəm kimdir, qadınla münasibəti nə vaxtdan başlayıb.” Ağlından o da keçdi ki, kişinin kimliyini öyrənsə də, guya nə düzələcəkdi ki... Amma necə olsa, öyrənməliydi!

Nəhayət, qadın çay gətirib onunla üzbəüz əyləşdi. Üzü qüssəli olsa da, yenə də cazibəli, həm də sakit görünürdü. Üzündəki kədər də ona xüsusi bir gözəllik verirdi. Ürəyindən keçdi ki, “zalımın qızı bütün hallarında gözəldir. Bu qadın hər şeyə qadırdı, istəsə lap dünyanı da idarə edə bilər. Bu gözəllik kimi desən yerindən oynatmağı bacarar”. Bir az əvvəl buradan gedən kişi də, yəqin yerindən oynamışdı. Amma bu kişi düz etməmişdi, onun payına şə-

rik çıxmışdı. Əyləşdikləri yerdən boylanıb otağın başından, açıq qapıdan görünən yataq otağına boylandı. Yataq dağınıqdı, qoşa balınlardan biri yumrulanıb yerə düşmüşdü. Kişinin qadınla sevişmə səhnəsini təsəvvürünə gətirdi. Ürəyi çırpındı. Yenidən əsəbləri gərildi.

-O kişi kim idi? İzah elə! Ayağa qalxıb qadının qolundan yapışdı, bərk-bərk sıxdı.

Qadın ufuldayaraq qollarını ovuşdurdu, bu dəfə qəzəblə kükrədi:

-Qulaq as, əsəbləşmə! Biz kəbinli ər-arvad, filan deyilik! Əslində, yad adamlarıq! Doğrudur, bir-birimizi çox sevmişik, alışımışıq bir-birimizə. Amma son vaxtlar özün də hiss edirsən, əvvəlki istilik qalmayıb. Özün hiss etmir-sənmi?

Aralarındakı əvvəlki istiliyin azalıb-azalmadığını hiss etməmişdi. Bu artıq qadının yeni kəşfiydi... Ona elə gəlirdi ki, münasibətləri elə əvvəlki kimidir.

-Həm də, sənin arvadın var. Arvadın, uşağın...- qadın bir az da "irəlilədi".

Günəş üzlü qadın deyəsən yeni fəndlərə əl atırdı. İlk dəfəydi bu evdə arvadının adı çəkilirdi. Heç vaxt arvadına əhəmiyyət verməmişdilər. Arvadı onların həyatından çox uzaqda idi, sanki yox kimi bir şeydi. Heç özü də heç vaxt qadından ərindən niyə ayrıldığını soruşmazdı. Ona qadının indisi lazımdı. Amma görünür, bu an qadın onun arvadından silah kimi istifadə etmək istəyirdi.

- Arvadımın bu iş dəxli yoxdur, - ilk dəfə qadının yanında "arvadım" sözünü işlətdi.

Qadının gözləri doldu. Ancaq özünü tez ələ aldı. Tələsmədən çayından bir qurtum aldı. Yenə də gül qönçəsini xatırladan dodaqlarını irəli uzatdı, vaxtı uzatmağa çalışdı. Hiss olundu ki, daha “qaçmağa” yeri yoxdur.

-Kimdir bu kişi?!

-İmkanlı, vəzifəli bir iş adamıdır. Çalışdığım şirkətlə əməkdaşlığı var. Məni də oradan tanıyır. Əslində, xeyli vaxtdır tanıyırdıq bir-birimizi. Mənə xeyli dəstək də olub. Evə əti, balığı o göndərirdi.

Qadının evində bəh-bəhlə yediyi balığı xatırladı. Həmişə iştahla yediyi balığı tərifləyər, amma hardan aldığını soruşmazdı. Deməli, balığı bu gətirmiş, mən də bəh-bəhlə yeyirdim. “Əbləh!” Ürəyində özünü söydü, amma tez də üstündən keçdi. Son vaxtlar özünü- özündən “ötürməyə” alışmışdı. Xatırladı ki, qadının süfrəsi həmişə bol olurdu. Ümumiyyətlə, qadın təmtərağı sevirdi, çoxlu dost-tanışı vardı, hamısı da vəzifəli, adlı –sanlı adamlardı. Həmişə bahalı paltarlar geyinir, bahalı ətirlərdən istifadə edir, bahalı maşın sürür, bahalı restoranlarda əylənir, bir sözlə, pis yaşamırdı. Yalnız indi fərqi vardı ki, heç vaxt qadından pulu hardan aldığını soruşmayıb. Heç nəylə maraqlanmayıb. Onu maraqlandıran qadının gözəlliyi, bir də onunla keçirdiyi sevgi səhnələridi.

-Nə vaxtdan görüşürsünüz? Mən sənin həyatında olanda, demək, bu kişi də səninlə idi! İkimizlə eyni anda əylənmişən... Yatmışan onunla?

Qadın qıpqırmızı oldu. Əsəbləşdiyi üzündən hiss olunurdu, amma təmkinini saxlamağa çalışdı.

Bu an istədiyi yeganə şey bu idi ki, qadın ona sübut etsin ki, o bura gələn müddətdə bu kişiylə heç bir əlaqəsi olmayıb. Vəssəlam! Ən azından qadınla ona aid olan hissəni təmiz görmək istəyirdi.

-Dəlisən! Elə yaxınlığımız yoxdur. Bir-iki dəfə evimizə gəlib. Bilirəm ölür mənimçün, lap dəli-divanədir. Amma aramızda başqa şey yoxdur. İndi də əti, balığı verib geri qayıdırdı.

Hiss etdi ki, qadın yalan danışır. Özünü bu yalana inandırmaq istəsə də, alınmadı. Ən azından içəri otaqdakı dağınıq çarpayı başqa şeylərdən xəbər verirdi. Amma yenə də istəyirdi ki, qadın çox, lap çox danışsın, onun bu kişidən üstün olduğunu söyləsin, bu kişiylə əlaqəsi olmadığını inandırсын onu. Yenə də əvvəlki kimi, ikisinə aid olan dünyaya qayıtsınlar. Deyib-gülsünlər, zarafatlaşsınlar, əvvəlki tək sevişsünlər. Düşündü ki, bəzən adam özü bilərəkdən yalanlara inanmaq istəyir və istər-istəməz özü üçün ən xoş olanını qəbul edir.

-O heç sənə əlinə su tökməyə də yaramır! Nə olsun ki, var-dövləti var! Sən heç... Sən yaraşıqlımsan! Birdənəmsən!

Elə-beləcə dedi. Yəqin ki, bu artıq son variant idi.

Bədəni istiləndi, ürəyində sevinc cücərtiləri baş qaldırdı, istədi olanların üstündən adlayıb əvvəlki halına qayıtsın, rahatlaşsın, amma yenə də alınmadı... Yenə də ürəyinə qara fikirlər doldu. Deməli, mənimlə kişi kimi əylənir, o kişidən isə dolanışıq üçün istifadə edir. Əcəb siyasətdir. Varam belə qadınlara! Ürəyində acı-acı güldü.

-Mən təkəm, talesizəm, bədbəxtəm- qadın doluxsundu, əliylə gözlərindən yuvarlanan yaş damlasını sildi, - sənin arvadın, uşağın, evdə gözləyənin var. Sonda onların yanında olursan.

Qadın gəlib ona söykəndi. Arxadan çiynini qucaqladı.

Qadının təmasını, yumşaq döşlərini kürəyində hiss elədi, ılıq gözyaşları boynunu nəmləndirdi.

Baş düşdü ki, bu artıq qadının "getmə, burda qal!" təklifidir.

-Nə olub sənə? Nə dəyişib axı, yenə əvvəlki adamlarıq, yenə də birlikdəyik. Bu adam sadəcə mənə kömək edir, o, olmasa dolana bilmərəm. Heç işlərimə də qarışmır. Evimə də bir neçə dəfə gəlib, o da mənim icazəmlə... İstəsən, heç buralara hərlənməz.

Qadın arxadan onu qucaqlayaraq boynunu, boğazını öpüslərə qərq elədi.

"İstəsən buralara hərlənməz..." "Məni nakişi hesab edir. Olanlardan sonra münasibətlərimizi davam etdirməyimi istəyir. Müasir qadınmış...". Ürəyində çözləndi. "Onsuz da kişi olsaydım, buranı dərhal tərək edərdim". Bu an özünə nifrət elədi.

-Mənə o kişinin yerini de! Yerini de!!!

Öz səsindən özü də qorxdu.

-Onun obyektləri çoxdur, dəniz tərəfdəki məşhur restorən da onundur. Çox vaxt orda olur. Səninlə bir dəfə ora getmişdik...

Yadına düşdü ki, qadının ad gününü orada qeyd eləmişdilər. Çoxlu adam vardı. Bu restoranda onlara xüsusi diqqət göstərir, başlarına dolanırdılar. Amma o zaman

orada belə bir adam görməmidi. Bəlkə də, görmüşdü, sadəcə fikir verməmişdi.

Səndələyərək ayağa qalxdı, bir vaxtlar “xoşbəxtlik sarayı” adlandırıldığı otağa son dəfə göz gəzdirdi. Bu evin hər qarışı ona doğmaydı. Hələ dünənə kimi günəş üzlü qadın səliqə ilə süfrə açır, öz əliylə bişirdiyi dadlı yeməkləri ona yedizdirirdi. Qadının üz-gözündən həmişə xoşbəxtlik yağırdı və buna sevinirdi. Hiss edirdi ki, o da bu qadın üçün dəyərlidir. Görünür, onun axtadığı, arzuladığı kişidir. Qadın onun qayğısına da qalırdı. İşləmədiyini bildiyindən hərdən zarafata salıb cibinə pul qoyurdu. O da qəti şəkildə etiraz edirdi. Qadın bic-bic gözlərini qıyıb “işləyəndə qaytararsan,”- deyirdi. Düşünərdü ki, qolları arasında “dünyanın ən xoşbəxt qadını mənəm” sözlərini pıçıldayan bu dünya gözəli qadın onun şansındır. Bəlkə də, şans elə həmişə arzuladığı, toxuna bilmədiyini xoşbəxtliyin özü idi. Dönüb evə nəzər saldı. Ona elə gəldi ki, evin əşyalarında, çiçəkli divar kağızlarında qərribə bir təsviş, səksəkə var. İki gün əvvəl isə bu ev tamamilə başqaydı... Evin əşyaları da, divar kağızındakı çiçəklər də xoşbəxtcəsinə üzünə gülürdü. Köksünü ötürüb, bir söz demədən qapıya yönəldi. Qadın irəli yeridi:

- Getmə... Qoymaram!!!

Qadının səsi qırıldı, qapı çırpıldı, qapının taqqıltısı qulaqlarına doldu. Taqqıltı səsinin içərisindən qadının hönkürtü səsi də eşidildi. Bəlkə də, heç eşidilmədi, amma dəqiq bilirdi ki, bu səs var. Ona elə gəldi ki, qadın hündürdən, hıçqıra-hıçqıra ağlayır. Özünün də gözündən bir neçə damla yaş üzü aşağı yuvarlandı. Uşaqlıq illərindən,

meşədə azıb qaldığı, gecə qurd-quşa yem olacağı qorxusu ilə ağladığı o uzaq gündən bəri, ilk dəfə ağladı. Göz yaşlarını udub həyətdə düşdü.

Yox! Mütləq o kişini tapmaq lazımdı! Yazılmamış qanunlar, ürəyindəki narahatlıq, beynindəki qeyr-müəyyənlik bunu tələb edirdi. Qadınla münasibətlərinin nə vaxtdan başladığını soruşacaqdı. Həm də, ən azından öz kişiliyini sübut edəcəkdə.

Əgər qadınla birlikdə olduqları vaxt, qadının o kişiylə də münasibəti olubsa, heç nə... Ürəyinin dərinliyində hiss edirdi ki, bu, belədir. Amma yenə nəyəsə ümid edirdi. Ümid edirdi ki, kişidən tamamilə başqa sözlər eşidə bilərlər. Kişi sübut edər ki, onun düşündüyü tamamilə səhvdir, qadınla arasında heç nə yoxdur. Ümid insanın ürəyində yandırdığı son işıqdır. Bəs kişini görərkən özünü saxlamayıb əlbəyaxa olsalar necə? Birdən əsəbini cilovlamamasa?.. Gözünün qarşısına kriminal filmlər gəldi. Qan su kimi yer ilə axır. Kişini xərəyə uzadıb morqa aparırlar. O, özü də yaralanıb və bir qədər sonra yerə yığılaraq ölür. Arvadı sakit-sakit üstündə ağlayır. Oğlu təəccüblə yerə uzanmış atasına baxır...

Bəs qadın necə? Görəsən, günəş üzvlü qadın nə edər, onu ölmüş görsə? Fəryad qoparıb ağlayarmı? Yoxsa, üstündən sakitcə keçərmə? Görəsən, neçə gün dərd çəkər?

Ürəyi sızıldadı. Gəlib həyətdəki boş oturmaqda əyləşdi, başını əllərinin arasına aldı. Başında bir uğultu vardı. Gücü çatsaydı həyatının bu hissəsini tamamilə silərdi. Heç nə olmamış kimi, yenidən dünənə qayıdar, bu keşmə-keşli dünyada, özünün qadınla birlikdə yaratdığı xoşbəxt

dünyasında bildiyi kimi gününü keçirərdi. İndi isə başqa bir yola çıxmaq lazımdı. Qadını tamamilə silmək lazımdı həyatından. Amma bu an gücü çatmırdı.

Telefonuna zəng gəldi. Qadın idi. Telefonu açmadı. Bir neçə dəfə zəng gəldi, açmadı. Görünür, nəyisə danışacaq, izah edəcək, özünə bəraət qazandıracaqdı. “Daha nə izah, görünən dağa nə bələdçi?!” Ürəyində çözləndi... Bu an əsəbi və yorğundu, amma buna baxmayaraq beyni saat kimi işləyirdi. Onsuz da çoxdan, özünü anlayan gündən, beynində ağla-qaranı çarpazlaşdırdığı vaxtdan beləydi. Gördüyü, hiss etdiyi hər şeyi beynində yer-yurd eləməyə, çözləməyə öyrəşmişdi. Həyatında hər şey əl içi kimi aydın olmalıydı. Bəzən ona elə gəlirdi ki, o, öz həyatını izləyən ikinci bir adamdır.

Ürəyində öz bəxtinə, həyatına, dünyaya lənət yağdırdı. Elə qadınla xoşbəxt olduğu vaxtlarda da həyatının alınmayan, lənət ediləcək ikinci bir tərəfi də vardı. Əlbəttə, bu ikinci tərəfin qadınla heç bir əlaqəsi yoxdu. Günəş üzlü qadın onun xoşbəxt dünyasının sakini idi. Günəş üzlü qadına nə var ki...

Həyatının ikinci tərəfi yalnız onun özünə aid idi. Bu başqa məsələydi ki, son vaxtlar həyatının o “alınmayan” tərəfindən var gücüylə qaçmağa çalışırdı...

Neçə müddətdir ki, çalışdığı şirkətin bağlanması üzündən işini itirmişdi və özünə iş tapa bilmirdi. Ali təhsili, bacarıqlı, boylu-buxunlu olsa da, iş üçün hara gedirdisə, boş qayıdırdı. Univesrsiteti bitirəndə nə qədər arzuları vardı ürəyində. Düşünürdü ki, nə vaxtsa bu şəhərdə ən böyük binalardan biri onun layihəsiylə tikiləcək. Bu şəhər-

də barmaqla göstəcəklər onu. Şanlı-şöhrətli adam olacaq. Amma hanı? Şan-şöhrət cəhənnəm, heç adi dolanışıq üzün də iş tapammırdı. İş tapanda tikintidə, o da tapılmayanda xırda-para “qara işlər”də çalışırdı. İş burasındaydı ki, müvəqqəti hesab etdiyi o qara işlərdə də bəxti gətirmirdi. Nə məsələydisə, tapdığı işlərin xozeyinlərilə düz gəlmirdi. Ola bilsin ki, çox qürurluydu, söz götürmürdü ondandı, ola bilsin çox həssasdı, başqalarına edilən haqsızlığa da dözə bilmirdi, ya da nəse başqa səbəblər vardı...

Hərdən taleyindən şikayətlənsə də, kənardan baxanda boy-buxunu, gözəgəlimli görkəmiylə heç də bəxti gətirməyə nə bənzəmirdi. Bəzən qınayanlar da olurdu: “Nə olub, boylu-buxunlu, yaraşılı, ali savadlı oğlansan, daha nə istəyirsən axı?” Kənardan baxanlar, xüsusən də qadınlara, onu məşhur bir filmin tanınmış qəhrəmanına bənzərdirdilər. Qadınlara nə vardı ki... Qadın sarıdan onsuz da həmişə bəxti gətirirdi. Özünü sevdirməyi bacarırdı.

Hələ orta məktəbdə oxuyarkən kəndlərinə gəlmiş, qonşuları Məsmə xalagildə qalan ingilis dili müəlliməsi ilə aralarında kiçik bir eşq macərəsi yaşanmışdı. O zaman ingilis dili müəlliməsinə vurulmuşdu, heç müəllimə də ona qarşı laqeyd deyildi. İngilis dili müəlliməsi də günəş kimiymi, hamıya təbəssüm paylayırdı, təkəcə o yox, elə bütün kənd ona vurulmuşdu. Amma adamlar günəşin qədrini bilməzlər ki... İngilis dili müəlliməsinin də hamıya bəxş etdiyi o xoş təbəssümün qədrini bilməmişdilər, kənddə haqqında dedi-qodular gəzməyə başlamışdı. Bu dedi-qoduların bir ucu da gəlib ona çatırdı. Bu kənddə heç nəyi gizlətmək mümkün deyildi. O da bu dedi-qodulara fikir vermə-

dən imkan düşdükcə, əlinə bir dəftər götürüb Məsmə xalagilə, ingilis dili müəlliməsinin yanına qaçardı. Amma növbəti dərs ilində ingilis dili müəlliməsinin başqa yerdə dərs deyəcəyi məlum oldu və daha kənd bir də onun üzünü görmədi. Bir müddət sonra isə tamamilə unuduldu. O da bir neçə gün müəllimənin xiffətini çəkdi, sonra başı qarışdı, ürəyinə sürətlə düşmüş uşaqlıq eşqini, eləcə sürətlə də unuttu. Sonralar başqa qadınlar da daxil olmuşdu həyatına...Amma bunlar heç... Bütün bunlar çox uzaq zamanlarda qalmışdı.

Amma indi günəş üzlü qadın belə etməməliydi. Niyə belə etdi axı? Bilirdi ki, ona çox bağlanıb, onunla həyatının rəngini dəyişib. Hər şeyi bilirdi axı... Həm də, bircə anda ona bütün problemlərini unuttururdu, ağrıkəsici məlhəm kimi ydi.

Qadınla tanış olduğu günü xatırladı.

Darıxdığı, işsizlikdən dilxorçuluq yaşadığı bir vaxtda dostu Namiq “gedək, bir az beynin açılısın!” deyərək təkidlə onu orta q tanışlarının ad gününə dəvət etmişdi. Qadına da orada rast gəlmişdi. Əslində, öz cazibəsiylə məclisdəkiləri bihuş edən, gözəlliyilə göz qamaşdıran bu qadın özü ona maraq göstərmiş, məclisboyu ətrafında fırlanmış, ondan aralanmamışdı. Qonaqlıqdan çıxarkən qadının bahalı maşını ilə geri dönmüşdülər. Qadın onları evinə dəvət etmiş, əyləşib söhbətləşmiş, çay içmişdilər. Sonralar bir neçə dəfə Namiqlə birlikdə qadının evində olmuş, tanışlıqları daha da dərinləşmişdi. Sonra isə bir-birinə vurulmuşdular. Qadının sözüylə desək, iki can, bir qəlb olmuşdular.

Bu elə bir vaxt idi ki, boğazacan problemlərin içərisində batırdı. Günəş üzlü qadın ona zülmət qaranlığın içindən parlayan işıq zolağı kimi görünürdü. Onun varlığına gündə yüz dəfə şükür edirdi.

Amma hanı? Günəş üzlü qadın bu an onun həyatını daha da çıxılmazla salmışdı. Oturacaqdan qalxıb qarşıdakı tını keçdi. İki tin o tərəfdə yerləşən, şəhərin üstünə qalxan, hələ də öz qədimliyini saxlamış, daş döşənmiş küçəyə düşdü. Addımlarını yeyinlətdi. Hara getdiyini bilmədən küçə yuxarı gedirdi. Bir az əvvəl olanları gözlərində canlandırmağa çalışdı. Hər şeyi bir-bir göz önünə gətirdi: qarından çıxan kişini, onu sakitləşdirməyə çalışan qadını, qadının göz yaşını... Sanki unudacağından qorxurdu. "Yox, belə etməməliydi...Vidansızlıq etdi...Hələ arvadımı da bəhanə gətirir... Arvadımın bu işə nə aidiyyatı?"

Arvadiyla münasibəti həmişə yaxşı olmuşdu. Bilirdi ki, arvadı həyatının reallığıdır. Onu da bilirdi ki, reallıqdan heç kim qaça bilməz. Qaçsa bilsə də, özünü aldadır. Onsuz da reallıq qəbir evi kimidir, harda olsan sonda səni özünə çəkəcək...

Amma iki gün əvvəl arvadiyla aralarında bir qədər soyuqluq yaranmışdı.

O gün, gecənin yarısı evə qayıtmışdı. Evə qayıtmazdan əvvəl günəş üzlü qadının evində xeyli əylənmiş, deyib –gülmüş, yüngülcə konyak da içmişdi. Romantik rəqs, həzin musiqi... Az qalırdı adamın iliyinə işləsin... Günəş üzlü qadının dediyi kimi şahənə bir gecə keçirmişdilər.

İçdiyi konyakın təsirindən hələ də gözləri xumaqlanırdı. Arvadı yenə oyaqdı.

Gecə evə gələrkən adətən bir stəkan çay içər, sonra sakitcə yatağına uzanardı. Öz xoşbəxtliyinə, rahatlığına xələl gətirmək istəməzdi. Arvadıyla müzakirə edəcəklərini: evin problemləri, uşağın qayğıları, görüləcək işlər və s. söhbətləri adətən səhərə saxlayırdı. Gözlərini yuman kimi günəş üzlü qadının nəvazişləri, adamı bihüş edən xoş ətri canında dolaşır, yenicə ayrıldığı xoşbəxtliyi üçün darıxırdı.

Arvadı ehtiyatla gəlib yanında əyləşdi. Sözlü adama oxşayırdı. Nəhayət ki, dilləndi:

-Uşağı həkimə aparmışdım, həkim deyir yaşadığınız rütubətli ev uşağın sağlamlığı üçün zərərli dir. Deyir, təcili buradan köçməlisiniz!

Arvadı son günlər həkimin bu xəbərdarlığını dəfələrlə xatırlatmışdı...

-Uşağın taleyini düşünməlisən! Nə isə etməlisən! Nəcə olsa, iş tapmalısən! Arvadı ilk dəfəydi ki, səsini qaldırırdı.

Təəccüblə arvadına baxdı. Amma arvadı da kifayət qədər dözmüşdü. Ola bilər, artıq səbri tükənmişdi. Əslində arvadı elə də tələbkar deyildi. Deyəsən, bu sarıdan bəxti gətirmişdi. O da tələbkar olsaydı, gərək onda baş götürüb bu dünyadan gedəydi. Badamı gözlü, zərif üzlü, xoşsifətli bu qadın heç vaxt narazılığını biruzə vermirdi. Heç nə istədiyini də bəlli etmirdi. Amma son vaxtlar bahalı oyuncağı əlindən alınmış, küsmüş uşağa bənzəyirdi. Ümumiyyətlə, qəribə, sirli bir çəkingənliyi, utanmağı vardı arvadının. Sevgiydimi, qorxuydumu, hörmətdimi ayırd edəmmirdi. Ayırd etməyə heç zamanı da yoxdu... Amma

arvadının buz kimi soyuq, incik baxışları çox şeydən xəbər verirdi.

Arvadının səsini qaldırmağı şəstinə toxundu.

-Yaxşı, guya sən deməsən, mən bilmirəm! Səhər, lap hamballıq da olsa, bir iş tapacam!

Arvadı desə də, deməsə də, onsuz da uşağın taleyini düşünürdü. Oğlunu çox sevirdi. Bu balaca varlıq həyatının bir parçası idi. Bu sevgiyə bir az qorxu, bir az da mərhəmət qatılmışdı. İstəmir ki, oğlunun taleyi öz taleyinə oxşasın. Həmişə onu xoşbəxt etməyin yollarını axtarırdı. Özü heç... elə hesab edirdi ki, özü həmişə narahat, qəti qərarı olmayan, güvənsizin biridir...

Hələ günəş üzlü qadınla tanış olmamışdan əvvəl arvadını və oğlunu götürüb lap uzaqlara getmək istəyirdi. Hiss edirdi ki, uzaqlarda bir xoşbəxtlik gizlənib. Kim bilir... Bəlkə də heç elə deyildi. Amma ürəyində səfər etmək arzusu vardı. Bəlkə də, elə insanlar uzaqlardakı xoşbəxtliyi tapmaq üçün yaranmış səyyahlardı, amma çox vaxt sadəcə arzulamaqla kifayətlənməli olurlar... Arvadı qəti şəkildə bildirmişdi ki, başqa yerdə yaşaya bilməz. Odur ki, getmək sözü gələn kimi az yaşlı oğlu gəlib dayanırdı gözlərinin qarşısında və arzusundan vaz keçməli olurdu.

Gəlib çarpayıda uzandı. Gözlərini uzun müddətli yağışların evin tavanında məharətlə çəkmiş olduğu xəritə şəkilli, sarı "rəsmlərə" zillədi. Hiss etdi ki, tavan bir qədər aşağı meyillənib, küncdəki divar kağızları da qopub aşağı sallanıb. Arvadı hər dəfə kağızı yerinə yapışdırsa da, xeyri yoxdu. Bu evə köçəndən bu mənzərəni dəyişmək müm-

kün deyildi. Onlar dəyişdirsələr də, hər şey tezliklə əvvəlki halına qayıdırdı.

Ürəyində evin sahibinə qeyzləndi. “Nə olub, bu zibili iki daşla tikərdin, adam kimi üstünü örtərdin, bu boyda nəmişlik də olmazdı!” Amma ev sahibinin üzünə heç nə deməzdi. Necə desin ki?.. O boyda şəhəri dolaşandan sonra bu ucuz evi tapmışdılar, ona görə də bu ev üçün şükür etmək kimi bir borcları da vardı.

Addımlarını yeyinlətdi. Sanki vacib işi varmış kimi tələsirdi.

“Görəsən, qadın indi neyləyir? Evi tərk edəndə üzündə qorxuya bənzər ifadə vardı. Yox, deyəsən, elə qorxuydu üzündəki. Görünür, itirmək istəmir, bağlanıb mənə. Görəsən, belədirmi? Əgər bağlansaydı belə etməzdi... Nə isə, qəribə məxluqdu bu qadın! Necə də inanmışdım ona...” Ürəyi sıxıldı. Qadını özündən uzaqlaşdırmağa çalışdı. Kimdir axı bu qadın? Nəyimə gərəkdir? Eləcə əylənirdim, çıxıb getdi... O qədər problemim, işim-gücüm var ki... Niyə çıxıb işimin-gücümün dalınca getmirəm?.. Hiss etdi ki, ürəyi göynəyir. Bu elə bir göynərti idi ki, heç bir ağrıya müqayisə olunammazdı. Aram-aram canını çulğalayırdı ağrı. Diş ağrısına da bənzəyirdi. Yox, diş ağrısı bundan yüngüldü...

“Mütləq o kişini tapmaq lazımdır. Kişini tapandan sonra bəlkə də, qadına daha çox nifrət edəcəm. Yox, heç nifrət etməyim, eləcə gözümdən düşsün, mənasızlaşsın qadın. Belədə daha rahatdı. Nifrət etsəm, yenə ürəyimə, beynimə hakim olacaq. Nifrət etmək unutmaq deyil!” Bi-

lirdi ki, unutməğın ən gözəl həlli unudacağın adamın gözünün qarşısında mənəsizləşməsidir.

Küçə dik yuxarı qalxdığından az qala nəfəsi kəsilirdi. Niyə məhz bu küçəyə düşüb irəliləməyini özü də anlamadı. Amma bu küçənin böyük bir xatirəsi vardı həyatında. Bir vaxtlar, universitetin sonuncu kursunda, bu küçəylə aşağı enən, müxtəlif şüarlar səsləndirən çoxsaylı adamlara qoşulub o da azadlıq şüarları, siyasi tələblər səsləndirmişdi. Bir müddət sonra isə əməlli-başlı siyasətçi olmuşdu. Siyasətçi olduğunu, qısa müddətli həbslərlə, neçə günlük polis məntəqələrində gecələmələrlə, qarşılaşdığı təzyiqlərlə "təsdiqləmişdi". Amma sonralar məlum olmuşdu ki, bu siyasət onun gözlədiyi hərəkət deyilmiş, alt qatında çoxlu yalanlar, hiylələr gizlənibmiş. Yanındakı əqidə yoldaşlarının birdən-birə varlanması, hazırladıqları planların anıdan, qəflətən pozulması çox şeydən xəbər verirdi. Həm də, başqa dövlətlərdən alınan tapşırıqlar onu açmırdı. Odur ki, bir müddət sonra, dinməz-söyləməz siyasətdən uzaqlaşmış, işinin- gücünün dalınca düşmüşdü. Amma siyasi fəaliyyətindən sonra yaman sarsılmışdı. Düz beş ili vardı ortada... Doğrudur, hələ gənc sayılırdı. Amma arada ömrünün ən gözəl illərini, arzularını, bir də ki, adamlara olan inamını itirmişdi. İnamın, etibarın itməyi isə ayağını atacağın yerdə çox dəhşətli bir boşluğun yaranması deməkdi.

O isə həmişə xoşbəxt olmağı arzulayırdı. Siyasətdən ayrıldıqdan sonra da həvəsdən düşməmişdi. Gücü, enerjisi vardı. Özünü toplayıb kiçik bir biznes qurmuşdu. Etibar etdiyi uzaq bir qohumunu da özünə şərik gö-

türmüşdü. Bütün bacarığını, gücünü ora yönəldərək gecə-gündüz çalışırdı. Deyəsən, bəxti üzünə gülməyə başlamışdı. Gəliri də pis deyildi. Elə arvadını da o zaman sevib bəyənmişdi. Həlim, suyuşirin qızıdı. Arvadı elə ilk baxışdan onu bəyənmişdi. Deyəsən, hələ onunla evlənməyinə görə özünü şanslı da sayırdı. Evləndikləri vaxtlar üz-gözündən xoşbəxtlik tökülürdü. Arvadı o xoşbəxt təbəssümü düz iki il üzündə gəzdirmişdi. O zamanlar dayanıb uzun müddət bu təbəssümə tamaşa edir, ürəyi ehtirasla, fərəhlə dolurdu.

Düz iki ildən sonra, işlərinin tamamilə qaydaya düşdüyü, daha yaxşı qazanc əldə edəcəyi anda tamahkar şərikinin xəyanəti üzündən birdən-birə hər şey əlindən çıxmışdı. Hələ üstəlik xeyli borca da düşmüşdü. Şəriki özü də pullarla birlikdə yoxa çıxdığından əli heç yerə çatmamışdı. Elə o gündən də uğursuzluğa yuvarlanmışdı. Nə qədər çabalayırdı heç cür çıxa bilmirdi. Elə bil lənətlənmişdi.

Nəhayət küçənin başına çatdı. Tez-tez yeridiyindən tənqinəfəs olmuşdu. Küçənin başındakı taxta oturmaqda əyləşdi. Buradan şəhər ovuc içi kimi görünürdü. Burda əyləşib şəhərə tamaşa etməyi çox sevirdi. Başını əllərinin arasına aldı.

Oturacaqda nə qədər əyləşdiyinin fərqudə deyildi. Gözlərini yerə zilləmişdi. Beynində o qədər qarmaqarışq fikirlər vardı ki, kim olsa içində azıb qalardı. Siqnal verib uzaqlaşan avtobuslar, gözünü zillədiyi asfaltın üstündən keçən altı alçaq, hündür, yastı daban ayaqqabılı ayaqlar heç vecinə də deyildi. Birdən kimsə qəhqəhəylə güldü.

Əlində telefonla danışa-danışa keçən bir qızdı, üz-gözündən sevinc yağırdı. Yenidən günəş üzlü qadını xatırladı. Günəş üzlü qadın da belə gülürdü. Güləndə üz-gözü işıqlanırdı. Birən-birə özünü ucu-bucağı görünməyən boşluğun içərisində hiss elədi, ayağa qalxdı. Hiss edirdi ki, bu an dünyada ən təhlükəli yer özüdür. Özündən uzaqlaşmalıdır! Yoxsa dəli ola bilər!

Bir qədər irəlində dayanmış taksiyə yaxınlaşdı. Sürücüyə, günəş üzlü qadının səhər söylədiyi ünvanı verdi. Taksi şəhərin geniş yolundan burulub əyri, dolanbac yola düşdü. Xeyli yol getdilər. Adətən maşınına əyləşənləri söhbətə tutan, yüzlərlə adam görmüş sürücü hiss etdi ki, bu dəfəki müştərisi bezmiş, yorulmuş adamdır. Bir az da özündən qaçana oxşayır bu adam...

Maşının oturacağına yayxanaraq gözünü yola zilləmişdi. Başqa vaxt olsaydı, yolun kənarındakı mənzərələri gözünə tərərdi. Amma indi heç nə gözündə deyildi. Hər-dən sürücünü tələdirirdi. Gedib o kişini tez tapmaq istəyirdi. Sanki bu andakı narahatçılığın, güzəranının, onu əzən aşağı-yuxarı bütün səbəblərinin açarı bu kişidə idi. Gedib onu tapsa, sanki hər şey yoluna düşəcək, hamar yola çıxacadı. Sürücüyə kəsə yolla getməyi təklif etdi:

- Dənizin kənarı ilə sür, burdan daha yaxındır, yolu ikiqat azaldırıq.

Sürücü:

- Birdən quma batıb qalarıq,- deyə etiraz etmək istədi.

-Qorxma, sür!- deyə təkid elədi.

Buraları yaxşı tanıyırdı, hələ tələbəyə kən dəfələrlə balıqçılara qoşulub balıq tutmuş, ləzzətli balıq buğlamasına qonaq olmuşdu. Qumun harada daha çox olduğunu da gözəl bilirdi. Amma bu dəfə, doğrudan da, sürücü deyən oldu. Bir qədər irəlilədikdən sonra maşın qumluqda dayandı. Təkərlər yarıya qədər quma batıb, yerində xijildayaraq dövrə vurdu.

-Vəssəlam!- sürücü dilləndi- buradan o tərəfə mümkün deyil!

Əlacsız qalıb maşından düşdü. Əlini cibinə saldı. Cibində olan pulları saymadan oturaçağın üstünə atdı. Sürücü də saymadan:

-Allah bərəkət versin!-deyərək pulu cibinə qoydu.

Bir qədər sonra maşın xijilti ilə qumluqdan çıxıb geri döndü. Gedəcəyi restoran xeyli irəlidediydi. Sahildə heç kim yoxdu. Uzaqda bir qayalıq qaralırdı. Bu qayalıqdan bir qədər irəli burulandan sonra restorana yetişəcəkdi. Axşama hələ vardı. Belə restoranlar adətən daha çox axşamlar xidmət göstərirdi. Odur ki, kişini orda tapacağına gümanı böyükdü. Payız günəşinin şüaları belini qızdırırdı. Günəş üzlü qadın haqqında düşünmək istəmirdi. Amma yenə də, özündən ixtiyarsız halda onu düşünürdü: " Bu qadın mənim yolum deyilmiş. Mənim yolum deyil bu qadın... Sənin olmayandan qayıtmaq lazımdır. Qayıtmaq, öz yolunu tapmaq! Görəsən, insan niyə öz yoluna sığmır? Gərək heç tanımazdım. Amma tanıdım. Hər şey o qədər gözəldi ki...Heyf!"

Mütləq kişini tapacaqdı. Bu qadın haqqında həqiqəti o kişidən öyrənəcəkdi...

Uzaqda balıqçılar görünürdülər. Daşların arasından zəif tüstü qalxırdı. Başqa vaxt olsaydı, onlarla əyləşib söhbətləşər, birlikdə balıq tutar, bu ilıq payız gününün ləzzətini çıxarardı. Hələ odun üstündə bişən ləzzətli balığa qonaq da olardı. İndi isə gözə görünməmək üçün burularaq yolunu kənardan saldı.

İrəlidə, dənizin içərisinə doğru uzanmış qayanın üstündə, bir qaraltı görünürdü. Yaxınlaşdıqca hiss etdi ki, deyəsən, qaraltı tərənir. “Ola bilsin, dağ keçisi, yaxud iri bir yırtıcı quşdur”, - deyə düşündü. Bir qədər irəlilədikdən sonra qayanın üzərindəki qaraltı böyüdü, aydınlaşdı. Bir qədər sonra qaraltının qadın olduğunu gördü. Arıq, zərif bənizli bir qadındı. Qara uzun saçları çiyinə tökülmüşdü. Qadın qayanın üstündə heykəl kimi dayanıb sulara baxırdı. Gömgöy, köpüklü sular qayanın ətəyini, eyni zamanda, qadının ayaqlarını yalayıb geri qayıdırdı.

Gözlərini əliylə ovuşdurdu, təkrar qadına baxdı. Qərribə idi, bu qadın bura necə gəlmişdi? Özü də tək-tənha! Qadın gözlərini yumub öz-özünə nəsə danışdı, adama elə gəlirdi ki, dua edir. Bircə bu çatmırdı... dodaqaltı mızıldandı.

Qadın suya tərəf əyilir, sonra ləngər vuraraq geri qayıdırdı. Qəflətən ağlına gəldi ki, bu qadın intihar etmək istəyir. Kim nə deyir-desin, intihar etmək istəyir! Bəs niyə burada? Elə dənizin o başında da intihar edə bilərdi. Bu qədər yolu basa-basa bura niyə gəlsin ki?! Onsuz da payız düşdüyündən dənizin sahilinə gəliş-gediş az idi. Qadın yenidən suya tərəf əyildi, az qaldı suya düşsün, amma yenə də geri çəkildi. “Görünür, ürək eləmir, qorxur... Qor-

xursa, yəqin təzəliklə zərbə alıb, gərginlik keçirib. Bu yoldan dönsə, həyatına qayıdacaq. Sadəcə qaytarmaq lazımdır!". Düşündü ki, axı niyə harda axmaq işlər var, gərək gəlib mənim qarşıma çıxsın?! Bir istədi ötüb keçsin: "Nəyimə gərəkdir, özümün yüz dənə dərdim– sərim var, hələ buna da baş qoşum!" Həm də tələsirdi. Bir qədər sonra qararıq düşəcəkdə, ola bilər, ardınca gəldiyi restoranın sahibi çıxıb şəhərə gedəcəkdə. Sonra kişini tapa bilməzdi, gərək bütün günü qeyri-müəyyənlik içərisində cəhənnəm əzabıyla sabahı gözləyəydi. Amma bu qadını da burada qoyub keçə bilmədi, ixtiyarsız ayaqları kilidləndi. Düşündü ki, onsuz da elə şeylər var ki, insanın iradəsinin xaricindədir, edəcəyi hərəkəti idarə edə bilmir.

Gözünü qayadan çəkmədən irəlilədi, qadına yaxınlaşdı. Qadının üzündə həyat əlaməti görünmürdü, rəngi sapsarı idi. Sanki gözlərini yumub yuxuya getmişdi, hənirtini eşidib geri döndü. Hürkmüş halda, təəccüblə, bir az da qəzəblə ona baxdı. Görünür, bura kiminsə gəlib çıxacağını gözləməzdi. Gözlənilməz halda, bir başqası hardansa peyda olmuş, onun sirtinə şərək çıxmış, icazəsiz onun dünyasına girmişdi.

-Burda neynirsiz?

Səsi o qədər quru və kal çıxdı ki, özünə də yad gəldi.

Qadın ona baxdı, dinmədi. Bəlkə də, danışmağa heyi yoxdu. Eləcə çənəsi əsdi. O qədər ürkək görünürdü ki, anidən çəkilən bir nəfəsdən suların qoynuna düşə bilərdi.

Onu necə geri çəkəcəyini fikirləşdi. Ehtiyatla qadına yaxınlaşdı. Qadın onun yaxınlaşdığını hiss edib, birdən-

birə canlandı, bir qədər də qayanın ucuna gəldi. “Vəssəlam! İndicə özünü suya atacaq, təptəzə bir ölümün şahidi olacağam”.

Qadına çatmağa bircə addım qalmışdı. Qadın qollarını açaraq, göydə vurulmuş quş kimi özünü suya tulladı. Şappıltı ilə suya düşüb çabalamağa başladı.

Qadın suyun içərisində gah batıb yox olur, gah da üzə çıxırdı. Köpüklü dalğalar saçlarını suyun üzərində aram-aram yellədir. Bilirdi ki, irəlidə su dərinidir, bir qədər uzaqlaşsa, qadını xilas etmək mümkün olmayacaq, tamamilə dənizin dibinə gedəcək. Yaxşı ki, alababat üzməyi bacarırdı. Gözəyari qadının çabaladığı yerə diqqət yetirdi, qeyri-ixtiyari əlindəki telefonu qaya parçasının üstünə qoyub paltarlı halda özünü suya atdı. Amma qadın gözə görünmürdü. Bir qədər üzdükdən sonra qadın ayağına doluşdı. Çətinliklə əyilib onun saçlarından yapışdı. Sonra qolunu belinə doladı. Ağzına-burnuna duzlu su doldu, az qaldı özü də boğulsun. Bir əli ilə qadını sürüyərək o biri əli ilə avar çəkməyə başladı. Amma qadın öz ağırlığı ilə onu da suyun dibinə çəkirdi. Xoşbəxtlikdən suyun ortasında böyük bir daş parçası vardı. Daşın üzərində dayanıb nəfəsini dərdi. Sahilə o qədər də məsafə olmasa da, yorulmuşdu, boğula bilərdi. Həm də, paltarla üzmək çox çətin idi. Qadın ağır-ağır suyun üzərində yellənirdi. Bəlkə də, artıq ölmüşdü. Düşündü ki, bu qadınla sudan çıxmaq çətin olacaq. Bəlkə, qadını atıb özü birtəhər üzüb çıxsın, amma yenə də ürəyi gəlmədi. Bu dəfə qadının paltarından yapışdı. Paltar cırılıb əlində qaldı. Əlini atıb ayağından yapışdı. Sürətlə gələn su axını az qaldı hər ikisini suyun altı-

na çəksin. Bir təhər dalğadan qurtula bildi. Xeyli çətinliklə qadını sahilə çıxartdı. Bir müddət qumun üzərində hərəkətsiz qaldı. Bir təhər çevrilib üzü üstə uzandı. Özünə gəldikdən sonra başını qaldırıb ətrafa baxdı. Yalnız dəniz və qumlu sahiləki vahiməli boşluqdan savayı heç nə gözə dəymirdi. Qadın qumun üzərində hərəkətsiz uzanmışdı. Rəngi göyərmişdi. Əlini qadının sinəsinə qoydu. Deyəsən, ürəyi vururdu. Qadını üzü üstə uzatdı. Əl qolunu hərəkət etdirərək mədəsindəki suyu boşaltmağa çalışdı. Sonra qadını yenidən arxası üstə uzatdı. Bir əliylə nəbzini yoxladı, zəif də olsa nəbzi vururdu. Ölməmişdi. "Vəssəlam, istəmədən qəhrəman da oldum"- acı-acı özünə güldü. Yalnız indi fikir verdi ki, qadın demək olar ki, tamamilə çılpacdır. Cırılıb əynindən çıxmış paltarları sahilə yaxın yerdə, suyun üzərində əski parçaları kimi yellənirdi.

Hava get-gedə qaralır, həm də əməlli-başlı soyuqdu. Qadın uzandığı yerdə titrəyirdi. Onu buradan necə aparacağını düşündü. Qadını burda qoyub getsə, qurduşa yem olardı. Əgər sürüyə-sürüyə yola çıxartsa... Baxdı ki, burdan yola xeyli məsafə var, onu tək harasa aparmaq mümkün deyil. İrəlidə restoranın zəif, sarımtıl işıqları görünürdü. Qadını sahilə qoyub restorana doğru addımladı. Onsuz da əvvəldən də məqsədi o restorana getmək idi. Taqətsiz olduğundan yerimək çox çətin idi. Az qala sürünə-sürünə yeri yirdi. Amma gedib tez çatmaq lazımdı.

Bu an məqsədi ancaq suda batmış qadını xilas etmək olsa da, beynində vəhşi bir fikir də elə hey o tərəf- bu tərəfə çırpınır, gicgahlarına vururdu. Restoranın sahibini mütləq görməli, haqq-hesab çəkməliydi. "Birdən çıxıb getmiş

olsa, əclaf... Yaxşı, bu kişinin nə günahı var?! Səni heç tanı-
mır da..." Dərhal da ürəyindəki humanizm iştartısını boğ-
du: "Yox, var! O, mənim həyatıma müdaxilə edib..."

Restoranın ətrafında kimsə gözə dəymirdi. Qapının qarşısında bahalı bir maşın dayanmışdı. Maşının işığı ya-
nırdı, sürücü matoru işə salırdı. Hündür boylu, şıq geyim-
li bir kişi restorandan çıxaraq gəlib maşına əyləşdi. Bütün
gücünü toplayıb, maşına yaxınlaşdı, maşının qapısından
yapışdı. Maşına əyləşən kişi ona tərəf çevrildi. Üzünü gö-
rən kimi tanıdı. O idi: dalınca gəldiyi, rəqib hesab etdiyi,
haqq-hesab çəkəcəyi kişi! Dizlərinə güc gəldi.

Salam verdi. Kişi təəccüblə ona baxdı. Baş verən əh-
valatı tələm –tələsik danışdı, birtəhər məntiqsiz, rəbitəsiz
cümlələrlə onu başa saldı:

- Orada, dənizdə qadın boğulub, onu xilas etmək la-
zımdır!

Kişi deyəsən, bir şey anlamadı. Çiyinlərini çəkdi.

Hadisəni tərar-təkrar danışdı. Nəhayət ki, deyəsən,
anlada bildi.

-Qadını şəhərə çatdırmaq lazımdır! Bir az da sahildə
qalsa, öləcək!

Kişi başdan-ayağa onu süzdü, nə hiss etdisə, başının
işarəsiylə "otur" dedi.

Belə bahalı maşını çirkləndirməmək üçün bir qədər
ehtiyatla arxada əyləşdi. Kişi güzgüdən onu süzürdü. Hiss
olunurdu ki, özünü o yerə qoymasa da, deyəsən, ondan
şübhələnir.

-Nə əcəb, bu vaxtı dənizin kənarına gəlmisiniz? De-
yəsən, kefiniz o söz...

Ürəyində: “sənin dalınca gəlmişəm, əclaf! Yoxsa, günün bu vaxtında mənim burda nə itim azıb?” –dedi.

-Dənizin kənarında gəzməyi sevirəm. Çox vaxt balıqçıların yanına gəlirəm. Bu gün də qayalığa tərəf getmişdim, təsadüfən qayanın üstündə bir qadınla rastlaşdım. Hiss etdim ki, intihar etmək istəyir.

Kişi gülümsündü. Gülüşündə bir istehza, rişxənd vardı, bir az da lovğalıq gizlənmişdi. Eynilə günəş üzlü qadının qapısında rastlaşanda da üzündə bu təbəssüm vardı. Bu saat kişini təpiyinin altına salıb xurd- xəşil edərdi. Amma yox, irəlində insan həyatı vardı.

Kişi yenə də soruşdu.

- İçməmisiniz ki? Bu vaxt burda neynirdiz axı... Bu havada suya girərlər? Yəqin kefə gəlmisiz... Mən belə şeyləri yaxşı bilirəm.

“Sən belə şeyləri yaxşı bilərsən, əclaf, sənə həmişə yaşıl işıqdır”. Dodaqaltı mızıldandı:

-Əslində, səni öldürməyə gəlmişdim... Özü də bilmədi sözlər necə ağzından çıxdı.

Kişi təəccüblə ona baxdı.

-Zarafat etməyə əcəb məqam tapmısan.

Maşın qumun içərisiylə güclə irəliləyirdi. Hiss olunurdu ki, sürücü belə yerə gəldiklərinə görə bərk dilxordur, dinə bilməsə də, dişi bağırsağını kəsir. Bir qədər sonra əyləci basdı, üz-gözünü turşudub:

- Batıb qaldıq!- deyə vaysındı.

Qumun içərisinə düşən maşın nə irəli, nə də geri hərəkət edə bildi. Başa düşdü ki, maşın burdan o tərəfə gedə bilməyəcək. Sürücü düşüb təkərlərlə əlləşməyə başladı.

Əslində, qadının yanına o qədər də çox məsafə qalmamışdı. Qorxdu ki, birdən onu düşürüb dönüb geri qayıdalar. Amma kişi nə fikirləşdisə aşağı endi.

Kişi bir qədər irəliddə gedirdi. Barmağındakı bahalı üzük, qolundakı bahalı qol saati, bahalı geyim, bir sözlə, hər şey gözəl yaşadığından xəbər verirdi. Yəqin ki, istəsə puluyla çox qadını ram edə bilərdi.

“O sənin əlinə su tökməyə də yaramır! Sən yaraşıqlımsan!”. Günəş üzülü qadının səhərki sözlərini xatırladı. Görəsən, qadın bununla necə sevişir?

-Əclaf!

İxtiyarsız dilləndi. Kişi təəccüblə ona baxdı. Amma bir şey anlamadı.

-Əclaf, əslində səninlə haqq-hesab çəkməyə gəlmişdim bura!- bir əliylə kişinin yaxasından, o biri əliylə boğazından yapışdı- o qadını haradan tanıyırsan, onun evinə nə vaxtdan gedib-gəlirsən? Danış, yoxsa öldürəcəm səni!

Kişi onu geri itələməyə çalışdı.

-Deməli, mənə qurma qurmusan, bayaqdan yalan danışırıdın, bəhanəylə sahilə, təkliyə, öldürməyə gətirmisən.

- Cavab ver, onu hardan tanıyırsan?

Kişi boğazını onun əlindən çıxarmağa çalışdı.

- Zərrini deyirsən? Xeyli vaxtdır tanıyıram. Uzun müddətdir... Nəyə ehtiyacı olur bir dəqiqədə həll edirəm. Belə de... Demək son vaxtlar görüşdüyü, aşiq olduğu cavan oğlan sənsənmiş... Tez-tez deyirdi bir oğlana vurulmuşam. Deyirdi o, əsl kişidir, sevirəm, filan... Qadınlar həmişə ağılsızlıq edir də... Başa düşüləndir... Burda nə var

ki... O, azad, müasir qadındır, həm də çox gözəldir. Belə qadınlara nəyisə məcbur eləmək olmaz. Ürəyi nə vaxt kimi istəsə, onu da seçir.

-Alçaq!

- Dəlilik etmə!

Kişinin sifətinə bir yumruq ilişdirirdi. Kişi səndələyib quma yıxıldı, üst-başı quma bulaşdı. Əyilib onu yumruqlamağa başladı. Sonra sakitləşib kənardə ayləşdi.

-Məndən nə istəyirsən,- kişi dilləndi. Onu sənə verməyimi istəyirsən? İstəyirsən biryolluq sənə olsun?

Qeyri-ixtiyari dişlərini sıxdı, dişləri xırçıldadı, xırçılığının içindən səsləndi:

-Yox!!! İstəmirəm!

-Bəs nə istəyirsən?

-Danış görüm, son günlər onunla görüşmüşsənmi? Məsələn, son altı ay ərzində?..

- Uşaqsan? Bəs fikirləşməyirsənki, bu qadın bu qədər cah-cəlalı hardan qazanır? Necə belə təmtəraqlı dolanır?

-Deməli görüşmüşsən...

- Açığını deyim, mən onu həmişə kraliçalar kimi yaşatmışam. Ətrafında hamı qibtəylə baxıb ona. Doğrudur, son vaxtlar daha əvvəlki kimi mehribanlıq göstərmirdi. Açıq etiraf da etmişdi ki, başqasını sevirdi. Amma pul lazım olanda yenə zəng edib çağırırdı... Mən də səbrli adamam, bilirəm ki, belə qadınlar cah-cəlalsız yaşayammırlar...

Kişinin sifəti gözlərinin qarşısında əyilmiş göründü. Əlini qəzəblə havada oynatdı.

-Cəhənnəm olsun, o da , sən də!

-Elədirsə, bəs məni niyə öldürmək istəyirsən? Sənə pulmu lazımdır? Açıq danışı! Nə qədər istəyirsən?

Kişi uzaqdan işığı közərən maşına tərəf boylandı, hiss olundu ki, sürücünü buraxıb bura gəlməyinə çox peşimandır. Geri qayıtmağa hazırlaşan kişinin qarşısını kəsdi, yaxasından yapışdı:

- Hara qayıdırsan?! Dedim axı, orda, sahildə qadın ölür, onu xilas etmək, maşının yanına gətirmək lazımdı! Getməsən, səni öldürüb dənizə atacağam!

Kişi bir anlıq dayandı, hiss olundu ki, tərəddüd edir, deyəsən, artıq onu tamamilə başdan xarab hesab edirdi. Dönüb geri qayıtmağa da ehtiyat edirdi. Tərslikdən sürücü də xeyli uzaqdaydı. Kimsəsiz yerdə, bu idmançı bədənli, başdan xarab adamdan nə desən gözləmək olardı. Odur ki, əlacsız qalıb sakitcə razılaşdı.

Quma bata-bata yerimək çox çətin idi. Dənizin kənarı ilə çiyin-çiyinə, çətinliklə irəliləyirdilər.

Nəhayət, qadının yanına yetişdilər. Qadın yenə də hərəkətsiz uzanmışdı. Eləcə titrəyirdi. Kişini arxada qoyub irəli yeridi. İstəmərdi qadını çılpaq görsün. Hərçənd ki, bu qadının ona dəxli yoxdu. Amma hər halda, onu qorumağı borc bildi. İrəli düşüb suyun üzərində yellənən cırılmış paltarları sıxaraq qadının üstünə örtüdü.

Kişi qadını burada görəndə xeyli sevindi, hər halda, irəlidə onu gözləyəyn təhlükə sovuşmuşdu. Köməkləşib qadını maşının yanına gətirdilər.

Sürücü hələ də qumun içərisinə oturmuş maşınla ələşirdi. Birlikdə maşını qumun içərisindən çıxardılar.

Qadını şəhərdəki xəstəxanalardan birinə yerləşdirdilər. Kişi intihardan dönən qadını həkimlərə təhvil verib, müalicənin pulunu ödədi. Sonra ona ötəri nəzər saldı, dilucu sağollaşaraq oradan aralaşdı.

Kişinin arxasınca baxdı. Ağır-ağır, ayağını sürüyə-süyüyə yeriyirdi. Yerişindən, kürəyindən yorğunluq yağırdı. Düşündü ki, kişi bəlkə də, elə burdan çıxıb birbaşa qadının yanına gedəcək. Həm bu günkü ağırlıqdan sonra dincələcək, həm də, qadından onu soruşacaq. Günəş üzlü qadın onun əzilmiş sifətinə soyuq buz qoyacaq, pambıq kimi yumşaq əlləriylə üzünü sığallayacaq, quma batmış paltarlarını hamama atacaq... Bəlkə də, heç elə etməyəcək. Evini quma bulaşdırdığı üçün kişiyə narazılığını bildirəcək. Bəlkə də, kişi heç ora getməyəcək... Hər şey başqa cür olacaq... Ürəyində xeyli çözləndi, amma günəş üzlü qadınla bağlı həyəcan və qorxuyla gözlədiyi təlatüm baş vermədi. Ürəyi xəfifcə titrədi. Həzin bir sızıltı ehmalca ötüb keçdi. Qəribədir, qəzəblənmədi, gözlədiyi alov ürəyini odlandırmadı. Heç kişiyə də acığı tutmadı. Əslində, belə olacağını heç gözləməirdi...

Gedib xəstəxananın həyətindəki bağçada əyləşdi. Səhərə yaxın intihardan dönmüş qadın özünə gəldi. Bildirdilər ki, yaxın adamı kimi palataya keçib onunla görüşə bilərlər. Qadın onu görəndə kimi diqqətlə üzünə baxdı, başdan ayağa süzdü, sonra gözlərini çarpayının qarşısındakı ağ divara zillədi. Bir müddət ikisi də susdu.

Qadın nəhayət ki, zəif səslə dilləndi:

-Məni niyə xilas etdin? Nəyinə lazım idi axı?

-Bəs nə edəydim? Gözümün qarşısında bir insanın məhv olmasına necə göz yumaydım?! Bəs vicdanım, insanlığım?!

-Ölmək istəyirdim, amma gücüm çatmırdı. Özün də, bircə balasını dənizdə dəfn edən bir ana niyə yaşasın ki?.. İmkan versəydin, heç olmasa, onu suların dibindən tapardım. Heç olmasa, orda ona qovuşardım.

Qadın hıçqırdı, zərif çiyinləri titrədi.

Məlum oldu ki, qadının oğlu dənizdə çimərkən suda boğulub. Öz dostları ilə birlikdə, qadının intihar etmək istədiyini qayanın üstündən, suya atılıblarmış. Neçə gün axtarsalar da, meyidini tapmayıblar.

Qadın yenidən hıçqırdı:

-Elə gözəl bala idi ki, hər gün üzumdən öpərdi. Üzgüçülüyə yazılmışdı, üzməyi də bacarırdı. Heç bilmirəm necə oldu boğuldu? Neçə gündür özümü dənizə atıb onunla qovuşmaq istəyirdim, evdəkilər mane olurdular, bütün günü izləyirdilər. Bu dəfə də sən qoymadın, imkan vermədin qovuşmağa! Qismət deyilmiş...

Qadının telefon nömrəsini alıb, yaxınlarına zəng vurdu, xəstəxanada olduğunu bildirdi. Sonra sakitcə palatadan çıxdı. O qədər yorğundu ki, ayaq üstə güclə dayanırdı. Bu an yeganə arzusu buradan aralanmaqdı. Çox uzun, ağır bir gün yaşamışdı. Görünür, bu günün də bir qisməti varmış. Bütün bədbəxtliklərdən sonra xoşbəxtlik, xoşbəxtlikdən sonra bədbəxtlik gəlirmiş. Lap gecəylə- gündüz kimi... Ağla- qara kimi...

Pillələri aşağı endi. Telefonuna zəng gəldi. Günəş üzli qadın idi. Telefonu açmadı. Bu dəfə qadın ona dəniz

zin ortasında, uzaqdan görünən ada kimi çox uzaq və mənasız gəldi. Heç ürəyi də titrəmədi.

Küçə ilə güclə yeriyirdi. Üst-başı çirk içindəydi. Köynəyinin bir qolu cırılmış, suya düşmüş ayaqqabılarının altı qopmuşdü. Yəqin ki, küçədəki bomjlara bənzəyirdi. Mürgülü şəhərin üstüylə ehtiyatla yeriyirdi, hərçənd ki, ayaq səsləri onsuz da şəhəri oyadan deyildi. Evə çatanda artıq şəhərin nəfəsi hiss olunurdu. Arvadı, adəti üzrə, yenə də yatmamışdı, onu bu görkəmdə görən kimi təlaşlandı. Təəccüblə içini çəkdi, bəlkə də, qeyri-ixtiyari olaraq "cannn, bu nə görkəmdir?"- söylədi. Arvadı bəlkə də, bu kəlməni özüyçün, ürəyində söylədi, amma o eşitdi. Açıq-aydın eşitdi. İlk dəfəydi arvadını belə təlaşlı görürdü.

-Aman Allah! Nə olub sənə? Köynəyin cırılıb, üz-gözün də göyərüb. Kiminləsə dalaşmısan? Vay-Vay! Gəl, su töküm, əl-üzünü yu! Paltarını dəyiş! Qolun da əzilib...indi maz çəkərəm. Gəl, rahat uzan! Hiss etmişdim nəsə olacaq... Bu gün çox narahat idim. Telefonu da götürmürdün.

Arvadı onun əzilmiş üzünə, göyərmiş əlinin üstünə maz çəkdi. Əlləri pambıq kimi yumşaq və sərindi. Tez təmiz paltar gətirdi. İsti çay hazırlayıb onun qarşısına qoydu. Yatağını açdı. Bu an arvadının üzü o qədər işıqlı, o qədər məsum idi ki... Ürəyi yerindən oynadı. Bütün əziyyətlərdən, yorğunluqdan, acılardan sonra bir rahatlığa, bir doğmalığa ehtiyacı olur insanın. Yalnız sənə doğma olanlar, güvəndiklərin bu rahatlığı verə bilər adama! İrəli keçib yorğun qollarıyla arvadının belini qucaqladı, onu özünə sıxdı. Arvadı nə vaxtdır ondan belə nəvaziş görmürdü, əvvəlcə çaşqınlıqla üzünə baxdı, o tərəf- bu tərəfə boylan-

dı. Sanki kiminsə onları görəcəyindən ehtiyat edir, çəkinirdi. Sonra arvadı da qollarını onun boynuna doladı. Uzun müddət qucaqlaşib dayandılar. Arvadı onun köksünə sığı-nıb ağladı. Arvadının ürəyinin döyüntüsünü eşidirdi. İlk dəfəydi ki, onun hərərətini, təmasını belə yaxından duyur, bütün əzalarını, vücudunu canında hiss edirdi. İri əlləriylə arvadının saçlarına sığal çəkdi. Üzündən-gözündən, sinə-sindən öpməyə başladı. Arvadı kəsik-kəsik, pıçılıyla dil-ləndi.

-Namiq zəng eləmişdi.

-Heç nə danışma! Bu gün ağlı-qaralı bir gün yaşa-dım. Həyat doğrudan da, ağla qaradan ibarət imiş.

O da arvadı kimi pıçılıyla danışdı.

Arvadı onun qollarının arasında titrək səslə dilləndi:

- Özümü lap təzə evləndiyimiz vaxtlardakı kimi hiss edirəm. Bu olanlar da yuxudur. Elə bilirəm yuxudayam.... Həyatımız lap yuxu kimidir e...

Telefonuna zəng gəldi. Namiq idi.

- Hardasan, dünəndən səni axtarıram. Telefonu niyə açmırdın? Şirkətdən səni soruşurlar. İş üçün müraciət et-misənmiş. Gözün aydın! Sənin gözlədiyin yer boşalıb. Əladır, həm də öz ixtisasına uyğun işdir. Səni gözləyirlər! Niyə danışmırsan?!

-Yaxşı, Namiq! Çox sağ ol! Bir azdan gəlirəm!

Ürəyinə fərəh yayıldı, yenə də ehtirasla arvadını qu-caqladı. Arvadı birdən nəyisə xatırlayıb onun qollarının arasından çıxdı. Əlində bir dəftər vərəqi geri qayıtdı.

- Bunu oğlumuz çəkib. Bu gün dolabın siyirməsindən tapdım. Özüm də təəccüb etdim. Təsəvvür edirsənmi?

Oğlumuz yuva şəkli çəkib. Məəttəl qalmışam. Bapbalaca uşaq bunu necə çəkib? Yuva şəkli çəkmək hardan ağına gəlib?

Kağızı arvadının əlindən aldı.

Kağızda otlardan, qurumuş yarpaqlardan, kol-kosdan düzəldilmiş, içərisində quş balası olan bir yuva şəkli çəkilməmişdi. Yuva ağacdan asılmışdı.

Şəkli öpüb gözünün üstünə qoydu.

- Amma mən təəccüblənmirəm! Mənim oğlum çəkər! Mənim oğlum bacarar! Özü də məhz yuva şəkli çəkməliydi! Yuva şəkli! Bu, bizim yuvamızdır, yuvamız! Heç vaxt dağılmayacaq yuvamız!

Arvadı göz yaşları içində gülümsünərək onun sinəsinə sığındı.

BAYRAMIN İKİNCİ GÜNÜ

Nişanlım Midhədlə evlənməyimizə sayılı günlər qalmış, həyatım tamamilə öz qaydasındaykən o, mənim həyatıma daxil olub. Nə edəcəyimi, hansı yola çıxacağımı qərarlaşdırma bilmirəm. Əslində, belə olmasını heç istəməzdim, sahmanlı həyatım öz məcrası ilə gedərkən niyə belə olsun axı?.. Kənardan fikirlərimi qarışdıran, narahatlıq gətirən heç nəyi arzulamırdım. Amma arzulamaqla deyil ki...

Midhədlə zaqş şöbəsində qeydiyyatdan da keçmişik, yəni əslində evli də sayıla bilərik. Belə bir məqamda, başqa birisinə meyl etməyim yəqin ki, axmaqlıqdır. Özümü o ki, var günahlandırma, danlaya bilərəm. Amma özümü danladığım anda müdafiə üçün yapışmağa yerim, özünü müdafiə haqqım da var. Onu görməyim, bir-birimizə bağlanmağımız o qədər anidən olub ki, nə baş verdiyini sonradan dərk etmişəm. Bütün bunların da günahkarı ürəyimdir. Ürəyə nə var ki... Nə istəyir yükləyir özünə, bilir ki, onsuz da daşıyacaqsan... Onu tanıdıqdan sonra hiss edirəm ki, nişanlım Midhədlə bağlı rəngli xəyallarım gözümdən düşüb itmək üzrədir. Əlbəttə, mən bütün varlığım ilə nişanlımla bağlı rəngli xəyallarımı qoyuyub saxlamaq istəyirəm. Amma al-əlvan xəyallar artıq göyün üzündə yellənir. Əlimi heysiz-heysiz irəli uzatsam da, birini də tutamıram. Artıq içimdəki geri çəkilmələr məni inadla başqa səmtə sürükləyir, qəlbimdə bir başqasını yaradırəm, han-

sısa gözə görünməyən bir qüvvə israrla məni ona doğru çəkir, onu həyatımın bir parçasına çevririr.

Onunla təsadüfən, uzaq bir şəhərdə rastlaşmışıq. Ağlımın hisslərimə qalib gəldiyi zaman, yəni hisslərimə hakim olduğum zaman, düşünürəm ki, gərək heç rast gəlməzdik. Hərəmiz öz yolumuzla çıxıb gedərdik... Biri-birimizə əvvəlcə dost kimi yaxınlaşmışıq. Mən ona nişanlımdan, nişanlığımın bacarıqlı və ağıllı olmasından ağızdolusu danışmışam. O da mənə üzvü olduğu siyasi təşkilatdan, işinin mahiyyətindən söz açıb. Necə deyərlər, söhbətimiz tutub, əməlli-başlı dostlaşmışıq. İştirak etdiyimiz tədbirin proqramına uyğun olaraq bir neçə gün birlikdə yad ölkəni gəzib-dolaşmış, sonra hərəmiz öz vətənimizə dönmüşük. Qayıdandan sonra telefonla və sosaial şəbəkə vasitəsilə bir-birimizlə əlaqə saxlamışıq. Sadəcə dost kimi, tanış kimi danışmışıq. Getdikcə ruhən bir-birimizə yaxın olduğumuzu hiss etmişik. İş elə gətirib ki, bir-birimizi görməyəndə darıxmışıq. Özümüz də hiss etmədən bu əlaqə get-gedə güclənib, ayrılmaz hala gəlib. Elə hala çatıb ki, artıq bir gün belə onun səsini eşitməsəm dayana bilmirəm. Hiss edirəm ki, o da mənə çox bağlanıb. Düz beş aydır, virtual aləmdə səhəri bir açır, axşamı bir qarşılayırıq. Aramızda münasibətlər yarandıqdan sonra o, tez-tez "hər şeyi aç nişanlığına söylə!" deyir. Belə məqamlarda vücudumda qəribə bir qorxu dolaşır. Onunla bağlı olan sərhədsiz arzularımdan, həm də taleyimdən, həyatımdan, atacağm addımlardan çox qorxuram. Ağlımın bir küncündə hiss edirəm ki, mən səhv edirəm.

Hiss edirəm ki, verəcəyim qərar bütün həyatımı dəyişə bilər. Bu, artıq özünə tale yazmaq kimi bir şeydir. Elə hey, dayanmadan, çıxış yolları axtarıram. Amma nə qədər cəhd etsəm də bir yerə gedib çıxammıram. Yalnız bunu bilirəm ki, onun səsinə eşidən kimi sevgimi aləmə car çəkmək istəyirəm. İstəyirəm hamı bilsin ki, bizim necə sevgimiz var. İstəyirəm bizə həsəd aparsınlar... Onsuz da adam xoşbəxtliyinin bir hissəsini kənardakılara hesablayır...

Ağlımın bir küncündə inadla nişanlım Midhədi qoruyub saxlasam da, bədənim, qadın ehtirasım ona tərəf tüğyan edir. Deməli, güclü qadın deyiləmmiş, öz iradəmə tabe olammıram. Özüm haqqında uydurduğum psixoanalizlərim, özünüdərkim, nə bilim daha nələr, hamısı boşuna imiş. Ona bağlandıqca hiss edirəm ki, bu bir qəzadır, mənə tuş gəlib, çıxma bilməyəcəyəm. Belə məqamlarda içimdə başqa bir qadın da baş qaldırır, məni haldan –hala salır. Bildirir ki, həll olunmayan heç nə yoxdur! Çıxacaqsan! Təki qadının başı boş olmasın, qalanı asandır!

Başla düşürəm ki, mənim nişanlım bütün bu olanlara layiq deyil. Bir az da dəqiqləşdirsək, heç mən özüm də nişanlıma layiq deyiləm. Nişanlım Midhəd bu qədərini bilsə, bəlkə də məni anlayar, bağışlayar, mənə yol göstərər, yaxud da başını götürüb gedər... Hərdən içimdəki qadının yaxasından yapışdırıb bildirirəm ki, bu ötəri hissdır, keçib gedəcək. Hamıda olur. Bir az dözsən, ağıllanacaq, öz düzənli həyatını əldən verməyəcəksən. Amma “o qadın” məni daha da alovandırır. “Mən hamı kimi deyiləm, tamam başqayam. İnsan xoşbəxtliyinə eyni cür yanaşmaq olmaz.

Sevgim uğrunda, xoşbəxtliyim uğrunda mübarizə aparacağam, sübut edəcəyəm”.

Həyatımın bu dönəmində hiss edirəm ki, mən hazırda reallıqdan uzaq, ovcunun içində olanı görməyən, daim uzaqlarda nə isə axtaran vecsizin biriyəm. Öz vecsizliyini etiraf etmək o qədər ağırdır ki...

Uzaqdakı dostumun nəzərlərini hər an öz üzərimdə hiss edirəm. Mənə elə gəlir ki, o, mənim ruhuma hopub, hər yerdə məni izləyir. Həm də, çox sentimental və kövrək olmuşam. Hər şeyə romantik hava geyindirirəm, əhvalıma uyğun mahnılar tapıb saatlarla dinləyirəm.

Bu günki tədbirdə çıxışçılar elan edilərkən, qəflətən uzaqdakı dostumun adını eşidirəm və ağlamaq istəyirəm. Ürəyimdə çıxışçıya hirsələnirəm. Bircə sən çatmırdın, birtəhər ovunmuşdum! Baxmayaraq ki, o boyda mötəbər adamlarla əyləşmişəm, yenə də özümdə deyiləm. Adətən, belə tədbirlərdə xarici qonaqlara xüsusi diqqət göstərir, diplomatik görünmək istəyirik. Bilirik ki, belə tədbirlərdə heç bir səhvə yol vermək olmaz.

Onunla eyni adı daşıyan çıxışçı odlu-alovlu danışır. Qırx quyunun arşınından misallar gətirir, dünya məşhurlarından gətirdiyi sitatları bir-bir adamların üzünə çırpır, demək istəyir ki, siz heç bunları billirsiniz. Gedin öyrənin! Mən isə hələ də onun adının üstündə gəzişirəm. Artıq buralardan çox uzaqdayam. Tamamilə öz içimə qapanmışam. Mənə elə gəlir ki, məni burada heç kim görmür. Sınamışam. Hərdən adamların gözlərinin içinə baxa-baxa gizlənmək də olur. Adı onun adından olan çıxışçı artıq şövqə

gəlib, durmadan nitqini uzadır. Masanın üzərindəki telefon titrəyir. Midhəd zəng edir. Əlimi atıb telefonu söndürürəm.

Tədbirin sonunda foyedə dəstə-dəstə toplaşaraq şəkil çəkdirən adamların arasından sivişib alt mərtəbəyə enirəm. Midhədi yığiram. Bildirir ki, küçədə məni gözləyir.

Midhəd əyninə ağ köynək geyinib, səliqəsi, zövqlü geyimi ilə uzaqdan gözə dəyir, küçədəki adamlardan seçilir. Üzündə qəribə bir sakitlik var, baxan kimi adam rahatlanır. Nişanlım haqqında həmişə gözəl sözlər deyirlər, bu da “günahkarlığımı” daha da artırır. Hərdən istəyirəm kimsə onun xoşagəlməyən cəhətlərindən danışsın, özümə bəraətim artsın. Hardandır? Elə bil sözləşiblər... Şöbəmizin qızları deyirlər ki, dünyanı çözləyib-çözləyib, ağıllı oğlan tapmışam özünə. Hər şeyi maliyyəyə bağlayan, gəlirini-çıxarını gözüyumulu hesablayan şöbə müdirimiz isə əlavə edir ki, lotereyana bahalı maşın düşüb. Bu məqamda şöbə müdirinin gözləri parıldayır, üzünə “müqəddəs” bir işıq da qonur:

-Daha nə lazımdır, ailəcanlı, mədəni, savadlı! Get, kef elə!

Mən isə “kef edə” bilmirəm. Kef etməyə bəlkə də, ağılım çatmır, ya nəşə başqa şeylər çatmır, yaxud da nələrsə daha artıqdır, bilmirəm. Bildiyim budur ki, mənim xoşbəxtlik haqqında öz mülahizələrim var. Özlüyümdə xoşbəxtliyin rəngini, çalarlarını müəyyənləşdirməyə çalışıram. Deyim ki, xoşbəxt olmağa həmişə can atmışam, özümü dərk edəndən bacardığım şəkildə, eninə-uzununa mübarizələr aparmışam. Əvəzində isə rahatlıq tapmışam.

Midhədi görən kimi həyəcanlanıram. Küçənin o üzündə dayanıb məni gözləyir. Görən kimi əl edir. Küçədəki adamlar gözləriylə bizi izləyirlər. Midhəd bildirir ki, təzə tikiləcək evimizin sənədlərini almağa gedirik. Həm də, evin açarlarını götürüb evlə tanış olaq. Onun yanına düşüb fəxrlə yeriyirəm. Nişanlım çox yaraşılıqdır. Ətrafdakılar sevgi, xoşbəxtlik yığmaq istəyirlər bizdən. Təkcə mən bilirəm ki, biz indi bir burulağana doğru irəliləyirik. Elə hey ürəyimdə təkrarlayıram: demək lazımdır Midhədə, açıb hər şeyi demək!

Nişanlım iri, isti əlləriylə əlimdən yapışır. Mən bu əllərə güvənirəm, inanıram. Amma hiss edirəm ki, əvvəllər əlimdən yapışanda bütün bədənim titrəyirdi, bir bəhanə gəzirdim ki, əlimdən tutsun. İstəyirdim əllərimi tutsun və heç zaman buraxmasın. Amma o, əlimdəm tutmağa tələsməzdi. İndi isə bir bəhanəylə əlimi çəkmək istəyirəm. Ən pisi də budur ki, əllərinin hərərətini əvvəlki kimi hiss edəmmirəm. O, ciddi-cəhdlə gələcək həyatımızın planlarını cızır, istəyir ki, hər şey rahat olsun. Üzündə fərəh var. İstər-istəməz onun sevinci mənim də üzümə yayılır. Deyəsən, üz cizgilərim ürəyimə tabe olmur. Gülümsünərək nişanlıma sığınırım. Midhəd çiyinlərimi qucaqlayır, sonra küçədə olmağımıza baxmayaraq, məni köksünə sıxır, hərərətlə üz –gözümdən öpür. Qəribədir, heç vaxt belə etməzdi. Həmişə ədəb-ərkan qaydalarına riayət edib. Amma indi... Birdən– birə mənə elə gəlir ki, dostum bizi izləyir. Ehmalca Midhədin qollarının arasından çıxıram. Qadın ki, qadın!

Təzə tikilən evin qapıçısı üzümüzə gülümsəyir, kişilərin hər ikisi ehtiramla məni irəli ötürürlər. Gözətçi bir qədər də kənara çəkilir ki, mənə toxunmasın. Bizim tərəflərdə yanında əri, yaxud nişanlısı olan qadına xüsusi hörmət var. Belə qadınlar ta qədimdən özgəninki sayılıblar, başqa kişilər üçün bağlı boğça olublar. Onlara toxunanın əlləri qırılır. Gözətçi yazıq bilmir ki, bu saat Həvvadan bu yana nə qədər xəyanətkar qadın varsa, onların hamısının simasını özümdə cəmləmişəm. İlk addımda ərimə xəyanət edirəm. Hələ təzə qurulacaq evin astanasındaca... Kim bilir, bəlkə, xəyanətkar qadın kimi heykəlimi də ucaldacaqlar küçədə...

Təzə evi nəzərdən keçirirəm, dayanmadan, şövqlə danışan, otaqları bir-bir, həvəslə göstərən nişanlımı süzürəm. Ona qoşulub şənlənmək, məmnun qaldığımı göstərmək, sevincimi izhar etmək istəyirəm, alınmır. Sevinmək əvəzinə qüssələnirəm. Həmişə belədir. Məni özümdən qoparmaq o qədər çətindir ki... Yenə də onu düşünürəm. Ürəyim çoxdan gedib onu tapıb. Görəsən, nədənsə narazı deyil ki? Mənə ismarıç yazıbmı? Yenə də özümə qəzəblənirəm. Düşünürəm ki, əslində, mənim mahiyyətim budur! Heç vaxt bir nöqtədə cəmlənə bilmirəm. Elə hey fikrim dağılır, ətrafa səpələnirəm. Enerjimi bir istiqamətdə saxlaya bilmirəm. Bu da sənə psixionaliz!

Bilirəm ki, uzaqdakı dostum bu dəqiqə nootbukun qarşısında əyləşib məni gözləyir, məni düşünür. Kim bilir, bəlkə də, aramızda olan uzaqlığı, sonu görünməyən məsafəni çözməyə çalışır. Görəsən, çözə bilirmi? Mən orda olmayanda uzun ismarıclar yazıb qoyur ki, sonra oxyum.

Oxuyub rahatlanıram. Artıq öyrəşmişik sosial şəbəkədə məktublaşmağa. Bircə bu uzaqlıq olmasaydı, üzünü tez-tez görə bilsəydim... Doğrudur, tez-tez monitorda şəklini görürəm, səsini eşidirəm. Ancaq realıq başqa şeydir... Ürəyimdən qalxan alov həsrətə çevrilib bütün bədənimi çulğalayır...

Midhəd bildirir ki, şirkətlə danışıb, uzağı bir aya evlər hazır olacaq. Mən bunlarla qanunla danışırım deyir, başa düşürlər ki, işi ləngitmək onların xeyrinə olmayacaq. Midhəd bir az da lovğalanır. Qanunları yaxşı bilməyiylə, ciddi görünməyiylə öyünür.

-Bu evdə xoşbəxt günlərimiz olacaq,- deyir. Üzümə baxıb məhəbbətlə gülümsünür.

Evə qayıtmaq istəyirəm. Midhədə bildirirəm ki, başım ağrıyır. Dərhal razılaşır. Nişanlım həmişə mənə qarşı humanist olub. Humanist və demokratik insanları həmişə yüksək dəyərləndirirəm.

Evə çatan kimi monitorun qarşısına keçirəm. Hiss edirəm ki, uzaqdakı dostum darıxıb mənimçün.

- Hardaydın bütün günü, darıxmaqdan öldüm...

- Nişanlımla getmişdim. Bilirəm, mən də darıxıram...

- Açıb hər şeyi deməlisən!

Yazıq-yazıq udqunuram:

- Bilirəm. "Bilirəmi" az qala zarıya-zarıya deyirəm.

Aman Allah! Sevən adam nə qədər çarəsiz olurmuş!

- Məni sevirsənmi?

-Özün bilirsən...

-İstəyirəm öz dilindən eşidim.

-Sevirəm! Çox sevirəm!

– Mən də! Sənsiz ölürəm! Həyatım, ruhum, qadınım!
– Canım, varlığım, dəlim...

Sevincdən, həyəcədən az qalırım doğrudan dəli olum.

Birdən-birə qərarımı bildirirəm. Bildirirəm ki, hər şeyi atıb onunla getməyə hazırım!

Anidən qərara gəlməyim, cəsarətim onu təəccübləndirir. Bir qədər düşünür, deyəsən qarşıdakı məsuliyyəti qəflətən dərk edir.

- Amma bir şeyi də nəzərə al! Sən çətin bir mücadilə yolundasən. Xoşbəxt olmaq istəyirsən, amma unutma ki, bu tərəf qaranlıqdır. Hər an tək qala, həyatını bütün mənasında uduza bilərsən. Özün fikirləş! Yaxşı-yaxşı fikirləş!

O, nəyəsə işarə vurur, bəzi şeyləri üstü örtülü şəkildə mənə anladır, həm də məndən nigaran qalır. Hiss edirəm ki, bu məni müdafiə etmək cəhdidir. Bununla da özündən soyutmaq istəyir. Amma anlamır ki, özünü daha çox sevir. Onu başa düşürəm. Öz gələcəyinə o qədər də güvənmir. O, öz işinin mahiyyətini açıb söyləməsə də, bilirəm ki, qoşulduğu təşkilatda bir səhv üzündən həbs oluna bilər. “Bizim yolumuz haqq yoludur, araya bəzi qüvvələr daxil olub,– deyə o, məni başa salmağa çalışır- biz mücadilə aparacaq, hər şeyi yoluna qoyacağıq, bizi anlayacaqlar! ” Belə anlarda mən bir az üşənirəm. Onunçün qorxuram. Bu yolun təhlükəli olduğunu anlayıram. Nə qədər ideya qurbanları görmüşəm. Siyasət riskdir- bəzən bir ömür bahasına başa gələn risk! Onun siyasi işlərə girişməsinə heç istəmirəm. Özü də tez-tez deyir ki, mən də istəmirəm, səninlə birlikdə olmağın xoşbəxtliyi bəsimdir! Amma çox narahat

görünür və narahatlığı çox şeydən xəbər verir. Ürəyimə qorxu qarışıq bir həyəcan çökür. Hiss edirəm ki, nə isə qararlıq bir yola doğru irəliləyirəm. Bu yolun sonu heç də işıqlı görünmür.

Bəzən özümü sakitləşdirməyə, “yumşaltmağa” çalışır, həm də, mübariz və qürurlu qadın kimi formalaşdırıram. “Dekabristlərin qadınları da belə idi”, -deyə düşünürəm. Mübariz qadınların surətlərini bir-bir gözlərimdə canlandırıram. Onlara bənzəməyə çalışıram.

İçimdəki qadınsa mənə insafsızcasına “zərbələr” endirməyi xoşlayır. “Mənə hind filmlərinin ssenarisini danışma, necə olur axı bu? Bəs Midhəd, nişanlın? Midhədə bu qədərmi biganəsən? O necə olsun? Cavab tapmıram.

Mən uzaqdakı dostumu məşhur bir futbolçuya bənzədirəm. Dünya şöhrətli futbolçu, böyükdən- kiçiyə hamının, xüsusilə qadınların sevimlisi. Zarafat deyil... Bununla öz aləmində guya ona “yaxşılıq” edirəm. İstəyirəm ki, fərləhlənsin.

Ona bildirərkən dərhal qaşqabağını tökür:

- Onu hardan tanıyırsan? Sənin futbolçularla nə işin?!
Onsuz da axır vaxtlar sosial şəbəkədən heç çıxmırsan...

Vəssəlam! Bu da sağ olum! O, burada, uzaqdan-uzağa, sanki bir pultla məni idarə etməkdə davam edir. Bilirəm ki, xasiyyətində bir konservativlik, sahiblik hissi var. Tərslikdən, bu da mənim qadınlıq hisslərimi, ehtirasımı alovlandırır. Onun mənim üzərimdəki hökmranlığı qəlbi mi coşdurur. Bütün əmrlərini canla- başla yerinə yetirirəm. Sevindirəm o razı qaldıqca. Həyatımı onun sevincinə hesablayıram.

Mən öz qadın xislətimlə həmişə gizli şəkildə sevdiyim kişiyyə tabe olmağı xoşlamışam. Bəlkə də, bu həmin kişini güclü görmək istəyindən irəli gəlir.

Odur ki, onun belə kəskin etirazından sonra sakitləşməyə çalışıram, özümə bəyan edirəm ki, burada elə də kədərlənməli bir şey yoxdur. Ərini çox sevən qadınlar həmişə belə olub. Nənələrimiz də belə olub. Ərlərindən qorxublar, hörmət ediblər, sevilər, itaət ediblər. İndi anlayıram onları. Çox çətin imiş... Nənələrim heç... Amma mən bu yola hüduzsuz azadlıqdan sonra gəlmişəm. Yəni bütünlüklə tabe olmaq elə də asan deyil. Bəzən bütün əziyyətə hədəf gedir. Hərdən mənə elə gəlir ki, onu dərk etmirəm. İnsan dərk etmədiklərini daha çox sevir. Bəlkə də, heç tamamilə dərk etsəm, heç bu qədər sevməzdim. Bütün olanları kiməsə danışmaq istəyirəm. Nəhayət ki, rəfiqəmə danışırım. Guya bundan məsləhət istəyirəm. Rəfiqəm “ağıllı” bir məsləhət verir. “Kişilərdən yalnız istifadə etmək lazımdır. Onları heç sevməyə də dəyməz.” Bu yerdə lap yanıb tökülürəm. Amma ayrı əlacım da yoxdur. Necə də olsa, mübhəm sevgini kimləsə müzakirə etmək, dərdləşmək çox gözəldir. Buna görə də rəfiqəmə güzəştə gedirəm.

-Mənə ağıl vermə, sən yol göstər! –deyirəm.

- Əgər, Midhəddən ayrılmağa qorxursansa, səninki sevgi deyil,- deyir.

Rəfiqəmlə heç cür razılaşmıram. Rəfiqəmdən başqa bizim sevgimizə sirdaş olan başqa bir nəfər də var. Bu da onun yaxın dostudur. Bilirəm ki, uzaqdakı dostum öz dostuna çox bağlıdır, hər şeyi onunla bölüşür. Onun dostu di-

nə çox inanır. Axirət haqqında uzun-uzadı söhbətlər edir, məni başa salmağa çalışır. Elə danışır ki, sanki monastrda keşişdir, adamlara səhər duası oxuyur. Bir an susmaq bilmir. O da eynən rəfiqəm kimi bildirir ki, sizin izdivacınız düzgün deyil, sən başqası ilə nikahdasan.

– Onun yolu başqadır,- deyir dostu. O, başqa təriqətin, başqa yolun adamıdır. Bu yolun sonu səninçün deyil.

İmkanım olsa, uzaqdakı dostumun dostuyla heç danışmram. Dostuma da deyərəm ki, ona inanma! Ancaq demirəm. Ondan bir nişanə olaraq dostunu da sevməyə başlamışam. Ümumiyyətlə, mən ona aid olan hər şeyi gizlincə sevirəm: futbolu seyr etməyi, rəngli qadın rəsmlərini, dini lövhələri... Həyatımda real olan heç nə yoxdur. Real olan yalnız Midhəddir. O da belə... Ürəyimi dalğa-dalğa bir qüssə бүrüyür, lap payız dumanı kimi...

İşdən evə qayıdan kimi monitorun qarşısına keçirəm. Nəfəsimi içimə çəkib uzaqdakı dostumun nə deyəcəyini gözləyirəm. Birdən nə isə xoşuna gəlməz. Titrəyirəm. Bu, həyatımı uduzmaq qorxusudur. Mənə elə gəlir ki, onu itirmək həyatımda olan işıqlı şeyləri itirmək, ən dadlı şeylərdən əl çəkməkdir.

Qısa ismaric yazıb:

“Mən olmayanda sosial şəbəkəyə qoşulma!”

Bu yerdə lap yanıb tökülürəm. “Barbar, geridə qalmış! Qədim şərq kişisi!” Avropanın göbəyində yaşayasan, amma belə geri qalmış düşüncəyə sahib olasan. Hələ bunu sevirəm də. Dərdindən dəli olmuşam. Özümü o ki var danlayıram.

İldırım sürətiylə ağılımdan belə bir fikir keçir. Bəlkə ayrılıım ondan?! Mən güclüyəm, özümlə bacararam. Bilirəm, çox əzab çəkəcəyəm. Lap özümə qəsd etmək halına gələcəm, ayaq üstə ölü kimi fırlanacağam. Hər şeyi zamanla bağlayacağam. Midhədlə evlənəcəyəm, gözəl evimiz, uşaqlarımız olacaq. Hərçənd ki, mən onlara yaxşı ana ola bilməyəcəyəm. Ürəyimdə bir sevgi nisgili olacaq. Bu nisgil məni böləcək, xırdalayacaq, əzəcək. Midhədlə uşaqlarımız olacaq. Yəqin ki, uşaqlarım məni sevəcəklər. Analarıyam axı, necə sevməsinlər? Midhəd mənə əhəmiyyət vermədən onların qayğısına qalacaq, məni xoşbəxt etməyə çalışacaq. Onu isə hər yerdə ailəmin içərisində, küçədə, həsrət dolu mahnılarda axtaracağam. O, göyün üzündəki ay kimi əlçatmaz olacaq. Batmış ay kimi məndən uzaqlaşacaq. Ürəyimdəkiləri çözlədikcə, olacaqları bütün ağrı-acısı ilə dərk edirəm. Dərk etdiyim şeylərdən o qədər qorxuram ki... Məni həmişə inandığım şeylər qorxudub! İnandığım şeylərdən qaçmaq çox çətindir!

Gözlərimi yumub uzaqdakı dostumu anlamağa çalışıram. Uzaqlıq, həsrət, qısqanclıq... Yanında olsaydım, əsəblərini sakitləşdirər, qayğısına qalardım. Hər cür fədakarlığa hazırım. Rədd olsun azadlıq! Kölə olmaq xoşdur! Sevdiyin adamın köləsi! Yaşasın köləlik!

Bu gün bayramdır: yer üzündəki bütün müsəlmanların bayramı. Hamının üzündə bir coşğu var, hamı harasa tələsir. Midhəd təklif edir ki, bayramı dağların ətəyindəki obada qeyd edək. Razılaşıram. Oba dediyimiz kənddə uzaq qohumumuz olan Neon nənə yaşayır. Neon nənənin əsl adını bilmirəm, bəlkə də, Naibədir, Nailədir, Nərgizdir?

Kim bilir... Nəvələri onu Neon nənə kimi tanıdıblar, mən də “Neon nənə” deyə çağırıram. Midhədlə nişanlanandan sonra bir həftə bu kənddə qalmışıq. O zaman o qədər sevincli idim ki... Midhədlə əl-ələ verərək meşəni, ağacların arasını fərəhlə dolaşır, bu sehrli gözəllikdən doymaq bilmirdik. Tez-tez Midhədin köksünə sığınırdım.

Kənd dağlar və meşəliklər qoynunda yağlı boyayla çəkilmiş rəsm əsərinə bənzəyir. Nədənsə, hər dəfə bu kəndə gələndə kimi Rəsul Həməzətovun “Mənim Dağıstanım” əsərini xatırlayıram. Hərçənd ki, əsərin burayla heç bir bağlılığı yoxdur. Midhəd bura gəlmək üçün əməlli-başlı heyət təşkil edib. Onun təşkilatçılığına söz ola bilməz. Adamların arasından məni tapır, elə hey qayğıma qalır. Obaya çatan kimi uşaqlar dağa dırmaşırlar. İnadla bu izdihama qoşulmaq, şənlənmək istəyirəm, alınmır. Hətta, dağa doğru bir addım da atıram, ayaqlarım getmir.

Məndən olsa, elə burada, bir ağacın dibində ölüb qalar, onu- uzaqdakı dostumu- düşünərəm. Bu gün, bu izdihamın içində elə şiddətlə onu arzulayıram ki... Hər şey ürəyimə toxunur. Ürəyim o qədər üzdədir ki...

Tərslikdən, yaxın qohumum Afiqlə nişanlısı Nəzrin də burdadır. Təzəcə nişanlanıblar. Hər ikisinin gözündən sevgi tökülür, dünya veclərinə deyil. Mənsə xudpəsəndlikdən aşıb daşıram.

Görəsən, o indi haradadır, nə ilə məşğuldur? Məni yadına salırmı? Düşüncələrimi bir yerə çıxara bilmirəm. Yorğun, əldən düşmüş sarvana bənzədirəm özümü. İri gövdəli, yaşıl ağacın dibində əyləşib onunla olan sevgimizin dərəcəsini ölçməyə çalışıram. Hesablayıb sərhədi tapı-

ram, sonra sərhədlər balıq kimi sürüşüb əlimdən çıxır. Yenedən hesablamağa çalışıram. İşim gücüm onu çözləməkdir. Görəsən, xəbəri varmı?

Nəzrin deyir ki, uzaqlarda yaşamaq istəyirəm, buraları bəyənmirəm. Afiq razılaşmır. Afiqə hərdən başqa qızlardan zəng gəlir. Cəld telefonunu söndürür, istəmir nişanlısını qısqandırısın, itirməkdən çox qorxur.

Bütün bunlar uzaqdakı dostumu xatırladır... Zaman amansızdır! Uzaqlıq amansızdır! İçimdəki hisslər hər şeydən amansızdır!

Ağlamaq istəyirəm. Hiss edirəm ki, mən onu bu əsrarəngiz meşə qədər, nəhayətsiz yaşıllıq qədər sevirəm. Hardan sevdim axı, niyə sevirəm? Üzümü meşəyə tuturam, meşə cavab vermir. Hardansa musiqi səsi gəlir. Kövrəlib ağlayıram. Midhəd məni kənara çağırır. Böyük bir ağacın gövdəsinə söykənirik. Çiyrimi sıgallayır, pencəyini çiynimə salır, əliylə gözlərimin yaşını silir.

-Sabah səni maraqlı yerlərə aparacağam,- deyir.

Onun nəvazişindən daha da kövrəlirəm, sinəsinə qısılıb ağlayıram. Uşaq kimi, güvənc yeri kimi sığınırım sinəsinə... Ürəyinin döyüntüsünü hiss edirəm. Qərribə deyilmə? Nişanlımın sinəsinə sığınıb bir başqasını düşünürəm...

Meşədən qayıdıb Neon nənənin həyatına yığışırıq. Adamlar onun ətrafına toplaşiblar. Əməlli-başlı qələbəlikdir. Məni də öz sıralarına qatırlar, şənlnməyimi istəyirlər. Onlar ruhumun başqa yerdə olduğunu hardan bilsinlər ki?..

Neon nənə köklü- köməcli ağac kimidir. Nəvələri ona həyətin axar-baxarlı yerində taxt düzəldib. Taxtın qar-

şısında miz var. Evin adamları yayda süfrə açıb burda əyləşirlər. Neon nənə əl edib bizi çağırır. Ağılıma gətirə bilmirəm ki, Neon nənə nə vaxtsa ərdə olub. Elə bilirəm, elə həmişə beləcə kötük kimi olub, bu taxtın üstündə əyləşib. Ağzında bir neçə sağlam dişi görünür. Məni dizinin dibinə çəkir. Deyir ki, görək sən çox bayatı bilirsən, yoxsa mən? Deyir, sən oxumuşsan nə qədər olmaya... Onun dizinə qısılıram. Neon nənə bir neçə bayatı söyləyir. Bayatları həsrətdəndir. İstəyirəm daha çox sevgidən danışsın, bayatları məhəbbətdən olsun. Təzə eşqə düşmüş, yelbeyin qızlar kimi yəm. Hər yerdən sevgi sözü eşitmək istəyirəm.

-Onu çox sevirəm, Neon nənə. Onsuz ölürəm!

Dərdimi özüm bildiyim şəkildə Neon nənəyə danışırım. Ürəyim yüngülləşir.

Elə bilir Midhədi deyirəm. Gözü ilə adamların arasından Midhədi tapır. Dişsiz ağzını marçıldadır:

– İstə, istə, sevgilin istəməli oğlandır.

“Eh, Neon nənə, sən arif adamsan. Elə bilirdim sən yerin altını da, üstünü də bilirsən. Amma bilmədin, hardan biləsən k?.. Ancaq düz deyirsən, Neon nənə, heyf Midhəddən! Midhəd doğrudan da istəməli oğlandır.”

Ürəyimdə Neon nənəyə söz verirəm. Uzaqdakı dostumu bura gətirəcəyəm. Sən onu da sevəcəksən. Lap Midhədi sevdiyin, bəyəndiyin kimi... Burda, bu dağ kəndində, doyunca gəzib dolaşacağıq. O, çox qısqanc olduğundan mən ancaq qadınların arasında dayanacağam. Hərdən baxışlarımız toqquşacaq, ürəyimizdən öpüşmək keçəcək. Eh-tirasdan alışıb yanacağıq. O, mənim qohumlarımda da əzi-

zi olacaq. Bir anlıq imkan tapıb, hamının gözündən oğurlanıb o yaxınlıqdakı meşədə sevişəcəyik.

...Amma bu bayramı gerçəkdən sevdim. Bu bayram hamını mehribanlaşdırıb. Mən xoşbəxtəm. Məndən uzaqda, bu an mənim olmasa da, bir nəfər var! O, məni düşünür. Ruhumuz birləşib.

Açıb söyləsəm, bəlkə də, Neon nənə məni başa düşər. O qədər anlaşıqlıdır ki...

Ağacların arasından yaşıllığa bürünmüş dağlara boylanıram, dağların arxasında üfüq saralıb. Bu an üfüqə qoşulub saralıram. Uzaqdakı dostumun həsrəti ürəyimi elə sıxır ki, nəfəsim daralır. Bu dağların qoynuna çəkilib gözdən itmək istəyirəm.

Gözlərimi yumub düşünürəm. Görəsən, indi hansı əsrdir? O, uzaq və global ölkənin vətəndaşıdır. Arada çox böyük bir məsafə, sərhədlər, sədlər mövcuddur. Mən kiçik bir dağ kəndinə sığınmışam. Nişanlım da yanımdadır. Nişanlım məni sevir. Çox gözəl insandır və mənə doğmadır. Mən onun yanında çox güvənli və rahat oluram. Amma mən bunula qənaətlənmirəm. Bu kənddə Neon nənə var. Bu kənd yaşıllığa bürünüb. Neon nənənin üzü çox nurludur, qədim kahinləri xatırladır. Düşünürəm ki, çox gözəl olub gəncliyində. Neon nənə burada-gəlinlərinin, oğlanlarının əhatəsindədir. Onun üçün heç vaxt nə sevgi, nə də xəyanət problemi olmayıb. Ərinə bağlı olub, həyatı sevib. Əri, öl desə ölüb, qal desə qalıb. İndi əri yoxdur, az qala bir əsrdir dünyadan köçüb. İndi ailəsini, uşaqlarını sevir. Amma mənim xəyanət və sevgi problemim var... İki yolun ayrıcındayam. Beynimdə fikirlər o qədər qarışır ki, az qalırım dəli olam. Baş verənləri

açılıb söyləsəm yəqin ki, heç kim məni başa düşməz... Yəqin ki, heç anlada da bilmərəm...

Neon nənənin gəlini bizə can- başla qulluq edir. Ağappaq, yupyumru gəlidir, üzü yaz günəşinə bənzəyir. Gözləri dupdurudur. Elə hey gülümsünür, elə bil adamlara sevinc bəxş etmək üçün yaranıb. Neon nənə mənə ondan danışır. Qəribə həyat tarixcəsi var bu gəlinin. Neçə illər əvvəl, hələ yeniyetməlik çağına qədəm basdığı günlərdə onu bir oğlana nişanlayıblar. Oğlan ilk sevgisi, yenicə cücərməyə başlamış xəyallarının ilk iştiratı olub. Yığılıb dəm-dəsgahla ər evinə köçməyə hazırlaşmış ki, arzuları alt- üst olub. Toyuna cəmi bir həftə qalmış, nişanlısı meşədə ov etdiyi zaman öz dostunun təsadüfi gülləsinə tuş gəlib. Dünya gözlərində sönüb gəlinin. Varından yox olub. Amma bir müddət sonra özünə gəlib. Cavandır, hər şeyi adlada bilib. Sonralar Neon nənənin oğlu görüb bəyənib. Evlənilər. Qisməti bu imiş. Gəlin indi o günləri bir nağıl kimi xatırlayır– acı bir nağıl! Astaca köksünü ötürməklə keçir üstündən. Özünə oxşayan qəşəng bir qızı var gəlinin, bütün günü yanımızda fırlanır. Acıyıram gəlinə, həm də düşünürəm ki, bu gəlin həyatın dərinliklərinə baş vura bilməz. O, elə üzdə fırlanmaq, adamlara sevinc bəxş etmək üçün doğulub.

Şübhəsiz, mənim həyat fəlsəfəm tamam başqadır. Bəlkə də, insan elə həyatı anında dərk edə bilmədiyindən fəlsəfə-filan uydurur. Məsələn mən... Dərk etsəm, yaxınlığımdakıların, gözümün qarşısındakıların dəyərini bilərdim, xoşbəxtliyimi uzaqlarda, əlçatmazda axtarmazdım.

Midhəd deyir ki, sevgidən daha çox, insanların bir-birini anlamağı var. Həyat var, reallıq var, bir də reallıq ağilla yaşamaq var... Bəlkə də, düz deyir. Midhəd o qədər ağıllıdır ki...

Gəlin bizə yaxınlaşıb çay təklif edir. Gözləri gülür. Əyninə bu yerlərdə dəbə düşmüş üstü iri güllü paltar geyinib. Yüngül ev ayaqqabılarını sürüyə-sürüyə həvəslə qonaqlara qulluq edir. Üzündəki sevinc adama siraət edir. Mənə "bacı" deyə müraciət edir. Xoşhallanıram.

İmkanım olsa, bu yerlərdən getməyəm, elə burda qalaram. Burda əzizlənərəm. Adama elə isti münasibət bəsləyirlər ki, elə bil dünya sənin olur. Bunu Midhədə söyləyirəm, o da zarafatla deyir ki, geridə qalmışlıqdır bu. Elə hey geriye doğru dartınır, rahatlıq axtarırsan, inkişaf etmirsən! Midhədin bu məntiqilə razılaşmamaq olmur. Maraqlıdır, mən xəyallarımnda həmişə sevdiyim adamı nəhəng, inkişaf etmiş şəhərlərdə, gözəl, dəbdəbəli yerlərdə deyil, gözdən-könüldən uzaq, heç yerlə əlaqəsi olmayan bir dağ kəndində canlandırıram. İstəmişəm çoxlu uşaqlarımız olsun, ailəmiz böyük olsun, lap Neon nənənin ailəsi kimi! Uşaqlar bizi bezdirsinlər, bütün günü onların qayğısına qalaq. Bütün günü çalışaq, ev işlərini, tarla işlərini görək, imkan tapmayaq görüşməyə. Axşamın düşməyini gözləyək, ehtirasla bir-birimizə sarılaq.

Neon nənənin süfrəsinin başında oturmuşam, gəlin çay süzür və mən çayı Midhədin qarşısına qoyuram. Düşünürəm ki, kaş uzaqdakı dostum da yanımda olaydı. Gələrik gəlin bizə çay gətirəydi. Mən çayı birinci onun qarşısına qoyardım. Yox... birinci Midhədin qarşısına qoyar-

dım. Yox onun... Ürəyimdə öz səfehlyimə gülürəm: Bu axmaq fikir hardan gəldi ağlıma? O və Midhəd heç zaman bir süfrənin ətrafında olmayacaq axı...

Özümü bir məngənənin arasında hiss edirəm. Nə qədər edirəm çıxmağa gücüm çatmır.

Hay-küylə şənənən adamlara baxıram. Buradakı adamlar məndən fərqli olaraq dəlilik etmirlər. Onlar özlərinin olanı sevirlər. Mən isə həmişə uzaqları istəmişəm. Yenə də fikrim uzaqlardadır. Həmişə narahatam, nəyisə axtarıram. Tapsam, yəqin, ölürəm. Uzaqlıq haqqında bir nağıl eşitmişəm. O nağılda qar altından boylanan bir çiçəkdən bəhs edilir. O çiçək elə hey günəşə boylanır. Bilir ki, günəşi görən kimi öləcək. Amma yenə də günəşi istəyir, inadla arzulayır, günəşə qovuşaraq solub gedir. Qüsilidir. Bəlkə də, elə o çiçək mənəm...

Uzaqdakı dostum bildirib ki, bayramdan sonra işlərini qaydaya salıb bizim məmləkətə gələcək. Ona kimi mən də hər şeyi açıb nişanlıma söyləyəcəyəm. Artıq qərarlaşmışıq. Hər şey istədiyimiz kimi olacaq. Biz birlikdə buradan onun vətəninə yola düşəcəyik. O qədər xoşbəxt olacağıq ki, yer-göy bizim tamaşamıza duracaq. Adanmlar heyrətlə bizim sevgimizi yola salacaqlar. Rəfiqəm içini çəkərək ağ bayraq qaldıracaq. Atam, anam, tanıqlarım bizə heyranlıqla baxacaqlar. Midhəd bir söz demədən, müdriliklə bizə xeyir-dua verəcək. Yəqin ki, Midhəd üçün ürəyim sızıldayacaq. Onu tərək etmək mənimçün çox ağır olacaq...

Bu gün– bayramın ikinci günü, gözlənilmədən öz qərarımı qətiləşdirirəm! Qurtardı hər şey! Onun yanına ge-

dəcəyəm! Gözləməyəcəm onun gəlməsini! Zamanı niyə uzadaq axı?.. Düz yola çıxmaq istəyirəm! Qoy olsun uduzmaq! Qoy olsun səhv! İrəlidə nə varsa görməliyəm! Mütləq görməliyəm! Bu qərara gələrkən yaşıl dağların qoynundan sərin meh əsir. Haradasa cırcıramalar oxuyur. Ay işığı yaşıl meşənin üzərindən düz gözlərimə dikilib. İçəridə yatanların mısıltısı eşidilir. Mən qapının ağzına qoyulmuş həsir oturacaqda oturub məktub yazıram.

“Əlvida, Midhəd, məni bağışla, sən gözəl insansan, nağıllarda deyildiyi kimi, lap padşah qızlarına layiq oğlansan. Sən həmişə ürəyimdə qalacaqsan. Mənim nisgilim olacaqsan. Mənimçün çox əzizsən! Səninlə rastlaşmağım mənim şansımdır. Amma biz səninlə ər- arvad ola bilmədik. Arzularımız, planlarımız puç oldu. Düşündüyümüz kimi uşaqlarımızı böyüdüb oxuda, nümunəvi ailə ola bilmədik. Mən uzaqlarda birini sevirəm. Bu sənə xəyanət deyil. Ürəyimlə bacara bilmədim. Daha onunla olacağam. Onun məmləkətinə gedirəm. Mən həyatımda yalnız sevgini yaşadacağam. Sənin də qarşına özün kimi gözəl bir insan çıxacaq, xoşbəxt olacaqsan. Mütləq xoşbəxt olacaqsan, mən buna inanıram!

Bağışla məni, əziz rəfiqəm, mən sənin zənn etdiyindən də ağlısızam. Bilmirəm, bəlkə də, sən deyənlər düz çıxacaq, həyatımı uduzacağam. Amma mən ürəyinin səsinin ardınca düşüb uzaqlara gedən qadın fateh olacağam. Onu sevirəm, onsuz mümkün deyil! Qoy bədbəxt olum! Bilirəm, məndən nigaran qalacaqsan, məni qınayacaqsan. Sizə qüssə gətirəcəyəm. Bilirəm hamısını, amma mümkün deyil. Mən bundan artığını ağılıma gətirə bilmirəm!

Bağışla məni, ana! Mən sənə yaxşı övlad ola bilmədim. Bilirəm həmişə həsrətimi çəkəcəksən. Amma onsuz mümkün deyil”.

Məktubu bir zərfə qoyub, rəfiqəmə ünvanlayıram və zərfin üzərində bu sözləri qeyd edirəm.

“Əziz rəfiqəm, bu məktubu özündə saxla, mən yola düşəndən sonra Mithədə verərsən”.

Neon nənənin gəlini ayağının ucunda mənə yaxınlaşır:

– Niyə yatmırsan, bacı?

– Yuxum gəlmir.

Gəlin sadə kənd qadınlarına məxsus şirin dillə mənimlə zarafatlaşır:

– Bilirəm, içəridəkinin fikrini çəkirsən, darıxırsan. Darıxma, lap az qalıb, tezliklə birlikdə olacaqsınız.

Əslində, gəlin mənimlə zarafatlaşarkən ürəyində öz ərinə də dilxoşluq edir. Kənd gəlinləri azarlarını belə zarafatlarla öldürürlər. Bu, onların ərlərinə sevgi etiraflarıdır. Burda ərin üzünə: səni sevirəm deməzlər, ayıb sayılar. Amma ər Allah kimi bir varlıq hesab olunur. Bizdə- şəhərdə başqadır...

Gülümsünürəm. Görəsən, gəlin bu an xoşbəxtdimi? Hiss olunur ki, yeri rahatdır. Elə hey zarafatlaşır. Gəlini bağrıma basmaq, hamıya nəvaziş göstərmək istəyirəm. Cırcıramalar oxuyur. Cırcıramaların şərqişinə qoşuluram. İlk dəfədir ki, özümü bu qədər xoşbəxt hiss edirəm. Yaşamağa dəyərmis! Dünya istəyir lap beş günlük olsun!

Ürəyimdə bir məşəl yanır. Sabah geri dönəcəyik. Geri dönən kimi onunla danışacağam. Qərarımı yazacağam.

Vaxtı o təyin edəcək. Yəqin ki, bilet almaq-filan bir neçə gün çəkəcək. Bu bir neçə günü hamıdan gizlənməyə çalışacağam. Hamını aldadıram axı... Amma xoşbəxtlikdən o da mənim kimi dəli olacaq. O uzaq şəhərin təyyarə limanında, görəsən, kim daha tez görünəcək? Necə sarılacağıq bir- birimizə? Yəqin ki, adamlar təəccübdən özlərini itirəcəklər. Biz isə heç kimi görməyəcəyik. Ürəyimizin döyüntüsü üst-üstə düşəcək, uzun müddət davam edəcək.

Evə çatan kimi şəkəkəyə daxil oluram. Ürəyim çırpır. Ondan uzun bir məktub gözləyirəm. Yəqin ki, uzaqdakı dostum həsrətdən yazıb, uzun- uzadı sevgisini anladıb, hələ üstündə bir bənd şeir də yazı bilər...

Amma ondan mənə heç bir ismaric yoxdur. Yalnız onun dostundan bir ismaric gəlib. İsmaric qısdır: iki cümlə! "O, ölüb! Qəzaya uğrayıb" Oxuyuram, gözlərim qaralır. Təkrar-təkrar, şüursuz halda yazıları oxuyuram. İnanmıram, inanmaq istəmirəm! Hərflər qarışıb formasını itirir, bir-bir suya tökülür, suyun içi hərflərlə dolur. Sonra su bulanır. Yalnız iki cümlə, ikicə cümlə qalır beynimdə.

Ürəyim parçalanır. Yer üzünü birdən- birə boşalır. Hər şey bir anda o qədər mənasızlaşır ki, ürəyim bulanır. Ölmək bundan yaxşıdır! Qorxunc boşluqdaysa ölmək yaxşıdır! O yoxdur, həm də var! Var ilə yoxun arasındadır! Hönkürüb ağlayıram.

Niyə? Nədən?! Bu da mənim xoşbəxtliyim! Hər şey yoxa çıxdı, hər şey məhv oldu! Beynimdəkilər, ürəyimdəkilər-hər şey məhv oldu! Özümü nokauta düşmüş oyunçuya bənzədirəm. Nədən başlayacağam, bilmirəm. Elə bir boşluğa düşürəm ki, əvvəli-axırı görünmür. İsmarıcın tari-

xinə baxıram. Demək, o, dünən- bayramın ikinci günü qəzaya uğrayıb. Bayramın ikinci günü... Dünən mən məktub yazaraq qərara gəlmişdim. O, həmişə bu qərarı gözləyirdi. Dəli kimi evdən çıxıram. Ölümün qurğusun qanadları üzərimə əyilib, məni məngənəsinə alıb aparır. Küçədə hər şey suya düşüb üzür. Mən kağızdan düzəldilmiş bir gəmiyə minib küçələri keçirəm. Üstümə şütüyən maşın güclə müvazinətini saxlayır. Sürücü başını çıxarıb əvvəlcə təhqir etmək istəyir. Üzümə baxır, nədənsə fikrini dəyişir. Bir balaca “dilxoşluq” da edir:

– Nə olub, canından bezmişən?!

– Bezmişəm! Artıq bezmişəm, çox bezmişəm! Ölmək istəyirəm!- deyə təkrarlayıram. Səsim, deyəsən, ucadan çıxır.

– Bəlkə, kömək lazımdır?– sürücü bu dəfə daha artıq maraqlanır.

“Nə kömək, mənimki köməkdən keçib!”

Yolu o biri tərəfə adlayıram. Bu tərəfə giriş qadağan olduğundan sürücü arxamca baxa-baxa qalır.

Dənizin kənarı ilə gəzişirəm. Demək belə... O, artıq yoxdur. Onunla daha danışa bilməyəcəyəm, uzun- uzadı yazışmayacağam. Gecələr onun xəyalıyla xoşbəxtlik nağılları uydurmayacağam. Şipşirin nağılların qəhrəmanları kimi, göylərdə uçmayacağıq. Bütün xəyallarım puç oldu. Ən pisi, ürəyimin səsi yoxdur. Ürəyimin ancaq döyüntüsünü eşidirəm. Ürəyin döyüntüsü heç nəyi anlatmırmış. Rəfiqəm deyirdi ki, o, sənin heç nəyindir. Ərin deyil, nişanlı deyil! Necə deyə bilirdi axı bunları? Artıq dağınıq həyatda mən özüm də səpələnəcəyəm! Yox olacağam! O mənim

ümidim idi. İstəyirəm yanımdan keçən adamlardan soruşam: “Ümitsiz adam yaşaya bilərmimi?! Hani mənim ümidlərim? Kömək edin, suya düşmüş ümidlərimi qurudum”.

Gözlərimin qarşısına gülürüz gəlin gəlir. Bəxtindən yanımamış gəlin... Görəsən, özünü necə hiss edirdimi nişanlısı öləndə? Bəs ərə gedəndə necə? Nələr keçirdi ürəyindən? Haralara baş vurub gəlirdi? Hiss etdiklərimi danışsam, yalnız o duyar.

Mənə elə gəlir bu an, bu dəqiqə uzaqdakı dostum da mənə görür. Ruhu ilə hiss edir. Mənimlə birlikdə bu küçələr dolaşır. Ürəyim sızıldayır. Yaramın qaysağı qopur, yaramdan açılan qan küçə aşağı axıb gedir. Görəsən, ürəyimdəki yara sağalacaqmı? Heç kimdən soruşa bilməyəcəyəm. Bəlkə də, belə bir hekayə yazacağam bir zaman: “Uzaqlarda səni sevən biri vardı, indi yoxdu”. Mən yoxun böyüklüyünü indi dərk edirəm. Yox- elə var olan bu dünyanın özü boydaymış. Ağlamaq istəyirəm, hönkür-hönkür ağlamaq!

Görünür, xoşbəxtliyi çox arzulayanda adamdan qaçmış. Mənim də ki, azla işim yoxdur. Hər şeyin qədərindən çoxunu istəyirəm. Çoxun itkisi də ağır olur.

Hardansa musiqi səsi gəlir. Müğənni oxuyur:

Əlimdə yaşıl fincan,

İçim qan ağlar hicran...

Səs o qədər yanıqlıdır ki... Məndən başqa kim duya bilər ki, bu səsi?! Bəlkə, heç müğənnin özü də bu səsi duya bilməz.

İki gün, səhərdən axşama kimi dənizin kənarında veyillənirəm. Üçüncü gün qərara alıram, onun məmləkətinə gedəcəyəm!

Yola çıxarkən düşünürəm ki, onun gəzdiyi yerləri gəzəcəyəm. Nə isə tapacağam. Nə isə axtarıram, ümidim artır. Amma nə?!

Dostuyla birlikdə onun qəzaya düşdüyü yerə gəlirik.

– Adicə bir yol qəzasıydı – əlini-qolunu ölçə-ölçə, lap yol polisi kimi anladır dostu, – əslində, sən özün də qəzaya doğru yol gəlirdin. Düz ortada, yolun ortasında səni haqladı.

Yenə öz sözünün üstündə durur, nəsihətlər verir. Sonra təsəlli verici səslə əlavə edir:

– Heç kim qəzadan sığortalanmayıb. Qəzanın sığortası yoxdur.

Dostunun səsi soyuqdur. Elə bil məni ovundurmaq üçün başqa dünyadan gələn hansısa mələkdir. Məni taleyin hökmünə inandırmaq üçün sanki onu göylərdən göndəriblər.

Ətrafı nəzərdən keçirirəm. Bura iki böyük yolun kəsişdiyi yerdir. Kəsişmə nöqtəsində yollar ayrılır. Hərəsi bir tərəfə gedir. Yolların heç birinin sonu görünmür. Eləcə bir kəsimi görünür. Yolun görünən hissəsi işıqlıdır.

Başımı qaldırıb göyün üzünə baxıram. Göyün üzü tərtemizdir. Ətrafda yaşıllıqdır. Uzaqdan dəniz görünür. O məni duyur. Ruhlarımız danışır, hiss edirəm.

– İkimiz də bir yerdə qəzaya düşə bilərdik...

Bu həm də ürəyimdən keçən arzumdur, özüm də bil-mədən dilimdən çıxır.

Onun dostu gözlərimin içinə baxır:

– İnsan qəzanı təkbaşına qarşılayır. Əks halda, bu hərəkət olardı, qəza yox!

Üzünə baxıram. Özümü mühasirədə hiss edirəm.

“Tək, təkbaşına....tənha ...” Elə hey beynimdə fırladıram bu kəlmələri.

Dostumun dostu kənardan məni seyr edir, qoluma toxunur, ehmalca kənara çəkir. Bildirir ki, onun yeri cənnətdir, qəm çəkmə! Mən itaətkarcasına onun arxasınca gedirəm. Kənarları taxtadan düzəldilmiş oturacaqda əyləşirik. Buradan dəniz, torpaq və göy aydın görünür. Onun dostu mənə həyatı başa salır. O, həyatı məndən yaxşı anlayır. Çox şeylər bilir. O qədər çox ki, saatlarla danışa bilər. Sonra müdrikcəsinə gülümsünür. Mənim solmuş və saralmış üzümdə heç bir ifadə yoxdur, reaksiya vermirəm. O, mənə əhəmiyyət vermir, havaya danışmış kimi üzünü boşluğa tutur:

– Hamı, xüsusilə qadınlar, günahlarını tövbə etməyi bacarmalıdır. Qadınlar mütləq tövbə etməlidirlər.

Başqa vaxt olsaydı, soruşardım ki, niyə məhz qadınlar? Bəlkə, hələ uzun- uzadı mübahisə də edərdim. Amma indi dillənmirəm.

- Bu şirin bir nağıl idi. Unut getsin! Mən bilirəm ki, unudacaqsan, zaman unutduracaq... Amma sən xoşbəxt olacaqsan, mütləq olacaqsan! Sən yol gedirsən, yol sənənin xoşbəxtliyindir...

Dostu nitqinin sonunu ayaqüstə tamamlayır.

Rəfiqəm zəng edir.

“Tez qayıt gəl, dəlilik etmə, səni gözləyirik! Yaxşı ki, yazdığın o məktubu cırıb atdım, Midhədə göstərmədim. Midhəd hara getdiyini bilmir. Tez qayıt gəl, o da narahatdır... Midhəd çox narahatdır... Hamımız narahatıq! Qayıt!”

...Və geri dönməyə yol var. Geriyə bilet almaq lazımdır. Hansı reyslə qayıtmağın əhəmiyyəti yoxdu. Kassadakı qız üzümə baxır, dinmirəm. Sonra təkrar-təkrar nə isə soruşur. Yəqin ki, hansı reysə bilet istədiyimi dəqiqləşdir-mək istəyir.

Ovcumdakı yol biletini möhkəmcə sıxaraq hava limanının qarşı tərəfinə çıxıram. Hava limanındakı ağ, gülmüşü gövdəli təyyarələr uçmağa hazırlaşan bəyaz göyərçinlərə bənzəyirlər. Qanad-qanada dayanıblar. Həm də dənliyəib doymuş, tox göyərçinər kimi görünürlər. Dünyanın üzərinə qanad çalacaq, dünyanı özünə ram edəcək ağ göyərçinlər...

Beynimdə durmadan onun dostunun son sözləri təkrarlanır: “...Və sən yol gedirsən! Yol sənin xoşbəxtliyindir!..”

GÜLSEL

Üz-üzə əyləşmişdilər. Samid qızın əlini əllərinin içində tutub incə barmaqlarını oynadırdı.

-Bəlkə, getməyəsən? Bir neçə gün də qalasan şəhərdə.

-Yox e, o meşədən ayrı qalammıram. Hər gecə yuxuma girir. Kəndi, meşəni heç unudammıram.

Samid məttəl qalmışdı qızın meşə sevdasına. Düşünə bilmirdi ki, nə var axı o meşədə, o ucqar kənddə...

-Vallah dəlisən e, camaat gedib Avropada, xarici ölkələrdə yaşayır, sən isə o qədim kəndə can atırsan. Səndən gözəl model olar e... Dünya şöhrətli model! O meşə gizlədəcək səni. İtib batacaqsan!

Söhbətləri iki saata yaxındır ki, davam edirdi. Heç biri bir tərəfə çıxammırdı. İkisi də bilirdi ki, bu elə söhbətdir ki, saatlarla da danışsalar xeyri yoxdu. Necə deyərlər, hərə öz düşüncəsinin quludur.

Samid mat qalmışdı ki, hələ iki il əvvəl universitetin foyesində görüb vurulduğu bu qız necə də inadkardır. Eləcə "meşə," "oba" deyib durub. Heç özü də bilmir ki, təzadlarla doludur. Deyəsən, öz dəyərini də bilmir. Ətrafda öz gözəlliyindən "şans" kimi istifadə edən o qədər qız tanıyırdı ki... Əlbəttə, Samid qızın saflığını, mərdliyini sevirdi, bu başqa məsələydi...

Gülşelçünsə gözəlliyin heç bir əhəmiyyəti yoxdu. Ona elə gəlirdi ki, təbiət nəyi necə yaradıbsa, deməli, belə

məsləhətdir, təəccüblənməyə dəyməz. Öz gözəlliyi barəsində heç düşünməzdi də. Əsas olan budur ki, sevdiyi oğlan vardı, canıyla, qanı ilə bağlandığı meşəsi vardı. O meşədə bir an da yanından ayrılmadığı atı, ona özü qədər güvənən atası Qoca Abdin vardı. Bütün bunlar bəsiydi. Gülsel xoşbəxt idi.

Gülsel gözaltı Samidi süzürdü. Ona elə gəlirdi ki, sevgilisi mütləq təslim olacaq. Hələ bəlkə onu götürüb meşədə, obada yaşadılar... Bilmək olmaz. Sevgi hər şeyə qadirdir.

Gülsel Samidi tanıdığı gündən bilirdi ki, oğlanın fikri-zikri xarici ölkəyə getməkdir. Heç cür anlaya bilmirdi ki, bu fikir hardan başına düşüb. Xarici ölkədə onu çəkən nədir axı? Hətta, bir dəfə zarafatla demişdi ki, dəli şeytan deyir, xarici ölkədə yaşayan uzaq qohumumuzun qızı ilə evlənib oranın vətəndaşı olum. Əlbəttə, bunu zarafatla deyirdi. Gülsel bilirdi ki, Samid onu çox sevir, dünya dağıla, ondan bir addım da kənara getməz.

Gülseldən olsa, doğulduğu obadan, meşədən bir addım da kənara düşməzdi. O meşə canına, qanına hopmuşdu. Bura, bu nəhəng, izdihamlı şəhərə də təhsil almaq üçün gəlmişdi. Universitetdə xarici dillər üzrə təhsil alırdı. İndi təhsilini bitirib geri dönürdü. Oxumağa gələrkən özünə söz vermişdi ki, universiteti bitirib öz obasına dönəcək, orada uşaqlara xarici dili öyrədəcək, sonra öz obasında birinə ərə gedəcək.

Gülsel bu şəhərdə kimisə sevəcəyini də ağına gətirməzdi. Bu oğlan hələ deyəsən onu meşəyə, obaya qısqanırdı da... Əlbəttə, Gülsel Samidin xətrinə lap Bakıda da

qala bilərdi. Amma uzaq ölkəyə getməyi nəşə ağına gətirə bilmirdi.

Atası Qoca Abdin onu çox sevirdi, oğlan kimi böyütmüşdü. Meşəyə, oduna, mal otarmağa qızını da özüylə aparardı. Həm də birlikdə meşənin gözətçiliyini edirdilər. Gələcəkdə Gülselin oğlanları bu meşəni qoruyacaqdı. Qoca Abdin qızıyla fəxr edirdi, bilirdi ki, Güsel bu meşəni çox sevir, meşəni atmayacaq. Oğlanlarının heç biri meşəni duymurdu. Şəhərdə yaşayırdılar, bura ancaq yaydan–yaya dincəlməyə gəlirdilər. Güsel isə tamamilə başqaydı. Meşəni sevmək bir yana, həm də meşəylə söhbətləşə bilirdi. Hətta meşənin əlamətlərinə də inanırdı. Saatlarla meşəni dinləyirdi.

Meşə isə onu dinləyənlərə həmişə yol göstərirdi. Güsel bir dəfə meşənin dərinliyində, iki yolun ayrıcında azıb qalmışdı, dizə qədər çıxan qarın içərisində gözlərini yummuşdu. O zaman hansı yolla gedəcəyini meşə ona pıçıldamışdı. Meşə onu xilas etmişdi.

İndi neyləsin ki, sevdiyi oğlan onun obasından xeyli uzaqda, bu böyük şəhərdə yaşayırdı. Həm də sevdiyi oğlan onu nəyinki meşədən, hətta yaşadığı ölkədən də kənara aparmaq istəyirdi.

Gülselin ağına gəlməzdi ki, nə vaxtsa bu şəhərdən ayrılarkən ürəyi burda, sevdiyi oğlanın yanında qalacaq.

Samidlə ayrılarkən vədələşdilər ki, düz bir həftədən sonra Gülselin obasında görüşəcəklər.

Güsel neçə müddətdir ayrı düşdüyü meşəni gəzdikcə-gəzirdi. Hər ağaca, kola, çiçəyə xüsusi diqqət yetirir, ovuc içi kimi tanıdığı meşəni yenidən oxuyurdu. Bir həftə-

dən sonra Samid də bura gələcəkdi. Meşəni birlikdə dola-nacaqdılar. Fərəhindən az qalırdı qanadlanıb göyə uçsun. Samidi sevdiyini anasına da bildirmişdi, onun kəndə gələ-cəyini də xəbər vermişdi. Anası oğlanın bura gəlməyinə narazı idi. Qızına dərhal iradını bildirdi:

-Əvvəlcə ata-anası gələrdi, sonra özü. Oğlanın bura gəlməyinə nə ad vermək olar? Atanı necə başa salaq?

-Atam bir söz deməz. O məni yaxşı anlayır.

Güsel arxayınılıqla dilləndi. Anası qızını belə sərbəst böyütdüyünə görə həmişə Qoca Abdinə qəzəblənirdi. “Dağ kimi zəhmli olasan, mahalda sözünün üstünə söz deyən olmaya, amma qızının qarşısında mum kimi əriyə-sən”.

Güsel aralığa salıb atasına bildirmişdi ki, bir tələbə yoldaşı buralara gələcək. Bizə də gəlmək istəyir. Qoca Ab-din:

- Gəlir lap yaxşı, allah qonağıdır. Bu gözəl yerləri də görür –deyərək Güseli sevindirmişdi.

Düz bir həftədən sonra Samid kəndə gəldi. Güsel se-vincindən bilmirdi neyləsin. Qoca Abdin oğlanı baş-dan-ayağa süzərək əlini sıxdı. “Xoş gəldin” elədi. Güsel hiss edirdi ki, atası oğlanı bəyənib. Fərəhindən yerə-göyə sığmırdı. Səhər Qoca Abdin Samidlə Güseli meşəyə apar-dı. Samid meşəyə ayaq basandan bura heyran olmuşdu. Bu meşə doğrudan da nağıl kimi idi. Güsel düz deyirmiş, buranın qəribə bir sehri, sirri vardı. Adamın aqlını alır, bi-huş edirdi.

Qoca Abdin kəsəcəyi, suyu çəkilməkdə olan ağacları gözaltı işarələyirdi. Onlar isə bir az aralıda, Qoca Abdinin

öz əliylə düzəltdiyi komanın yanında dayanıb Gülselin palıd qozası yeyən atına tamaşa edir, saralmış yarpaqların arasındakı qozaları ayaqlarıyla üzə çıxartmağa çalışırdılar. Gülselin ürəyində xəfif bir titrəyiş vardı. Meşənin içərisiy-lə əsən isti meh ayaqlarını yalayıb keçirdi. Yarpaqlar hə-zin-həzin yellənirdi. Meşə ona xoşbəxtliyi pıçıldayırdı. Gülsel bu pıçiltını Samidə də başa salmağa çalışırdı:

-Eşidirsənmi, meşə xoşbəxtliyi pıçıldayır. Sən ağacla-rın yarpağına fikir ver, gör necə eyni istiqamətə əyilirlər, hələ səslərini dinlə...Gözlərini yum...

Samid diqqətini cəmləyib qulaq asmağa çalışsa da, taqqıltı səsi fikrini yayındırdı.

Qoca Abdin baltasını götürüb gövdəsində çatlar ya-ranmış, artıq yarıya kimi qurumuş bir ağacın gövdəsini tıqqılatdı. Səs meşənin dərinliklərinə gedib əks-səda ver-di. Bir-birinə söykənmiş dağların yamacındakı ağacların başından bir dəstə sığırcın "pırr" edərək uçdu. Meşədəki sükut bir andaca pozuldu. Eyni anda uzaqdan, meşənin dərinliyindən traktor səsi də eşidildi.

-Peymanlıdandır, yəqin oduna gəlirlər. Atı minim, gedim görüm kimdir?

Bir qədər keçmiş, ağacların arasından traktorun bur-nu göründü, deyəsən, birbaşa ünvana gəlirdi. Gülsel Mə-həri uzaqdan tanıdı. Məhər traktorla tez-tez bu tərəflərə gəlir, bu yerlərdən ağacı, kötüyü aparıb başqa kəndlərdə satırdı. Qoca Abdinlə çoxdanın dostu idilər.

Məhər yerə düşüb Qoca Abdinlə görüşdü, təzəcə kə-silmiş ağacın üstündə oturub siqaret yandırdı. Kəsəcəkləri ağaclar haqqında söhbətləşməyə başladılar.

Gülsel atasına baxdı:

-İstəyirəm Samidə meşəni göstərim.

Qoca Abdin başıyla razılığını bildirdi.

Gülsel atın yüyənindən yapışdı. Meşənin kənarına çıxdılar. Samid acgözlüklə ətrafdakı mənzərəni gözüünə yığırdı. Buradan o tərəfdə tala görünür, talanın o biri başından yenedən meşə başlayırdı. Bir tərəfdən isə çay axırdı. Çayın o üzündə, yaşıllığın içərisində Gülselin oba adlandırdığı kənd yerləşirdi. Gözəl mənzərə idi. Əsl möcüzəydi. Bundan da böyük möcüzə isə atın yüyənindən yapışmış Gülsel idi. Qız bu meşədə daha da gözəl görünürdü. Samid gözlərini Gülseldən çəkə bilmirdi.

Bir qədər sonra oba arxada qaldı. Burdan o tərəfə hündür, yaşıl budaqlı ağaclar başlayırdı. Meşənin ətri adamın içini titrədirdi. Samid yanınca gələn Güseli qucaqladı, üzündən öpdü. Atın yüyənini ağaca bağlamağa çalışdı.

- Yaman darıxmışdım, səndən ayrıldıktan sonra anladım ki, səni sevirəm, sənsiz ölürəm. Bəhanə tapıb gəldim... Samid qırıq- qırıq danışdı.

-Mən də, - Gülsel boğuc səslə etiraf etdi- çox darıxmışam. Bir həftə bir il kimi keçdi. Gizlətmək istəmirəm, sevirəm səni!

-İnana bilməzdim ki, sənə bu qədər bağlana bilərəm.

Samid qızı özünə tərəf çəkdi. Hərərətlə sinəsinə sıxdı.

Gülsel atın yüyənin oğlanın əlindən aldı.

-Tələsmə, səni elə yerə aparacağam ki, dəli olacaqsan. "Meşənin yatağına" apacağam səni!

Gülsel qabağa düşüb gedirdi. Samid qızın dümdüz ayaqlarına, biçilmiş bədən quruluşuna baxıb düşünürdü

ki, vallah, bundan gözəl qız görməmişəm. Gəzdiyim, doluşduğım yerlərdə gördüyüm ən gözəl qız budur. Həm də saf, ehtiraslı! Adamı dəli edə bilər bu qız! Şəhərdə də qərar tuta bilmədim. Az qala günləri sayırdım. Məni get-gədə özünə çəkir bu qız... Özü də mənə bağlanıb. Hardan girdi axı ürəyimə?! Qorxuram ki, heç ayrıla bilməyim bundan! Yəqin bu qızın heç ağına da gəlmir ki, mənim başqa dünyam var. Mən nəhəng ölkələrə getmək, o böyük dünyaya çıxmaq istəyirəm. O dünyada elə şeylər var ki, onları itirməyə gücüm çatmaz! İtirməyi sevmirəm! Bəs bu qız? Bu qızdan da qopa bilmirəm axı... Deyəsən, özümlə bacarmıram! Əcəb işə düşmüşəm. Bu qızda da, bu yerlərdə də nəşə bir sehr var. Bu sehr o qədər güclüdür ki, adamın ağılnı başından alır. Əslində, burada, bu yerlərdə ömürlük qalıb bu sevgini yaşamaq da olar... Görəsən, hansı yaxşıdır? Görəsən, bu qıza görə öz taleyimdən üz döndərməyə dəyərmim? Hansında daha xoşbəxt olaram?" Aydınlaşdırmağa gücü çatmırdı.

Samid fikir burulğanına düşüb çabalayırdı. Dünyada qərarlılıqdan ağır, qərarlılıqdan çətin nə var ki?! İnsanın iki yol arasında qalması çox çətinmiş... Nəhayət, ürəyini sıxan qeyri-müəyyənliyin içərisindən özünə çıxış yolu tapdı. " Bu an hər şeyi unutmaq, indiki zamanı yaşamaq lazımdır! Həyat daha çox indiki zamandır!" Yenidən ürəyi fərəhlə doldu.

Bir qədər meşənin dərinliklərinə doğru gedib dar bir çıxıra çıxdılar. Gülsel irəli düşüb gedirdi. Daha doğrusu, uçurdu. Ayaqları yerə dəymirdi. Bu an onu nə ona güvənən Qoca Abdin, nə də oğlanla yola çıxdığına görə narazı-

lıq edən anası düşündürürdü. Ancaq Samidi və Samidin nəvazişini, sevgisini istəyirdi.

Nəhayət, “yataq” deyilən yerə çatdılar. Bura doğrudan da yataq kimiydi. Yaşıl otların üstündəki hündür ağaclar yataq boyda otlağı dövrəyə almışdılar. Yaşılıqda sanki bir çarpayı yaranmışdı. Ətrafda xırda, ətirli çöl çiçəkləri vardı. Günəş göyün üzündə parpar-parıldayırdı. Gülsel qollarını açdı:

- Bu da bizim yatağımız!

Samid qızı qucaqladı. Qolboyun oldular. Ətrafdakı gözəllik, göyün üzündən gülümsəyən günəş, qızın odlu nəfəsi az qaldı onu dəli etsin. Qızın üz-gözlünü, bədənini öpüşlərə qərq etdi. Sarmaş-dolaş çəmənliyə uzandılar. Göy də, günəş də, yer də başlarının üstündə fırlanırdı. Az qalırdılar qanadlanıb buludlara uçsunlar...

Ehtiraslar bir qədər soyuduqdan sonra Gülsel ətrafına baxdı. Ətrafdakı otlar, çiçəklər əzilib yerə yaprımışdı. Bədəninə ağrı qarışıq xoş bir gizilti vardı.

-Sən neylədin, Samid?! Belə istəmirdim axı...

Samid qollarını onun boynuna saldı:

- Boş ver! Onsuz da bir-birimizi sevirik. Əvvəl sevgili idik, indi olduq ər- arvad!

Gülsel istədi etiraz etsin, amma oğlanın siması, səsi o qədər cazibəli göründü ki, başqa bir söz söyləyə bilmədi. Onun sinəsinə sığındı, ürəyinin döyüntüsünü dinlədi.

-Əsas odur, ayrılmayaq, birlikdə olaq, heç vaxt ayrılmayaq - qız titrək səslə dilləndi.

Samid birdən-birə anladı ki, gərək belə etməzdi. Bu qız hər nə qədər onu çəksə də, ovsunlasa da, belə dərinə getməli deyildi. Əlbəttə, bu qızı çox sevirdi, bilirdi ki, qız da onu sevir. Amma hələki evlənməyi ağına gətirə bilmirdi. İrəlidə görüləcək işləri vardı. Yox... Görünür, bu hadisədən sonra evlənmək lazım gələcəkdi! Evlənməyə borcludur! Hərçənd ki, həyatda heç nəyi borc kimi yerinə yetirməyi sevmirdi.

Samid qolunun üstündə uzanmış Gülseli süzdü. Qız gözlərini yummuşdu, üzündə günəş kimi parlaq bir xoşbəxtlik dolanırdı. Bu qızın xoşbəxtliyini parçalamaq da hünər istəyirdi. Yenidən qızı qucaqladı.

Cığırdan çıxıb yola düzəldilər. Obaya çatanda artıq hava qaralırdı. Evdə süfrə arxasında Gülselin fikri ancaq Samiddə qalmışdı. Bir tərəfdən canında bir həyəcan, qorxu dolaşır, bir tərəfdən də bütün varlığıyla oğlana can atırdı. Bütün bədəni, əzaları, duyğuları onu istəyirdi. Hiss edirdi ki, oğlanın da fikri ondadır.

Ayılarkən Samid bildirdi ki, valideynləri ilə danışacaq. Tez evlənsələr, daha yaxşı olar, həsrət də çəkməzlər. Həm də birlikdə daha xoşbəxt olarlar! Samid durmadan ikisinin xoşbəxtliyindən danışdı. Həyatını iki yerə bölən bu qıza qarşı istəyinin təsiri ilə nələrisə həll etmək, heç nəyi itirmədən xoşbəxt olmaq istəyirdi.

Güsel artıq özünü şəhərdə, Samirin evində təsəvvür edirdi.

Bilirdi ki, onun buralardan ayrılmağına görə Qoca Abdin bərk sınacaq. Oğlanlarının uzağa getməsi bir tərəfə, Güsel də uzağa getsə, əməlli-başlı xiffət çəkəcək. Ürəyindən ke-

çirdi ki, kaş ki, Samid evlənib bura gələ! Burda yaşayardıq, bu meşəylə, atamla birlikdə.

Aradan bir ay keçmişdi. Deyəsən, Samidin valideynlərinin kəndə gəlmək fikri yox idi. Samidlə tez-tez zəngləşib danışırdılar. Amma Gülsel çox darıxırdı. Axşamüstü isə Samiddən bir mesaj gəldi: “Bu gün xaricə gedirəm. Nəhayət ki, işlərim qaydasına düşür. Məni təbrik elə! Deyəsən, planlar dəyişir... Təxminən bir aya dönəcəm. Oradan zəng edəcəm. Özünə fikir ver! Görüşərik!”

Samidə görə çox sevindi. Axır ki, arzusu gerçəkləşmişdi. Sevdiiyi adamın sıxıntısı onun da sıxıntısıydı. Amma arada uzun bir ayrılıq vardı. Hələ bir ay da gözləməli, birtəhər dözməliydi. Həm də Samid deyirdi, planlar dəyişir. Görünür, evləndikdən sonra xarici ölkədə yaşamalı olacaqdılar. Heç istəməzdi. Buraları tərk etmək yuxusuna da girməzdi. Amma sevgisinə görə getməliydi. Lap dünyanın o başına da gedərdi. Artıq anlayırdı ki, Samidsiz yaşaya bilmir.

Gülsel hər gün meşəni, ağacların arasını gəzir, Samidlə birlikdə görüşdükləri yatağa baş çəkirdi. Xeyli arıqlamışdı. Son günlər hiss edirdi ki, bədənində nə isə dəyişiklik var, iştahası da qaçıb. Bəlkə... Ağılına gələn fikirdən ürəyi çırpındı. “Vəssəlam, deyəsən, hamiləyəm”. “Test” ilə yoxladı, təxmini doğru çıxdı. Hamilə idi. Ürəyində sevinc qarışıq bir həyəcan vardı. Samidə sevgisi daha da artmışdı. İndi onu daha şiddətlə arzulayırdı. Uşaq məsələsini telefonda Samidə demək istəyirdi, sonra fikrindən daşındı. Üzbəüz dayanıb söyləməyi, bu gözəl xəbərin

sevincini birlikdə yaşamağı düşündü. Onsuz da çox keçmədən Samid də qayıdacaqdı.

Beləcə, bir ayı da dişini-dişinə sıxıb dözdü. Amma qəribədir ki, bu müddət ərzində Samid bir dəfə də olsun zəng eləmədi. Xarici ölkəyə gedəndən sonra telefonuna zəng çatmırdı. Hər gün bir neçə dəfə zəng edir, “ Bu nömrəyə zəng çatmır” sözlərini eşidirdi. Axı, özü niyə zəng etmir? Artıq narahat olmağa başlamışdı. Evdə də qəribə bir sükut vardı. Qoca Abdin sanki irəlində nə isə xoşagəlməz şeylər olacağını hiss edib tez-tez siqareti- siqaretə calayırdı. Anası da onunla heç düz gəlmirdi.

-Deyəsən, sənin bu şəhərlin gələne oxşamır. Heç gözüüm su içmir ondan...

- Ana, özün də bilirsən ki, şəhərli dedyin oğlanı sevirəm, onu gözləyirəm. Ya o, ya da heç kim! Birdəfəlik bilin!

Anası narazılıqla başını buladı. Bilirdi ki, meşə kimi zəhmli, qaya kimi sərt olan Qoca Abdinin qızı da özü kimi beləcə sərtidir. Mütləq dedyinin arxasınca gedəcək.

Gülsel beləcə iki həftə də gözlədi. Nəhayət, Bakıya, qardaşılıqla getməyi qərara aldı. Bakıda Samidin bir dostunun iş ünvanını bilirdi. Samid söyləmişdi, demişdi ki, ən yaxın dostumdur.

Samidin dostu görün kimi Güseli tanıdı. Samid bu qız haqqında xeyli danışmışdı və aralarında baş verənləri təxmin etmişdi. Bu gözəl üzlü, zərif qızın gözlərində nigarançılıqla bərabər bir saflıq, doğmalığ hissetdi, ona kömək etməyə çalışdı. Samidin xarici ölkədəki ünvanını ona verdi.

Güsel oğlanla sağollaşdı əlindəki ünvana baxdı. Ünvanı neyləyəcək?.. Eləcə kağız parçasıdır. Arada nə qədər

məsafə var... Niyə axı dünyalar qədər sevdiyi birisi ona qarşı birdən- birə biganə olsun? Nədən? Bu qədər asandır mı? Aramızda olanları bilir axı... Bilir ki, ona necə bağlanmışam.

Şəhərin küçələrini gəzdi. Axşama qədər sərsəri kimi dolaşdı. Samid üçün ürəyi əsirdi. Hər tindən, küçədən keçdikcə ona elə gəlirdi ki, indicə Samid oradan çıxacaq, qollarını açaraq onun üstünə gələcək. Qəribədir, bu şəhərdə olmadığını bildiyi halda, inadla onu axtarır, təslim olmaq istəməirdi. Ürəyində bir işartı vardı. "Bəlkə, elə bu gün qayıdıb". Ağına gələn bütün küçələrdən keçir, yanından ötən adamların üzünə diqqətlə baxırdı. Samidin köynəyindən geyinmiş bir oğlanın ardınca isə küçəboyu qaçdı və yaxınlaşdıqdan sonra yanıldığını anladı. Hərdən öz halından şübhələnirdi. "Deyəsən, dəli oluram axı..." Axşama qədər əyri, dolanbac küçələri dolaşdı. Ayağını sürüyə-sürüyə geri qayıtmaq istərkən, birdən- birə ağına gəldi ki, bilet alıb Samid olan ölkəyə getsin! Ürəyində bir işıq yandı. Onu tapacaq! Ən azından ünvanını bilir. Şəhərə gələrkən atası ona alış-veriş üçün xeyli pul da vermişdi. Mütləq gedəcək! Gerisini düşünəmmədi. Əgər qarşıda güclü sevgi varsa, onsuz da gerisini düşünməyə yer qalmır...

Bilet aldıqdan sonra beyni bir qədər ayazıdı. Artıq başqa bir yola çıxmışdı. Bu düşüncənin, iradənin, əzmkarlığın yolu idi. Bu bütün təlqinlərdən çıxmaq yolu idi. Uzaq və çətin yoldu. Gedə biləcəkmimi?! Tək- tənha! Uzaq, yad yer...

Qardaşığıla belə bir məktub yazıb qoydu. "Mən gədirəm. Məni gözləməyin, nigaran qalmayın! Samidin yanı-

na gedirəm. Məni yanına çağırıb. Burada onsuz yaşamaq cəhənnəm əzabıdır”.

Hay-küylü, üz-gözündən səfər həyəcanı, sevinc yağan adamlarla birlikdə təyyarəyə mindi. Yolboyu heç kimlə kəlmə kəsmədi. Əslində, təyyarədəkilərin çoxu yerlilərdi. Amma kimləsə ünsiyyət qurmağa həvəsi yoxdu. Onunla eyni təyyarədə müasir görkəmli bir qadın da gəldirdi. Yolda qadın onunla dostlaşdı, ona meyvə, su təklif etdi. Çox mehriban qadındı. Elə danışdı ki, elə bil çoxdanın tanışlarıydılar. Qadın bildirdi ki, onunla eyni şəhərə gəldirlər. Getdikləri ölkədə nüfuzlu bir təşkilat var, orada çalışır. Qadın danışdıqca sifəti ona çox tanış gəlirdi. Elə bil televiziya kanallarından hansındasa, ya da hardasa görmüşdü, yadına salammadı. Sonra qadın ona öz işləri barəsində danışdı. O qədər gözəl, maraqlı danışdı ki, az qala hara getdiyini unutmuşdu. Məyusluğu, həyəcanı da keçmişdi. Heyrətlə qadını dinləyirdi. Təyyarə limanında yerə enərkən bir nəfər qara eynəkli kişi də onlara yaxınlaşdı. Hiss olunurdu ki, çox zəhmli, həm də güclü adamdır.

-Bizim şefimizdir,- qadın dilləndi.

Qadın onunla bir kənara çəkilib xeyli söhbətləşdi. Bir qədər sonra şef dedikləri adam qara tünd şüşəli maşına aylaşib getdi. Qadın:

-Şef səni soruşurdu,- dedi. Sonra bir dəstə pul çıxarıb ona uzatdı.

- Götür, şef verdi. Deyir, qərirdir, yad yerdə korluq çəkməsin.

Pula çox ehtiyacı olsa da, götürmək istəmədi.

“Mənə niyə pul versin axı... Tanımır, birdən –birə...”

Qadın onun narahatlığını anladı:

-Bilirəm, narahatsan. Amma narahat olma! Şef həmişə qərib insanlara kömək etməyi xoşlayır. Xeyirxah adamdır...

Rahatlıqla nəfəs aldı. Minnətdarlıq edərək pulu götürdü. Qadın ona telefon nömrəsi də verdi, dönə-dönə tapşırırdı.

-Bir şey lazım olsa, bizi axtararsan. Özü də Gülselin telefon nömrəsini götürdü. Gülsel gördüyü qayğıdan rıq-qətə gəldi. "Yaxşı oldu ki, bu qadını tanıdım. Deyəsən, şansım gətirir. Bu şəhərə gəlişim pis başlamadı... Dünya yaxşı adamlardan xali deyilmiş," - deyə düşündü.

Hava limanının qarşısındakı küçəyə çıxdı. Küçəyə çıxan kimi ürəyinə həyəcan doldu. Birdən-birə qəribsədi. Yadına düşdü ki, səhərdən dilinə heç nə dəyməyib. Bir tərəfdən də əlindəki yol çantası onu yorurdu. Küçənin kənarındakı səkinin üstündə əyləşdi. Bu yad uzaq şəhərə gəlib çıxmağı özünə də qəribə gəldi. Özünü macəra filmlərinin qəhrəmanına bənzətdi. Amma bu qəhrəmanlardan fərqli olaraq o, özünü qorumaq hissini də daşıyırdı və ürəyində bir təlaş vardı. Bu şəhərdə onu heç kim tanımır. Əgər burada ölüb qalsa, bilməyəcəkdilər kimdir. Heç kim onunla maraqlanmayacaq. Başqa dildə danışan insanlar, yad yer... Tənhalıq dəhşətlidir! Özünü belə qorxaq bilməzdi. Özünə güvənib yola çıxmışdı. İndi birdən- birə bu nə həyəcandı ürəyinə dolub? Həyəcanını qovub özünü ələ aldı. "Sona qədər getmək lazımdır. Hər bir yolun sonu var. İnsan o yolu qət etmək üçün yaranıb. Görəsən, Samid məni görərkən nə edəcək? Yəqin ki, gözlərinə inanmayacaq. Təəccüblənəcək,

sevginin böyüklüyünə heyrət edəcək. Bəs görəsən, evdə nə fikirləşirlər? Yəqin ki, indi atam dəli olub". Atasına görə ürəyi ağrıdı. "Yəqin elə hesab edirlər ki, Samidə qoşulub qaçmışam, yaxud Samid yanına çağırıb. Daha bilmirlər ki, burda, yad şəhərdə Samiddən xəbərsiz küçələri dolaşıram. Sevgi bu qədərmi böyükdür, bu qədərmi güclüdür?! Niyə bu yad, uzaq adamı sevdim axı?.." Cavab tapa bilmədi. Düşündü ki, yəqin heç kim cavab tapa bilməyib. Cavabı tapılsa, bu sevgi olmazdı ki... "Bəlkə, özünü müdafiə hissidir məni bura gətirən? Görəsən, Samid əlaqəni niyə kəsib? Yəqin başı çox qarışıb. Bəlkə, başqa səbəb var. Bu böyük şəhərdə xoşbəxt ola biləcəyəmmi?" Beynindəki ard-arda düzülən sualların içində ürəyi Samidi istədi. Düşündü ki, bir azdan onun qolları arasında olacaq. Samid əvvəlcə bərk təəccüblənəcək, sonra ona sarılacaq. Həyəcandan ürəyi titrədi. Bu böyük, yad şəhərdə onların da ailəsi olacaq. Bu yad şəhərdə qurulmuş yuvanı var gücylə qoruyacaq, onun istisinə isinəcək... Aman allah, sevdiyini adamla bir yerdə yaşamaqdan böyük xoşbəxtlik nə ola bilər ki?.. Dünyanın harası olur, olsun. Əlbəttə, meşə üçün, ata-anası üçün darıxacaq. Amma mütləq birini seçməliydi. O ürəyinin səsi nişan verən yolu seçmişdi.

Sevgilisinin yanında hər şey adlayıb keçəcək. Bəlkə, hələ bir müddət sonra Samidi dilə tutub geriye, öz doğma yurdlarına da qayıdacaqlar. Gələcəyi kim görür ki?.. Amma indi diqqətli olmalıdır. Hər halda, bu böyük şəhərdə itib bata da bilər. Yaxınlıqdakı taksilərdən birinə yaxınlaşdı, əlindəki ünvanı göstərərək taksiyə əyləşdi.

Taksi nəhəng şəhərin küçələri ilə dolaşır açıqlığa çıxdı.

Samidin yaşadığı yer qırmızı örtüklü balaca evlərdən ibarət olan bir şəhərcikdi. Onların rayon mərkəzində də belə evlər vardı. Heç belə təsəvvür eləməzdi. Ona elə gəlirdi ki, bu əzəmətli şəhərdə ancaq hündür mərtəbəli evlərdə yaşamaq olar. Həyəcanla qapıya yaxınlaşdı. Ürəyi elə bərk-bərk vururdu ki, döyüntüsünü asanca saymaq olardı. Qapını döyüb gözlədi. Açıq olmadı. Deyəsən, Samid evdə yoxdu. Bir qədər gözləyib təkrar döydü, yenə də səs gəlmədi. Gedib kənardakı oturmaqda əyləşdi. Gözləməyi qərara aldı. Təxminən üç saat gözlədi. Artıq gün axşama doğru gedirdi. Ürəyinə həyəcan doldu. Birdən Samid harasa çıxıb getmiş olar, evə gəlməz. Bəlkə, başqa şəhərə çıxıb gedib! Dişini-dişinə sıxıb gözləyirdi. Hər dəqiqə bir il kimi keçirdi.

Nəhayət ki, küçənin o biri başından Samid göründü. Ayağa qalxıb irəli yerimək istədi. Amma oturduğu yerdə quruyub qaldı. Samidin yanında bir qız da vardı. Əl-ələ tutub gəlirdilər. Çox şən görünürdülər. Fikir verdi ki, Samid qızla ana dilində danışır. Gözəl bir qızdı. Sarı saçları çiyinə tökülmüşdü. Samidin üzündə çox xoşladığı təbəssüm dolaşırdı. Oturduğu oturmağa yapışmış qalmışdı. Heç bir hərəkət edə bilmirdi. Yalnız beyni uğuldayır, gicgahlarını sanki daş ilə döyəcəyirdilər. Deməli, uzaq qohum dediyi, xarici ölkə vətəndaşı olan qız budur. Bu qızla evlənməmiş. Bəs deyirdi, başqa bir yol açıldı, işim düzəldi. Yalan deyirmiş... Demək, sevdiyi buralarda xoşbəxt imiş, bəlkə onun varlığını da unudub.

Kirpiklərindən aşağı axan göz yaşları yanağını ısladırdı. Heç vaxt bu qədər çarəsiz qalmamışdı. Deyəsən,

dünyanın sonu idi. Daha burdan o tərəfə nə qalmışdı ki... Burdan o yana başqa bir dünya başlayır. Yad bir dünya! İnsan daha çox ürəyindəki dünyanın sakiniymiş. Qapanmış dünyadan çıxıb başqa dünyaya düşmək o qədər çətin-dir ki... Lap iynə gözündən keçmək kimi çətin...

Samidgil gülə-gülə qapını açıb içəri daxil oldular. İçəridən işıq yandı. Pəncərədən ikisinin də xoşbəxtcəsinə bir-birinə qarışmış kölgələri göründü. Sonra kölgələr çarpayıboyu yox oldu.

-Niyə belə etdin, Samid?!- deyə acı-acı zarıdı.

Küçə yuxarı ayağını sürüyərək gedirdi. Hara gedəcəyini bilmirdi. Otel də danışmamışdı. Bu şəhərdəki hündürmərtəbəli binalar da, hündürboylu adamlar da ona tamamilə yad idilər. Tez-tez işığı sönən vitrinlərə nəzər salır, hər sönən işıq ona vahimə gətirirdi. Tək idi, təmtək! Amma ürəyindəki qüسسə o qədər ağır idi ki, bu an tək olmağı da, lap küçələrdə azıb qalmağı da vecinə deyildi. Samidlə bağlı o qədər işıqlı xəyalları vardı ki, indi o xəyalları söküb atmaq hünər istəyirdi. İmkanı olsa, bu an ürəyini yerindən qoparıb atardı.

İrəlidəki vitrinin də işığı söndü. Küçə də birdən-birə qaranlıqlaşdı. Küçəni geri qayıtdı. İrəlidə böyük xiyaban vardı. Xiyabanda kimsə gözə dəymirdi. Yolda tanış olduğu qadın yadına düşdü. Bu şəhərdə tanıdığı yalnız odu. Qadına zəng etdi. Qadın çağırış gözləyirmiş kimi bir az keçmiş qara bir maşınla gəlib onu götürdü. Qadın onunla çoxdan ayrılıblarmış kimi mehribanlıqla görüşdü, amma heç nə soruşmadı, o da heç nə söyləmədi. Maşında da heç biri dinmədi. Buradan xeyli uzaqda, hündür hasarlı bir ba-

ğın qarşısına gəldilər. Hər tərəf yaşıllıqdı. Elə bil hasarlar bütövlüklə yaşıl bitkilərdən hörülmüşdü. Qapı-filan gözə dəymirdi. Maşın hasara yaxınlaşdı. Bir anda sim- sim kimi hasar aralandı. Həyəətə daxil oldular. İçəridə əməlli- başlı bir şəhərcik salınmışdı. Bir nəfər irəli keçib onları yuxarı çıxartdı. Böyük bir otağa daxil oldular.

Qadın bildirdi ki, burada rahat qala bilər. Yatıb dincəlsin, nə lazım olsa, bu düyməni bassın.

O qədər yorğun və halsızdı ki, otağa girən kimi özünü yatağa atdı.

Amma nə qədər yorğun olsa da, beynində aramsız suallar dolaşırdı. “Görəsən, Samid məni tamamilə unudubmu? Yoxsa, ürəyindəki sevgini gizlədib bu qızla işinin xətrinə rol oynayır? Amma xoşbəxt görünürdü axı...”

Görəsən, yolda tanış olduğum qadın bu malikanəni hardan tapıb? Necə olub ki, belə bir yerdə sahibəlik edir? Bəlkə, bura pis yerdir, gəlib bura düşmüşəm? Bəlkə, heç bura gəlməməliydim? ” Amma düşdüyü durum o qədər acınacaqlıydı ki, həm də o qədər yuxusuzdu ki, gerisini düşünməyə həvəsi qalmadı.

Səhər oyananda artıq gün xeyli qalxmışdı. Gözlərini açıb əvvəlcə harda olduğunu kəsdirə bilmədi. Bu otaq nə idi belə, gəlib hara düşmüşdü? Sonra yavaş-yavaş axşam baş verənləri xatırladı. Duman kimi canına yayılan böyük bir qüssəni, ağrını yadına saldı. Hönkürüb ağladı. Masanın üzərində qəhvəaltı vardı. Heç kim gözə dəymirdi. Gəlib pəncərədən həyəətə baxdı. Həyəət çox böyük idi. Böyük bir ağaclıq meşə kimi uzanırdı. Ağacların arsından ikimərtəbəli evlər görünürdü. Həyətin o başında fəvvarə gözə

dəyirdi. Görünür, bu malikanə elə belə adamın deyildi. Yenə də ürəyinə təşviş düşdü. Bəlkə, bu adamlar nəşə xoşagəlməyən işlərlə məşğul olurlar? Birdən onu burda tutub saxlasalar?! Bura gəlməyinə peşiman oldu. Tələm- tələs qəhvəaltı etdi. Çantasını götürdü. Hiss etdi ki, çantasını açıblar. Tez əlini atıb pullarını yoxladı. Hamısı yerində idi. Həyətə düşdü. Həyəti suvaran bağbandan qapını soruşdu. Kişi ona təəccüblə baxdı, hiss olundu ki, tərəddüd edir. Sonra nə düşündüsə onu bağın yaşıl hasarına gətirdi. Yenə də eləcə hasara yaxınlaşan kimi qapı açıldı. Küçəyə çıxandan sonra baxdı ki, bura maşın, adam gələn yerə oxşamır. Tez-tez yeriməyə başladı. Ona elə gəlirdi ki, indicə kimsə onu arxadan tutacaq, geri qaytaracaq. Üz tutub qaçmağa başladı. Xeyli getdikdən sonra böyük bir yola çıxdı. Arxadan gələn maşınların birinə əl elədi. Sürücüyə ünvanı göstərdi- Samidin ünvanını. Təxminən 2 saat yol gəldikdən sonra ünvanı çatdılar. Yenə də həmin oturacaqda əyləşdi. Gözləməyə başladı. Günortaya yaxın Samid evdən çıxdı. Qadın qapının ağzında onunla qucaqlaşaraq yola saldı.

-Anamgilə də dəy! Hamilə olduğumu biləndə çox sevinəcəklər.

-Hamilə olduğunu hələ deməyə, qoy sürpriz olsun.

-Yox, bir aydır gizlədirəm, daha limit bitib.

Yenə də gülüşdülər, qucaqlaşib ayrıldılar. Qadın qayıdıb evə girdi.

Ayağa qalxıb irəli yeridi. Samidin arxasınca irəlilədi. Taqətsiz halda, ayağını sürüyə-sürüyə gedirdi. Xeyli belə-

cə getdilər. Qəflətən Samid geri dönüb onu gördü. Təəcüb-lə ona sarı gəldi, gözləri böyüdü:

Güsel!!! Sən, sən bura hardan gəldin? Burda neynir-sən???

Samid ona yaxınlaşarkən birdən geri dönüb qaçma-ğa başladı. Arxadan Samidin bir neçə dəfə “Güsel!”, “Güsel!” deyə qışqırdığını eşitsə də, məhəl qoymadı. Dolaşmaq küçələrlə, əyri dalanlarla qaçdı. Qarşısına çıxan bir taksiyə əyləşib irəli sürdü. Gəlib böyük bir mey-danın kənarında əyləşdi. Belə, indi Samid dəli ola-caq...Yəqin indi küçələrdə onu axtarır. Ancaq tapsa da nə faydası?! Daha hər şey ötüb keçdi. Heç nə qalmadı. Onun sevdiyi onu aldadıb. Onun şahzadəsi ona xəyanət edib. Bəlkə də, heç etməyib. Onunla görüşəndə də nişanlı imiş... Özü tez təslim oldu. Belə etməməliydi. Ağıllı qız-lar belə etmirlər axı... Amma o etdi... Onu sevdi, vurul-du, bağlandı... Ürəyində Samidə bəraət qazandırdı. “Amma, yox, Samid belə etməməliydi! Bilirdi onu necə sevirəm, ona necə bağliyam. O, burada başqasıyla xoş-bəxtidir. Mən onunçün yoxam. Geri qayıtmaq lazımdır! Dərhal geri qayıtmaq! İndicə gedib bilet almaq!” Ürəyi titrədi. Yəqin ki, evdə onu qəbul etməyəcəklər. Qoşulub gedib, indi də geri qayıdıb... Hələ Qoca Abdin... Bir ma-halın böyüyü idi. Dağ boyda hörməti vardı. O, nə deyə-cək?! Anası heç, söylənib dayanacaq. Bəs qardaşları? Bəs meşə? Həyəcandan dizləri əsdi.

Təyyarə limanında kassaya yaxınlaşdı. Əlini atıb və-siqəsini çıxartmaq istədi. Vəsiqəsi çantasında yox idi. Nə qədər axtardı vəsiqəni tapmadı. Yadına düşdü ki, otaqda

çantasını açmışdılar. “Deməli vəsiqəmi götürblər”. Əlləriylə başını tutdu. Ürəyindən ağrı qarışıq nida qopdu: “Batdım!”. Qayıdıb küçəyə çıxdı. Daha küçənin ortasında qalmışdı. Getməyə yeri yox idi. Qadına zəng etmək istədi. Əlini yenicə telefona atmışdı ki, yanında saxlayan qara, “zəhmli” maşından qapını açıb onu maşına dəvət elədilər. Qəribəydi ki, qadın maşında idi. Maşına yaxınlaşdı.

-Siz məni izləyirsiniz? Burda olduğumu hardan bildiniz? Mənim vəsiqəm hanı?! Kim götürüb vəsiqəmi? Verin vəsiqəmi! Geri qayıtmaq istəyirəm! Ümumiyyətlə, siz burda nə işlə məşğul olursunuz?!

Qadın onun qolundan tutdu.

- Gedək orda danışarıq.

-Vəsiqəmi istəyirəm!

-Orada verəcəyik. Özüm gətirib yola salacam səni. Biletini də alacam. Narahat olma!

Əlacsız qalıb maşına əyləşdi. Yenə də həmin yerə gəldilər. Maşından düşən kimi, qadın bir göz qırpımında yoxa çıxdı. Bir xeyli qadını gözlədi. Adam da yox idi ki, soruşsun. Nəhayət bir kişi ona yaxınlaşdı. Kişidən qadını soruşdu. Kişi:

-Qadın çıxıb getdi- söylədi.

-Necə? Hara?

Kişi hirsə onun üzünə baxdı, əvvəlcə telefonunu əlindən aldı, sonra “ardımca gəl!” söylədi. Uzun bir dəhlizdən keçdilər. Başda böyük bir salon vardı. Gözətçi onu salona ötürdü. Otaq o qədər böyük idi ki, əvvəlcə heç kimi görməmədi. Sonra başda oturmuş qara eynəkli kişini gördü. Eynində boz kostyum vardı. Saçı da boz rəngdəydi. Elə si-

fəti də boza çalırdı. Kişini tanıdı. Təyyarə limanında gördüyü “şef” idi. Geri boylandı. Onu gətirən nəzarətçi yoxa çıxmışdı. Şef irəli çıxıb bir müddət başdan- ayağa onu süzdü. Sonra yaxına gəldi, çənəsindən tutub yuxarı qaldırdı, gözlərinin içinə baxdı. Baxışları o qədər nüfuzedici və zəhmli idi ki, qarşısındakını bir andaca əridib yerlə-yeksan edər, adamı yoxa çıxara bilərdi. Şef alacağı mala baxırmış kimi onun qolundan tutub fırlatdı, əlini belinə, yanlarına çəkdi. Ürəyi döyünürdü. Sanki soyunub birinin qarşısında lüt dayanmışdı. Nəhayət, şef gedib yerində əyləşdi. Ona da əyləşməyi işarə etdi. Çəkinə-çəkinə şefin işarə etdiyi kreslodə əyləşdi. Şef bildirdi ki, onların təşkilatı bütün dünyada böyük nüfuza, qüvvəyə malik bir təşkilatdır. Daha doğrusu, nəhəng bir təşkilatın qoludur. Bu təşkilat dünyada hegemonluq edən gizli qurumlardan biridir.

- Artıq bütün ölkələr bizimlə razılaşırlar- şef davam etdi- nüfuzumuz böyükdür. İstədim səninlə qısa bir tanışlıq edim. Çox gözəlsən. Sən bizim danışan simamız olacaqsan. Hər şeyin var: gözəlliyin, duruşun, əzəmətin. Əsl dağ qızısan. Milli görünürsən. Bu da işə yararır.

İstədi desin ki, mən burada çalışmaq istəmirəm. Bura mənlik deyil. Vəsiqəmin dalınca gəlmişəm. Deyə bilmədi, dili ağzında dolaşdı.

-Mən, mən...

Şef deyəsən onu anladı:

-Gözəl, burada sözü ancaq mən deyirəm! Qalanlarsa sakitcə dinləyirlər. Dinləməyənlər isə hara gedirlərsə... özün şahid olacaqsan!

Şef irəli gəldi yenidən onun çənəsindən tutub başını yuxarı qaldırdı. Nəfəsi üzünə toxundu.

-Bunu da bil ki, bəxtin var. Xoşuma gəlirsən. Sən mənliksən! Səninçün hər şey edəcəm. Göylərdə uçaçaqsan. Bütün dünyada tanınacaqsan. Qlobal tələblərə uyğun siyasətçi olacaqsan. Səni syasi kurslara da yazarıq. Dili də bilirsən. Amma dünya səviyyəsində bilməlisən bu işi!

Güselin başı gicəllənirdi. Ürəyi az qala yerindən çıxıracadı. Ürəyində bu yerlərə gəldiyinə görə durmadan özünü lənətləyirdi. O, öz sevgisini, bir parça xoşbəxtliyini axtarırdı. Bəxtəvər olacaqdı. Gəlib belə qalmaqallı yerə çıxacağı ağına da gəlməzdi.

Sonra şef düyməni basdı. Nəzarətçi içəri daxil oldu.

Şef başıyla onu işarə edib:

-Başa salarsan hər şeyi,- söylədi. Gedib yerləşsin!

Nəzarətçi qolundan yapışdı.

Qapıdan çıxıb uzun dəhlizin o biri başına getdilər. Adam onu böyük bir salona salıb qapını bağladı. Bu bomboş otaqda sanki böyük bir boşluğa düşdü.

Vəssəlam! Yenidən ürəyi döyünməyə başladı. Az qaldı havalana. Axı burda nə işi vardı? Niyə bura gəldi, onu bura gətirən qadın haradadır?

Bir adam da yoxdu ki, nəşə soruşsun. Elə bil bu boyda malikanədə heç kim yaşamırdı. Halsız vəziyyətdə kresloya çökdü. Bu an artıq Samidi də unutmuşdu. İndi yeganə istəyi buradan qurtulmaqdı. Dərddən də böyük dərd varmış. Deməli, dərdi dərdlə, unutmaq olarmış...

Aradan bir xeyli müddət vaxt keçdi. Nəhayət qapı açıldı. Bayaqqı nəzarətçi idi:

-Arxamca gəl!

Nəzarətçinin arxasına çıxdı. Başqa bir dəhlizlə irəlilədilər. Böyük bir otağa girdilər, otağın divarları qırmızı rəngdəydi. Ortada uzun bir masa açılmışdı. Masanın üstü cürbəcür yeməklərlə doluydu. Yeməyi görəndə yadına düşdü ki, səhərdən heç nə yeməyib. Amma iştahası da yox idi, boğazı kilidlənmidir. Nəzarətçiyə üzünü tutdu.

-Mən burada niyə qalmalıyam? Çıxmaq istəyirəm! Xahiş edirəm, mənim telefonumu gətirin!

-Burada telefona icazə yoxdur!

- Niyə məgər mən həbs olunmuşam?! Mən buradan çıxmaq istəyirəm! Xahiş edirəm, o qadını çağırın! Məni buraya gətirən qadını!

Nəzarətçi yemək masasına işarə elədi.

-Çox danışma! Yeməyini ye!

Yeməyə əlini vurmadı. İstədi hay- küy salsın. Çəkindi. Ürəyində təşviş qarışıq bir qorxu vardı, bu qorxunun ağrısını belində, dizlərində hiss edirdi.

-Məni burdan çıxardın, xahiş edirəm.

Nəzarətçi hirslə onu süzdü:

-Yeməyini ye! Özün seçmişən buranı! Burdan qurtuluş yoxdur!

Bir qədər sonra nəzarətçi ona ardınca gəlməyi işarə elədi. Yenə də uzun dəhlizdən keçib həyəətə çıxdılar. Həyətin o biri başındakı binaya daxil oldular. Qapısı açıq otaqda çoxlu qadın vardı. Hamısı da makiyajlı və yarıçılpaqdı. Hər kəs öz işindəydi. Nəzarətçi onu içəri saldı:

-Təhvil alın və nəzərə alın ki, bu şefindir!

-Biz hamımız şefinik,- bir neçə qız eyni anda dilləndi. Sonra gülüşdülər. Fikir verdi ki, burda hamı bir nəfər kimi danışır, bir nəfər kimi gülür.

Qızlardan biri onun qarşısında fırlandı:

-Şef mənim kimiləri daha çox xoşlayır.

Qızlar yenidən gülüşdülər.

Sonra qızlar hamısı erotik rəqs edirmiş kimi yırğalanmağa, bədənlerini əsdirməyə başladılar və yenidən qəhqəhə çəkib xorla gülüşdülər.

Bunu da hiss etdi ki, deyəsən burada hamı şefə yaxın olmaq istəyir. Görəsən, bu əzilib büzülən, hər şeyə qəhqəhə çəkib gülən qızlar öz xoşlarına burdadırlar, yoxsa məcbur qalıb oyun oynayırlar?

Nəzarətçi sarı saçlı, gözəl bir qadını yanına çağırdı: -Buna qaydaları başa sal! Özü də şefindir, başqa çağırışa göndərməyin!

Qadın onu başqa bir otağa apardı. Burda hər növ qadın geyimləri vardı. Elə geyimlərdi ki, Gülsel onları heç yuxuda da görməmişdi. Qadının təkidiylə ən gözəl paltarını geyindi. Sonra gözəllik salonuna keçdilər. Salondan çıxandan sonra güzgüdə özünü tanımadı. O qədər gözəl görünürdü ki... Nədənsə, bu qadına qanı qaynadı. Qadına tərəf əyilib pıçıldadı:

-Xahiş edirəm, məni buradan xilas elə! Mən bura təsadüfən düşmüşəm. Yolda tanıdığım bir qadın məni aldadıb. Özüm də hamiləyəm. Ərim var. Buradan çıxmaq istəyirəm. Qadın əlini ağzına aparıb ona "sus!" işarəsi verdi.

Çoxlu sənədlər yığılmış bir otaqda qadınla üzbəüz əyləşdilər. Qadın şkafdakı qovluqdan bir sənəd çıxartdı, onun qarşısına qoydu.

-Buradan qol çək!

Gözucu baxdı, bu təşkilatdan ayrılmamaq haqqında müqaviləydi. Qovluğu geri itələdi, istədi sənədə qol çəkməsin. Qadın sənədi irəli itələdi.

-Onsuz da qol çəkməlisən, şef özü səni çağırırdır qol çəkdirəcək, həm də sənənin asan olmayacaq! -qadın diləndi.

Qorxdu ki, qadın onu indicə şefin yanına aparacaq. Sakitcə sənədlərə qol çəkdi. Çox taqətsizdi. Bu olanlardan sonra sanki keyləşmişdi.

Qadın ona başa saldı ki, o, artıq bu təşkilatın üzvüdür. Yəni bu şəhərçiyə daxil olanlar sorğu-sualsız buranın üzvü hesab olunurlar. Buradan yalnız ölməklə ayrılmaq olar. Təşkilatın sirrini, burada baş verənləri kiməsə anlatmaq cinayət sayılır və cəzalar hamının gözü qarşısında güllələnməklə verilir.

-Qaçmağa cəhd eləmə! Lap əgər buradan çıxsan da, çölə çıxan kim həbsə atdırılacaq və aradan götürüləcəksən. Sən artıq buranın siyasi seks simalarından sayılırsan. Otaqda gördüyün qızlar da sənənlə eyni statusu daşıyırlar. Ola bilər sənə bir sıra xəbər mətnlərini də oxutdursunlar, kəşfiyyat da göndərə bilərlər. Əlbəttə, qabiliyyətini yoxlayacaqlar. Burada həmişə geyimli, makiyajlı, yəni formada olmalısən. Gecənin yarısı da özünə diqqət etməlisən. Ola bilər, şef gecənin bir yarısı səni yanına çağırırsın, yaxud hansısa qonağına hədiyyə etsin.

Qadın düz bir saat danışdı, daha nələrisə anladı. Bu müddətdə hansısa fotoqraf durmadan onun şəkillərini çəkirdi.

Axşam qadınla bir otaqda qaldı.

Gecənin yarısı qadın onun balıncının altına bir kağız parçası qoydu. Gecə lampasını yandırır kağızı oxudu.

“Burada danışmaq olmaz! Hər tərəf kameradır, nəzarət altındayıq. Bu çox güclü bir terror təşkilatının qoludur. Bizi izləyirlər. Odur ki, heç yerə tərpənmə. Hamilə olduğunu da heç kimə demə. Yoxsa dərhal uşağı məhv edərlər”.

Qaranlıqda göz karandaşı ilə qadına cavab yazdı.

-Necə olur-olsun, buradan çıxmaq istəyirəm. Yalvarıram, mənə kömək edin. Buradan çıxma bilməsəm intihar edəcəm!

Qadın yenidən yazdı: “Burada sən kimilər çoxdur. Sonradan məcbur qalıb öz taleləriylə razılaşırlar. Mən də sən kimi düşmüşəm bura. İndi gizli işlə məşğul oluram. Bu təşkilat barəsində bəzi yerlərə artıq məlumat vermişəm. Buranın gizli kodlarını lazımi yerlərə göndərmişəm. Çox riskli işdir. Əgər üstü açılsa, məni öldürəcəklər. Əgər üstü açılmasa, xilas yolumuz var. Allah kərimdir”.

Gözlərini yumdu. Başa düşdü ki, gözləməkdən başqa çarəsi yoxdur.

Samidi düşündü. Bu dəfə küt bir ağrıya düşdü. Məni nə günlərə qoydun, Samid?! Sonra özünü danladı. “Özün demişdin Samidsiz hər şey boşdur. İndi başına gələnləri çək! Görəsən başıma nələr gələcək? Görəsən, Samid neynir indi? O qadınla xoşbəxtdimi?” Ürəyi gizlədi.

Necə olsa, buradan çıxmaq lazımdı. Bir yol düşünmək lazımdır. O, taleylə barışıb bu quldurların arasında qala bilməz.

Gecənin yarısı yuxarıdan gələn taqıltıya diksindi. Nə isə ayaq səsləri, hay-küy vardı. Qapılar zərblə çırpıldı. Bir qədər sonra onların qapısı da açıldı. İşığı yandırdılar. Bir neçə nəzarətçi otağa daxil oldu. Sarısaç qadının qolundan yapışıb sürüyə-sürüyə çölə çıxartdılar. Ona da çıxmağı əmr etdilər. Böyük bir otağa gəldilər. Dünən gördüyü qızlar da buradaydılar. Alt paltarında tir-tir əsən qızlar nə isə pıçıldışırdılar.

Sarı saçlı qadını divara tərəf itələdilər. Nəzarətçinin biri silahını çıxartdı:

-Bu qadın satqınlıq edib! Onun aqibətindən özünü dərs götürün!

Sonra qadına tərəf döndü.

-Vidalaş, yoldaşlarınla!

Qadın heç kimə yaxınlaşmadı. Eləcə baxışlarıyla hamıyla vidalaşdı. Gözlərində təəssüf, qorxu və çaşqınlıq qarışıq bir ifadə vardı.

Sonra qadına əmr etdilər:

-Üzünü divara çevir!

Qadın üzünü divara çevirdi. Bir anda silah tuşlandı və qadının kürəyindən qan açıldı. Heç silahın səsi də çıxmadı. Qadın kökündən kəsilmiş ağac kimi döşəməyə düşdü. Siahlı nəzarətçi ayağıyla onun cansız bədənini divara tərəf itələdi, otaqdan çıxdı. Onlara da dağılışmağı əmr etdilər.

Qayıdıb otağına gəldi. Çarpayısı alt-üst edilmişdi. Balıncının altındakı kağızları götürmüşdülər. Tır-tır əsirdi. Demək, onun yazdıqlarını da oxumuşdular. Bəlkə, onu da qadının aqibəti gözləyirdi. Qadının gözlərini, cansız bədənini heç unudammırdı. Düşündü ki, deyəsən buradan xilas olmağın tək yolu intihar etməkdir. Amma intihara da gücü çatmırdı, bu da onluq deyildi.

Gəlib çarpayıya uzandı. Heç nə düşünməməyə çalışdı. Beyni uğuldayır, ürəyi bərk-bərk vururdu.

Bir qədər keçmiş yenidən qapıda səs gəldi. Otağın işığını yandırdılar. Nəzarətçi başının üstündə dayanmışdı.

“Vəssəlam, indi də mənim növbəmdir!” Az qaldı ürəyi yerindən çıxa.

-Qalx, şef səni yanına çağırır. Cəhrayı paltarını geyin!

Qadın deyirdi ki, şef istədiyi vaxt səni yanına çağıra bilər. Demək paltarı da bu özü seçirmiş... Əti çimçəşdi. Kaş ki, elə o qadın kimi öldürməyə çağırıydılar. Əlləri əsə-əsə paltarı geyindi. Ayağını sürüyə-sürüyə nəzarətçinin arxasınca düşdü.

Şef bu dəfə əlvan xalılarla döşənmiş başqa bir otaqda onu gözləyirdi. Əyninə göz qamaşdıran ipək xalat geyinmişdi. Xalataının yaxasından tüklü sinəsi görünürdü. Qapının ağzında ayaqları yerə kilidləndi. Şef irəli gəlib onu qucaqladı. Qucağında gətirib divana uzatdı. Üzünü-gözünü öpüşlərə qərq etdi. Sonra əlini atıb paltarını əynindən çıxartdı. Sinəsini, çılpaq bədənini acgözlüklə öpməyə başladı. Şef onu öpdükcə öpür, isti dodaqları, nəfəsi Gülselinətini ürpəşdirirdi. Bu an şefi hansısa vəhşi heyvana bənzətdi. Sanki indicə bu vəhşi heyvan onun boğazından ya-

pışib boğacaqdı. Ürəyi yarpaq kimi əsirdi. Birdən gözləri qaraldı, huşunu itirib xalçanın üzərinə çökdü.

Kəsif dərman iynə gözlərini açdı. Başının üstündə dayanmış həkim onun təzyiqini ölçürdü. Həkimin yanında nəzarətçi və başqa bir qadın da vardı. Sonra həkim ona iynə vurdu, yanındakı qadınla nə isə pıçıldışdı və çıxıb getdi.

Qadın onun qoluna girdi. Dəhlizə çıxdılar. Qadın onu danladı.

-Belə olmaz! Şef bərk hirslənib. Az qala dəliyə dönmüşdü. Bu dəfə keçdi, amma bir də belə hərəkət etsən, keçməyəcək! Get uzan, toparlan, özünü ələ al. Sevin ki, şəfin səndən xoşu gəlib.

Sonra ağzını onun qulağına yaxınlaşdırdı.

-Həkim dedi ki, hamiləsən. Yəqin ki, tezliklə uşağını da götürəcəklər. Əslində, şef səni bakirə hesab edir. Bilmirəm, xəbər tutsa qərarı necə olacaq?!

Gəlib yenidən çarpayıda uzandı. Qızdırma içərisində titrəyirdi.

Səhərə kimi gözlərini yummadı.

Səhərə yaxın çöldə, pəncərənin qarşısında taqqıltı eşitdi. Deyəsən, həyətdə maşına nəsə yükləyirdilər. Pəncərəyə yaxınlaşdı. Hələ indi bayıra fikir verdi. Pəncərənin qarşısında böyük bir anbar vardı. Anbarın arxa hissəsindən küçəyə açılan qapı görünürdü. Hərbi geyimli adamlar çöldə yük boşaldırdı. Hamısının üzü sərt və zəhmliydi. Pəncərənin qarşısında xeyli dayandı. Pəncərə aşağıdan açılmırdı, qarşısına dəmir barmaqlıq vurulmuşdu. Yalnız yuxarıda açıq bir nəfəslilik vardı. Pəncərənin aynasını dö-

yöclədi. İstəyirdi kimsə onu görsün, əliylə nələrisə anlat-sın. Əslində, bu çox təhlükəliydi. Amma əlacsız qaldıqda insan bəzən qorxduğu yerdən yapışmağa da məcbur olur. Ayağının altına stul qoyub yuxarı qalxdı. Nəfəsliyə yaxın-laşdı:

-Ey! Mənə baxın!

Hiss etdi ki, səsi çıxmır. Həyəcandanmı, qorxudanmı səsi batmışdı.

Xırıltılı səslə yenə çöldəkiləri səslədi. Əliylə pəncərəni tıqqılatdı.

Heç kim ona əhəmiyyət vermədi.

Təkcə bir nəfər kişi başını qaldırıb ötəri şəkildə ona nəzər saldı. Orta yaşlı adamdı. Nəcib sifəti, iri mənəli göz-ləri vardı. Həm də üzündə qəribə bir işıq vardı. Kişi pən-cərəyə çox yaxın yerdəki qutuları maşına yükləyirdi. Üzü-nü nəfəsliyə tutub pıçıldadı:

-Məni burdan xilas edin! Xahiş edirəm, yalvarıram...

Batıq səslə, bacardığı şəkildə kişini başa salmağa çalış-şırıdı.

Kişi xəfifcə gülümsündü. Bəlkə də, heç gülümsün-mədi, ona elə göründü. Sonra əlindəkini maşına yükləyib çıxıb getdi.

Qayıdıb çarpayıda üzandı. Bütün bədəni titrəyirdi. Hiss edirdi ki, qızdırması da qalxıb. Yarı huşsuz vəziyyət-də uzanmışdı. Aradan nə qədər keçdiyindən xəbəri olma-dı. Axşama qədər yerindən qalxmadı. Gözlərini açmaq is-təsə də, oyana bilmirdi. Gecənin yarısı oyandı. Canındakı ağrılar getmiş, qızdırması çəkilmışdi. Otağın içində gəziş-di. Masanın üzərində növbənöv yeməklər vardı. Çarpayı-

sının başına isə zərif bir geyim qoyulmuşdu. Yenə də ürəyi titrədi. Otağın içində gəzişərək buradan çıxmağın yollarını düşünməyə başladı.

Gecənin yarısı yenə də həyətdən səslər gəldi. Pəncərəyə yaxınlaşdı. Dünənki hərbi geyimlilər yenə nə isə yükləyirdilər.

Artıq başa düşmüşdü ki, burada kamera olduğundan heç kim bir-biriylə danışmır. Kiməsə kömək etmək ölümə bərabərdir. Odur ki, bütün cəhdləri əbəsdir. Saman çöpündən yapışana bənzəyirdi. Amma yenə də cəhd edirdi. Düşünürdü ki, hava dumanlı olduğundan bəlkə, heç kamera buraları çəkə bilmir. Bəlkə də, kimsə ona kömək edə bilər. Pəncərənin dəmirini taqqılatdı. Sanki səsi eşitmirmiş kimi heç kim ona fikir vermədi. Hərə öz işindəydi və bir azdan yük maşınını bağlayıb yola düşəcəkdilər. Gözləriylə dünənki qaraşın kişini axtardı, onun diqqətini çəkmək üçün o, pəncərəyə yaxınlaşdıqda yenidən dəmiri taqqılatdı. Kişi yenə də ona ani nəzər saldı, deyəsən yenə də gülümsündü, amma pəncərədən uzaqlaşdı. Taqətsiz halda pəncərədən çəkilib çarpayıda uzandı. Beyninin içi uğuldayır, gicgahları bərk-bərk vururdu. Daha qurtuluş görünmürdü. Qarşıda dərin bir boşluq, qeyri-müəyyənlik vardı.

Bir qədər keçmiş açıq nəfəslikdən döşəməyə nə isə düşdü. Əyilib baxdı. Kağıza bükülmüş balaca bir daş idi. Ürəyi döyünə-döyünə kağızı açdı. Əyri-üyrü xətlə, tələsik yazılmışdı: "Sabah axşam nəzarətdən yayınıb anbarın qarşısındakı çəlləklərin birinin içərisində gizlən. Səhər tezdən o çəlləkləri şəhərə aparacağıq. Kağızı dərhal yox elə!"

Aman allah! Deyəsən, işıq ucu görünürdü. Kağızı ağzına salıb çeynədi, sonra zibil qabına atdı. Yerinə uzanıb səhərin açılmasını gözlədi. Gündüz xəstə olduğunu bəhanə edib otağından çıxmadı. Yeməyi də otağına gətirdilər. Günü birtəhər başa vurub gecənin düşməsinə gözlədi. Beynində ancaq bu fikir dolanırdı: “Bircə bu gecəni yola verə bilsəydim”. Birdən şef gecə onu yanına çağırırsa... Qadın deyirdi ki, nə vaxt çağırırsa gecəni şefin yanında keçirməlisən. Gecə heç bir çağırış olmadı. Gecədən xeyli keçmiş, səhər yaxın ayağının ucunda çölə çıxdı. Nəzarətçi qapının ağzındaydı. Əliylə başa saldı ki, gəzişmək istəyir, ürəyi sıxılır. Binanın arxasına keçdi. Hava alırmış kimi binanın ətrafında dolaşdı. Nəzarətçi özü də harasa uzaqlaşdı. Deyəsən, fürsətədi. Çəlləklərin birini gözüylə işarələdi. Nəzarətçinin siqareti artıq xeyli uzaqda közərirdi. Qapağı qaldırıb çəlləyin içinə girdi. Səsini içinə qısıb gözlədi. O qədər həyəcanlı idi ki, ürəyinin döyüntüsü çəlləyin içində əks-səda verirdi. Hətta, ona elə gəlirdi ki, ürəyinin döyüntü səsi çöldə də eşidilir. Əliylə sinəsini bərk-bərk basırdı. Bir neçə saat çəlləyin içində oturdu. Ayaqların qısıb oturduğundan ayaqları zoqquldayırdı. Həm də qarnının altından sancı qalxmışdı. Bunlara baxmayaraq, bütün diqqəti çöldə idi. Kimsə çəlləyin ətrafında gəzişirdi. Deyəsən, çəlləyə toxundular. Qorxudan az qala huşunu itirəcəkdi. Sonra addım səsləri uzaqlaşdı. Aradan uzun bir zaman keçdi. Kimsə onun çəlləyini əliylə yellədi. Sonra iki nəfər yuxarı qaldırdı. Deyəsən, maşına yüklədilər.

Maşında çəllək o tərəf-bu tərəfə yellənir, az qalırdı ürəyi yerindən qopsun. Nəhayət, çəlləyi yerə endirdilər.

Səs, taqqıltı, hay-küy eşidildi. Ayağının bir tərəfi əzildi. Bir neçə saat da yenidən qaranlıqda oturdu. Artıq çəlləyin içində havasızlıq yaranırdı. Az qalırdı boğula. Hiss etdi ki, nəfəs ala bilmir. Taqətsiz halda barmaqlarını oynatdı. Barmaqları gücsüz idi. Yəqin bir az da burda qalsa havasızlıqdan boğulub öləcəkdi. Demək son idi. Son belə olarmış. Deyəsən, çəlləyə yaxınlaşdılar, sonra qapağını açdılar. Kimsə onu çəlləkdən çıxardı. Gözlərinə işıq doldu, sonra huşunu itirdi.

Özünə gələndə baxdı ki, balaca, amma işıqlı bir otaqda, çarpayıda uzanıb. Onu xilas edən qaraşın kişi başının üstündə dayanıb əllərini ovuşdururdu. Ətrafdan dərman iyi gəlirdi. Kişinin gözlərinin içinə baxdı. Gözlərindəki işığın içində mərhəmət, sevgi və təəccüb qarışıq bir ifadə, həm də yorğunluq vardı. “Görəsən, doğrudanmı, bu kişinin mənə yazığı gəlir? Görəsən istəyi, dərdi-azarı nədir?” Daha əvvəlki Gülsel deyildi. Hər şeydən şübhələnirdi. Bu adam iki daşın arasında risk edərək ona nə üçün yaxşılıq etmək istəsin ki? Kiməsə inanmaq, arxayınlaşmaq məqamı ötmüşdü.

Əlini qarnına apardı. Ürəyi istiləndi. Kişi pozuq ləhcəylə, onun ana dilində danışdı.

Bir azdan bura maşın gələcək, o maşınla gedəcəksən. Bir ev var, bir müddət orada qalacaqsan. Ordan heç yere tərpənmə! Sənin yoxa çıxdığını bilib axtarırlar. Hər an yaxalaya bilərlər. Özüm də hərdən gələcəm. Mən nə desəm əməl elə! O təşkilatın sonu yaxınlaşır. Bəzi işləri görmüşük, lazımı yerlərə xəbər də vermişik.

Kişinin ana dilində danışmağına məəttəl qalmışdı. Amma nə isə soruşmağa heyi yoxdu.

Kişi də eynən qətlə yetirilən qadın kimi danışdı. Kişi üçün qorxdu. İndi onu xilas edən, ona arxa duran yeganə adam bu kişi idi. Hələ bilinmirdi qarşıda nələr var. Hər an yenidən o evə qaytarıla bilərdi.

Titrək səslə:

-Ehtiyatlı olun, yalvarıram- deyə pıçıldadı.

Kişi onun əllərini sıxaraq gülümsündü və gözdən itdi.

Bir qədər sonra bir maşın yaxınlaşdı. Maşına əyləşdi. Təxminən bir gün yol getdikdən sonra dağların ətəyində yerləşən iki mərtəbəli bir evin qarşısında maşından düşdü. Sürücü bildirdi ki, bu evdə qalacaqsan.

- Burdan heç yerə çıxmaq olmaz! Aşaqlar işıq yandırma!

Sonra sürücü ona evin zirzəmisini göstərdi.

-Burda ərzaq var. Çalış, gündüzlər həyətdə çox görünmə!

Sakitcə razılaşdı. Başqa yolu yox idi. Həm də indiki vəziyyətinə şükür etməyə borclu idi. Oradan çıxmağına özü də inanmırdı.

Çarpayının üstündə əyləşdi. Həyatı bir film kimi gəlib gözlərindən keçdi. Samidi fikirləşdi. Ürəyi titrədi. Hələ də sevirdimi bu adamı? Bütün bunlardan sonra yenə sevirdimi onu? Yoxsa nifrət edirdi? Aydınlaşdırammadı. Amma ürəyindəydi. Dəqiq bildi ki, ürəyindən çıxarammayıb. İmkani olsaydı ürəyini yerindən qoparıb atardı. Amma mümkün deyildi. Əlini qarnına apardı. Burada sevdiyindən kiçik bir parça vardı. Bəlkə, elə o kiçik parça onu

düşünülməmiş addımı atdırmışdı. Heç nəyi gözüne almadan bir anda hərəkət eləmişdi. Bir təsadüf nəticəsində təhlükədən keçmişdi. Keçmişdimi?

Bəlkə də, hələ təhlükənin ortasında idi. Nəcib sifətli kişini xatırladı. Bu adam onu xilas etməsəydi, yəqin ki, məhv olmuşdu. Görəsən, buradan çıxma biləcəkmimi? Tale niyə onunla bu qədər amansız oynayırdı? Oynamağa başqa adam yoxdumu?

Görəsən, atası neyləyir? Yəqin ki, Samid xəbər verib ki, o, bu yad şəhərdə Samidlə birlikdə deyil, küçədə yoxa çıxıb. Çox güman ki, indi onu axtarısa da veriblər. Qoca Abdinin belini sındırdı. Mahalda bir sözü iki olmayan adamın qızı yad bir ölkəyə gedib, itkin düşüb. Anası necə? Yəqin indi əzabdan ölür. Gözlərindən yaş süzülür. Axı ana qədər kim insanı hiss edə bilər ki? Ürəyində bir günahkarlıq ağrısı vardı, bu ağrı bütün ağrıların ən dəhşətli idi. Düşündü ki, ölümdən qurtulsa da, bu ağrıdan qurtula bilməyəcək. Əvvəllər taleyə inanmırdı. Amma indi inanmağa başlamışdı. Düşündü ki, tale onu amansızlıqla bura sürükləyib. Amma yox, bu şəhərə gələndə kimi hər şey öz əlindəydi. Taleyin nə günahı? Özü taleyə yol açıb... Taleyinə yol göstərüb.

Uzandıdığı yerdə yuxuya getdi. Oyananda artıq hava qaralırdı. Bu kimsəsiz yerdə az qaldı vahimələnsin. Əl havasına durub işığı yandırdı. Tez də söndürdü. Yadına düşdü ki, işığı yandırmaq olmaz. Qaranlıqda bir təhər səhəri açdı. Səhər zirzəmiyə düşdü. Burda makaron, konservə, turşular vardı. Özünə qəlyanaltı hazırladı. Sonra həyə-tə düşdü. Balaca həyətdi. Bir neçə yoxsul ağacı vardı. Sə-

rin, yaşıl meşəni xatırladı, ürəyi sızıldadı. Səssizlikdən qulaq tutulurdu. Heç olmasa bir quş səsi, cırcırama səsi də yoxdu. Düşünürdü ki, ilahi belə yerdə səsdən qiymətli heç nə yoxdur. Bütün günü səssizlikdən darıxırdı. Gününü daha çox yatmaqla keçirirdi.

Düz on gündən sonra kişi gəldi. Kişini görüb çox sevindi. Sanki doğma bir adamı uzaq səfərdən qayıtmışdı. Qeyri-ixtiyari onun üstünə atıldı, sinəsinə sığındı. Hönkürüb ağladı. Kişi onu sakitləşdirdi, əliylə gözünün yaşının sildi, nəvazişlə saçını sığalladı. Bu kişi sanki göydən enmiş mələkdi.

-Əslində, bura gəlməyim çox təhlükəlidir. Amma narahat qaldım. Səndən xəbər tutmaq istədim.

Yenə də kövrəldi. Bu dəqiqə bu kişidən doğma, bu kişidən yaxın heç kimi yox idi dünyada. Kişiyə minnətdarlıq elədi.

-Mənim həyatımı xilas eləmişiz. Ömrümboyu minnətdaram sizə.

-İnsanlıq borcumuzdur. Səni görən kimi anladım ki, təsadüfən ora düşmüşən.

Kişiyə başına gələnləri danışdı. Samidi necə sevməyini, bətnindəki uşağı, hər şeyi anlatdı. Bilmirdi ata kimi, yoxsa qardaş kimi, yoxsa əri kimi ərk edirdi kişiyə. Heç nəyi gizlətmirdi. Ürəyi xeyli boşaldı. Kişi də Gülselə öz həyat hekayəsini danışdı. Onun ulu babası da Gülselin ölkəsindən bura gəlibmiş. Sonra burda evlənmiş və həyatını burda davam etdiribmiş. Sonra nəsililər dəyişmiş, bu ölkənin vətəndaşı olmuşdular. Amma bu ailə hələ də ulu babalarının doğma dilini yaddan çıxartmayıbmış. Bir neçə il

öncə kişinin arvadı və yeganə oğlu bu təşkilatın törəttdiyi terrora məhv olubmuş. O vaxtdan bu təşkilatla mübarizəyə qoşulubmuş. Bildirdi ki, bu ilan yuvası məhv olmayınca rahat olmayacaq. Son nəfəsinə kimi mübarizə aparacaq. İki talesiz insan bir-birinə təsəlli verib, gecədən keçənə kimi xeyli dərdləşdilər. Kişidən xahiş etdi ki, onun məmləkəti ilə əlaqə saxlasın, məlumat öyrənsin.

Bir həftədən sonra kişi yenidən qayıtdı. Gülsel onun yolunu o qədər səbirsizliklə gözləyirdi ki... Bu kişi qaranlığın içərisindən görünən yeganə işıq zolağıydı. Bir vaxtlar onun sevdiyi meşədə, ağacların sıx olduğu yerlərdə göy üzü bəzən belə zolaq şəklində görünürdü. O zaman gözlərini ağacların arasından göyə zilləyərək düşünərdi ki, yaxşı ki, bu işıq zolaqları var, yoxsa meşənin gündüzdən xəbəri olmazdı...

Kişi Gülselə xeyli xəbərlər də gətirmişdi. Samid onu bu şəhərdə görməsini, sonra isə heç yerdə tapa bilmədiyini evlərinə bildiribmiş. Artıq ölkədə onun haqqında axtarış elan edibləmiş.

Aradan bir neçə gün keçmiş kişi yenidən gəldi. Gülsel onun belə tez qayıtmağına təəccüb etsə də, çox sevindi. Hiss etdi ki, çox fikirlidir, nəşə demək istəyir, amma tərəddüd edir.

Nəhayət ki, kişi dilləndi:

-Bilirsənmi, üç gün əvvəl şəhərciyin yanında bir nəfəri öldürüblər. Yəqin nəşə məlumat öyrənmək istəyirmiş. Üstündə sənədi varmış... Adı Samiddir... Sənin hekayəni bildiyimdən dərhal anladım ki, bu həmin adamdır. Sənin

dalınca gəlib. Amma ora necə gedib çıxıb müəmmalıdır. Sənin orda olacağını necə öyrənib?

Kişi təəccüblə Gülselin gözlərinin içinə baxdı. Gülsel eşitdiyi xəbərdən o qədər sarsılmışdı ki, nəfəs çəkəmmirdi. Birdən hönkürüb ağlamağa başladı.

-Demək, mənim dalımca gəlibmiş. O da mənim yolumda öldü. Hər şeyə mən səbəbkar oldum. Bura gəlməyədim, Samid də ölməzdi. Onu da məhv etdim.

Gülsel içini çəkə-çəkə, hıçqıra-hıçqıra ağlayırdı. Kişi onun sakitləşdirməyə çalışdı, gözlərinin yaşını sildi. Demək, belə yazılıbmış. Bu taledir, sənin günahın yoxdur. Amma Gülsel sakitləşmək bilmirdi. Kişi səhərə kimi onun yanında oturdu, əllərini ovuşdurdu, sakitləşdirməyə çalışdı. Ayrılarəkən diqqətlə Gülselin saralmış üzünə baxdı.

-Özündən muğayat ol. Səndən nigaran qalacam!

Beləliklə, Gülsel səkkiz ay burda yaşadı. Demək olar ki, günlərini qəm-qüssə içərisində keçirirdi. Samidin ölüm xəbəriylə heç cür barışa bilmirdi. Taleyin apardığı reldən çıxmaq ona baha başa gəlmişdi. Özünə həyat yolu çəkmişdi. Bu, hazır yoldan imtina etməkdə. Öz yolundan imtina etmək, özünə başqa tale yazmaqdı. Qarnı da əməlli-başlı böyümüşdü. Uşağın həyata gələcəyi gün yaxınlaşırdı. Həyəcanlanırdı. Son günlər artıq bütün fikri doğulacaq uşağın yanında idi. Bu arada kişi cəmi bir dəfə gəlmişdi. Sonuncu dəfə gələrkən yanında yaşlı bir qadın da gətirmişdi. Qadın ona həyan olacaq, həm də uşağın doğulacağı vaxt kömək edəcəkdə. Qadına görə Gülsel çox sevinirdi. Kişi deyirdi ki, ola bilər, bir də bura gəlməsin. Hər şey sondan

asılıdır. Deyirdi ki, bura gəlmək təhlükəlidir. Artıq şübhələniblər.

Nəhayət, Gülselin bir qızı dünyaya gəldi.

Aradan beş ay keçdi. Kişidən bir xəbər yox idi. Gülselin ürəyinə qara fikirlər gəldi, bəlkə onu da öldürüblər. Bəlkə, də onun da izinə düşüblər? Bərk nigaran qalmışdı, amma soruşmağa adam da yoxdu. Nəhayət ki, bir gün gecədən keçmiş kişi gəldi. O qədər sevindi ki, kişinin üstünə atıldı, boynunu qucaqlayıb üzündən öpdü, sevindiyindən sinəsinə sığınıb xeyli ağladı.

Kişi şad xəbərlərlə gəlmişdi. Bildirdi ki, artıq bu təşkilat darmadağın olunub. Təşkilatın üzvləri həbs olunublar. Planları baş tutub. Böyük bir əməliyyat keçirilib. Şef ələ keçməmək üçün özünü silahla vurub öldürüb. Təşkilatdakı qadınlar da azad edilib. Onu bu təşkilata aparan qadın isə atışma zamanı ölüb.

Artıq tale üzlərinə gülən iki insana bənzəyirdilər. Gecədən xeyli keçənə kimi söhbətləşdilər. Ürəklərindəki kədər tam çəkilib getməsə də, hər ikisinin gözlərinin içi güldü. Heç biri yatmaq istəmirdi. Kişi bildirdi ki, daha evlərinə ünvanını xəbər verə bilər. Qoy nigaran qalmasınlar. Kişidən telefon istədi. Əlləri əsə-əsə qardaşı arvadına zəng etdi. Qardaşı arvadı onun səsini eşidib çox sevindi.

-Hardasan?! Səni hər yerdə axtarıyıq. Bilirik ki, Samidin yanında deyilsən. Bərk nigaranıq!

Bir qədər duruxdu:

-Xəbərin varmı, Samid terrorçular tərəfindən öldürülüb.

Gülselin gözləri doldu:

-Bilirəm. Gələndən sonra hər şeyi danışıırıq. De ki, axtarışı saxlasınlar. Mən özüm qayıdacağam. Gəlib danışaram.

Qardaşı arvadı hönkürüb ağladı.

-Atan da rəhmətə gedib.

Ürəyinə dağdan ağır qüssə qondu.

-Atam mənim dərdimdən ölüb. Bəlkə də, onun ruhu məni bağışlamayacaq!

Bu gün o qədər xəbərlər eşitmişdi ki, ürəyi titrəyirdi. Göz yaşları yanağı aşağı süzülürdü.

Kişi onun çiyinini qucaqlayıb göz yaşlarını ovcuyla sildi. Xeyli susdu. Sonra Gülselin gözlərinin içinə baxdı:

-Daha azadsan! İstəsən, məmləkətinə dönə bilərsən. Sabah gedib sənin vəsiqəni də həll edərik.

Güsel "daha azadsan!" sözlərini uzun müddət ürəyində dolandırdı. Görəsən, doğrudan da azad idimi? Kim vermişdi ona bu azadlığı? Bəzən qəfəsi açıb quşu çölə buraxmaq istəyərlər. Amma quş yenidən öz qəfəsinə qayıdar...

Araya sükut çökdü. Hər ikisi dinmədən gözlərini uzaqlara zilləmişdi. Güselə görə bu, dünyanın ən uzun sükutuymdu. Hər ikisi haralara kimi gedib qayıtdılar... Nəhayət kişi dilləndi:

-Açığını deyim, səndən çox xoşum gəlir. Gördüyüm gündən ürəyimə yatmışan. Heç istəməzdim məndən ayrılasan. Mənim də səndən başqa heç kimim yoxdur. İstəsən, mənimlə qala bilərsən. Çox xoşbəxt olarıq. Hər şey sənə qərarından asılıdır.

Gülsel başını əllərinin arasına aldı. Sonra cavab gözləyən kişinin üzünə baxdı. Kişi bu an közü sönməkdə olan ocağa bənzəyirdi. Hiss edirdi ki, bu adam ona çox bağlanmış. Bu olanlardan sonra heç yerə getmək istəmirdi. Bu an onun üçün ən rahat sığınacaq bu adamın yanı idi. Ortada onları birləşdirən tale vardı və bu tale artıq öz hökmünü vermişdi. Onu qoyub heç yerə gedəmməzdi. Kişinin sinəsinə sığındı. Ürəklərinin döyüntüsü bir-birinə qarışdı. Üstündən sanki böyük bir yük atmış kimi sakitləşdi.

Səhəri gün buranı tərk etdilər. Şəhərdə gözəl bir yerdə ev aldılar. Qulluqçu qadını da özləriylə apardılar. Toy günlərinin sevincini orada yaşadılar. Kişi onun yanında çox xoşbəxt görünürdü. Üz-gözündən sevinc tökülürdü.

Gülsel uşağını bir qədər böyütdükdən sonra bir moda agentliyində işə düzəldi. Bir neçə il sonra artıq bu ölkədə tanınmağa başladı. Əri ona bütün işlərində dəstək idi. Bu şəhər artıq onlar üçün doğmalaşmışdı. Sonra Gülselin bir qızı da dünyaya gəldi. Artıq onların iki qızları vardı.

Bu müddət ərzində Gülsel yalnız qardaşı arvadı ilə əlaqə saxlayırdı. Qardaşı arvadı çox keçmədən ona daha bir acı xəbər də vermişdi. Anası da vəfat etmişdi. Daha gəriyə qayıtmağa onu heç nə çəkmirdi.

İllər sonra, nəhayət ki, Gülsel qızlarının əlindən tutub doğma yurduna gəldi. Bu yerlərdə artıq çox şey dəyişmişdi. Təkcə meşə elə əvvəlki meşəydi. Gülsel ilk olaraq Qoca Abdinin qəbrinin üstünə getdi. Qəbri qucaqlayıb xeyli ağladı. "Bağışla məni, ata!" -deyə hıçqırdı.

Sonra anasının qəbrini ziyarət etdi.

Gəzə-gəzə meşəyə gəldilər. Gülsel bir vaxtlar Qoca Abdinin özünə koma düzəltdiyi qoca palıdın yanında dayanmışdı. Gülsel meşənin sehrini axtarırdı. Amma tapa bilmirdi. Meşə insanı bir dəfə sehləyir. O sehrdən çıxdınsa bir daha çətin düşə bilərsən. Gülsel ərini buralarla tanış edirdi. Bir vaxtlar Samidi tanış etdiyi kimi... Palıdın dibində Qoca Abdinin baltasının tiyəsi düşüb qalmışdı. Torpağın içinə batsa da, yenə də günün altında parıldayırdı. Əlini palıdın gövdəsinə çəkdi. Sonra əlinin dalıyla gözünün yaşını sildi. Yaxınlaşıb irəlində gedən ərinin, şən səslə qışqıraraq oynayan qızlarının arxasınca düşdü.

Dünya nağıl kimiydi...

HEKAYƏLƏR

PULQABI

Bibin də belə idi, heç kimi bəyənmiri. Axırda bir də gördü ki, evdə qalib. Qorxuram, ər məsələsində sən də ona oxşayasan...

Anası sobanın üstündəki qazanı bərk-bərk qarışdırırdı. Sifəti dolu olduğundan danışanda ovurduları şar kimi şişirdi. Ocağın istisi üzünə vurduğundan üzündə tər dənələri görünürdü.

– Yox, az, sən də söz danışdın! Nə olub ki, gedəcək də... İntahası...

Xalası adəti üzrə bir qədər “altdan çəkməyə” çalışdı. Həmişə beləydi xalası, aranı qızışdırar, sonra da ciddi-cəhdlə sülh yaradardı.

Tələm- tələsik şirinçayını içdi. Bilirdi ki, söhbət uza-narsa, baş alıb gedəcək. Bu elə bir mövzuydu ki, çözlədikcə qurtaran deyildi.

Onsuz da bu gün danışmağa halı yoxdu.

Bütün gecəni yata bilməmişdi, beyni uğuldayır, gözləri qapanırdı. Beyin yazıq neyləsin, dünəndən bəri fasiləsiz işləyirdi. Həmişə müxtəlif kitablardan, jurnallardan insan beyninin fəaliyyəti haqqında məlumat toplamağa çalışırdı, amma bir şey alınmırdı. Ona elə gəldi ki, beyninin bir yarımkürəsi axşam yatanda oyaq qalib, indi də əvəzlənməsi mümkün deyil.

Hər şey universitetin dəhlizindən tapdığı o zəhrimara qalmış pulqabıdan başlandı. Lənətə gəlsin! Guya tapmasa, nə olacaqdı ki? Gül kimi sakit yaşayır, adam balası

kimi gününü başa vururdu. Üstü pul-pul, rəngbərəng idi, ilan dərisinə bənzəyirdi pulqabı. Nazik zolaqları vardı.

Tozlu, uzun dəhlizdi. Uşaqlar yenicə keçib getdiklərindən döşəmədə hələ ayaq səslərinin döyüntüləri hiss olunurdu. Dəhlizin ortasında, düz ayağının altına düşdü. Üstü laklı-laksız, rəngli-rəngsiz, örtülü-açıq, hündür-yastı ayaqqabıların arasından sivişib məhz onun ayağının altına sürüşdü. Əvvəlcə istədi ayağıyla vurub keçsin. Amma yox, ağırlığından bilinirdi ki, pulqabının içərisi boş deyil. Qeyri-ixtiyari ətrafa boylandı. Heç kim yox idi. Canı istiləşdi. Ürəyinin dərinliyində tapdığını xüsusi şans kimi dəyərləndirdi. Sevindi və sevinci bütün bədəninə yayıldı.

Elə ordaca əlləri əsə-əsə pulqabını açdı. İçində xeyli pul vardı. Başqa şeylər də vardı. Sənəd-sünətədi, deyəsən, yol bileti də gözünə dəydi. Yaxşı baxamırdı. Amma çox istəyirdi, bilsin görək pul nə qədərdir? Pulqabını tələm-tələsik çantasına atıb küçəyə çıxdı. Külək açıq koftasından içəri doldu, bədəninə sərinlətdi.

Küçə yuxarı irəliləməyə başladı. Üzünə laqeyd ifadə verdi. Elə bu andaca yadına düşdü ki, bu binaya bir iş dalınca gəlmişdi. Amma daha bundan artıq nə iş?!

Piyada getməyi qərara aldı. Çoxdan kəşf etmişdi bunu. Piyada yol gedəndə yaxşı düşünmək olur. Əlini çantasının üstündən pulqabına toxundurdu.

Küçədəki adamlar məhrəm, həm də bir qədər şübhəli görünürdü. Ona elə gəlirdi ki, çantasındakı pulqabıdan hamının xəbəri var, hər kəs onu izləyir.

Köhnə yapalaq daxmanın qarşısında bir kişi göyərçin uçururdu. Kişiyə diqqətlə baxdı. Kişi öz işindəydi, ona fi-

kir vermirdi, göyərçinləri bir yerə toplamağa çalışırdı. Ancaq tində quru meyvələr satılan mağazanın qarşısında dayanmış cavan oğlan uzaqdan onu işarələmişdi. Xeyli aralıdan tutdu baxışlarını. Ərə getməyə geciksə də, bir qadın kimi o qədər də əfəl deyildi. Ona tərəf tuşlanan baxışları min metrlikdən duya bilirdi.

Oğlan gözlərini ona zilləmişdi, tərədən- dırnağa kimi süzürdü. Gözəyarı oğlanla öz boyunu müqayisə etdi. Bəstəboy oğlandı. Zəhrimar boyu əksər hallarda ona mane olurdu. Həmişə yanındakılardan uzun görünürdü. Ölsə də, balacaboy oğlana ərə getməzdi. Ərə getmək üçün öz seçimi vardı. Bəs bu “tösmərək” niyə baxır axı mənə?.. Bəlkə, bu, dəhlizdə idi, pulqabını götürdüyümü görüb, izimə düşüb?..

Ancaq anidən ağına gəldi ki, oğlan ondan xeyli irəlidə dayanıb və universitetdən bura bircə yol uzandığından, heç bir halda, ondan əvvəl gəlib çıxma bilməzdi. “Cəzibəliyəm, baxır. Görünür, xoşuna gəlirəm”. Ürəyində qürurlandı, yerişinə bir qədər əda qatmağa çalışdı, arxadan gələn maşın qəfil siqnal verdi. Diksindi. Yalnız indi hiss elədi ki, yolun ortası ilə irəliləyir. Deyəsən, sürücü təhqir etdi, o da öz növbəsində sürücüyə dodaqaltı bir- iki ağır söz dedi.

Ürəyində çözləndi: bəlkə, geri qayıdıb pulqabının sahibini soruşsun, canındakı xof da birdəfəlik yox olub getsin. Yox, əsla! O mərhələni artıq keçmişdi. Həm də bu, axmaqlıq olardı.

Küçənin kənarındakı bir adamlıq səki ilə irəliləməyə başladı. Xalasının sözlərini xatırlayıb gülümsündü. Ana-

sından və xalasıdan fərqli olaraq inanırdı ki, evdə qalmaq yacaq. “Nə olub mənə, gül kimi qızam, gözəl olmasam da, cazibəliyəm. Onlar belə şeyləri başa düşməzlər”. Mağazanın qapısından asılmış güzgüyə uzun-uzadı baxaraq özünü qiymətləndirdi: sifəti qarabuğdayıydı, arıq olduğundan burnu bir az uzun görünürdü, kökəlsə, o da ötüb keçəcəkdi. Yəni elə də dərd etməyə dəymirdi, ciddi problemi yoxdu sifətində. Bir az kosmetika ilə də düzəltmək olardı qalanlarını.

Evə çatan kimi hündür, dabanları bir qədər əyilmiş ayaqqabılarını çıxarıb kənara atdı. Yaman yorulmuşdu. Ayaqları zoqquldayırdı. Hündür altlıqlı ayaqqabıda gəzə bilmirdi. Bir az gəzən kimi ayaqqabının dabanları əyilirdi. Amma yenə də hündür geyinirdi. Tuflliləri qoşa qoyub dabanlarına kənardan tamaşa etdi. Qərara aldı ki, özünə təzə ayaqqabı alsın.

Əli ilə pul kisəsini bir də yoxladı. Sanki əli soyuq, yad bir cismə toxundu. Üşəndi. Pul kisəsini açıb içərisindəkiləri stolun üzərinə tökdü.

Qadına məxsus olduğunu lap əvvəldən müəyyənləşdirmişdi. İçində bir neçə talon vardı. Və xeyli məbləğdə pul, iki nəfərlik yol bileti... Deməli, harasa uçacaqdı pulqabının yiyəsi. Ola bilsin, sevgilisi, yaxud nişanlısı ilə başqa ölkəyə uçacaqdı. Başqa vaxt olsaydı, bəxtəvərlik oxuyardı, amma indi yaman yazığı gəldi ona.

Anası una bulaşmış əllərini yaxasına bağladığı önlüklə silə-silə dəhlizdə göründü. Pəncərədən düşən günəş işığı anasının üzündəki cizgiləri açıq-aydın göstərirdi.

Müxtəlif istiqamətlərə uzanmış xırda qırıqlar nəzərindən qaçmadı.

Pul kisəsini anasına göstərdi. Pulları onun gözlərinin qarşısına tutdu. Anası əvvəlcə gülümsündü, sonra elə bil ki, birdən- birə yuxudan ayıldı.

– Nahaq götürmüşən,- dedi -gərək sahibini tapıb verəydin, həm də bizə haram düşmür.

Həmişə fikirləşirdi ki, görəsən, anası ilə aralarında olan bu fərqlilik hardandır? Özünü “əfəl” adlandırırdı çox vaxt, amma anasını özündən qat-qat sadələvh hesab edirdi. Elə hey ürəyində mübarizə aparırdı anası ilə.

– Yox bir, nə olub, elə dürüstlük bizə qalıb? – özü də bilmədən əsəbi halda səsini yüksəltdi. Bununla həm də içindəki tərəddüdləri yox etməyə, özünə təskinlik verməyə çalışdı, – dəyişmişəm e, artıq... Ehtiyacım var. Tapmışamsa, demək, mənim qismətimdir!

Anası narazılıqla onu süzdü, daha dillənmədi.

Səhər açılan kimi “hadisə yerinə”- pulqabını tapdığı universitetə getməyi qərarlaşdırdı. Gedib öyrənəcək, kimin olduğunu biləcək, bundan sonra rahat olacaqdı. Həm də, imkan olsa, bir yol tapıb biletləri və sənədləri qaytaraçaqdı. Nəyinə gərəkdi ki, bunlar? Amma sahibinə çox lazımdır, bununla ona “yaxşılıq” etmiş olar. Bir qədər rahatlaşıb yuxuya getdi.

Səhər tezdən yenə anası adəti üzrə mətbəxdə suyu şırıldadırdı. Elə dəhlizdəcə güzgünün qarşısındakı kremi açıb üzünə çəkdi. Bu dəfə qədərindən çox çəkdi, deyəsən. Pomadanın da lap rənglisini seçdi. Dodaqlarını boyadı. Saçlarını əlləriylə yuxarı qaldırdı. Güzgünün qarşısında

öz-özünə güldü. Sınımış dişinin yeri boş göründü. "Xalam da deyir, üzündə təbəssüm olsun. Gərək dişlərim yerində olsun ki, dünyanın üzünə gülümsəyim". İmkan tapıb ürəyində özüylə də məzələndi.

Dəhlizdən anasına səsləndi:

– Bu gün gec gələcəm. Mağazaları gəzəcəm. Ayaqqabı, paltar alacam. Bəlkə, diş həkiminə də getdim. Dişimi düzəltdirəcəm. Daha əfəllik qurtardı. Həyatı yaşamaq lazımdır! Yaşamaq!

Pulu selofan torbaya büküb çantasının gizli cibinə qoydu. Qalan sənədləri və yol biletini isə tapdığı pulqabının içərisinə yerləşdirib çantasına atdı.

Universitetə küçə tərəfdəki böyük giriş qapısından deyil, arxa qapıdan daxil oldu.

Gözetçi oğlan dəhlizin o başında süpürgəçi qadın ilə danışır, başları qarışıqdı. Yaxşı məqamdı. Gözetçi oğlanın əyləşdiyi kiçik məntəqə boşdu. Ürəyi döyünə-döyünə məntəqəyə daxil oldu, masanın siyirməsini açdı, içərisində yol biletləri olan pulqabını siyirməyə qoydu.

Hər şey əla bitdi, ona fikir verən olmadı. Gözetçi oğlan hələ də əl-qolunu ölçə-ölçə süpürgəçi qadına nəyisə izah edirdi.

Küçəyə çıxdı, yenə də dünənki tindən döndü. Telefonuna zəng gəldi. Xəttin o başından tanış polis işçisinin xırıltılı səsi eşidildi: "Gəl bölməyə, sizə yarayacaq material var, çək apar!"

Bu bölmə ilə şirkətlərinin müqaviləsi vardı. Materialları burdan götürüb redaktora ötürür, o da senzuradan keçirdikdən sonra efirə verirdilər. Əslində, həyatında hadi-

sə-filan xoşlayan deyildi. Hadisə deyilən şeylə də burada rastlaşırdı. Amma bu pulqabını tapması artıq hadisə idi. Əlini qeyri-ixtiyari çantasındakı pula toxundurdu.

“Yəqin, isti məlumatdır”, – deyə düşündü. Təzə məlumatları verəndə redaktor yaman sevinir, onu tərifləyirdi. Tez operatora zəng edib xəbər verdi.

Polis məntəqəsinin qarşısında xeyli adam vardı. Hamı həyəcanlı görünürdü və hər kəs sanki canındakı gərginliklə birlikdə içəriyə doğru dartınırdı.

Qapıya yaxınlaşdı. İşin ən fərəhli tərəfi də elə bu idi: adamların arasından şəstlə keçərək birbaşa qapıya yaxınlaşmaq...

Qapıda dayanmış nataraz polis işçisi adamla danışarkən sanki bağırırdı. Səsi xırıltılı və qalın idi. Amma ərki vardı ona. Doğrudur, hərdən duzsuz zarafatlar edirdi. Zarafatlarının bir ucu da erotikaya yönəlirdi. Amma, nədənsə, sərt cavab verə bilmirdi ona, ümumiyyətlə, bu adama ciddi baxa bilmirdi, komediya aktyoruna bənzədirdi onu.

Birinci iş xırda xuliqanlıq etmiş məktəblidən idi. Onu ilkin istintaq zamanı bir qədər yumşaqılıqla dindirdilər. Uşaq çəkilişi görüb bir qədər də forslanı. Suallara həvəslə cavab verdi.

İkinci iş isə həyətyanı torpaq üstə dava etmiş qonşunun xuliqanlıığı idi. Qonşular ikisi də xorla xeyli qışqırırdılar. Polis rəisi onları güclə sakitləşdirdi və hər ikisinin izahatını alıb otaqdan çıxartdı. Bu işlər ona mənasız gəlirdi, adiləşmişdi artıq. Lentə aldıqları bu iki hadisə bəsdə, o birini gözləməyə hövsələsi çatmadı. Operatora işarə elədi ki, bu qədər bəsdir, çıxacaq!

Gedib mağazaları gəzəcəkdi. Bu dəfə bir qədər alçaq dabanlı ayaqqabı alacaqdı özünə. Dış həkiminə də gedəcəkdi.

Operator həmişəki kimi əlini yuxarı qaldırıb ədayla sağollaşdı. Özü də operatorun arxasınca çıxmaq istəyirdi ki, qapının qarşısında ayaqları yerə mıxlandı.

Polisin, qolundan tutaraq içəri gətirdiyi oğlanı görən kimi tanıdı. Universitetin dəhlizində pulqabını siyirməsinə atdığı gözətçi oğlandı. Ürəyi döyünməyə başladı. “Bu, niyə ilişib, görəsən?” – ürəyində nə isə qırıldı sanki.

Müstəntiq cinayətkar haqqında məlumat verdi:

- Küçədə bir qızı soyublar. Oğrular qaçaraq universitetin qarşısında yoxa çıxıblar. Əşyayi- dəlil olan pul kisəsi bu oğlanın əyləşdiyi məntəqədəki dolabın siyirməsindən çıxıb. Hər iki fakt onun oğurluqda əli olmasına sübutdur.

Vəssalam! İki-üç cümləlik sadə bir nitq və ittiham!

Çox güclü intuisiyası vardı. Ürəyində özünü də, intuisiyasını da söydü. Pulqabını tapandan bəri elə buna görə bərk narahatmış, buna görə qorxurmuş. Keçib kənardakı stulların birində əyləşdi.

Oğlan çaşqın və həyəcanlı görünsə də, sakit danışmağa çalışırdı. Elə hey heç nə oğurlamadığını, siyirmədəki pul kisəsindən xəbərsiz olduğunu təkrarlayırdı.

Onu nə qədər sorğu- sual etsələr də, istədikləri cavabı ala bilmirdilər.

- Bax, bu başdan boynuna al, hamısını yaz bura, a bala, bizi də, özünü də incitmə!- deyirdi polis müvəkkili.

-Heç nədən xəbərim yoxdur, bu qurmadır, tələdir. Oğlan nədənsə ona tərəf dönüb səsləndi. Get-gedə səsində bir qədər təslimçilik hiss olunurdu.

-Doğrudur!- oğlanın üzünə baxaraq qeyri-ixtiyari hündürdən dilləndi.

Sorğu-sual aparən müvəkkil də, nataraz polis işçisi də dönüb ona baxdılar.

Müvəkkil sanki onu yenicə görürmüş kimi başdan-ayağa süzdü. Baxışlarından: "Sən hələ də burdasan?"-sözləri oxunurdu.

Məcbur olub ayağa qalxdı, ayağını sürüyə-sürüyə qarıya yaxınlaşdı. Müvəkkil arxadan: "Kişiyə salam de!"-söylədi. Şirkətin sədrini nəzərdə tuturdu.

"Elə işim- gücüm sədrin yanında keçir. Qəbuluna ilə bir dəfə güclə düşə biləm, ya bilməyəm"- deyə düşündü və geri çevrilib gülümsünərək:

- Baş üstə!- söylədi.

Gözətçi oğlan yenə də polisə dil töküdü:

-Vallah, birdən-birə siyirməni açarkan gördüm pul-qabını. Siyirməyə kimsə atıb. İçərisində sənəd və biletlərdən başqa heç nə yoxdu. Necə var, eləcə yazıram. Mən tələbəyəm, bu iş mənim boynumda qalsa, hər şey əldən gedəcək, məhv olaram. Vallah, xəbərim yoxdur...

Bayıra çıxarkən başında küt ağırlar vardı, ürəyi aramsız şəkildə döyünürdü. Demək, bu oğlanı həbs edə bilərdilər. Dəlillər bunu sübut edirdi. Hər şey ola bilərdi. Amma hələ işin ikinci hissəsi qalırdı. Qarət edilən qız gəlib izahat verməli idi.

Həyətin başındakı rəngi solmuş oturacaqda əyləşdi. Başını əllərinin arasına aldı.

Günortadan keçməsinə baxmayaraq, adamlar dağlıq-mamışdılar, amma üz- gözlərindən yorğunluq oxunurdu.

Kənara çəkilib anasına zəng elədi. Vaxtını öldürmək istəyirdi. Bildirdi ki, heç yerə gedən deyil, burada ləngiyəcək.

– Bir oğlana kömək etmək istəyirəm. Cavan oğlandı, pulqabını tapdığım məktəbin gözetçisi.

Deyəsən, cavan oğlan sözü anasının ağına batdı.

– Kömək elə, bəlkə, elə bu sənin qismətindi...

Gülməyi tutdu: “Mən nə hayda, bu nə hayda”. Anası son vaxtlar hamıya müştəri gözüylə baxırdı.

Polis məntəqəsinin qarşısında qara rəngli bahalı, “zəhmli” maşın dayandı. Gözəl geyimli zərif bir qız ədayla maşından düşdü. Kəpənəyə bənzəyirdi. Ətrafında xeyli adam vardı. “İtən pulqabının yiyəsidir. Görünür, gözetçi oğlanı bu qızla üzləşdirəcəklər”.

Qızın ardınca yeridi. Yenidən qapıdakı nataraz polisin üzünə irişməli oldu. Polisin dişləri ağardı. Birtəhər içəri girdi.

Kəpənək qız müstəntiqlə də ədayla danışdı. Deyirdi, bu gün nə var verin, qol çəkim, sabah burda olmayacam, çıxıb gedirəm xaricə!

Biletin üstündəki tarixi yadına saldı. “Doğru deyir, deyə özlüyündə təsdiqlədi – sabah gedir”. Eyni zamanda, bu qıza qarşı içində xoşagəlməz hisslər yarandı. Qibtəydimi, paxılıqdımı aydınlaşdırammadı.

Oğlanı içəridən gətirdilər. Qız bir qədər qəzəbli baxışlarla onu süzdü, incə və uzun dırnaqlı barmaqlarını oynatdı.

Ürəyi döyünməyə başladı, ürəyinin səsinə açıq-aydın eşidirdi. Çox qorxulu bir məqam idi. Hər şey ola bilərdi. Deyəsən, oğlan özü də qorxmışdu. Oğlan, yəqin ki, bu olanlardan sonra möcüzələrə əməlli-başlı inanmağa başlamışdı, gözlərindən nigarançılıq oxunurdu.

Nəhayət ki, qız ətli, qırmızı boyalı dodaqlarını tərpedərək “nırç” elədi, sonra başını buladı. Sanki üstündən dağ götürüldü. Oğlanın üzündə ani təbəssüm göründü, amma tez də çəkildi.

İçəri otaqdan başqa adamları gətirirdilər, qızla üzləşdirmək üçün. Müvəkkil geri çevrilərkən ona ani və narazı nəzər saldı, deyəsən, polisə başıyla işarə edib onu göstərdi.

Nataraz polis ona yaxınlaşdı:

–Daha burda olmaz, burda icazə yoxdur, – sonra ağızını onun qulağına yaxınlaşdırıb irişdi-əgər məni görmək istəyirsənsə, başqa məsələ.

“Şitin biri şit! Öküz!” Ürəyində polis işçisinə qeyzləndi.

– Çıxıb çöldə gözləyəm,- deyə mızıldandı.

Həyətdə çıxaraq pəncərənin qarşısındakı budaqları sınıq-salxaq ağaca söykəndi, içərini izləməyə çalışdı. İçəridə, yəqin ki, sorğu-sual gedirdi. Nə isə etmək lazımdı. Bu dəfə, bəri bu dəfə, cəsarətli olmaq lazımdı. “Get içəri, danış hər şeyi!” Beyni uğuldayırdı.

İçəridə, müvəkkilin qarşısında indi başqa iki nəfər oğlan dayanmışdı. Qız onları göstərib nəyisə izah edirdi.

Kəpənəyə bənzəyən qız şəstlə içəridən çıxdı. Bir kənara çəkilərək yanındakılarla xısrılaşmağa başladı. Görünür, nə isə ciddi bir məsələdən danışırıdılar. Yanındakı kök kişi əl-qol ata-ata qıza nə isə deyirdi. Nə qədər diqqət kəsilsə də, onların danışığını eşidəmmədi.

Nataraz polis qapıda göründü. Ondan öyrənmək olardı vəziyyəti. “Natarazım” –deyə ürəyində əzizlədi onu.

– Hələ getməmişən? Kobud səs qulağının dibində gurladı. Nə yaman maraqlanırsan bu hadisəylə? Sizə bir “kusok” lazımdır, onu da öyrəndin də...

–Yox, sonunu bilmək istəyirəm.

–Sonu belədir də... Sonu yaxşıdır. Oğruları tapıblar, qız onları görəni kimi tanıdı.

–Bəs oğlan, gözətçi?

–Hə, gözətçi... onluq bir iş yoxdur. Amma yenə də baxır şikayətçinin insafına.

Görəsən, kəpənək qızın insafı nə qədərdir? Ürəyində düşündü.

Ayaqları zoqquldayırdı. Anası zəng elədi:

– Pulunu boş şeylərə xərcləmə! Yolda çox ləngimə, evə tez qayıt!

Kəpənək qız yenidən içəri qayıtdı. Bir qədər sonra gözətçi oğlanla geri döndü. Oğlanın üzü işıqlanmışdı. Görünür, vəziyyət yaxşı idi.

Ayaqlarını sürüyə-sürüyə binadan aralandı. Həzin əsən külək tərlı koftasını belinə yapışdırdı.

Kəpənək qızın gəldiyi bahalı və son zamanlar bu şəhərdə dəbdə olan “zəhmli” maşın binanın tinində dayanmışdı.

Maşının yanından keçərkən ayaq saxladı. Çantasındakı pulu çıxarıb selofan torba ilə birlikdə ehmalca maşının qapısının gümüşü dəstəyinə keçirdi.

Yolu o biri üzə adlamaq qərarına gəldi. Küçənin o biri üzü ilə uzanan səki rahat və adamsız görünürdü.

Arxadan polis məntəqəsinin qapısı ağzına yığışmış adamların hay-küyü eşidilirdi. Deyəsən, adamlar yenə də, ciddi-cəhdlə içəri soxulmaq istəyirdilər.

PROFESSOR

Professor 50-55 yaşlarında, ağbənizli, mavi gözlü, arıq bədənli, balacaboy qadındır. Son dəblə olmasa da, zövqlə geyinməyi xoşlayır. Ayağında həmişə hündürdaban ayaqqabı olur. Üz-gözündən ətrafda hər kəsə meydan oxuyan hökmranlıq iddiası boylanır. Professor öz çəkisini, yerini, dəyərini bilən adamdır. Ətrafdakı adamlarla mümkün qədər məsafə saxlayır. Yaxından tanıyanlar deyirlər ki, çox qürurlu olduğundan adamlarla dil tapa bilmir. Tanıyanlar bunu da deyirlər ki, professor acıdildir, ünsiyyəti sevmir, amma ürəyi təmizdir. Əlbəttə, onu yaxından tanıyanların sayı çox deyil. Professor yol gedərkən başını dik tutub ətrafa baxmadan, şəstlə yeriyir. Elə şəstlə yeriyir ki, yanından salam verib ötən tanış –bilişlərini də çox vaxt görmür. Buna görə ondan inciyənlər də olur. Amma inciməyə dəyməz! Durub adamlara hesabat verməyəcək ki, niyə belə şəstlə yeriyirəm, niyə adamlardan bir pillə yuxarıda görünürəm? Professor hesabatı yalnız özünə verir. İçində ağıllı, ciddi bir qadın gizlənilib, onu öz zəhmi, zabitəsi ilə daim yuxarıda saxlayır, artıq hərəkət etməyə, aşağı enməyə qoymur.

Professor divarlarına üstü yasəmən çiçəkli divar örtüyü çəkilməmiş otağında tək yaşayır. Bir də “Zəvzək” adlı pişiyi var ki, evin içində quyruğunu dik tutaraq onunla o baş-bu başa gəzişir.

Pişik demişkən, çalışdığı institutda dedi- qodu gəzir ki, guya professor tək yaşadığı evində pişiyi ilə adam kimi rəftar edir, onunla danışır-gülür, məsləhətləşir, hətta ona

mühazirələr oxuyur. Pişik də guya qeyri-adi pişikdir, dil açıb adam kimi onunla danışır. Guya professor pişiyinə sevgili tapıb, onları evdə görüşdürür, hətta toy da edib onlara. Dedi-qoduçular ardınca da əlavə edirlər ki, yazıq neyləsin axı?.. tək adamdır. Özünü vaxtında sevən, alan olmayıb, o da azarını belə öldürür. Bu tipli bir çox dedi-qodular eşidilir və bəziləri gəlib professorun qulağına da çatır. Dedi-qoduçular bütün bunlardan sonra qulaqlarını şəkləyib dinləyirlər ki, görək professor nə cavab verəcək, nələrə açıqlayacaq, nələrə öyrənəcəklər? Amma boş yerə... Bütün bunlar professorun heç vecinə də deyil, baş qoşmur onlara. Bilir ki, şöhrətli adamın arxasınca həmişə belə dedi-qodular gəzir. Düşünür ki, hələ axtarsan, bəlkə, paxıllıq da var bunun içərisində.

Bir sözlə, professor bağlı boğçadır, qıfıllı sandıqdır ətrafdakılar üçün. Bəzən adama elə gəlir ki, o, elə doğdu-bitdi, anadangəlmə, hazırca professordur.

Ara-sıra qulağına dəyən "Qarımış qız!", "Evdə qalmış!", "Ürəksiz müqəvva!" sözləri də professoru sındıra bilmir.

Amma evindəki yasəmən çiçəkli divar kağızları yaxşı bilirlər ki, professorun gizlində, özüylə tək qaldığı vaxtlarda, geriyyə baxıb qəhərləndiyi, köks ötürdüyü vaxtlar da az deyil.

Divar örtüyündəki çiçəklər professorun sirdaşıdır. Professorun o çiçəklərlə danışdığı vaxtlar da çox olub. Hətta tək qaldığı uzun gecələrdə özü üçün bayatılar da deyib. O yasəmən çiçəkləri şahiddir ki, professorun geridə bir keçmişi var və bu keçmişin içərisində Qədir adlı bir oğ-

lan da var. Bir vaxtlar tələbə yoldaşı olmuş bu oğlan onun zəif tərəfidir, həm də xatırlamalı olduğu ən işıqlı yerdir. Yasəmən çiçəkləri şahiddir ki, professor onu çox xatırlayır. Həm də, Qədir onun keçmişindən boylanan yeganə kişidir.

Çiçəklər də, professor da yaxşı bilir ki, bir vaxtlar Qədir adlı oğlan ölürdü onunçün. Məcnun kimi, Kərəm kimi, daha nə bilim, nə kimi çöllərə düşmüşdü, sevirdi onu. Az qalmışdı sevgisi dastana çevrilsin. O vaxt professor da cavan, yaraşlı qızdı. Göz qoyanı, söz deyəni də az deyildi. Amma eşq, sevgi söhbətləri heç vecinə də deyildi. Yüz dənə işi, qayğısı, planları vardı. Gecə-gündüz kitabxanalardan çıxmırdı, az qala yol gedə-gedə kitab oxuyurdu. Elə tələbələr də, müəllimlər də savadına, çalışqanlığına görə onu “Professor” deyə çağırırdılar. Bu ad onu çox fərhləndirirdi. Şöhrət özü gəlib onu tapmışdı, elmi iş də vermişdilər. O vaxtdan da ətrafdakı yaşıdları ilə arasında bir sədd yaranmışdı. Özünü yuxarıda hiss etdiyindən, nə qədər edirdi o uşaqların yanına enə bilmirdi. Belə bir məqamda Qədir də düşmüşdü onun dalınca. Hara gedirdisə, kölgə kimi izləyirdi. İnstituta gedirdi orda görürdü, kitabxanaya gedirdi orda qarşısına çıxırdı, dayanacağa gəlirdi Qədir ordaydı. Amma Qədir nə qədər cəhd edirdisə də qız yumşalmırdı ki, yumşalmırdı. Hər dəfə Qədirin sevgi dolu ismarıclarına qısa və sərt cavab verirdi.

O zaman tələbələrin içərisindən Qədri danlayanlar da çox idi: Bunun nəyini sevirsən? Qupquru odun kimi bir şeydir, hissi, duyğusu da yoxdur. Amma xeyri olmamışdı. Görünür, oğlan öz ürəyiylə bacarmırdı.

Qədirlə sonuncu görüş isə professorun gün kimi yadındadır. Diplom işi ərəfəsiydi. Tələbə yoldaşlarının çoxu “professor”dan diplom işiylə bağlı məsləhətlər alırdı. Qədir də məsləhət almaq üçün “professor”un yaşadığı tələbə yataqxanasındakı köhnə, balaca otağına gəlmişdi. Masanın ətrafında üz-üzə oturmuşdular. “Professor” mövzunu bir müəllim kimi həvəslə başa salır, Qədiri tələbə kimi suala tutaraq bilmədiyini izah edirdi. Amma hiss edirdi ki, oğlanın fikri dağınıqdır, qonur rəngli gözlərini tez-tez ondan qaçırır. Sonra masaya çay gəldi. Oğlan çaydan bir qurtum alıb ürəyini boşaltdı. Bu çay da, qulpu düşmüş güllü fincan da professorun indiki kimi yadındadır. Hətta, bir az dərinə getsə, o çayın qurtumunun səsi də yadına düşər. Oğlan aramla danışırdı. Səsində əlacsızlıqdan doğan bir titrəyiş vardı, rəngi ağarmışdı, elə bil məhkəmədə ömürlük həbs cəzası alan birisi son nitqini söyləyirdi:

Mənim sənə olan münasibətimi özün bilirsən. Bu gün sabah institutu bitirib hərəməz bir tərəfə gedəcəyik. Səni uzaqdan da olsa görə bilməyəcəyimi fikirləşəndə dəli oluram. Səni görməsəm ölərəm! Sənsiz mümkün deyil! İnan ki, ölərəm!

O zaman Qədirin səsi onlarla tələbəni yola vermiş o köhnə otağın divarlarına dəyib ordan geri qayıdırdı. Otağın, saysız-hesabsız tələbələrə o tərəf-bu tərəfə ötürmüş, üstünün rəngi qopmuş taxta qapısı belə, oğlanın ürəyindəki alovu- odu duyur, cırıltısını boğub susurdu.

Doğrudur, sonralar professor özünə hesabat verirdi ki, onu o vaxt içindəki bir dəli şeytan yoldan çıxartdı. Yoxsa, razılaşacaqdı Qədirin təklifiylə. Guya o gün az qalıb

desin ki, razıyam səninlə getməyə, gəl evlənək! Amma deyə bilməyib, tamamilə əksini söyləyibmiş.

O gün “professor” ciddi görkəm alıb Qədiri qapıya ötürmüşdü:

- Əlvida! Get xoşbəxt ol! Mənim başqa planlarım var! Məni bir də narahat eləmə!

Qapının ağzında üzbəüz dayanmışdılar. Birdən- birə Qədir nə fikirləşmişdisə, qızı özünə tərəf çəkib sinəsinə sıxmış, dodaqlarını dodaqlarına yapışdırıb bərk- bərk öpmüşdü. “Professor” onun güclü qollarının arasından çıxmağa çalışsa, çabalasa da, çıxə bilməmişdi. Sonra sakitləşib qeyri -ixtiyari oğlana təslim olmuşdu. Bu eşq səhnəsi bir qədər çəkmiş və nəhayət ki, oğlanın qolları arasından qurtularaq özünü çarpayıya atmış, əlini hələ də göynəyən dodaqlarına sıxıb xeyli ağlamışdı. Qədirədən bunu gözləməirdi. Ona elə gəlmişdi ki, qüruru parçalanıb tökülüb, yerlə yeksan olub. Bərk qəzəblənmişdi.

Aradan illər keçmiş və professor bir daha Qədiri görməmişdi. Bu illər ərzində çoxlu uğurları olmuş, ad-san qazanmışdı. Bir vaxt müəllimlərinin ona verdiyi “professor” adını doğrultmuşdu. Artıq dünyanın çox yerində tanınırdı. Əlbəttə, bütün bunlar asan qazanılmamışdı. Geçə-gündüz çalışmış, zamanını, əməyini sərf etmişdi. Başı o qədər qarışmışdı ki, illərin necə keçdiyindən xəbəri olmamışdı.

Amma tək qaldığı vaxtlarda Qədirlə olan son görüşünü də dəfələrlə xatırlamışdı professor. Daha əvvəlki kimi qəzəblə deyil, həyəcanla, həsrətlə xatırlayırdı. Hər dəfə də xatırlayanda dodaqları göynəyir, bədəninə həyəcan gəlirdi. Ürəyi xoşbəxlikdən çırpınırdı. Yenə də o sevgini, o

həyəcanı istəyirdi. O sonuncu görüşü, rəngi tökülmüş qapınınun ağzında oğlanın qolları arasında sıxılıb qaldığı dəqiqələri heç unutmamışdı. Hətta professor belə güman edir ki, o vaxt oğlan onu qollarının arasından buraxmasaydı, tamamilə ona təslim də ola bilərdi...

Sonralar bir neçə dəfə Qədirə zəng etmək də istəmişdi professor. Amma müxtəlif səbəblərdən fikrindən daşınmışdı. Sevdasını qüruruyla, şöhrətiylə birlikdə özüylə uzun illərin sonuna daşımışdı.

Bütün bunları divar örtüyündəki yasəmən çiçəkləri də bilirdi. Yasəmən çiçəkləri sirr saxlamağı yaxşı bacarır...

Tanış-bilişlərdən öyrənmişdi ki, Qədir evlənib, iki qızı da var. Qədir haqqında son məlumatı isə 5 il əvvəl almışdı: Qədirin yoldaşı rəhmətə gedib, qızlarını ərə verib, özü də evində tək yaşayır.

Bir gün professor yenidən Qədiri xatırladı. Özü də elə xatırladı ki, bu əvvəlki xatırlamalara bənzəmədi. Birdən –birə ürəyi Qədiri istədi. Bu gün sanki ona nəşə olmuşdu...

Əslində, bu gün o biri günlərdən elə də fərqlənmirdi. Professor bu gün də həmişəki kimi institutda mühazirəsini oxumuş, dərslərə gəlməyən tələbələrə ciddi şəkildə xəbərdarlıq etmiş, xarici ölkədə keçiriləcək konfransa cavab məktubu yazmışdı. Mühazirəsini birtəhər, candərdi yola verən müəllimləri danlamağı da unutmamışdı. Sonra institutun geniş dəhlizində xeyli gəzişmiş, tələbələrin, eləcə də gənc müəllimlərin onu görərkən özlərini necə yığışdırmasına gizləncə göz qoymuş, ürəyində qürurlanmışdı. Ye-

nə də küçədə şəstlə addımlamış, tanışlara başıyla salam verib keçmişdi.

Evə həmişəki kimi yorğun qayıtmışdı. Amma bu dəfə həmişəkindən fərqli olaraq elə dəhlizdəcə ayaqqabısını soyunarkən ürəyinə bir darıxmaq havası gəlmiş, onun ardınca da Qədiri xatırlamışdı.

Görəsən, Qədir indi hardadır? Bu an nə edir? Yəqin ki, yatmış olar. Tək adamdır. Özlüyündə etiraf etdi ki, son günlər Qədiri yaman tez-tez xatırlayır, həm də həmişəkindən çox arzulayır. Görəsən, Qədir yenə də onu sevirmi? Aradan nə qədər illər keçib, sular axıb. Yox, unuda bilməz! Düz beş il “professor”la nəfəs alıb, arxasınca gəzib, zarafat deyil. Yağış bilmirdi, qar bilmirdi yataqxananın qarşısında dayanırdı. Professor köksünü ötürdü, yenidən ürəyinin başı odlandı.

Pəncərənin qarşısına gəldi. Küçəyə tamaşa edən professorla elə gəldi ki, hamı qeybə çəkilib, bu şəhərdə bircə o mövcuddur, bircə o təkdir. Bu şəhər də, adamlar da harasa köçüb. Az qaldı dəli olsun. Onsuz da gecədən xoşu gəlmirdi. Gecə, adəti üzrə, küçədəki adamları sakitcə udurdu... Professor ünsiyyət qurmağı sevməsə də, uzaqdan adamlara tamaşa etməyi sevirdi. Həmişə təkliyə meydan oxuyan professor əməlli-başlı darıxdı, az qaldı hönkürüb ağlasın, canavar kimi ulasın...

Divar örtüyündəki yasəmən çiçəkləri də ləçəklərini sallamışdı.

“Qədir də mənim kimi təkdir, bəlkə o da darıxır. Bəlkə, o da indi pəncərənin qarşısında dayanıb darıxmağını boğur”. Ruhlar haqqındakı kitablardan oxumuşdu ki,

müxtəlif insanlar eyni anda eyni şeyi hiss edə, eyni şeyi düşünə bilirlər. Qədirə görə də ürəyi sıxıldı, ürəyinə sevgi qarışıq bir mərhəmət hissi də doldu. Amma bir az keçmiş ağına bir fikir də gəldi. Bu dəfə bir az da bəd tərəfini düşündü... “Nə bilirsən, bəlkə heç tək deyil, kimisə tapıb baş-başa verib, günü də xoşdur”. Bax, bu fikir az qaldı professoru dəli eləsin. “Bu axmaq fikir hardan ağıma gəldi?!” Evin ortasında o tərəf-bu tərəfə gəzişməyə başladı. Özünü danladı: “gərək elə harda pis şeylər var ağıma gətirim. Yox, bu hamısı o şeytanın işidir...”

Professor əli ilə divar örtüyündəki çiçəkləri sıgalladı. Çiçəklər sakitcə ləçəklərini şəkldi. Çiçəklərin professoru kömək etməyə gücü çatmadı. Professor əməlli-başlı narahat oldu, təlaşlandı. İçində həyəcan qarışıq bir qorxu baş qaldırdı. Yox, bu gün nə isə qərribə gündü. Bir az keçmiş içində bir işıq yandı, bu işıqdan ürəyi istiləndi. “Sabah Qədirə zəng edəcəm, açıq danışacam. Deyəcəm, gəl birlikdə yaşayaq! Baş-başa verək!” Ürəkləndi. Qəti qərara gəldi: bu dəfə alınsa da, alınmasa da sözüünü deyəcəm! Bu dəfə hər şey başqa cür olacaq! Necə də ağına gəlməyib bu vaxta kimi... “Açıb deyəcəm ki, mən də səni sevirəm. Mən də sənə biganə deyiləm. Bunu sonralar başa düşmüşəm. Sadəcə açıb deyə bilmirəm”. Görəsən, alınarmı?

Divar kağızındakı yasəmən gülləri gülümsündü. Çiçəklər canlandı. Ləçəkər razılıqla başını yellədi.

Professor daha heç nə düşünmədən yatmağa çalışdı, yatanda vaxt keçib gedirdi. “Birtəhər sabahı açmaq lazımdı. Elə ki, sabah açıldı hər şey düzələcək. Kim nə deyir-desin, gündüzün öz hökmü var. Sabah hər şey gözəl

olacaq!" Amma nə qədər cəhd etdisə, yata bilmədi. Qədir söhbəti beynindən çıxmadı. "Görəsən, indi neyləyir, yatıb-mı? Yatmış olar. Bəlkə elə indi zəng edim?.."

Vərəqləri saralmış dəftərçədə Qədirin, bir vaxtlar hər ehtimala qarşı köhnə tələbə yoldaşından götürdüyü və heç vaxt zəng etmədiyi, telefon nömrəsini tapdı.

Əlləri titrəyə-titrəyə nömrəni yığdı. Ürəyi az qaldı həyəcandan yerindən çıxsın.

Dəstəyin o başından səs gəldi. Qədirin səsi heç dəyişməmişdi. Həm də səs aydın idi. Demək yatamayıb-mış hələ...

Qədir dərhal onun səsinə tanıdı. Səsində çaşqınlıq qarışıq sevinc hiss olunurdu. Bir-birini uzun müddət görməyən adamlar necə əhvallaşırlarsa, eləcə bir-birindən hal-əhval tutdular.

-Səni görmək istəyirəm,- söylədi- işim var.

Qədir yenə əvvəlki aydın səslə:

-Sabah iş yerimə gəl,- dedi. Sonra işin ünvanını başa saldı, sağollaşdılar.

Vəssəlam! Xoşbəxtliyin bu qədər yaxında olacağı, həm də belə asan başa gələcəyi heç ağlına da gəlməzdi. Çiçəklər baş-başa verdilər, ləcəklər alışıb yandılar. Sonra çiçəklər divarda yallı getdilər. Ev işığa büründü. Aman Allah, xoşbəxt olmaq olarmuş! Hər şey adamın öz əlindəymiş!

Bu başqa cür xoşbəxtlik idi. Seminarlarda alqışlanmaq, institutun rəhbərinin əlindən diplomlar almaq, göz-qamaşdıran titiullar, filan deyildi bu! Nə idisə, başqa şeydi və çox gözəldi...

“Görəsən, Qədir bura gələrmı yaşamağa? Bəlkə də, onun öz evində qalarıq. Nə fərqi var?.. Amma yox, bu evə öyrəşmişəm. O bura gəlsə yaxşı olar. Yataq otağının mebelini də dəyişərəm. İki adamlıq çarpayı almaq lazımdır”. Birdən -birə bədəni istiləndi. Qədirin nəfəsini hiss elədi. Həyəcanlandı. Ürəyi sevinclə döyündü.

Səhər işdən icazə aldı. İşlədiyi müddət ərzində ilk dəfə işə getmədi.

Evdən çıxmazdan əvvəl xeyli güzgünün qarşısında dayandı. Fərəhlə üz-gözünə əl gəzdirdi, bacardığı kimi bəzəndi. Hiss etdi ki, bəzənməyə əli yatmır. Belə şeyləri çoxdandı yadırgamışdı. Amma rəngi xeyli açılmışdı. Güzgüdən sanki başqa bir qadın boylanırdı. Bu qadın xeyli cavan görünürdü.

Tələsmədən, Qədirin söylədiyi kimi, 4-cü mərtəbəyə qalxdı.

Qapının ağzında xeyli tərəddüd elədi. Nəhayət qapını döydü. İçəridən səs gəldi. Ağ xalat geyinmiş 40-45 yaşlarında xoşsifətli, güləruz bir qadın qapıda göründü. Professorun düşündüyünə görə qapını Qədir açmalıydı. Hələ qapının ağzında bir xeyli donub qalmalıydı da... sonra qucaqlaşib görüşməliydilər.

-Buyurun, professor! Qədir demişdi gələcəksiz. Bir iş üçün çıxdı, 10 dəqiqəyə qayıdacaq. Siz allah, əyləşin, çay verim sizə.

Küncdəki kolbalardan və başqa cihazlardan anladı ki, bu qadın Qədirin laborantıdır. Qadın mehribanlıq göstərdi, çay süzdü.

-Qədir sizdən danışıb. Bilirəm, birlikdə oxumusunuz. Ən yaxşı oxuyan, şöhrət qazanan da siz olmusunuz tələbələrin arasında.

Professor istədi soruşsun ki, daha nələri danışıb Qədir, üzü gəlmədi. Qadının Qədir müəllim yox, eləcə Qədir deməsi professoru açmadı. Nəsə narahatlıq yarandı ürəyində. Bu niyə Qədir müəllim demir?! Həm də, bu qadının yanında Qədirlə necə açıq danışacaq? “Yəqin ki, bu qadın çölə çıxar, ya da biz başqa bir yerdə oturarıq”. Gözəyari qadını süzdü, ürəyində onu özüylə müqayisə etdi. Üstünlüyü özünə verdi və anladı ki, bu yerdə çığallıq edir.

Çox keçmədən Qədir qayıtdı. Qapıdan içəri girən kimi professorun üstünə gəldi, professorun ürəyi titrədi. O qədər də dəyişməmişdi. Şux qaməti, qonur gözləri, gülümsəməyi əvvəlkiydi elə. Doğma adamlar kimi qucaqlaşdılar. Professor onun ürəyinin döyüntüsünü də hiss elədi. Ona elə gəldi ki, neçə il əvvəlki kimi, yataqxanada, qapının ağzında qucaqlaşiblar. Ürəyi sevinclə çırpındı. Adətinə xilaf olsa da, birinci özü hal-əhl tutdu, həm də dil-dil ötdü.

Qadın ayaq üstə dayanıb onlara tamaşa edirdi. Birdən Qədir qadına tərəf döndü, ona işarə edib dilləndi:

- Yəqin ki, artıq tanışsınız, bu da mənim köməkçi laborantım, dostum, iş yoldaşımdır. Həm də...həm də, həyat yoldaşımdır – bir sözlə, hər şeyimdir... 3 ildir evlənmişik. Yəqin xəbərin oldu, həyat yoldaşım 5 il bundan əvvəl vəfat edib. Mən də təkliyin daşını bu gözəl xanımla atdım.

Professorun ürəyinə sanki ox sancıldı. Bir anda əli yerdən-göydən üzüldü. Qüruru çilk-çilik olub yerə səpə-

ləndi. İmkanı olsa, özünü gizlədib yoxa çıxardı. Nə edəcəyəni, nə söyləyəcəyini bilmədi. Sanki halalca əri öz evində üstünə başqa arvad gətirmişdi. Az qaldı müvazinətini itirsin. Dizləri titrədi. Bayaqqı gülürüz, mehriban qadın gözünə ifritə kimi göründü. Birtəhər özünü ələ aldı. Şeytanı köməyə çağırdı, şeytanla köməkləşib rol oynadılar.

-Hə, nə gözəl! Sevindim, əladır! Xoşbəxt olun! Təklilik bir şey deyil... Doğrudur, mənim üçün elə də fərqi yoxdur. Başım qarışır, elə tək olmaq sərf edir. Elmi işlərim, məqalələr...

Ürəyindən qara qanlar axsa da, professor şöhrətindən, uğurlarından söz açdı, bir az da qadının acığına qazandıqlarını dönə-dönə sadaladı. Özü də hiss etdi ki, danışıqları sabun köpüyü kimi uçub getdi.

Qədir maraqla onu dinlədi, qadına üzünü tutdu:

- Sənə danışırdım axı, professor bizim tələbələrin gözü idi. Çox istedadlıdır. Hətta bir müddət dəlicəsinə vurulmuşdum da ona. Az qalırdım dərdindən intihar edəm. Gənclik idi də, hisslərimiz coşub daşırdı. Dəlilikdi...

Şeytan professorun yadına saldı ki, bura gəlməyinin məqsədini deməlidir, nəşə uydurmalıdır.

-Mən də sizin mərkəzlə bağlı bir elmi məqalə yazmaq üçün gəlmişdim. Amma işə qayıtmalı oldum. Qalsın gələn dəfəyə.

-Hə... Necə istəyirsən. Amma nə vaxtdır görüşürük. Aşağı düşək, üçümüz birlikdə nahar edək, həm də söhbətləşək.

-Yox, sağ ol! Çox tələsirəm! İşdən zəng ediblər, təcili qayıtmalıyam!

Aşağı düşdü. Qədir onu küçəyə kimi ötürdü.

Dərhal taksiyə əyləşib oradan uzaqlaşdı.

Taksidən düşüb ayağını sürüyə -sürüyə gəlib otura-
caqda əyləşdi. Ürəyində, beynində bir boşluq hökm sürür-
dü. Daha nə Qədir vardı, nə də illərlə ürəyində gəzdirdiyi
xəyalları! Belini oturacağa söykədi. Uzaqdan çalışdığı ins-
titutun ağappaq divarı görünürdü. Ağappaq, boyasız,
rəngsiz divarları...

QAR ÇİÇƏYİ

-1-

Telefondakı səsin sahibi elə hey danışır, israrla görüşmək istədiyini deyir.

Son vaxtlar ancaq telefon vasitəsilə əlaqə saxladığı kişidir. Elə telefon vasitəsilə də tanış olublar. O qədər gözəl, məntiqli danışır ki, səsinə vurulub, daha doğrusu, əməlli-başl danışığına alışıb.

Səsin sahibindən əvvəl sevgilisi vardı. Birlikdə çox xoşbəxt idilər. O qədər xoşbəxt idilər ki, sözlə təsvir etmək mümkünsüzdür. Yaman inanırdı ona. İndi də inanır, gələcəkdə də inanacaq... İnanmasa, ölə bilər! Sonra isə hər şey tamamilə darmadağın oldu. Sevgilisi itib getdi. O da müvazinətini itirdi, dayaqsız, sərgərdan qaldı. Sevgilisi son dəfə ona “ qar çiçəyimsən” yazmışdı. Bir daha yazışmamışdılar. Heç görüşməmişdilər də... Üç gün- üç gecə oturub ağlamışdı. Hərdən sevgilisiylə çox xoşbəxt olurdu, amma nə işdisə, dərhal da əvəzini ödəməli olurdu. Ürəyində kök salmış “axmaq” bir arzusunu sevgilisinə bildirirdi:

İstəyirəm birlikdə ölək, əl-ələ tutaraq birlikdə intihar etmək istəyirəm!

Sevgilisi :

-Axı niyə ölək ki? Beləcə xoşbəxt yaşasaq nə olar ki?! – deyə etiraz edərdi.

- İstəyirəm sevgimiz belə bitsin, sonda ayrılıq olmasın!.. Yaxşı, istəmirsən, onda mən özüm ölərəm...

- Sən olmasan, elə mən də ölmüş olaram. Nə fərqi var hansımızın ölməyinin?!

Bir vaxtlar belə deyirdi sevgilisi...

Hələ də yadına salanda göz yaşlarını güclə saxlayır. İndi bütün düşüncələri qarmaqarıışıqdı, içində burulğandı. Nə istəyir, heç özü də bilmir.

Amma istəyir, yenə nəyə istəyir. Özü də bu an yalnız telefondakı səsin sahibinə inanır, güvənir, ona sığınmaq istəyir. Qadındır da... Kiməsə inanmasa, güvənməsə, gərək onda heç qadın olmaya!

Səsin sahibi:

- Mənə sevgilindən danış, -deyə durmadan israr edir.

Hiss edir ki, sevgilisindən danışanda səsin sahibi biruzə verməsə də, onu qısqanır. Bəzən özü qəsdən danışib qıcıqlandırmaq istəyir, sonra ürəyi dözmür, vaz keçir. Bir iş də var ki, səsin sahibinə heç kimə danışmadıqlarını danışa bilir. Əcəb sirr ortağı tapıb özünə. Yaxşı dost ola bilərlər. Ovuda bilir onu, ürəyini isidir, unutturur hər şeyi.

Səsin sahibi deyir ki, istəyirsən gəl mənə evimdə görüşək, istəyirsən başqa yerdə... Daha uşaq deyilik ki, küçələri ölçək!

Amma o, görüşməyə tərəddüd edir.

- Nədən qorxursan?!

- Nə bilim, vallah!.. Düzgün deyil axı...

- Qorxma, gəl! Fikir vermə ətrafa, adamlara, cəhənnəm olsun hər şey!

- Yox, yenə də olsun. Ətrafdakılar, tanışlar...

- Ölürəm səninçün.

Bədəni gizildəyir. Düşünür ki, əslində, getmək də olar... Bu görüş onun həyatını dəyişə bilər. Bəlkə yaxşılığa doğru bir dönüş olacaq. Bəlkə də uğursuzluq yaradacaq, düşündüklərini, sahmana salmaq istədiklərini bir andaca dağıdıb atacaq. Kim bilir... Bəlkə, getsin?.. Yox, hələ hazır deyil...

Qarşısında dayandığı güzgüdə uzun-uzadı özünü süzür. Saçlarını əli ilə yuxarı qaldıraraq sancaqlayır. Sonra əlini saçlarından çəkir, sarışın saçları üz-gözünə səpələnir. Payıza bənzədir özünü.

– Onda özün bilərsən. Deyəsən, çox yalvardım axı... Bilərsən?.. Hər yer doludur qadınla! Amma gələrsən, çox yaxşı olardı. Səndən yaman xoşum gəlirdi.

“Xoşum gəlirdi”, indi gəlmir. Sanki göydən yerə enir. Susaraq telefondakı səsin sahibinin daha nə deyəcəyini gözləyir. Artıq heç nə danışmaq olmaz! Hər şey bir anda pozula bilər! Nəyinsə yerini dəyişməklə azıb yolda qala bilər, çıxışı tapmaz. Hər şeyin bir anda dağılmağı fəlakətdir.

Heç nə söyləmir, səsin sahibi də susur.

Susmaq işə yararır, deyəsən. Telefondakı səs yumşalır, tonu xeyli aşağı düşür:

– Özün bil, uduzmadın mənə,– fikrinin gerisini anlatmaq üçün pauza verməli olur, hiss olunur ki, tərəddüd edir,- sənə hədiyyə də almışdım. Sən çox şeyə layiqsən. Biz öz həyatımızı yaşayırıq. Hər şeyin gözəldir, ürəyimcədir. Bircə, xahiş edirəm, əxlaq dərsi keçmə mənə!

– Yox, nə əxlaq dərsi, müasirəm.

– Müasirsən, onda gəl!..

Səs yenə də hökmlü görünür. Səsin sahibi onsuz da hakimdir ona, eyni zamanda, doğmadır. Hərçənd ki, səsinin tonu bu dəfə açmır onu. “Nə cavab verim? Adam deyir ki, gəl! İsrar edir. Hələ o biri tərəfi də var, hədiyyə-filan... “Diqqətlidir sənə, dəyər verir! Get! Həm də müasir deyilsən, deyir...”

Amma o, həmişə müasir olmaq istəyir. Eyni zamanda, həyatını qazanmaq istəyir: işində, sənətində, karyerasında. Hərçənd ki, abırsızlıq edən, hər şeyi əldə etməyə çalışan qadınları da xoşlamır, onlardan uzaq gəzir. Ürəyində abırlı olduğuna çox inanır, özünü inandırır. Bəs necə olsun, görəsən, harda dolaşdı həyatının xətləri?

– Payıza oxşadıram özümü...

Səsin sahibi artıq onun belə əlaqəsiz və “gördəndüşmə” söhbətlərinə öyrəşib, odur ki, təəccüblənmir.

–Sənin əsl sevilməli vaxtıdır, – söyləyir, – görüşsək, xoşbəxt olarıq!

Qeyr-ixtiyari üz-gözünə təbəssüm yayılır. Sevgilisi deyərdi ki, sənin təbəssümündən yoxdur. Bu tərifdən sonra üz-gözü elə işıqlanardı ki, elə bil günəş doğardı.

–Gəlirəm!

İçindəki həvəsə təslim edir özünü, qərara alır ki, getsin. Sırf qadın marağından doğan “hədiyyə-filan” söhbəti də təsir edir deyəsən, qərarını təsdiqləyir. Adam həyatına rəng qatacaq!.. Onsuz da həyatı bombozdur. Ürəyi uçur.

Böyük və izdihamlı bağın ətrafında bir xeyli gəzişir. Bu harda qaldı, görəsən? Zəng etməyə ürəyi gəlmir. “Qoy

özü axtarsın. Elə başa düşsün ki, hələ gəlməmişəm, yüngüllük olmasın". Səsin sahibi isə görünür.

Bağın kənarında fırlanaraq yoldan keçən qadınları başdan-ayağa süzən, gözlərindən cin yağan kişilərdən biri ona yaxınlaşır:

– İstəyirsən gedək, yaxınlıqda tanış ev var, danışaq, razılaşaq.

Key-key kişiyə tərəf baxır, bir şey anlayammır. Bu an üzünün ifadəsi o qədər laqeyd və mənasızdır ki, deyəsən, heç kişi də ondan bir şey anlayammır, ayağını sürüyə-sürüyə aralanır. Dayandığı yerə hələ indi nəzər salır. Bura fahişələrin topladığı bağın yaxınlığıdır. Bir dəfə yazı yazıb bu bağdan.

Gözaltı kişinin arxasınca baxır: "Adamını tanımır, axmaq!" Bir qədər kənara çəkilib gəzişir, sonra ürəyində kişiyə gülür. "Yəqin, elə məni də öz adamına bənzədib".

Dözməyib yenə zəng edir. Səsin sahibinin telefonu söndürülüb. "Nə olub görəsən? Gələcək, əlbəttə, gələcək. Oyuncaq deyiləm ki?.. Özü görüşə çağırıb, nə vaxtdır yalvarır..."

O tərəf- bu tərəfə gəzişə-gəzişə, yenə də ürəyində xəyallar qurur. Bir müddət əvvəl, daha dəqiqi, sevgilisindən ayrıldıqdan sonra, elə hesab edirdi ki, qanadları qırılıb, heç nəyə yaramır. Tamamilə mənasız olmuşdu həyat. Amma indi səsin sahibi vardı. Ürəyi indi-indi ovunurdu. Çox isti və məhrəmdi hər şey. Sevgi və ehtiras vardı ortada. Bu da belə... Görüşə çağırıb, amma itib batıb... Yenə harda səhv etdi axı?.. Düşünür ki, əgər görüşsələr, çox yaxınlıq verməyəcək. Müvazinəti itirmək olmaz! Kodları əldə saxla-

maq gərəkdir, sonra gec olar. Bir qədər də uzaqda dayanmaq lazımdır.

“Gərək gəlməzdim”. Özünü danlayır. “Amma ürəyimə, ruhuma yaxın idi axı! İncitmək istəmədim. Niyə oynamalıydım ki... Bir- birimizdən xoşumuz gəlirdi. Bəlkə, qisas alır, əvvəl çox soyuq davrandım axı”. Hər şey beynində qarışır. “Ələ salıb məni. Bu da sənin ruhun, arzun... Havaya sovurdun hər şeyi. Yox, bu artıq uduzmağa bənzəyir”.

Ağlamır. Ağlamaq zəiflikdir. Zəif olmağa nifrət edir. Onsuz da saman çöpündən yapışana bənzəyir. Səsin sahibi dirçəltmişdi bir az, ruhlandırmışdı, hər şeyə maraqla yanaşmışdı, inandırmışdı. Deyəsən, hamısı boşa gedir.

Təkrar zəng edir. Telefondan səs gəlmiş.

Geri qayıtmağa qərar verir.

Evə çatıb paltarını dəyişəndə zəng gəlir. Odur! Səsin sahibi! Telefonu açmaq istəmir. “Daha nə zəng, əməli-başlı təhqir etdi məni”.

Dözməyib telefonu açır. Səsin sahibi üzrxahlıq edir:

– Çox təcili işim oldu, gələ bilmədim, bağışla! Telefonum sönmüşdü.

– Yalan deyirsən. Qurtardı hər şey!

– Yalan demirəm! İnan!

Söz tapmır deməyə. Hər şeyi darmadağın etməyə də ürəyi gəlmiş, barışmaq da istəmir. Yumşalmaqla məğlub olmaqdı, özü də qələbənin bir addımlığındaykən... Qalib olacaqdı! Özünə, hisslərinə, ətrafdakılara qalib gələcəkdi...

- Səni istəyirəm, gözəlim!

“Sevirəm yox, istəyirəm”. Acı- acı gülür.

- Məni istəyən çoxdur. Sevgi istəyirəm mən.

“Niyə dedim axı bunu? Dilənçi deyiləm ki... Nə olub, o qədər sevənim var, elə biləcək acizəm”. Yenə də məyus olur, birdən-birə sönür.

Səsin sahibi dil tökməyə başlayır. Ürəyində bir ümid cücərsə də, ürəyindəki təlatüm tamam çəkilir.

-2-

-O qızın yazıları daha perspektivlidir,-redaktor onun əynindəki tarım paltarda bir qədər də incə görünən bədənini başdan-ayağa süzür,- o gənc qızı deyirəm. Bağışla, səni deyil onu seçməli olduq. Bizə elə kadr lazımdır ki, bir-başa həyatın nəbzini tutsun. Onlar həm də açıq-saçıqdırlar, görünə bilirlər. Kompleks- filan burda işə keçmir. Özün bilirsən də, indi insanların içinə nüfuz etmək lazımdır, quzum! Sən bir az çəkingənsən!

Üzünə kölgə qonur. “Demək, iş məsələm yenə də qaldı. Bu dəfə də alınmadı. Yaman da çəkingənəm. Öz tutumum qədər varam, bundan artıq olmayacağam ki?.. Bundan artıq neyləməliyəm ?..”

- Səni onsuz da tanıyırlar, yazıların-filan... Hara getsən, yaşıl işıq yanacaq.

“ Yaşıl işıq-zad yoxdur. Hələ də işsizəm. Allah kəssin belə yaşıl işığı”.

- Sən də pis deyilsən. Ancaq...

“Lazım deyil sənin işin, işləməsəm də olar”.

Səsin sahibi zəng edir. Redaktordan üzr istəyib dəhlizin o başına çəkilir.

- Nə olub, gərginsən, həm də yorğun görünürsən ...

- Hardan bilirsən?

- Bilirəm. Səni mənim kimi duyan yoxdur...

- Doğru deyirsən.

- Onda bu gün görüşək. Bu dəfə mütləq görüşək! Nə oldu, danış, nə fikirləşirsən?

Əslində, heç danışmağa sözü də yoxdu. Qeyri-ixtiyarı beynində dolandırdığını dilinə gətirir:

- Bu gün kəşf etdim. Şöhrət də, tanınmaq da boş şeydir, sabun köpüyü kimidir hamısı. O tərəfindən baxırsan, bu tərəfi görünür. Neynirəm ki, şöhrəti?!

- Bəs istədiyini, inandığını nədir? – səsin sahibi onu çözləyərək içinə nüfuz etməyə, onu “oxumağa” çalışır, – bir halda ki, sevdiyini adam da səni aldadıb, laqeyd olub sənə. Nə vaxtdır atıb gedib səni... Nə istəyirsən?

Yenə də kövrəlir. Amma səsin sahibi doğru deyir. Bəlkə də, sevgilisi amansızlıq, qəddarlıq edib ona. Bəlkə də, günah elə onun özündə olub, bilmir. Daha heç nəyi aydınlaşdırıb bilmir.

Səsin sahibi bir qədər əsəbi görünür.

–Sizə də etibar yoxdu,- deyir- xəyanət edə bilərsiniz istədiyiniz vaxt. Xislətiniz belədir!

Dodaqları qaçır. “Xislətiniz” sözünə gülməyi gəlir. Düz deyir, bəlkə də elədir. Bəs sevgilisinə necə? Xəyanət edərdimi? Yox, ona xəyanət etməzdi! Dünya dağıla, etməzdi! Amma sonda etdi! Etdi! Ondan əli üzüləndən sonra etdi! Necə olsa da, sonunu gözləyə bilmədi. İradəsi çatmadı, gücü qalmadı. Qurtardı hər şey!

Səsin sahibi:

-Bu həftə mütləq görüşək!- deyir. Özün də fikir çəkmə! Hər şey əla olacaq!

Səsin sahibi israrla deyir ki, uğur qazanacaqsan, uğur və qələbə sənindir, xoşbəxt olacaqsan. Kim bilir, bəlkə də, doğru deyir, xoşbəxt olacaq. Hansında? Sənətində, yoxsa həyatında? Bəlkə, yeni dönüş başlanacaq.

Heyf! Sonda hər şeyi olacaq. Bəlkə də, səsin sahibi onu çox sevəcək. Görüşüb xoşbəxt olacaqlar. Dəqiqələşdirmək çətindir gələcəyi. Amma bu dəqiqdir ki, sevgilisi həyatında olmayacaq! O, məhz o, olmayacaq! Bu dəqiqdir! Yenə gözləri dolur.

-3-

Yenidən redaktorun otağına qayıdır. Şöbənin uşaqları redaktorun başına toplaşblar.

Redaktor əli ilə balaca qlobusu stolun küncünə itələyir. Yenə də üzünü ona tutur.

- Uşaqlar texnikanı yaxşı bilirlər- yazı texnikasını deyirəm. Əsas texnikadır! Nə ictimai nüfuz? İctimai nüfuz nədir? Sənin yazmağın elə ictimai nüfuzundur da... yaz getsin! İstəyirsən, siyasətdən yaz. Səndə alınır, əslində, sən hamısından yaxşı yazırsan. Amma siyasətdən yazanda da fahişə kimi yazmaq lazımdır... Heç nədən çəkinmədən!

Sonra ayağını- ayağının üstünə aşırıb əlavə edir:

- Heç yazmaq da bir peşə deyil, əslində. Gedin özünüzə iş tapın!

Redaktor bu sözü hər dəfə təkrarlayır və hər dəfə də şöbədəki uşaqlar əsəbləşirlər. Dodaqaltı mızıldanırlar: “Sənin nə vecinə! Yazdığını yazmısan, filan qədər aylıq maaşını da alırsan, kef çəkirsən!”

Redaktor gözünü onun üzünə dikir.

– Sənə sürprizim də var, sevinəcəksən... Səni səyahətə göndərirəm!

Redaktor sevgilisi yaşayan şəhərin adını çəkir.

– Yox, yox! O şəhəri istəmirəm. Başqa yer olsa, çox sevinərdim. Amma ora yox... Artıq fikrimi dəyişmişəm.

Redaktorun heyrətdən gözləri böyüyür:

Redaktora necə desin ki, orada- o şəhərdə onu sıxan çox şeylər var. Ora gedən kimi sevgilisini xatırlayacaq. O şəhərin hər qarışında onun ruhu var, nəfəsi var, dəli edər o yerlər. Məhv olar! Yox!!!

–Dünənə kimi səyahət- filan olanda mənə təklif edin deyə yalvarırdın, indi nə oldu? Özün bil! İş məsələsinə görə sənün ürəyini almaq istəyirdim... Mükafatlandırırıdım səni. Hmm... qadınsan da... Nə istədiyinizi bilirsiniz ki...

Redaktorun kinayəli səsi qarını o biri üzə adlayanda gəlib çatır ona.

“Guya sən kişi olub neyləmişən ki?!” - Ürəyində qeyzlənir.

Geri qayıdıb cavab vermək də olar. Həvəsi gəlmir, həm də lazım bilmir.

Üzündəki gərginliyi boğub küçəyə çıxır. Yağış yağır. Bu gün bir saatlıq məruzəsi də var. “Bədii yaradıcılığın xüsusiyyətləri” barəsində danışacaq. Kitabxana işçilərinin

qarşısında çıxış edəcək. Adamlar maariflənəcək, faydalanacaq. Belə deyirdi redaktor.

Yağış damlaları getdikcə güclənərək arx suyuna çevrilir, küçə aşağı axmağa başlayır. Əynindəki paltar tamamilə islanıb bədəninə yapışib, saçlarının ucundan axan su üz-gözünə damcılayır. Görkəmi özünə çox romantik gəlir bu an. Kaş belə bir şəkil çəkdirəydim, - deyə ürəyindən keçirir.

– Bu yollara bir əncam çəkmirlər- şəhərin yaşlı sakinlərindən biri üzünü küçədən axan suya tutub söyləyir.

Göllənib qalmış suya baxır, birdən-birə ürəyində bahar çiçəklənir. Addımlarını yeyinlədir. Bilmir, hara tələsir...

–4–

Küçənin kənarındakı zibil qutusunun içinə başını soxub nə isə axtaran səfillər öz işlərindədirlər. Deyəsən, ər-arvaddılar. Kişi arvadı çağırır, görünür, zibil qutusunda “işə yarayan” əşya tapıb. Əlindəkini sevinərək qadına göstərir. Geyimlərindən, hərəkətlərindən ağullarını itirmiş olduqları hiss olunur.

“Hər şeydən yazmaq olar,– deyirdi redaktor, - zibilədən də konfet kimi yazmaq olur... Peşəkarlıq budur... Gərək heç nəyi gözdən qaçırmayasan”.

“Bunları danışdırıb, əla bir yazı yazacam. Görək, nə alınır?..” Səfillərə yaxınlaşır. Hürkmüş kimi görünürlər. Qadın təəccüblə ona baxır, kişi isə qəzəbli görünür. Qadın öz aləmində hansısa mahnını zümzümə etməyə başlayır. Gülməyən onları başa salır ki, qorxmasınlar. Cibindən xırda pul axtarır, kişinin ovcuna basır. Qadın cəld pulu götürüb

əlindəki torbanın içinə atır. Hiss olunur ki, kişini o, idarə edir. Puldan sonra deyəsən, bir az isinişirlər ona. Fürsətdən istifadə edib onları danışdırmaq istəyir. Elə qarışıq danışirlər ki, nə danışdıqları başa düşülmür. Bir neçə dəfə cəhd etsə də, heç nə alınmır. Kişi zibil qablarının birini onu qarşısına itələyir. Yəqin, demək istəyir ki, bunu sənə verdik, qurdalan! Bir- birlərinə dəyə-dəyə aradan çıxırlar.

Qarşısındakı zibil qabı ilə üzbəüz qalır. Adamların diqqətini çəkmədən zibil qutularından aralanmağa tələsir.

Tələm-tələsik irəli addımlayır. Redaktorun qarısına söylənir: “Bu da sənin çılpaq həqiqətin, zibil, konfet məsləhətin...”

Başını qaldırır. Qarşısındakı ağappaq divarla üz-üzə gəlir. Bir az yuxarıda iri və əyri hərflərlə divara yazılmış elan adamın gözünə girir: “Bura keçid deyil!” Deməli, buradan da yolu dəyişmək lazımdır!

Səsin sahibi zəng edir:

– Haradasan, nə edirsən, indi nəylə məşğulsan?

Qeyri- ixtiyari, uca səslə dillənir:

– Heç bir şey! Yenə də yolumu dəyişirəm. Yolumu dəyişirəm...

UĞUR BÖCƏYİ

Yenə də özünə hesabat verirdi. Uzaq yoldan gələn bu gəmiyə bənzər avtobusun içində gözlərini ucsuz- bucaqsız çöllərə zilləyərək özünə dar ağacı qurmuşdu. Qələt edib aydan– ildən sonra bir dəfə səfərə çıxmış, adam olub, adamlara qoşulmuşdu. Bu da belə... İstəmişdi o da adamlar kimi gəzib-əylənsin, “əşi, onsuz da beş günlük dünyadır, kef elə!” -desin... Deyəmməmişdi. Deyərdi e... Ürəyiylə beyni yola getmirdi, yoxsa nə vardı ki?..

Bu dəfəki səfərə şöbə müdirləri, həm də yaxın rəfiqəsi olan Təranə göndərmişdi. Demişdi ki, get, qazanacaqsan! Elə -beləcə demişdi, qazanacaqsan! Onun da ürəyi atlanmışdı. Amma bu Təranə də allahın bəlasıydı ha... Bilmədiyini şey yoxdu, yerin altını da bilirdi, üstünü də. İstəsə, lap bütün dünyanı idarə edə bilərdi. Yola düşməzdən əvvəl görüşəndə “Bax ha, boş qayıtma! Əli ətəyindən uzun üstümə gəlmə, yoxsa öldürürəm səni!” demişdi. “Öldürürəm”i əlbəttə, ərklə söyləmişdi, daha durub onu öldürən deyildi ki... Həmişə nigaran olurdu ondan, istəyirdi yol göstərsin, aydınlığa çıxartsın. Yoxsa, nəyinə gərəkdir ki, bu, ərə getdi, ya getmədi?

Təranənin dediyi kimi də etmişdi. Onun nişan verdiyi adamlar bir kənara çəkilib qəhvə içmiş, o uzaq şəhəri təklikdə gəzib dolaşmış, birlikdə xeyli vaxt keçirmişdilər. Amma nə Təranə deyən o “hörmət” olmuşdu, nə də xüsusi diqqət. Eləcə uzun –uzadı elmdən, elmi kəşflərdən danışmışdılar. Kişi ona elm adamı, alim kimi baxmışdı, vəs-

səlam! Yəqin ki, qayıdanda Təranə onu əfəl adlandıracaq, o ki var danlayacaqdı:

-Nə elm, ay qız, elmdən danışmaq nədir, başqa mövzu yox idi danışmağa?! Nə vaxt ayılacaqsan?! 35-yaşın var e... 35!

O da söhbətin bu yerində səsini içinə atıb kal səslə, bir qədər də ehtiyatla dillənəcəkdi:

-Sonra bilirsənmi nə oldu? Bu yanımızdakı aspirant qız yenə də kötük oldu yolumda. Kişiləri bihuş edən ətrini yenə də kəmənd edib atdı ortaya. Sən deyən adam da bunu görən kimi hayıl-mayıl oldu. Mən yaddan çıxdım, həmişəki kimi... Adam mənə ancaq alim kimi baxırdı, alim kimi... "Professor" deyə müraciət edirdi...

Birdən- birə özündən iki oturacaq irəlində əyləşmiş yaşlı professoru gözü sataşdı. Ürəyində professoru top atəşinə tutdu. Kimə lazımdır, bu professor?! Əzizləyəni yox, sevəni yox! Deyir, mənim davamçımsan, səni görəndə özümü xatırlayıram, filan... Yox bir! Nəyimə lazımdır?! Nə olsun, dünyaya səs salan şan-şöhrəti var. Sonunda təkdir –tək! Sevəni, qayğısını çəkəni yoxdur. Başına bir kişi əli sığal çəkmirsə, daha nə qadınsan?!

Yaman qorxurdu professoru bənzəməkdən.

Professordan başqa üç nəfər yoldaşı da vardı avtobusda. Beş nəfərlik bir heyətlə getmişdilər qonşu ölkədə keçirilən elmi konfransa. Konfransda ucdantutma hamısını professor kimi təqdim eləmişdilər. Əslində isə onunla bu yaşlı professordan başqa aralarında professor- filan yoxdu. Biri zəhləsiz getmiş, gözəl olmasıyla öyünən, başıboş kişilərin qənimi olan aspirant qızdı, bir dəqiqədə kimi

istəsə kəməndinə salırdı. Biri sıravı müəllimdi, nə qədər cəhd etsə də, elmi işini müdafiə edə bilmirdi ki, bilmirdi. O biri isə şöbələrin birində katibə işləyən, institutda “atmaralı” adlandırılan cavan qızdı, kiminsə “səxavətindən” son vaxtlar xarici ölkələrdə keçirilən tədbirlərin çoxunda iştirak edirdi. Əvvəlcə hamısı “professor” müraciətindən diksinmişdi. Amma sonra öyrəşmişdilər. Avtobusdakı yupymru konduktor qız da onları professor adlandırırdı. Hətta atmaralı qıza da tez-tez ağızdolusu “professor” deyirdi. Heyətdəkilərin hamısının professor adlandırılması yaşlı professoru qıcıqlandırırdı, amma daha əlacı yox idi, dözürdü. O da hər dəfə professorun qıcıqlandığını hiss edib üzünə baxır, heyfini beləcə çıxırdı. Ona elə gəlirdi ki, yaşının ötməsinin, tək qalmağının əsl səbəbkarı bu professorudur. “Tələbələrin içərisində ən çox sənə gümanım var, sən də mənim kimi şöhrətli alim olacaqsan!” –deyirdi professor. Həmişə onu tərəfləyirdi. Əvvəllər qürrələnərdi professorun tərifindən. Amma indi tamam dəyişmişdi.

“O birilərin fikri dağınıqdır, təkcə sən fikrini elmə yönəltməsən. Doğrudur, o aspirant qız çox yaraşılıqdır, gözəldir, amma onun elm adamı olacağına güman etmirəm. Ümumiyyətlə, gözəl qadınların elm adamı olacağına inanmıram!” Bu yerdə professorun sözlərinə lap yanıt-tökülürdü. “İstəmirəm professor, lazım deyil! Sənin davamçın olmaq istəmirəm! Bir nöqtədə sıxılıb qalmaq, bir qəlibə pərçimlənmək istəmirəm. Qadın olmaq, xoşbəxt yaşamaq istəyirəm! Sevilmək istəyirəm!”

Ehmalca əlini üzündəki ləkə yerlərinə apardı. Uşaq vaxtı çıxartdığı sivilcədən qalmışdı ləkələr. Sol yanağında

ada yerinə bənzəyən üç dəyirmi işarədi. Çox vaxt xüsusi səylə- kremlə ört- basdır etsə də, yol nişanəsi kimi qabarıb üzdə dayanırdı. Ən ağırlı yeriydi. Həmişə ona mane olan da elə bu ləkələrdi, düz ordan sınırdı. Anası deyirdi ki, heç hiss olunmur, həm də sənə yaraşır bu ləkələr. Onsuz da özün də qaraşırınsən. İnanmırdı anasına. Bir vaxtlar, çox uzaq keçmişdə, sevdiyi oğlan vardı. Dəli kimi idilər bir-biriləri üçün. Amma oğlan birdən –birə atmışdı onu. Özü də ən yaxın rəfiqəsinə görə atmışdı. Rəfiqəsinin üzü güzgü kimi şümaldı, ağappaqdı. Həmin gün evə gəlib aynanın qarşısında xeyli ağlamışdı, az qalmışdı intihar etsin. Sonralar fikrini kitablara, elmə yönəltdi, gecəsini-gündüzünü oxumağa vermişdi.

Yupyumru konduktor qız avtobusun ortasında fırlanır, sənişinlərə su təklif edirdi. Ağappaq qızdı, üzündə bir an belə əskik olmayan təbəssüm vardı ki, bu da peşəkərlikindən xəbər verirdi. Konduktor qız tez-tez enlikürək sürücüylə pıçıldayırdı. “Yəqin ki, bu, sürücünün adamıdır,”- ürəyindən keçirdi, -“allah bilir, yollarda nə qədər macəraları olub”.

Xəyalında sürücüylə-konduktor qızın sevişmə səhnəsini canlandırırdı, ürəyi döyündü. Artıq xeyli müddətdi ki, sevənlərə həsəd aparırdı. Əvvəllər elə də fikir verməzdi, qarşısında məqsədi, üzüyuxarı dırmaşacağı zirvə vardı, beynini, ürəyini, vaxtını o zirvəyə doğru cəmləmişdi. Amma elmi müdafiədən, “professor” adını alandan sonra sanki birdən-birə ayılmışdı. Daha fəth ediləsi zirvə yox idi, beyni də, hissləri də azaddı. Boşluğun içərisində qalmışdı, gəriyə boylananda az qalırdı dəli ola.

Birdən hiss etdi ki, bayaqdan ayağıyla nəyisə tapdalayır. Nə isə elastik cisimdi. Əyilib baxdı. Yanında əyləşən sarışın kişinin ayağı idi tapdaladığı. Ədəbindən səsinə çıxartmış. Kişinin üzünə baxdı. Kişi yüngülcə qızararaq gülümsündü. Avtobusa minərkən kişiyyə ötəri nəzər salmış, onu əcnəbiyə bənzətmişdi. Doğrudur, hərdənbir kişinin oğrun- oğrun onu izləyən baxışlarını da hiss etmişdi, amma maraqlı dairəsində olmamışdı. Nəzərə alanda ki, hələ uzun bir yolu birlikdə, yanaşı qət edəcəklər, lap elə onunla bir-iki kəlmə kəsmək də olardı. Ancaq lazım bilməmişdi. “Nəyimə lazımdır, o qədər dərd- sərım var ki, elə bir bu çatışmır,”- deyə başını avtobusun pəncərəsinə söykəmişdi.

İndi gözücü kişiyyə nəzər saldı, ilk baxışdan diqqət cəlb etməsə də, incə cizgili zərif üzü vardı. Hansısa məşhur xarici ölkə aktyoruna bənzətmişdi kişini. Kişi qurdalanaaraq yol çantasından peçenyə çıxartdı. Yüngülcə qoluna toxunaraq, ona uzatdı. Əvvəl istədi götürməsin, amma üzündə elə səmimi ifadə vardı ki, etiraz edəmmədi. Sonra kişi çantasından su, səliqəylə salfet çıxartdı, öz aralarında kiçik bir süfrə açdı. Az qaldı desin ki, deyəsən siz də tək yaşayırınsınız, amma demədi...

Deyəsən, kişi söhbət etməyə eləcə məqam axtarırdı:

- Bayaqdan istəyirdim, sizinlə danışıq, amma çəkirdim. Nə əcəb, belə gözəl xanım, uzaq yola tək çıxmırsınız?

“Nə? Gözəl xanım? Yaman da gözələm. Üzümdəki ləkələrə yaraşır elə gözəl xanım”.

-Tək çıxmamışam, dörd nəfərlik qrupuq. Elmi konfransa gəlmişdik. Təyyarəyə bilet tapammadıq, avtobusla qayıtmalı olduq. Amma, deyəsən, lağ elədiniz axı? Nəyim gözəldir ki?..

-Yox, lağ nədir? Gözəl-göyçək xanımsınız. Üzünüzdən ifadəsindən zərif və hökmlü kraliçalara bənzəyirsiniz.

Görəsən, ələ salmır ki?.. Amma yox, kişinin baxışlarında bir heyranlıq vardı.

Birdən-birə ürəyindəkiləri kişiyyə açıb tökdü. Lap elə dost kimi, qardaş kimi, ata kimi ərk elədi, dayanmadan dil-dil ötdü.

Nə bilim, məni qadın kimi dəyərləndirən az olub. Tələbə vaxtlarımda birini sevmişəm, o da guya məni sevib. Amma sonradan məlum olub ki, sən demə sevməyibmiş, yaraşılıq rəfiqəmlə görüşməyə başlayıb. İndi də kişilər mənə daha çox elmimə görə hörmət edirlər. Professoram axı...

Kişi maraqla onu süzdü.

- İnanı bilmirəm belə cazibəli qadını diqqətdən kənardə saxlayıblar.

Nədənsə, bu yad kişiyyə ərk elədi, üzündəki adaya bənzər ləkələrin onu necə sındırdığından, həyatdan necə küsdürdüyündən danışdı. Kişi də gülümsünərək anası kimi cavab verdi:

-Dərd etməyə dəyməz, sənə çox yaraşır.

Başını şüşəyə dirəyib mürgüləməyə çalışdı, daha doğrusu, özünü yatmış kimi göstərdi. Kişi dizinin üstünə qoyduğu, üzərində uğur böcəyinin rəsmi olan balaca, yumşaq döşəkcəni ona uzatdı.

-Al, başının arxasına qoy, boynun ağrıməsın.

Etiraz elədi. Kişi əl çəkmədi.

Bir qədər keçmiş kişi də öz həyatı haqqında danışdı:

- Bir oğlum var, başqa ölkədə təhsil alır, həyat yoldaşım oğlum səkkizinci sinifdə oxuyarkən vəfat edib. Tək yaşayıram, oğluma baş çəkməyə getmişdim. Sonra oğlundan danışmağa başladı:

- Yaman savadlı, ağıllı uşaqdır. Həmişə birinci olmağı sevir, məktəbi də əla qiymətlərlə bitirib. Universitetdə də əla oxuyur.

Kişi danışdıqca ürəyində onunla doğmalaşdı, o qədər doğmalaşdı ki, ona ərə getdi, kişi onun qayğısına qaldı, qolboyun uzaq səfərə çıxdılar. Sonra kişiə uşaq doğdu, oğlunu evləndirdi, xoşbəxt oldular.

Birdən-birə ayıldı ki, kişi muncuq kimi sözləri sapa düzüb, danışib tökür. Kişi onun boynunun arxasına qoyduğu yumşaq döşəkcəyə işarə elədi:

Bu “uğur böcəyini” alanda bilirdim ki, bu gün bəxtim gətirəcək...

Bir qədər sonra avtobus çay içmək üçün fasilə etdi. Professor heyətiylə birlikdə avtobusdan enib çay masasının ətrafında əyləşdilər. Kişi yaxınlıqdan şirniyyat alıb masaya qoydu, çay sifariş etdi. Professor kişiə zəndlə baxıb təşəkkürünü bildirdi. Sonra nəzərini ona zillədi:

-Nə tez dostlaşdınız bununla?..

Professorun replikasını eşitməməzliyə vurdu. Kişi nəzakətlə onlara çay süzdü. Ürəyində kişiylə qürrələndi. Qoy görsünlər belə ərim, yox e dostum, lap olsun sevgilim, belə sevgilim var. Ən çox da aspirant qıza yanığ ver-

mək istədi. Kişi aspirant qızla üzbəüz əyləşmişdi. Aspirant qızın ətirinin iyi hər tərəfə yayılmışdı. "Elə bu ətirlə kişiləri ətrafına toplayır, ram edir," - deyə düşündü. Görək kişinin reaksiyası necə olacaqdı? Həlledici məqamdı...

Yox, kişi aspirant qıza tərəf heç gözücü da baxmadı. Baxışlarını ancaq ona zillədi.

"Sınaqdan çıxırsan, uğur böcəyim..."

Avtobusa qalxdılar. Uzun yolboyunca xeyli söhbət etdilər. O qədər danışdılar ki, bir-birinin həyatına əməlli-başlı bələd oldular, hətta görüş də təyin etdilər. Sonra kişi onun əllərini ovcunda saxladı. Bütün canına istilik, rahatlıq, xoşbəxtlik yayıldı. Avtobus artıq doğma şəhərə daxil olmuşdu. Uzaqdan sıralanmış, hündür binalar görünürdü. Kişi ondan bir qədər irəlidə avtobusdan endi. Əlini bir daha sıxıb pıçıldadı:

-Görüşərik, uğur böcəyim!

Şirin bir yuxudan ayılıbmış kimi kişinin arxasınca uzun-uzadı baxdı. Sonra dizinin üstündəki "uğur böcəyini" sinəsinə sıxdı.

YOLDA

Küçənin kənarında maşınına söykənərək müştəri haraylayan sürücüyə birdən-birə iki nəfər yaxınlaşdı ki, bu da sürücü üçün bir qədər gözlənilməz, eyni zamanda, göydəndüşmə oldu.

Yaxınlaşanlardan biri 30-35 yaşlarında qadıncı, bəhəli olmasa da, əyninə son dəbə uyğun paltar geyinmişdi, saçlarının rəngi paltarının rənginə tam uyğun gəlirdi. İncə mütənasib bədəni vardı ki, bu da qadını yaşından xeyli cavəvan göstərirdi. Qadının bir əlində üstü incə naxışlı əl çantası, o biri əlində xeyli ağır olduğu kənardan hiss olunan iri yol çantası vardı.

O biri sərnəşin üz-gözündən sevinc və gəncliyə xas ərköyünlük yağən idmançı bədənli, yaraşıqlı oğlandı. Yəqin ki, yaşı 25-dən çox olmazdı. Oğlanın da əlində yolçu olduğunu uzaqdan bəlli edən yük çantası vardı.

Üz- gözünü tük basmış, sifətindən laqeydlilik və yorğunluq yağən sürücü bir anın içindəcə dirçəldi, müştərilərinin qabağına yeridi:

– Hara gedirsiniz?

Sual hər ikisinə aid idi və qadın da, oğlan da, demək olar ki, eyni anda xorla cavab verdilər:

– Sultanlıya!

Verilən cavab hər üçünü qane etdi, üçünün də üzünə eyni anda təbəssüm qondu.

Sürücü maşının yük yerini açdı. Oğlan cəld hərəkətlə çantasını yük yerinə qoydu, sonra bir söz demədən qadının əlindəki çantanı götürüb yük yerinə yerləşdirdi.

Təşəkkür etməyə macal tapmamış oğlan qadını nəzakətlə maşına ötürdü:

- Çox sağ olun!

Qadının minnətdarlığını oğlan eşitmədi. O, sürücüyə qoşularaq başqa bir müştəri axtarır, hərdən bir şən səslə nə isə danışır, hündürdən gülürdü. Əhvalının əla olduğu uzaqdan bilinirdi.

“Cavandır, həm də yaraşığı və özünə inamlıdır. Yəqin ki, öz yaşadı olan qızların çoxu ölür bundan ötrü”. Qadın maşının pəncərəsindən oğlanı süzdü, sonra maşının salonundakı kiçik güzgüdə laqeydliklə özünə baxdı, oğurluq edirmiş kimi, o tərəf- bu tərəfə boylanaraq üz-gözünü yüngülcə bəzədi. Maşının oturacağına söykənib gözlərini yumdu. “Bu son fəslə də bitirə bilsəydim, əla olardı, daha bir də qayıtmazdım əvvəlki fəsillərə”. O, yarımçıq qalmış romanını düşündü və birdən-birə bərk darıxdı.

- Gedək, deyəsən, bu gün o tərəfə gedən olmayacaq!

Nəhayət ki, sürücü təəssüfqarışıq səslə qərarını verdi.

- Fikir çəkmə, pulunu ödəyərək!

Oğlan özündən razı halda qabaqda, sürücünün yanında əyləşdi.

Maşın şəhərin haylı-küylü, basırıq küçələrindən çıxıb rahat və geniş asfalt yola düzəldi.

- Sultanlıda kimlərdənsiniz?

Oğlan çəpəki güzgüdə qadını süzdü.

– Tanımazsan, mən artıq xeyli vaxtdır o tərəflərdə yaşamıram- qadın sanki günahkarmış kimi nəzakətlə gülümsünərək əlavə etdi- heç özüm də orada çoxunu tanıyıram.

Əslində, oğlan o qəsəbədən xeyli aralıda yerləşən başqa qəsəbədə yaşayırdı və qadın ad çəksə belə, onsuz da heç kimi tanımayacaqdı.

Oğlan yanpörtü əyləşib qadını süzdü: “Pis deyil, o qədər cavan olmasa da, cazibəlidir”.

– Nədənsə, gözəl qadınlar həmişə şəhərin mərkəzində yaşamağa üstünlük verirlər.

Oğlan söhbətə körpü salmağa çalışdı.

Qarşından gələn yük maşını qəfildən yolun ortasına çıxdı, sürücü güclə əyləci basdı, maşın ləngər vurub yəni-dən yoluna davam etdi.

– Bilirsən, mən uşaq vaxtdan uzaqlarda, böyük şəhərlərdə yaşamağı arzulamışam. Həmişə fikirləşmişəm ki, nə vaxtsa çox böyük, tanınmış adam olacağam, lap elə dahi bir yazıçı. Neçə ildir, böyük bir roman başlamışam, ancaq heç cür tamamlaya bilmirəm, yarımçıqdır ki, yarımçıq... Lap mənim öz həyatım kimi. Hər dəfə də son fəsildə ilişirəm. Təsəvvür elə ki, həmişə son fəsil ürəyimə yatmır və adətim üzrə, sonluğa görə bütün əsəri dəyişməli oluram.

Qadın təəssüflə ah çəkdi və üzünə qüssə qondu. O, həmişə romanı haqqında danışanda kədərlənir, əhvalı korlanırdı.

Oğlan yüngülcə köks ötürərək siqaret yandırdı, gözünü yolun kənarı ilə uzanan düzənliyə zilləyərək siqaretini sümürdü.

“Siqaret çəkmək çox yaraşır buna, yəqin, özü də birlir”. Qadının baxışları güzgüdə oğlanın baxışlarıyla rastlaşdı, dərhal gözlərini yayındırdı.

“Gözəl qadındır, bununla əylənmək, lap elə bir müddət dostluq etmək pis olmazdı”. Oğlan siqaretin kötüyünü açıq pəncərədən yerə atdı.

Bütün bunların sürücüyə dəxli yox idi. O, diqqətlə yolu izləyirdi.

– Bəlkə də, bu sənə gülməli görünər, amma mən yaşadığım həyatı o romanda əks etdirmək istəyirəm, öz həyatımı! – qadın dilləndi.

Oğlan maraqla və acgözlüklə onu süzdü.

Qadın, nədənsə, oğlanı nağıl qəhrəmanlarından hansınasa bənzətmişdi, xatırlaya bilmədi, amma lap dəqiqi öz qəhrəmanı deyildi. Hiss etdi ki, oğlan güzgüdən onu izləyir.

“Başlandı... Bir bəhanə tapıb uzaqlaşmaq gərəkdir, elə etmək lazımdır ki, xətrinə də dəyməsin! Nə mənası var ki, onsuz da hər şey yarımçıq qalacaq! Yarımçıq heç nə istəmirəm, mənə həyat bütöv lazımdır! Həm də romanımı tamamlamaq üçün lazımdır”. Qadına elə gəlirdi ki, romanına öz həyatını köçürür və birdəfəlik beyninə həkk etmişdi ki, romanın son səhifəsi mütləq bitkin və mənalı olmalıdır.

Maşın adamsızlığı və kasıblığı ilə uzaqdan seçilən kafenin qarşısında dayandı. Xirda daşların üstündə mür-güləyən it kənara sıçradı.

Ağ xalat geyinmiş ofisiant oğlan gözə göründü və dərhal yox oldu. Sürücü maşından düşən kimi tələsik ad-dımlarla kafenin arxasında gözdən itdi.

Qadın gözlərini kafenin qarşı tərəfindəki sarı çiçək-lərlə dolu, yaşıl otu dizə çıxan bağa zillədi. Oğlan gəlib onun yanında dayandı. Sarı çiçəklərə işarə etdi:

-Bəlkə, gedib yaxından tamaşa edək, təbiəti nəfəsimi-zə çəkək... Səninçün çiçək də yığaq!

Qadın etiraz etmək istədi, çiyinlərini çəkərək başını buladı.

Oğlan gülümsünərək onun əlindən yapışdı, onu ba-ğa tərəf çəkdi.

Qadın müqavimət göstərdi, amma müqaviməti oğla-nın əhəmiyyət verəcəyi qədər güclü alınmadı.

Oğlan sarı çiçəklərdən birini dərib qadının saçlarına taxdı, sonra heç nəyə fikir vermədən onu sinəsinə sıxdı. Kafenin işçilərindən biri boğazını arıtladı, öskürməkdən daha çox yaxında olduğunu hiss etdirənə bənzədi. Hər iki-si başını qaldırdı. Sürücü üzü onlara tərəf əyləşib çayını hörtüldədirdi. Həyətin ortasında dayanmış it qulağını şək-ləyib onlara baxırdı. Qadın oğlanı yüngülcə özündən kə-nara itələdi. Gəlib sürücünün yanında əyləşdilər, or-dan-burdan söz açsalar da, söhbətləri alınmadı.

Yolun qalan hissəsi hamar deyildi və maşının qəsəbəyə yaxınlaşdığı hiss olunurdu. Qadın üzünün bir hissəsini göstərən güzgüdə özünə baxmağa çalışdı. Çəpəki boylansa da, özünü görə bilmədi. Ürəyində güzgüləndi.

Oğlan yolun kənarı ilə uzanan düzənliyi gözlərinə yığaraq düşündü: “Düşəndə telefon nömrəsini alaram, sonra görüşərik, yaqın, özünün də ürəyindəndir”. Uzaqdan yaşıl ağacların arasındakı başı qırmızı örtüklü evləri görcək oğlan şən səslə dilləndi:

– Mən çatdım! -sonra qadına tərəf əyilərək gülümsündü -yaqın ki, görüşəcəyik!

Əlindəki telefon nömrəsi yazılmış balaca kağız parçasını qadına uzatdı.

Maşın tərpnən kimi təkərlərin altından çıxan xəfif toz içəri doldu. Oğlan maşından düşdükdən sonra qadının ürəyinə səbəbi özünə də məlum olmayan xəfif bir qüssə qondu, amma tezliklə də çəkildi. Sonra fikirləşdi ki, şəhərə qayıdan kimi romanını tamamlayacaq. Daha heç bir bəyənəmək-filan olmayacaq! Bəsdir daha! Hər şeyin bir sonu olmalıdır! Dərhal da hiss etdi ki, çox yorulub və taqətsizdir. Pəncərəni bir qədər aşağı endirərək oğlanın verdiyi, sırayla rəqəmlər yazılmış kağız parçasını cırıb küləyin ağzına verdi. Kolların üzəri ilə uçuşan kağız parçalarının arxasınca xeyli baxdı.

Yolun kənarıyla uzanan kolların üstü qara və qırmızı rəngli, toz basmış böyürtkənlərlə doluydu. Görünür, bu tərəflərdə yay həmişə olduğundan bir qədər tez başlamışdı.

SÜKUTUN SƏSİ

Qoca həyətdəki dar cığıra düşüb gedirdi, daha doğrusu, yerişiyə daha çox ətrafdakı sükutu qovurdu. Əgər kənardan diqqətlə müşahidə edilərsə, “bu adam, vaxtın suyunu çıxardır,” qənaətinə gəlmək də olardı.

Həyətin ortasıyla uzanan cığır qocanın doğmaca ruhuydu, onu özünə çəkirdi. Cığırın başındakı su qurğusunu özü ixtira etmişdi. Quyudakı buz kimi sərin suyu bu qurğuyla yuxarı vurur, bəh-bəhlə, gündə neçə dəfə əl-üzünü yuyub sərinləyirdi. Cığırın sonunda, üstü boz şiferli ayaqyolu yerləşirdi. Qoca gəzintiyə çıxarmış kimi, ehtiyacı oldu-olmadı, gündə neçə dəfə bura gəlməyə həvəsliydə. Həyətdəki irili-xırdalı meyvə ağacları, üzü qonşu qadının evinə baxan köhnə oturacaq, bəzi yerləri artıq çürüyüb çökməkdə olan taxta hasar- hər şey ona ovuc içi kimi tanış idi. Bu həyətdə bunlardan başqa böyük bir sükut da yaşayırdı. Qoca hər gün səbrlə onu dinləyirdi.

Amma əvvəllər bura belə deyildi. Əvvəllər, həyətdəki hay-küylü adamların səsi qarışıq xor kapellasını xatırladırdı. Hamı birlikdə danışır-gülür, birlikdə sevinir, birlikdə nəyinsə üstündə mübahisə edirdilər. O zaman qoca lal sükutun deyil, məmnunluqla böyük izdihamın səsinə dinləyirdi. Bəzən ərklə:-nə olub, bir az asta danışın, camaat köçür əlinizdən!- deyərək həyətdəkiləri danlayardı.

“Eh, yaman yaxşı günlərdi”. Qoca o günləri xatırlayıb köksünü ötürürdü.

Qoca istəsə, yenidən bu həyətdə izdiham yaratmağa qadirdi. Uzaqda yaşayan qızlarını, başqa ölkədə məskən salmış oğlunu çağırıb gətirər, hamısını başına yığar, bu həyəti yenidən canlandırardı. Amma nə mənası vardı ki?! Bir müddət sonra yenə hər şey öz əvvəlki halını alacaq, hamı dağılışıb gedəcəkdi. Ona əbədi olmayan heç nə gərək deyildi.

Qızı həmişə şəhərdən gələndə xəbərsiz, çox vaxt da səhər tezdən, çiçəklərin üstündən şəh qurumamış gəlirdi. Gəlişylə əməlli-başlı işıqlanardı həyət-baca. Qızı kəndə bahalı bir maşınla gəlirdi, yəqin ki, bu kənddə belə bahalı maşın yoxdu. Əslində, onu bir-iki qonum-qonşunun görməsi də pis olmazdı. Amma gəldiyi maşın ərinin dostunun maşını olduğundan, bu arzusunun üstündən xətt çəkməli olurdu. Ərinin işi çox idi, odur ki, imkanı yoxdu tez-tez kəndə gəlməyə.

Atasının açıq-aşkar xoşu gəlmirdi qızın yad kişiylə bir maşında uzaq yol gəlməsindən. İradını bildirmişdi bir dəfə. Qız da öz "dərs"ini almışdı, odur ki, bu səhər gəldiyi maşını bir qədər kənarda saxlatmış, qapıda tək görünmüşdü.

Qoca adət etdiyi kimi ləng addımlarla, ayağını sürüyə-sürüyə cığırla yeriyirdi. Amma hər gündündən fərqli olaraq, bu gün onu arxadan izləyən vardı. Eyvanın məhəccərinə söykənmiş qızı baxışlarını atasının kürəyinə zilləmişdi və hər an onu səsleyib nə isə soruşa bilərdi. Bəlkə də, heç belə deyildi, amma qocaya elə gəlirdi. Bu isə onun yerişinin ləngərini bir qədər dəyişirdi. Əslində, yerişinin

tabelikdən çıxması heç xoşagələn hal deyildi. Qoca illər ərzində öz hokmranlığını qoruyub saxlamağa çalışmışdı.

Şəhərdə yaşayan qızını da özü çağırıb gətirmişdi. Onunla məsləhətləşmək, hər şeyi ölçüb- biçmək istəyirdi. Sonundan danışıcaqdı qızına: gündəlik vəziyyətini, dolanışığını, xəstəliyini, lap elə öləndən sonra yasının necə təşkil ediləcəyini – hər şeyi müzakirə edəcəkdilər. Həyatının axarını, nəticəsini əvvəldən müəyyənləşdirməyə adət etmişdi qoca. Hazırladığı qrafik üzrə hərəkət edirdi həmişə.

Qızı təzəcə gəlib çatmışdı, evin səliqə-səhmanı ilə məşğuldu.

Qoca addımlarını yavaşdıb əncir ağacının altındakı oturacaqda əyləşdi. Buranı özü seçmişdi. Burdan həm evin eyvanı, həm də qonşu qadının bostanı görünürdü. Qonşu qadın onun ruh yoldaşındı, ikisi də tək olduqlarından son vaxtlar günlərini birlikdə keçirirdilər. Balaca boylu, ağbəniz, arıq bədənli qadındı. Üzünə baxıb heç cür yaşını təyin etmək olmazdı, zalım qızının saçları da ağarmırdı heç. Təkcə o, bilirdi qadının yaşını. Səssiz-səmirsiz, bir kəlmə danışmadan duyurdu qadını, ürəyində onun varlığına şükürlər edirdi. Qadın, qocanın indiki zamanıydı və bu indiki zaman məfhumu hər ikisi üçün çox vacibdi.

– Deyəsən, qızın gəlib...

Qonşu qadın birdən-birə hasarın arxasında peyda oldu və səsində bir ərköyünlük hiss olundu. Son vaxtlar bu qadın onu hamıdan yaxşı oxuyurdu.

– Gözün elə bizim həyətdə olsun.

Əslində, istəyirdi qadına dil-ağız etsin, qeyri-ixtiyari belə dedi. Həmişə beləydi qoca. Özü də bilmədən, şirin-

şirin danışdıqları yerdə qəfildən bir- iki zəhərli sözlə sancırdı qadını. Amma qadın ondan incimirdi.

Qadın başını aşağı salıb soğan ləkinin içərisində qurdalandı.

Bu an qocaya daha vacib olan, eyvanda elə hey fırlanan, qab-qacağı o tərəf-bu tərəfə daşıyan qızı və qızıyla edəcəyi söhbətdi. Qız əyninə qara rəngli zərif paltar geyinmişdi. Paltarın açıq yerlərindən ağ, işıqlı və hamar dərisi parlayırdı. Uzaqdan çox gözəl görünürdü. Qoca eyvanda ki qızını gözəlti süzüb ürəyində onunla qürurlandı.

Qız əlindəki bahalı telefonla kiminləsə danışırıdı. Daha doğrusu, mübahisə edirdi.

– Sən məni başa düşə bilmirsən e... Anlada bilmirəm səni, səbr elə, görüşəndə hamısını danışarıq.

Açıq- aşkar bilinirdi ki, xəttin o başındakı adam qızı üçün əhəmiyyətli adamdı. Yəqin ki, o, bu dəqiqə atasının varlığını belə unutmuşdu, bütün fikri telefonla danışdığı o adamın yanındaıdı. Telefondakı adamla mübahisə etdikcə qızın üzünə qüssə qonurdu Nə olursa-olsun, qoca qızının bikefləməsini istəmirdi. Yaxında olsaydı, soruşardı ki, bu adam kimdir, uzun- uzadı nə danışsən onunla? Ancaq lüzum görmədi. Onsuz da axır vaxtlar qızı ilə söhbəti heç alınmırdı.

Qoca qızının uşaqlığını xatırladı: tez-tez təpiklərini yerə döyərək ağlayardı. Göz yaşları üzünə yuvarlanar, sarı, qıvrım saçları bir-birinə qarışardı. Qızı o vaxtlar da inadlıdı, istədiyini almayınca əl çəkməz, hamını özüylə razılaşmağa məcbur edərdi. Qoca bu qızını o biri uşaqlarından daha çox sevirdi, ərköyün böyütmüşdü onu. Bu ərköyün-

lük, deyəsən, get-gedə hökmranlığa çevrilmişdi. Qızı o biri uşaqlara da hökm etməyə, onları idarə etməyə başlamışdı. Əlbəttə, bunun qocaya dəxli yoxdu. Qoca heç... O özü hokmrandı! Əvvəllər olduğu kimi, bu ailənin başçısıdı, nə dəyişib ki...

Görəsən, heç olmasa, bu gün bir-birini anlaya biləcəklərimi? Bəlkə, nə vaxtdan bəri qəlbini, düşüncəsini zəbt etmiş və həll olunacağını səbirsizliklə gözlədiyi narahatlığını qızına açıb- tökməyin mənası yoxdu? Ola bilsin ki, qız yenə də: "nə istədiyini heç özün də bilmirsən. Onsuz da məsləhətə qulaq asmırsan!"- deyə onu məzəmmət edəcəkdidi. Elə isə, onu çağırıb bura gətirməyin nə mənası vardı? Qoca köksünü ötürdü.

Qoca çəpərin alçaq yerindən qonşu qadının bostanına tərəf boylandı. Qadın sanki qəsdən evə çəkilmişdi. Qoca meyvə ağacının budaqlarına qonmuş çöl quşlarını hündürdən söydü. Çəpərin arxasından xışıltı eşidildi. "Burdasanmış, burda dayanıb izləyirsənmiş, özün hiss etdirmirsən!" – ürəyində qadınla danışıdı. Qadın onu görmürmüş kimi tərəvəzin dibini boşaltmağa başladı. Amma fikri hasarın bu üzündə, qulağı səsdə idi.

İstədi qonşu qadına desin ki, qızım gəlib. Qoy görsün, bilsin ki, tək deyil, onu axtarırlar, maraqlanırlar. Amma qadın özü çəpəri bu tərəfə adladı.

Qız eyvandan qadını görüb aşağı endi. Onunla çoxdan görüşmədiyi əziz adamı kimi görüşdü, şirin-şirin söhbət etməyə başladı. Qoca qızının istiqanlılığına həmişə mat qalırdı. İstənilən adamı dərhal ələ almağı bacarırdı. Deyəsən, qız atasını ciddi- cəhdlə qadına tapşırırdı.

Qadınla söhbətini bitirən qız tələm-tələsik evana qalxdı. Bir az həyətdə ləngidikdən sonra qoca da eyvana qalxdı.

Qız yenə telefonla danışır, bu dəfə əhvalı yüksəlmişdi:

– Hə... Oldu, yaxşı, incimirəm. Narahat olma, anladım.

Qoca hiss elədi ki, qızı yenə də bayaqkı adamla danışır.

Qoca dilxor oldu: “ Nə qədər telefonla danışmaq olar. Kimdir axı bu adam?” Hər halda, Kamal deyidi. O olsaydı, qızı belə ehtiyatlanmazdı. Dodaqaltı kürəkəninin dalınca qeyzləndi: “Qadını nəzarətsiz buraxmazlar. Əsl kişi heç vaxt qadına etribar etməz”.

Qız atasını görüb tez telefonu söndürdü, üzünə laqeyd ifadə verdi.

Qoca özünü saxlayamayıb bir qədər sərt şəkildə qızına təpindi:

– Kamal səni niyə tək buraxıb? Özü gətirərdi!

Qızı dərhal narazılığını bürüzə verdi:

– Bilirsən ki, o, iş adamıdır, vaxtı yoxdur. Yenə hər şeydən gileylənmə! Xəbərin varmı, axır vaxtlar çox deyingən olmusan! Gəl, yeməyini ye! Son vaxtlar yemək də yemirsən, çox arıqlamısan.

Yeməyi ikisi də könülsüz yedi. Qocanın nəyinki yeməyə, heç danışmağa da həvəsi qalmamışdı. Qızıyla götür-qoy edəcəkləri, danışacaqları hər şey qeybə çəkilmişdi. Başa düşdü ki, qızı ilə danışmağa elə bir söhbət qalmayıb. On-

suz da lazım olanları uzun müddətdir davamlı görüşlərində, hissə-hissə, anbaan danışib çözləyiblər...

– Nə deyirsən, gedirsən bizimlə şəhərə?

Qoca bu sualı neçənci dəfəydi qızından eşidirdi. Bilirdi ki, bu hər ikisinin arasına bəndsiz, güvəncsiz körpü kimi atılmış bir sualdı və heç birinin bu suala veriləcək cavabdan yapışmaq, xilas olmaq fikri yoxdur. Qız onsuz da atasının nə cavab verəcəyini bilirdi.

Qoca qızının sifətinə baxdı. Onun üzünün hamar, ağ dərisi ilan qabığına bənzəyirdi, par-par parıldayırdı, adamın gözlərini qamaşdırırdı. Gözlərinin içində güclə seziləcək xudpəsəndlik və hiyləqarışq bir ifadə vardı. Bu gözlərin dərinliyindən umduğu sevgi və nəvazişi axtarıb tapmağa qocanın hövsələsi çatmadı.

– Həyətdən meyvə dər apar, uşaqlar üşün.

Qız əlindəki selofan torbanı götürüb dinməz-söyləməz atasının arxasınca həyətə endi. Ağacların üstü meyvələ doluydu. Hər ikisi həvəslə yetişmiş meyvələri torbaya yığdılar.

Qoca xeyli dirçəlmiş kimi görünürdü. O, sevinclə ağacların arasında gəzişir, uşaq kimi suallar verir, ağacların budağını silkələyirdi.

O, artıq ürəyində qızı ilə sağollaşmış, onu yola salmışdı. İndi rahat-rahat qalan şeylər barəsində düşünürdü. Düşünürdü ki, sabah lazımı yerlərə gedib evin təmiri üçün müraciət edəcək. Həyətdə bacanı da səliqəyə salmaq lazımdır. Bilmək olmaz dünyanın işini. Əcəldi, birdən sabah qapını döydü... Ürəyində yas üçün qurulacaq mağarın yerini də müəyyənləşdirmişdi. Hər halda, adam çox ola-

caqdı. Şəhərdən gələnlər, qohumlar, tanışlar, hamı gələcəkdi.

Qızı meyvə dolu torbalarını gətirib qapının ağzına qoymuşdu, yol tədarüki görürdü. Sürətlə o tərəf- bu tərəfə qaçır, heç nəyi yaddan çıxartmamağa çalışırdı. Telefonu qocanın yanında həyətdə qalmışdı. Telefonun zəngini eşidən kim özünü ora çatdırdı. Bir gözü atasında:- yəqin Kamaldır- deyə izahat verdi.

Qocanın ürəyindən qızını uşaq vaxtlarında olduğu kimi cəzalandırmaq, əməlli-başlı tənbeh etmək keçdi. Amma yüngülcə köks ötürməklə keçindi.

Qızı onu qucaqlayıb kövrəldi:

– Özünə fikir ver, dərmanlarını iç! Ürəyim sənin yanında qalacaq!

Qoca istədi həyəti göstərib soruşsun ki, bəs bu süku-tu, sükutu neyləyim?! Bildi ki, qızı həmişəki kimi, yenə onu anlamayacaq. Bir söz demədən onu sinəsinə sıxdı. Ürəyinə bir doğmalığ, hərarət axdı.

Qız yolun ortasına çatıb yenidən səsləndi:

– Tez qayıdacağam, darıxma, yenə gələcəyəm!

Qoca artıq onu eşitmirdi. Fikri başqa yerdəydi. Həyə-tə qayıdıb bir xeyli aşağı- yuxarı var-gəl etdi. Evə çıxmağa tələsmədi. Qonşu qadının qapıdan səsi gəlirdi, deyəsən, nəvəsi qonaq gəlmişdi. Qocanı görüb çəpəri adladı.

– Qız getdi?

Qoca təsdiq mənasında başını yellədi. Üzünü qadına tutdu:

-Gəl otur, sənə sözüm var.

Əliylə qadına yanında yer göstərdi. Qadın on beş yaşındakı qız kimi nazlanaraq gəlib onun yanında əyləşdi.

– Qulaq as, bilirəm, hərdən acılamışam səni. Amma özün də bilirsən, xətrini çox istəyirəm. Ən əziz, ən yaxın adamsan mənə, inan buna! Səndən başqa hənirini duyduğum kim var ki?..

Qoca əməlli-başlı kövrəlmişdi.

Qadın da kövrəldi, həm də nədənsə utandı. Sanki qoca ona evlənmək təklif edirdi, başını aşağı saldı.

– Çalış, gözün bizim həyətdə olsun. Birdən ölüb eləsəm, xəbərin olsun. Qəfildən ölüb evin içində qalarım, heç kim bilməz, biabır olaram! Eyvandakı işığı yanılı qoyacağam. Əgər görsən ki, gündüz lampa uzun müddət sönməyib, deməli, ölmüşəm. Qalanını özün bilirsən...

Qoca bu sözləri, bəlkə, yüzüncü dəfəydi söyləyirdi, hər dəfə də qadın onun cavabını “lazımınca” verirdi:

– Ölən deyilsən, qorxma, yalandan hay-küy salma. Sən bizim hamımızı öldürüb sonra öləcəksən!

Qadın bu dəfə həmişəkindən fərqli olaraq xeyli ləngidi qocanın yanında. Birlikdə soğan ləklərinə baxdılar, bostanı gözdən keçirdilər, bağı gəzdilər. Hasardakı keçiddə qadın yenə də özünəməxsus şəkildə sağollaşdı:

– Bir də belə sarsaq-sarsaq danışma! Səhər tez dur, yatıb qalma! Məni də oyat! Əncirləri yığmaq lazımdır, gəlib kömək edərəm, belə getsə, quşlar axırına çıxacaqlar.

Qoca bir söz demədən evə tərəf addımladı.Yerinə girib yorğanı başına çəkdi. Nədənsə ürəyi titrəyirdi. Uzun, quyu kimi dərin bir gecə başlandı.

...Ertəsi gün qocanın eyvanında yanılı qalmış lampa-nın közərən işığı uzun müddət sönmədi. Sonra günəş dağ-ların arxasından şaxələnmiş şüalarını bir qədər də irəli uzatdı. Gur işıq şüalarının altında əriyən lampa işığı get-gedə öləziyib tamamilə görünməzə çevrildi.

QARA

Dünyaya gələndən eləcə rəngi qaraydı, anası onu qara doğmuşdu. Gəlişiyə dünyadakı ağı –qaralı uşaqların sayını bir nəfər də çoxaltmışdı.

Bu o gün idi ki, yaz təzəcə açılırdı. Ağaclar xırda-xırda tumurcuqlayır, torpaq xımır-xımır qızır, kənddə-kəsək-də adda-budda yaz çiçəkləri gözə dəyirdi.

Uşağı tutan qadın körpəni havada yelləyib, yanını şappıldadaraq üslufca anasının qucağına qoydu:

-Qaradır e... Qapqara, yupyumru uşaqdır, al əmizdir!

-Təki bəxti ağ olsun!- anası üzündəki zəif təbəssümü-nü boğub uşağı qucağına aldı, əzizlədi, sığalladı sonra nimdaş əsgiyə бүkdü. Uşağın əzizlənməyi, sığallanmağı burdaca bitdi. Sonralar onu sığallamaq, əzizləmək anasının heç yadına da düşmədi, daha doğrusu, başı qarışdı, vaxtı olmadı. Uşaq da adam balası kimi birdəfəlik başa düşdü ki, bu əzizlənmək, sığallanmaq filan nədisə onluq deyil, o da o biri bacı- qardaşları kimi eləcə aralıqda böyüdü, iriləndi, dəyişdi. Bir də baxdılar həyət-bacada o tərəf-bu tərəfə qaçır, toz-torpaqla oynayır. Uşağın adı da elə xəstəxanada çağırdıqları kimi Qara qaldı. İş elə gətirdi ki, Qaranın sirsifətinin qara olması bir yana, gözləri də yumrulanıb iriləndi, hələ bu azmış kimi üstədən "itdişləri" deyilən ikimərtəbəli dişləri də çıxdı. Düzdür, deyirdilər üstədən çıxan dişləri sim salmaqla, nə bilim nəyləsə müalicə edib düzəltmək də olardı. Amma anasının vaxtı hardandı Qaranın dişləri ilə də maraqlansın?.. Gecə -gündüz təkbaşına çalışıb dörd uşağa baxırdı. Əsas olan o idi ki, uşaqla-

rın qarınları doysun, ac qalmasınlar, ac qalmasalar necə olsa, böyüyəcəkdilər. Həm də anasına görə Qara elə ayrı dişləriylə də şirindi, gözəgəlimliydi. Anası hərdənbir, vaxt tapanda, Qaranı hamama salıb üz-gözünü kisəylə bərk-bərk sürtərdi. Qara da təbii ki, ağarmazdı, sürtülməkdən üz-gözü acışar, hirslənib anasının qolunu çimdikləyər, bəzən sabunlu-sabunlu hamamdan çıxıb küçəyə qaçardı.

Beləcə, Qara bir göz qırpımında böyüdü, küçəyə-bayıra ayaq açdı. Gün gəldi ki, evlərinin yanındakı dayanacaqda dayanıb köhnə avtobusları izlədi. Elə həmin gün də onun rəngsiz dünyasına sanki böyük bir fırça ilə rəngli boya çəkdilər. Bəlkə də, heç çəkmədilər, dünyada həmin rənglər vardı, sadəcə uşaq həmin gün rəngləri duyub dərk etməyə başladı. Birdən– birə həvəsləndi, ürəyi uçdu, oturub saatlarla, günlərlə sürücülərə, tısağa yerişli köhnə avtobuslara tamaşa etdi. Sonra sürücülər Qaranı ora-bura buyurdular, siqaret, su dalınca dükana göndərdilər. İnsafli sürücülərdən biri “kişilik” edib bir gün onu avtobusun qabağında əyləşdirdi. Qara sərnəşinlərdən pul yığdı, qarını açıb bağladı. Axşam “insafli” sürücü onun ovcuna bir neçə qəpik basdı. O da sevinə-sevinə pulları anasına göstərdi. Anası razılıqla gülümsündü, onu sinəsinə sıxıb başını sığalladı. Qara daha da ürəkləndi, dünya gözündə böyüdü. Bir müddət sürücülərin yanında “malış” işlədi. Üzləri tükü, yorğun sürücülər onunla məzələndilər, kefləri yuxarı olanda ərklə sataşdılar, əsəbləşəndə onu söyüb hirslərini yatırdılar. Əvvəllər Qara eşitdiyi söyüşləri havadaca tutub ürəyində özü bildiyi şəkildə sürücülərin cavablarını

verirdi. Həm də cavablarını elə verirdi ki, eşitsələr yeddi qatlarından keçərdi. Amma sonralar öyrəşdi, fikir vermədi. Daha heç kimdən də küsüb incimədi, eləcə əyri dişlərini göstərib hırıldadı. Getdikcə sürücülərin ərk yerinə, zaraflat yerinə çevrildi Qara. Üzü bərkidi, daşlaşdı, bir də hiss elədi ki, elə daşlaşıb ki, heç ağlaya da bilmir. Uşaqlı-böyüklü, məqamı gələn kimi zırhazır ağlayan adamlara təəccüblə baxdı. Başa düşdü ki, bu ağlamaq nə deyilən şeydirsə, yerli-dibli onda yoxdur. Sanki o gözyaşı deyilən maye Qaraya aid deyildi. Anası əminliklə bildirdi ki, əgər Qara ağlasa, o gün göydən yerə yekə-yekə daşlar yağacaq. Anasının sözlərinə əməlli-başlı inandı Qara.

Məktəb yaşı çatanda, daha doğrusu, yaşı iki il ötəndən sonra, anası ona ucuz, ağ rəngli məktəbli köynəyi aldı. Qardaşının iki ölçü böyük olan şalvarının balağını qatlayıb əyninə geyindirdi, sevinə-sevinə məktəbə apardı. Anasının üzündəki sevinci görüb Qara da sevinmək istədi, istədi hay-küylə, itələşə-itələşə siniflərə doluşan uşaqlara qoşulsun, amma alınmadı. Buralar ona yad göründü, sanki ürəynə pərçim edilmiş bir burğu onu aram-aram sıxmağa başladı. İlk dəfə hiss elədi ki, adamın içində özündən başqa bir kəs də var ki, əlini uzatdığı şeylərə mane olur, onu özündən azdırır. Beləcə, Qara cəmi iki gün dərstdə otura bildi. Elə hey fikri o baş-bu başa şütüyən avtobusların yanında qaldı, sürücülərin lağ-lağı söhbətləri, söyüşləri üçün burnunun ucu göynədi. Dərstdən qaçıb çantasını evin bir küncünə tulladı, özünü dayanacağa çatdırdı. Bir daha məktəbə getmədi.

Sürücülər də bir aləmdilər... Hay-küyləri, macərəyə bənzəyən əhvalatları, səsləri dünyanı götürürdü. Hərdən xəlvəti getdikləri "levi" yerlərdən, orda baş verən intim hadisələrdən Qaranın yanında söz açır, sonra göz vurub məzələnirdilər. Bəzən elə şeylər danışırıldı ki, Qaranın tərədən dırnağacan bütün bədəni gizildəyirdi. Yaşının və dünyasının elə vaxtlarıydı ki, ürəyinin səsini aydın şəkildə eşidirdi. Sürücülərin dediyi "levi" yerlərə, orda təsəvvür etdiyi ağ, hamar dərili qadınlara ürəyində özünə də hələ tam aydın olmayan bir həvəs yaranırdı, bütün bədəni alışıb yanırdı. Bir də ki, sürücülərə həsəd aparırdı, onlara əl-çatmaz varlıq kimi baxırdı. Ürəyində cürbəcür, rəngli istəklər doğurdu: "böyüyüb mən də belə avtobus sürəcəm, əlimə pul gələndə mənim də sevgilim olacaq." O günlərə anasından əmduyi süd kimi inanırdı Qara. Hələlikse yalnız avtobusun qapısının ağzında durmaq hüququ vardı.

Sonra Qara böyüdü, bığ yeri tərledə, əsgərliyə getdi. Əsgərlikdə də onu ora-bura qovdular. Orda da heç kimi yanıtmadı. Sağ deyiləndə sola döndü, sol deyiləndə sağa döndü, bəzən əsgər yoldaşlarının lağ yerinə çevrildi. Qulluğunun yarısını komandirin həyətində həyət-baca işləri görməklə, tikintidə fəhləlik etməklə birtəhər başa vurdu. Və nəhayət ki, yenidən öz sürücü dostlarının yanına döndü.

Gün gəldi Qara malışlıqdan çıxıb sürücü oldu. Malış işlədiyi köhnə marşrutların birini sürməyə başladı. Hətta, iş elə gətirdi ki, bir vaxt sürücülərin nağıl kimi danışdıqları o "levi" yerlərdə də dəfələrlə oldu. Düzdür, yenə də sürücülərin zarafatına, lağlağına tuş gəlirdi, necə deyərlər,

onlar üçün hələ yarı malış, yarı sürücü idi. Amma Qara yenə də əvvəlki Qaraydı, zarafatlardan incimirdi, taleyindən narazı deyildi. Taleyi də elə böyük tale deyildi, ovuc içi kimiydi. Ən uzaq istəyi sürücülük idi, ona da çatmışdı. Ola bilər, başqaları üçün müxtəlif istiqamətlərə uzanan böyük-böyük yollar vardı. Amma Qara üçün dünyanın burdan o tərəfi bağlı qutu idi.

Bir gün anası Qaranı özündən bir neçə yaş böyük qızla evləndirdi. Qız anasının qohumlarındanı və Qara qızı görərkən qəti şəkildə evlənməkdən imtina etdi. Qızın üzü bir qədər uzunsovdu, onu görən kimi kənddə gördüyü at gəlib dayandı gözünün qarşısında. Həm də, qız çox kökdü, bir sözlə, onun zövqündə deyildi. Amma anası da dirənmişdi:

- Əlin çörəyə çatıb, daha evlənmək vaxtıdır! Bu gün sabah ölüb gedəcəm, bircə sən ortalıqda qalacaqsan! Özün də elə dünya gözəli deyilsən!

Anasının sözlərindən sonra Qara təsadüfi hallarda, yalnız xeyirə- şərə gedərkən baxdığı güzgünün qarşısında uzun –uzadı dayandı, özünə tamaşa etdi və nə fikirləşdisə evlənməyə razılıq verdi. Beləcə, gözünü yumub açınca qızı Qaranın evinə gətirdilər. Anası da elə özünün dediyi kimi, az keçmiş dünyadan köçdü. Ölümüylə Qaranı bir qədər çıxılmazda da saldı. Anasının yasında hamı hönkürüb ağlayarkən Qara nə illah elədisə gözündən yaş gəlmədi. Yasa gələnlərin gözlərini ona zillədiyini görüb ağlamaq istədi, amma alınmadı, o bir damla su gözünü yaşartmadı ki, yaşartmadı. Olan-olmazları, pis hadisələri kino lenti kimi beynində o tərəf- bu tərəfə fırlatdı, anası ilə bağlı xati-

rələrini çək-çevir etdi, amma gözündən yaş gəlmədi ki, gəlmədi. Beləcə, yasa gələnlərin Qaranın gözlərində yaş görmək arzuları ürəklərində qaldı.

Ailə-uşaq sahibi olandan sonra elə oldu ki, Qaranın sevgilisi də peyda oldu. Sevgilisi deyəndə bir az böyük alınır... Eləcə, üz-gözündən kasıblıq yağan, nimdaş geyimli, arıq, solğun bənizli gənc qadıncı. Səhərlər eyni dayanacaqda avtobusa minib harasa gedir, günbatanda geri qayıdırdı. Özü də həmişə Qaranın avtobusuna minir, eyni oturacaqda əyləşir, gözlərini yola zilləyirdi. Qara da onun görkəminə baxıb kasıb olduğunu hiss eləmişdi, odur ki, qadından yolpulu almazdı. İş elə gətirdi ki, Qara ehtiyac içində yaşayan bu qadına əl tutdu, hərdənbir bazarlıq elədi, imkan olanda azdan-çoxdan ovcuna pul basdı, uşağına əyin-baş aldı. Uşaq da Qaraya öyrəşdi, avtobusa minən kimi gəlib ərklə yanında dayandı, ona sifarişlər verdi. Qadın getdikcə onu ehtiyacın girdabından çıxartmağa çalışan bu qara, sir-sifətdən bir qədər kələməkötür oğlana arxa-dayaq kimi baxdı, ona ərk elədi, isinişdi. Ehtiyacı, əyər-əskiyi olanda ona yaxınlaşdı, sözünü-sovunu, dərdini ona söylədi. Sürücülərin lağ yerinə çevrilən bu qara oğlan qadının gözlərində dağları yaran Fərhadı, qoşunlu-ləşkərli Koroğluya, nə bilim, qadınların sevimlisi Alen Delona çevrildi. Qarayla qadın bir-birilərinə öyrəşdilər, bağlandılar. Hərdənbir xəlvətliyə düşəndə eləcə avtobusda görüşdülər, uşağın başını qatıb avtobusun arxasına keçib otəri də olsa eşq yaşadılar, sevişdilər. Bu sevdadan sürücülər də xəbər tutdular. Bir az Qarayla məzələndilər, deyib-güldülər, sonra özlərini yığışdırdılar. Nə qədər olmasa, ortada qa-

dın vardı. Əlbəttə, lağlağı edən sürücülər, filan Qaranın vecinə deyildi, kişi kimi öz bildiyi şəkildə yolunu gedirdi. Allah verən ömürdü yaşayırdı. Hələ deyəsən xoşbəxtti də. Daha xoşbəxtlik necə olurdu ki?..

Bir gün Qara bir zənbil bazarlıq elədi, bu dəfə zənbili daha həvəslə doldurdu, bir neçə dəfə o əlindən-bu əlinə ötürüb gülümsündü, üz-gözü işıqlandı. Dayanacaqda dolu zənbili qadının əlinə verdi:

- Apar evə, gözəl bir süfrə aç, sizə gələcəm. Bəlkə, gecəni də sizdə qaldım. Qadın zənbili sevinclə götürüb quş kimi süzdü, xəlvətə salıb Qaranın yanağından bir öpüş də götürdü.

Səhəri gün hava qaralanda Qara son dayanacaqda sərnəşinləri düşürüb, qadının yaşadığı ucqar qəsəbəyə yollandı. Qadın doğrudan da gözəl bir süfrə açmışdı. Qazanda qaynayan bozbaşın iyi hər yana yayılmışdı. Qaranı görəndən qadının yanaqları allandı, nəvazişlə xoşgəldin elədi, əliylə xalatinin açıq yaxasını dartışdırdı. Qara onu ehtirasla sinəsinə sıxdı, pişik kimi sığalladı, üz-gözündən öpdü, sonra evin küncündəki divana tərəf çəkdi. Qadın göz-qaşla bir küncdə dayanıb maddım-maddım onları süzən uşağa işarə elədi. Qaranı masada əyləşdirdi. Ortaya yemək gəldi. Qara, kasanın içərisinə iri loxmaları doğrayaraq iştahla bozbaşla girişdi. Uşaqılıqdan adətliydi, sulu yeməyə çörək doğrayıb yeyərdi. Qadın heyranlıqla ona tamaşa edirdi. Özü də xeyli gözəlləşmişdi. Xalatinin açıq yaxasından görünən qabarıq sinəsi həyəcanla titrəyirdi. Qadını gözaltı süzən Qara onunla birgə keçirəcəyi uzun gecəni xəyalında canlandırır gülümsündü, ilk dəfə ağına gəlirdi

ki, deyəsən, bu şairlərin qırıldıqları xoşbəxtlik deyilən şey doğrudan da varmış. Boş yerə yazmırlarmış bunlar... “ Bilmək olmaz hələ, bəlkə, birini də mən yazdım...” Ağlına gələn sevgiyə aid sözləri bir –birinə uyğunlaşdırıb ard-arda düzməyə çalışdı.

Qapıya dəyən ağır zərbədən masanın üstündəki qablar cingildədi. Qapı yay kimi bir neçə dəfə irəli gedib qayıtdı.

Gözləri qızarmış, boynunun damarları çıxmış, üzü tüklü bir kişi içəri girdi. Qara dərhal anladı ki, gələn qadının keçmiş əridir. Özünü oğurluq üstündə yaxalanmış cani kimi hiss elədi. Doğrudur, qadının söylədiyinə görə bu kişi çoxdan ondan ayrılmışdı, onunla əlaqəsi yoxdu, bir illik həbsdən sonra itib haralarasa getmişdi. Amma nə qədər olmasa, yenə bu qadının üstündə adı vardı. Hiss elədi ki, indicə həngamə qopacaq! Açıq qapıya baxdı. Amma çıxıb qaçmaq da kişilikdən deyildi.

Kişi birbaşa Qaranın üstünə gəldi:

- Ə, adama oxşamaz, sən mənim ailəmə sataşırısan?

Qara qaşığı yerə qoydu, ağzındakı loxmanı udub udqundu. Qulağının dibinə dəyən yumruqdan səndələsə də yıxılmadı. Kişi onun cavabını gözləməyib qadının üzərinə yeridi.

-Az, sən bununla mənə xəyanət edirsən? Elə hesab edirsən ki, çıxıb getmişəmsə, deməli ölmüşəm?! Daha qayıtmayacam bu xarabaya?

Qadın kəkələdi. Kişi ona zərblə bir sillə çəkdi. Qadın səndələyib döşəməyə yığıldı. Sonra kişi əlini cibinə

apardı, parpar parıldayan bıçağı çıxardıb, qadının boğazına dirədi.

“Öldürəcək, bu saat öldürəcək!” Qaranın beynindən ildirım sürətiylə bu fikir keçdi. Düşündü ki, qadını qorumaq lazımdır, nəşə etməlidir. Kişinin əlində bıçaq olmasaydı, üstünə atılıb qolunu burardı. Amma indi bu mümkün deyildi, qeyri-ixtiyari ətrafa boylandı. Əlinə zərbə vurmağa tutarlı bir şey keçmədi. Dəmir ayaqlı stula gözü sataşdı, stulu qaldırıb arxadan kişinin başına çırpdı. Kişinin başından qan açıldı, səndələyərək arxaya əyildi, əlindəki bıçaq yerə düşdü. Qara əyilib cəld bıçağı götürdü, var gücüylə açıq qapıdan çölə atdı. Onsuz da kişinin bıçaq götürməyə heyi qalmamışdı, yerə sərilib çabalayırdı.

Bir qədər keçmiş həyətdə polis maşını dayandı, ar-dınca təcili yardım maşını qapının ağzında göründü. Evin ətrafına adamlar yığışdı. Danışıq səsləri, hay-küy bir-birinə qarışdı. İki nəfər polis işçisi Qaranın qolunu buraraq qandalladı, həyətdəki polis maşınına tərəf apardı. Həyəət çıxandan sonra Qaranın birdən-birə keyi açıldı. Bir an öncə baş verənləri vahiməli yuxu kimi xatırladı. Göyə boylandı. Gözəl bir payız günəşi elə bil sevincək olmuş, həvəslə hər tərəfi qıpqırmızı şüalarla işıqlandırmışdı. Yer-göy işığın içindəydi. Günəşin nə vecinəydi Qara adlı adam var, yoxsa yox! Deyəsən, heç qoca dünyanın da vecinə deyildi, dünya o tərəf-bu tərəfə o qədər qaralar ötürmüşdü ki...

Qara ömründə ilk dəfəydi günəşi belə yaxından duyurdu, ona xeyli tamaşa elədi.

Sonra gözləri həyətin küncündə ağaca söykənib ağlayan qadına sataşdı. Dünyanın, günəşin vecinə olmasada, Qaranın vəziyyəti qadının vecinəydi, özü də lap çox vecinəydi! Qadın çiyinini çəkə-çəkə ağlayırdı, çiyindənən, kürəyindənən bədbəxtlik yağırdı. Qaraya elə gəldi ki, qadının çiyinəri, əlləri, üz- gözü elə anadangəlmə bədbəxtidir. Lap elə bədbəxtliyin heykəlidir qadın! Deyəsən, heç o özü də xoşbəxt deyildi axı...

Qara hiss elədi ki, tüklü üzündən aşağı nə isə yuvarlanır, üzünü qıdıqlayır. Əlini üzünə apardı, əli islandı. Baş verən hadisəyə özü də inanmadı. Qara ağlayırdı, ömründə ilk dəfə ağlayırdı, gözlərindən aşağı yaş süzülürdü.

Amma göydən daş yağmırdı, anasının dediyi o daş məsələsi yoxuydu!

Anası Qaranı aldatmışdı...

AĞRI

Müharibə bu dağların ətəyinə qədər gəlib çıxmışdı. Çıxmışdı deyəndə ki, uzaqdan özünü hiss etdirirdi. Günəş dağların arxasından kəndə tərəf boylanırdı. Günəşin nə vecinəydi müharibədir, yoxsa sakitlik, əsas odur kəndin üstündəydi, kəndin sürüləri, tarlaları, bostanları yerindəydi, o da qıpqırmızı şüalarını hər tərəfə salıb xumarlanırdı.

Qadın həmişəki kimi səhər tezdən oyandı. Səhərin soyuğundan qorunmaq üçün hər səhər əyninə geyinib bir də yatarkən soyunduğu köhnə kişi pencəyini geyindi, həyətdəki cığırla aşağı enib kəhrizdə əl-üzünü yudu, göyə baxıb dua etdi. Duanı hansı dildə etdi onun da əhəmiyyəti yoxdu. Əsas odur, əllərini göyə açıb özü bildiyi şəkildə allahla qısa da olsa söhbətləşdi. Əslində, bu söhbət hər gün olurdu. Hər gün ürəyində, tələsə-tələsə Allahla söhbət edirdi. Elə bilirdi ürəyindəkiləri birnəfəsə deməsə, nə isə yadından çıxacaq, yaxud da tanrı çıxıb gedəcək, daha onu eşitməyəcək. Duadan sonra kəhrizin yanındakı köhnə su qabını doldurdu. İtə-pişiyə yemək verdi, hinin qapısını açdı, toyuq –cücə həyəətə yayıldı. Sonra tövləyə girdi, sağım üçün hazırlıq gördü, əlində gətirdiyi su ilə inəyin yelini yudu.

Qadın işlərini bitirib ayağını sürüyə-sürüyə həyətdə mətbəx əvəzi taxta dirəklərdən düzəldilmiş yay damına gəldi. Ocağı qalayıb südü ocağa qoydu. Dirəyə vurulmuş sınıq güzgünün önündən o tərəf-bu tərəfə keçərkən, güzgüdəki əksi də onunla bərabər hərəkət etsə də, güzgüdə

özünü görmədi. Çoxdandı ki, güzgüyə boylanmırdı. Güzgüyə boylansa özü də görərdi ki, elə də qoca da deyil, üzünün yaraşığı da tamam çəkilməyib. Amma ürəyində qocalmışdı. Əynindəki köhnə paltar, çiyinləri sallanmış kişi pencəyi, ayağında sürümək rahat olsun deyə dabanları tapdalanıb əzilmiş köhnə, iri kişi ayaqqabısı onu xeyli yaşlı göstərirdi və bu həyətin pişiyi, iti, toyuq-cücəsi onu belə tanıyırdı.

Qadının yaşadığı kənd sərhəd kəndiydi. Kəndin sərhədin hansı tərəfində olmasının da fərqi yoxdu. Əsas o idi ki, sərhədin lap yaxınlığında döyüşlər gedirdi. O döyüşlərdən sonra bu kəndin taleyi tamam dəyişmişdi.

Oğlu çıxıb uzaqlara gedəndən sonra qadının həvəsi ölmüşdü. Əvvəllər, oğlu bu evdə yaşayanda, ürəyi cavan idi. Ürəyində min cür diləyi, istəyi vardı. İndi hər şey keçmişdə qalmışdı. Oğlu elə bu dağlarda, meşələrdə gedən döyüşlərdə yaralanıb qayıtmışdı. Doğrudur, qospitalda yaralarını sağaltmışdılar, amma sağ əlini biləkdən kəsib üstünə göndərmişdilər. O gündən sağ biləyi sancırdı qadının, nə qədər dava-dərman da edirdi xeyri olmurdu. Elə biləkdən ağrılar başlayırdı, çox vaxt ağrıdan gecəni dirigözlü açırdı. Ev işlərini də çalışırdı sol əllə görsün.

Sağ əli kəsildəndən sonra oğlu da tamamilə dəyişmiş, qaradınmaz olmuşdu. Günlərlə bir kəlmə danışmır, kəndin içinə çıxmırdı. Eləcə lal kimi evdə səssiz-səmirsiz dolanırdılar, amma bir-birini çox gözəl hiss edirdilər. Qadın bilirdi ki, döyüşə getməzdən əvvəl oğlunun kənddə istədiyi qız vardı. O zaman sağ biləyi də kəsilməmişdi. Bir-iki dəfə qızdan söhbət salmış, istəmişdi həm oğlunun fikrini

dağıtsın, həm də qərarını bilsin. Oğlu isə qəti şəkildə o qız haqqında danışmağı qadağan etmişdi və bu söhbətə birdəfəlik son qoyulmuşdu.

Bir müddət lal-dinməz dolandıqdan sonra, bir səhər, gün dağların arasından boylananda oğlu yol çantasını yığib anasıyla vidalaşmışdı. Anasının bircə kəlmə “hara?” sualına, bir kəlmə “uzaqlara” cavabını vermişdi. Vəssalam!

Qadın əvvəllər hər gün oğlunu arzulayıb ağlayırdı. Sonralar təkə arzulayırdı, amma ağlamırdı, daha göz yaşları yoxa çıxmışdı. İllər sonra isə arzulamağı da unutmuşdu. Oğluyla bərabər arzularına düyün vurulmuşdu. Ürəyində yalnız bir daşlaşmış ağrı qalmışdı, bu ağrı onun özünü də lal-dinməz etmişdi. Bir də, sağ biləyi ona aman vermirdi. Oğlu gedəndən çox şey dəyişmişdi, kəndin balaca uşaqları böyümüş, oğlunun tay-tuşları evlənib oğul-uşaq sahibi olmuşdu. Təkə müharibə dəyişməmişdi. Atışma səsləri elə əvvəlki ahənglə eşidilirdi. Yenə də ölənlər vardı, o taydan bura, bu taydan ora üstü toz torpağa, qana bulaşmış hərbi geyimdə olan meydilər göndərilirdi. Düşmənlər də dəyişməmişdi. Əvvəllər kimi düşmən bilirdisə, elə o da düşmən olaraq qalırdı. Əslində, onun bu müharibəni araşdırmağa, düşməni çözləməyə nə həvəsi, nə də hövsələsi vardı. Olan bu idi ki, aman –zaman bir oğlu vardı, o da əlindən çıxmışdı. Bir də sağ biləyi...

Gözlərini ocaqda qaynayan südə dikmiş qadın toyuq hinindən xışiltı eşitdi. Hinin qapısı tərpendi. “Yəqin it-pişik içəri girib”, –deyə düşündü. Südün daşacağından ehti-

yat edib bişməyini gözlədi. Qazanı kənara çəkib dikəldi, hinə yollandı.

Hinin içərisində ala-qaranlıqda bir nəfər cavan oğlan arxası ona tərəf dayanmışdı. Günəş oğlanın bədəninin bir tərəfini işıqlandırırdı. Eynən oğlu boydaydı. Duruşu da oğluna bənzəyirdi. Ürəyi döyünməyə başladı, gözlədi oğlan üzünü çevirsin. Oğlan üzünü çevirməyə tələsmirdi, samandan düzəldilmiş yuvaya tərəf əyilmişdi. Qadın səsinə çıxartmadan oğlanı izləyirdi. Oğlan yuvadan tapdığı iki ədəd yumurtanı şalvarının cibinə qoydu, sonra yəqin ki, sınaçağından ehtiyatlanaraq ehtiyatla pencəyinin cibində yerləşdirdi. Bu kimdir görəsən? Oğlu deyildi. Artıq hinə düşən işıq zolağından oğlanın üzünün bir tərəfi aydın görünürdü. Bu kəndin adamı dünya dağıla iki yumurtadan ötrü hinə girməzdi. Bəs kim olar? Bəlkə?.. Birdən-birə ürəyi çırpındı. Sanki qollarına, dizlərinə qüvvət gəldi...Qapını araladı, oğlan səmə çevrildi, onunla üz-üzə gəldi. Oğlan əlini qaldırıb, nə isə dedi. Düşmənin dilində danışırdı. Bir anlıq qan beyninə vurdu. Bu tərəfə düşmən tərəfdən kəşfiyyatçıların gəlişi birinci dəfə deyildi. Cəld hərəkətlə hinin qapısını çəkdi, çöldən cəftəni vurdu. Heç hay salmağı da bir neçə dəqiqə çəkdi. Bir anda yoldakı, dükanın qabağındakı adamlar həyəətə yığışdılar. Aralarında hərbi geyimli, polis paltarlı adamlar da vardı. Çiyini kameralı oğlan həyətin hər tərəfini lentə alırdı.

-Hanı, hardadır?

Qadın başıyla hini göstərdi. Başqa kameralılar da çəkməyə başladılar. Oğlanın qolunu burub hindən çıxartdılar, cibini axtardılar. Cibində iki yumurta, bir parça quru

çörək, bir də öz ölkəsinə aid bir neçə qəpik xırda pul vardı. Adamlar oğlana nifrətlə baxırdılar, söyənlər, təhqir edənlər də vardı. Hərbi geyimli adam oğlanı itələyərək qarıda dayanmış maşına mindirdi. Oğlan maşına minərkən, qadınla göz-gözə gəldi.

Əvvəllər qu deyəndə qulaq tutulan bu həyətdə indi adam əlindən dayanmağa yer yoxdu. Böyüklü, uşaqlı hamı yığışib gəlirdi. Ağız deyəni qulaq eşitmirdi.

Kənd adamları qadını sorğu-suala tutmuşdular. Zərəfat deyildi, qadın düşmən tutmuşdu. Qadın azı əlli dəfə hadisəni danışmalı oldu. Nəhayət adamlar yoruldu. Hamı çəkildəndən sonra qadın hinin qarşısındakı daşın üstündə əyləşdi. Bir az əvvəlki hadisə ona yuxu kimi gəlirdi. Deməli, bu oğlan düşmən imiş. Onun oğlu da o biri tərəf üçün “düşmən” idi. Onun oğlunu düşmən bilib yaralamışdılar, düşmən kimi öldürmək istəmişdilər. Qəzadan təsadüfən sağ qurtulmuşdu. Amma qadın bilirdi ki, oğlu düşmən deyil. Oğlu o qədər rəhmlı idi ki, bir toyuğun belə başını kəsə bilmirdi. Anası toyuq kəsdirmək üçün qonşulardan xahiş-minnət edirdi. Bəs bu oğlan necə, görəsən əsil düşmən idimi, görəsən niyə keçmişdi bu tərəfə, azmışdı mı, yoxsa məqsədli idi gəlişi? Oğlanın gözlərini xatırladı, yox, bu oğlan azıb gəlmişdi, kim nə deyir-desin! Əgər belədirsə, qadın özü aparıb onu yola salardı, o taydakı sərhəd kəndinə gedən cığırların hamısını tanıyırdı. Dağın dibini ilə burulan çığır düz o kəndə gətirdi. Bir dəfə oğlu da meşədə azaraq gedib o kəndə çıxmışdı.

Birdən–birə sağ qolu biləkdən sancmağa başladı. Ağrıyan qolunu havada yellədi.

Bir qədər keçmiş qarıda maşın göründü. Qadını hərbi məntəqəyə çağırdılar, izahat verməliydi. Sorğu-sal edən şəxs hələ görünmürdü. Görəsən, oğlan haradaydı? Ona nə caza verəcəkdilər? Yəqin ki, verəcəklər, düşməni cəzasız buraxarlarmı? Oğlu gəlib gözlərinin qarşısında dayandı. Bəlkə, elə burada başa salım ki, o oğlan düşmən deyil, gözlərindən oxudum. Mən insan gözlərini oxuya bilirəm. Görəsən, qulaq asarlarmı, məni ələ salmazlar ki?

Qonşu otaqda səs-küy qalxdı. Onu danışdıran hərbiçi də səsə getdi, qayıdıb bildirdi ki, tutulan düşmən nazik dəmir parçasıyla sol qolunu biləkdən kəsib, intihar etmək istəyib, oğlanı xəstəxanaya aparırlar. Qadının sol biləyi sancmağa başladı. Elə sancdı ki, az qaldı ağrıdan qışqıra.

Ayağını sürüyə-sürüyə evə gəldi. Bütün bədəni gizildəyirdi. Gecəni diri açdı. Səhər oğlandan xəbər tutmaq üçün yenidən hissəyə getdi. Hərbi məmur onu gülərlə qarşıladı.

-Artıq məşhur olmusan, bütün ölkə səndən danışır, -dedi. Qəhrəmansan!

Hərbiçinin sözüə əhəmiyyət vermədi, oğlanı soruşdu. Məlum oldu ki, oğlanın öz biləyini kəsmək üçün istifadə etdiyi dəmir paslı imiş, odur ki, onu xilas etmək üçün sol qolunu biləkdən kəsiblər.

Qadının sol qolu yenidən sancmağa başladı. Yərə çökdü, qolunu ovuşdurdu.

- Niyə gəlibmiş buralara?

- Deyəsən azıb. Araşdırırıq.

-Neyləyəcəksiz ona?—qadın ehtiyatla soruşdu- düşməndir axı...

-Əgər belədirsə, təhvil verəcəyik gedəcək. Biz cəllad deyilik ki...

Yox, əgər kəşfiyyat üçün gəlibsə, özündən küssün!

Qadın pencəyinə bərk-bərk büründü, hava isti olsa da üşüyürdü, hər iki qolu biləkdən sızıldayırdı. Bədəni sanki keyləşmişdi.

-Bəlkə, sənə mükafat da verildi. Xəbər edəcəyik!

Qadın heç nə eşitmədi. Evə doğru yönəldi. Artıq ayaqları ilə deyil, iki biləyinin üstündə yeri yirdi. Hər iki biləyi sancırdı. Bu elə bir sancı idi ki, dərmanı yox idi.

OYUNCAQ SİLAH

Seymurla onu çox vaxt sevgili hesab edirdilər. Buna da səbəb həmişə birlikdə görünmələri idi. Adamlara nə var ki?.. Onsuz da gördüklərinə inanırlar. O da, Seymur da bilirdi ki, aralarında sevgi söhbəti yoxdur, sadəcə olaraq çox yaxın dostdurlar, vəssəlam! Onun özünə qalsa, çox istəyərdi ki, elə adamların düşündüyü doğru olsun. Hələ ürəyində bu dedi-qodulara bir az sevinirdi də... Əslində, bu danışılanların bir qisminin gəlib Seymura çatması da pis olmazdı...

Onsuz da gizləndə Seymuru sevirdi, amma biruzə vermirdi. Elə edirdi ki, bir zərrə də şübhə düşməsin Seymurun ürəyinə. Hələ az qalırdı ona arsız-arsız "qardaş" da desin. Hərçənd ki, xəyalında azı min dəfə Seymur ona "səni sevirəm" demiş, o da əlüstü utana-utana razılaşmış, hətta uzaq ölkələrə səyahətə, filana də çıxmışdılar. O uzaq ölkələrin otellərində Seymur onu o ki, var sevib əzizləmişdi də. Hələ bu bəs etmirmiş kimi əl-ələ verib birlikdə uzun ömür sürmüş, oğul-uşaq sahibi də olmuşdular. Onsuz da xəyal qurmağı çox sevirdi. Son vaxtlar bütün xəyalları da Seymurla bağlı olurdu. Amma nə qədər sirr bölüşsələr, birlikdə gəzib dolaşsalar, bir-birinin qayğısına qalsalar da, əlini uzatsan çatacaq adam deyildi Seymur. Seymurda bir hökmranlıq, əzəmət də vardı. Güclü kişi, yaxşı dost, dünyanın altını -üstünü bilən yaxşı adam, güvənc yeri deyəndə o gəlirdi gözlərinin önünə.

İnsafən, Seymur da çox yaraşılıqıydı, sevilməyə layiqdi,

həm də həmişə diqqət mərkəzindəydi. Hündür boyu, iri, mənalı gözləri, şax yerişi vardı. Adamın gözlərinə baxıb ürəyini oxuyurdu. Universitetdə Seymurla çox yaxın idilər. Əvvəllər bu yaxınlıq onda əminlik yaradırdı ki, Seymur da onu ürəyində sevir, sadəcə olaraq biruzə vermir. Amma nə universitet illərində, nə də sonralar Seymurdan "səs-səda" gəlməmiş, həsrətində olduğu "sevirəm" sözünü eşitməmişdi. O da hər şeyi hesablayandan, olanları çək-çevir edəndən, baş verənləri "toplayıb-çıxdıqdan" sonra belə qərara gəlmişdi ki, Seymurdan "sevirəm" sözünü eşitmək səhranın ortasında sərin bulaq görmək kimi bir şeydir.

Universitetdən sonra hərəsi bir yerə işə düzəldi. Sonra Seymur evləndi və bir daha sübut olundu ki, bu adam onun deyil! Seymurun onun olmadığına inanandan sonra işə qərara aldı ki, ondan bir qədər uzaq dolansın. Əlbəttə, dostluqları öz yerində qalacaqdı... İstəsələr, dost kimi yenə də görüşə, dərdləşə bilərdilər. Amma daha əvvəlki gözləntilər, həsrət, filan olmayacaqdı. Onsuz da son vaxtlar ara-sıra görüşürdülər. Seymur yüksək vəzifəyə düzəldiyindən elə də boş vaxtı olmurdu. Özü demişkən, ətrafındakı akademik adamlar, cansız, zəhmli kreslo onu zəbt eləmişdi. Əslində, Seymurdan uzaq dolanmaq işinə də yarırdı. Gec-gec görüşsələr, ürəyindəki sevgi hissi də itib gedərdi.

Seymurun işləri yaxşı gedirdi, vəzifəsini də qaldırmışdılar, gözəl ailəsi də vardı. Amma o, Seymurdan uzaq dolanmağa çalışsa da, ərə getməmişdi, nə qədər cəhd etsə də, onu ürəyindən silib ata bilmirdi.

Son günlər Seymurdan nəşə xəbər yoxdu. O da qəsdən zəng vurmurdu. Amma qəflətən Seymurdan zəng gəldi. Telefonda necə də şirin –şirin danışırdı ...

-Gəl, səni də yanıma işə götürüm! İstəyirəm ki, yanımda yaxın adamım olsun... Həm də, sənə ehtiyacım var! Bir çox şeyləri anlamağa başlamışam! Anlamışam ki, məni sənin kimi heç kəs duya bilməz! Əslində, bu barədə çoxdan danışmalıydım sənənlə... Sənə bir təklifim də olacaq, sabah açıqlayacam.

Ürəyi titrədi. Seymurun zəngindən o qədər həyəcanlandı ki, nə cavab verəcəyini, nə deyəcəyini bilmədi. Həmişə beləydi, həlledici məqamlarda danışa bilmirdi. Bu dəfə danışmaq o yana, iş məsələsinə görə heç əməlli-başlı təşəkkür də edəmmədi. Amma Seymur çox danışdı. Özü də, onu tanıyandan bəri birinci dəfəydi ki, taleyindən şikayətləndi. İnsanın gözləmədiyi yerdən zərbə almağından, qismətdən qaçmaq olmadığından danışdı. Bir müddət görünmədiyinin səbəbini də açıqladı. Arvadından ayrılıbmış...

-Xasiyyətimiz uyğun gəlmədi-qısaca anlatdı - dost kimi ayrıldıq, indi hərəməz öz yolumuzla gedirik...

İstədi nə işə soruşsun, amma Seymur səhər işdə görüşəcəklərini, ətraflı danışacaqlarını bildirərək sağollaşdı.

Hər şeyi unudub yenidən Seymura tərəf qanadlandı. "Deyir, yaxın adamımsan...Sənə ehtiyacım var...Sabah çox şeyləri açıqlayacaq.." Bundan gözəl nə deyə bilərdi ki?.. Ürəyini çoxdan duymadığı fərəh hissi bürüdü.

Küçədə xeyli gəzişdi. Seymuru düşündü. Arvadından ayrılıbmış. Görəsən, ona necə təsir edib bu ayrılıq? Səsində elə də kədər hiss olunmurdu. Amma taleyindən şikayət filan... Ürəyində etiraf etdi ki, bu ayrılıq onların yollarını birləşdirəcək. Deməli, qismət bu günəymiş. O, xoşbəxtidir! Amma sınaşıdı ki, sevinmək ona düşmür. Həmişə xoşbəxtliyini itirməkdən qorxurdu...

Odur ki, qərara aldı ki, sabaha kimi başqa şeylər barəsində düşünsün, bir növ özünü aldatsın.

* * *

İşdə ilk rastlaşdığı Seymurun katibəsi oldu. Kompüterin qarşısında əyləşib nəsə yazırdı. Xoşu gəlmirdi katibədən, görməyə gözü yoxdu onu. Doğrudur, aralarında heç bir münacişə, filan olmamışdı. Seymurun yanına gələrkən qapıda rastlaşdılar, ağızucu salamlaşib keçirdi. Ürəyində bir qısqanclıq da vardı. Katibəni Seymura qısqanırdı. Tərslikdən Seymur da həmişə onu tərifləyirdi. “İşini yaxşı bilir, sənədləri gözüyumulu oxuyur” filan...

Hiss edirdi ki, katibə də onu xoşlamır. Amma indi məcbur qalıb katibənin yanında əyləşməli oldu. Qərara aldı ki, bir halda ki, burda işləyəcək, gərək hamıyla yaxşı münasibət qursun.

Bu dəfə katibə ona ehtiram göstərdi, çay təklif etdi. Görünür, Seymur artıq onun burada işləyəcəyini xəbər vermişdi. Katibə başının işarəsilə Seymurun otağını göstərdi:

- Hələ gəlməyib, deyəsən gecikir.

-Bilirəm, zəng eləmişdi, bir az gecikəcək,- özü qəsdən belə dedi. Qoy bilsin ki, Seymurla yaxındır. Katibə mənalı-mənalı onun üzünə baxaraq gülümsündü, sonra klavyaturanı döyəcləyə-döyəcləy nə isə yazmağa başladı. Bir qədər sonra "barbi gəlinciyi" nə bənzəyən bir qız da gəlib katibənin yanında əyləşdi. Şirin-şirin söhbətə başladılar.

-Yuxuda qan görmüşəm. Qan səkinin üstüylə axıb gedirdi. Hər tərəf qan idi. Katibə həvəslə yuxusunu “barbi gəlinciyi” nə anladır.

–Qan qovuşmaqdır, sevinəcəksən, dəqiq bilirəm- "barbi gəlniciyi" rəfiqəsini sevindirməyə çalışdı.

Katibə əlindəki sənədləri Seymurun otağına apardı. Fikir verdi ki, hündür kabluklu ayaqqabıda çox rahat gəzir. Belə ayaqqabılar ən yararlı yeri ydi. Həmişə arzulasa da, hündür ayaqqabıda gəzəmmirdi. Birdən-birə yenə də ürəyinə qısqanclıq havası doldu. Amma dərhal da özünü danladı: “Bura işdir, belə şeyləri beynindən çıxartmalısən! Seymur işində ciddidir. Özü də bir dəfə deyirdi ki, işin iş qanunları var, bu qanunları pozsan işləyə bilməzsən.

Yarıaçıq qapıdan Seymurun divardan asılmış portreti görünürdü. Şəkildə özündən yaşlı düşmüşdü. Amma onun ürəyindəki Seymur tamam başqaydı...

Ayağa qalxıb dəhlizə çıxdı. Dəhlizdə gəzişdi. Otaqlardan çıxan işçilər onunla salamlayıb keçirdilər. Heç kim burada niyə dayandığı, kimi gözlədiyi ilə maraqlanmırdı. Görünür, burada işləyəcəyindən xəbərləri vardı.

Dəhlizin başından gələn yaşlı bir kişi ona yaxınlaşdı. Salamlayıb əlindəki açarlardan birini topasından çıxarıb ona uzatdı:

-Buyur, sənin otağının açarıdır. Keç əyləş. Bu, deyəsən gec gələcək...

Açarı kişidən alıb ürəyində Seymura təşəkkür elədi. "Sağ olsun, diqqətlidir. Əvvəlcədən otaq da ayırıb".

Qapını açıb içəri daxil oldu. Otağın başındakı pəncərəni açdı. Pəncərə çoxdan açılmadığından içəri xəfif toz doldu. Dodaqlarında narın qum dənələrini hiss etdi. Pəncərədən aşağı boylandı. Aşağıda bozaran asfalt çox vahiməli görünürdü. Nədənsə, bir neçə gün əvvəl xəbərlərdən eşitdiyi

bir qadının özünü pəncərədən ataraq intihar etməsi xəbərini xatırladı. Bədəni üşündü. Pəncərəni çəkib bağladı. Otaqda gəzişməyə başladı. Görəsən, Seymur bu gün nələri etiraf edəcək? Ürəyini harada açacaq?.. Yəqin ki, işdən sonra danışıacaq. Yaxınlıqdakı kafelərdən birində əyləşərlər... Onsuz da, hər şey bəllidir... Yenə də ürəyi həyacanla döyünməyə başladı. Sanki Seymuru birinci dəfə görəckmiş kimi həyəcanlanırdı. Çantasından güzgü çıxarıb üz-gözünə əl gəzdirdi. Qərara aldı ki, bu dəfə o da açıb hər şeyi Seymura bildirəcək. Bildirəcək ki, onu çoxdan, gördüyü gündən sevir. Ondən başqa heç kimə baxa bilmir. Deyəcək ki, bu qədər müddətdə ona dost kimi, qardaş kimi baxmayıb. Sadəcə utanıb, gizlədib. Deyəcək ki, həyatı başdan- başa ondan ibarətdir. Deyəcək ki...

–3–

Birdən–birə dəhlizdən qarmaqarışiq səslər eşidildi. Səs əvvəlcə uğultu kimi gəldi, sonra sözlər bir-bir aydınlaşdı, qulağına doldu.

– Seymuru vurublar! Güllə ilə vurublar, öz maşınında getdiyi yerdə... Düz alından vurublar!

– Kim vurub? Niyə?

– Bəlkə də, ona atəş açmayıblar heç, deyirlər, yanında vəzifəli, imkanlı adam olub. Ola bilər, ona atıblar, amma güllə buna dəyib.

– Hanı, qan qovuşmaqdır deyirdilər?! Yuxuda qan görmüşdüm, bəs nə oldu? Ay Allah, bu nə xəbərdir?!

Katibənin səsi dəhlizdən gəldi, sonra eşidilməz oldu. Qapını açıb dəhlizə boylandı. İşçilər dəhlizə toplaşmışdılar. Hamı bir-birini sorğu- suala tuturdu. Seymurun müavininin sürücüsü ortada dayanmışdı. Xəbəri o gətirdiyindən suallara da o cavab verirdi.

– Yəqin, səhvən güllə ona dəyib...

– Nə olur-olsun, hər halda, bunu öldürüblər...

– Üzündə maska olub atəş açanın, iki nəfər olublar- müavinin sürücüsü dilləndi.

Katibə o tərəf- bu tərəfə qaçıb telefonlara cavab verirdi. Seymurun otağında telefonlar susmurdu.

Telefonuna zəng gəldi. Tələbə yoldaşı Dinarə idi. Təlaşla xəbəri çatdırdı:

– Hardasan? Xəbərin varmı, Seymuru vurublar! Bu nə iş idi?! Gəl, evlərinə gedək. Mən getmişdim irəli keçəmmədim. Polislər, jurnalistlər qapını kəsiblər...

Qayıdıb otağa girdi. Eşitdiyi xəbərdən sonra beyni uğuldayır, heç nə düşünə bilmirdi. Sanki beyni bütün fəaliyyətini dayandırmışdı. Ürəyində küt bir ağrı vardı, ağrı hərdən sızılıya çevrilib bədəninə yayılırdı. Qəribədir ki, ağlaya da bilmirdi. Gözləri qupquru idi, təkcə ürəyi bərk-bərk döyünürdü. Deməli, Seymur daha yoxdur! Olmayacaq!

Bir daha onun həyatında belə bir adam olmayacaq! Onsuz olacaq! Bəs nəyə görə yaşayacaq? Bütün edəcəyi hərəkətləri ona görə hesablayırdı. Həyatında olan bütün yaxşı şeyləri ona həvəslənib edirdi. Bəs indi nə marağı olacaq həyatının? Marağını, həvəsini hara yönəldəcək? Hər tərəf boşluqdur. Boşluğun içərisiylə yerimək mümkündürmü? Bəlkə, boşluğun qorxulu ağrısını çəkmədənə, elə bir dəfəlik

onun dibinə yuvarlanmaq, bütün mənasızlıqlardan, heçlikdən xilas olmaq yaxşıdır!

Pəncərənin qarşısına gəldi. Aşağı boylandı. Yenə də xəbərlərdən eşitdiyi özünü pəncərədən atan qadını xatırladı. Bəlkə, o da... Bəlkə, o da sınaşın... Cəmişi bir dəqiqə... Bir dəqiqə sonra hər şey bitəcək... Ağrılar, acılar yox olacaq. Pəncərəni açıb hündürlüyü yoxladı. Ürəyində hesabladı ki, özünü atsa neçə dəqiqədən sonra yerə çırpılar. Gözlərini yumdu... Dizləri titrədi. Belində, dizlərində asfalta yapışacaq canının ağrısını hiss elədi. Başını pəncərədən geri çəkib pəncərəni bağladı.

Dəhlizdən keçib aşağı endi.

Gözlərinin qarşısına Seymur gəldi. Sakitcə uzanıb, ruhu harasa uçub gedib. Rəngi ağappaqdır. Cansız bədəndir. İnana bilmədi, Seymura sakitlik yaraşmırdı.

Yalnız indi fikir verdi ki, dəhlizdə heç kim yoxdur. Hamı aşağıya- şirkətin qarşısına yığışib.

Müavinin sürücüsü indi də burada əli ilə hadisəni ətrafdakılara təsvir edirdi. Həvəslə danışdı, sanki detektiv filmin ssenarisini anladır.

– Bax, belə vurublar, burda dayanıblar, üzü bu tərəfə. Seymur sağ tərəfdə əyləşibmiş. Üzü pəncərəyə doğruymuş, çölə baxmış. “Makarov” tipli silahla vurublar...

Adamların arasında xeyli dayandı. Görəsən, Seymur pəncərədən çölə boylanarkən nəyi düşünürmüş? Ağlında nə varmış? “Makarov” tapançası dedikləri necə silahdır?

– Açarı verərdiniz, zəhmət olmasa...

Səhər açarı verən kişiydi. Kişi nəsə danışdı, ayırd edənmədi. Son sözü bu oldu ki, açar qarışıqlıqda itə bilər, həm

də onsuz da burada işləyib işləməyəcəyi hələki bilinmir. Lazım olsa, yenə də qaytarıb verər.

Çantasını qurdalayıb açarı kişiyyə verdi.

Beynində o qədər suallar vardı ki, heç birinə cavab tapamırdı. "Yanıdakı adamı vurmali imişlər... Görəsən, Seymur o adamla hara gedirmiş? Özü də səhər tezdən?"

Bir kənara çəkilib ağlamaq, ürəyini boşaltmaq istəyirdi. Amma gözlərindən yaş gəlmirdi.

Müavinin sürücüsü telefonda kiminləsə danışdı, sonra camaata bildirdi ki, hələlik dağlışmaq lazımdır. Sabah dəfn edəcəklər. Sabah hamı vidalaşmağa gələ bilər.

–4–

Ayağını sürüyə-sürüyə gəlib köhnə və böyük avtobusa əyləşdi. Avtobusun arxa oturacağındakı uşaq nənəsinin qucağından sürüşüb ona tərəf atıldı. Əlindəki oyuncaq tapançanı onun alınına tuşladı:

-Əllər yuxarı! Təslim ol! Yoxsa öldürəcəm!

Nənəsi uşağı dilə tutdu:

– Xalanı vurmaq olmaz, xalanı vurma! Yazıqdır...

Uşaqsa elə hey ona tərəf dartınır, oyuncaq silahını düz alınına tuşlayırdı.

"Seymuru da alnından vurublar. Bircə güllə ilə nişan alıblar... Maşının pəncərəsindən ətrafa baxırmış. Düz alından..."

- Gəl, əllərinin çirkini silim!

Uşaq dartındı, nənə güc-bəla ilə əlindəki nəm salfetlə uşağın əllərini silməyə çalışdı.

Avtobusun pəncərəsindən çölə boylandı. Şüşə çirkli oldu-

ğundan ətrafı yaxşı görə bilmədi. Hər tərəf dumanlı görünürdü, arabir ağacların budaqları qarışıq xətlər şəklində gözə dəyirdi. Dəstə-dəstə cikkildəşərək vurnuxan quşlar kirli şüşənin arxasında özlərini güllə kimi quru budaqlara çırpır, sanki növbə ilə intihar edirdilər.

Əllərini uzadaraq pəncərənin çirkli-paslı şüşəsini silmək keçdi ürəyindən...

DAMALI KÖYNƏK

Qadın maşının arxa oturacağında əyləşərək gözlərini kişinin əynindəki damalı köynəyə zilləmişdi.

Kənardan baxana elə görünərdi ki, ciddi-cəhdlə köynəyin damalarını hesablayır. Köynəyin damaları da elə səliqəylə, dəqiqiliklə cızılmışdı ki, nə bir dama o birindən azacıq da olsa böyükdü, nədəki kiçik... Hərəsi də bir rəngdə... Elə bil lap rənglər qalareyasıydı...

Əslində, qadın üçün köynəyin damalarının heç bir əhəmiyyəti yoxdu. İstəyir lap simmetriyası pozulmuş olsun, xətləri bir-birinə qarışsın, nəyinə gərəkdi ki? O, inadla baş sındıraraq kişiyə hansısa günü xatırlatmağa çalışırdı. Amma kişi deyəsən, heç nəyi xatırlayana bənzəməirdi. Heç elə bil belə bir gün olmamışdı. Qadın düşündü ki, əgər xatırlamadısa, daha yada salmağın da mənası yoxdur. "Mən yadına salandan sonra xatırlayacaqsan, heç lazım deyil, nəyimə gərəkdir ki?.. Cəhənnəm olsun, belə xatırlamanı!"

Qadın məyus olsa da, özünü saxlayammayıb inadını rezin kimi dartıb uzatdı.

– Taksi sürücüsünü deyirəm... O da yadında qalmayıb? Deyirdin, o qədər xoşbəxt görünürük ki, sürücü də bizə həsədlə baxır. Deyirdin, bu gün gözə-nəzərə gəlməsək yaxşıdır...

Kişi gözlərini yoldan çəkib donuq nəzərlərlə qadının üzünə baxdı.

– Nə sürücü? O qədər taksiyə əyləşmişik ki, hardan bilim?

– Yadına düşmədi? O gün, məni yola salanda, dönə-dönə tapşırıbmışdın. Taksi sürücüsü də hirsələnmişdi. Dedi ki, qorxma, bu vaxta kimi mənim maşınımda itən olmayıb.

Kişinin dodaqlarına təbəssüm qondu, amma üzünün donuq ifadəsi tamamilə çəkilmədi. “Görəsən, hansı günü deyir, bu? Yəqin sonuncu dəfə görüşdüyümüz günü xatırlatmaq istəyir. İş –gücü yoxdur. Elə hey keçmişdə ilişib qalır. Hardan yadımda qalsın axı?.. O qədər iş-güc var ki...”

Qadına elə gəlirdi ki, kişi o günü mütləq xatırlamalıydı. Heç elə gözəl bir günü də xatırlamamaq olardımı? Özünün hər şey anbaan, gün kimi yadındaydı. İşə bir bax! Kimin ağına gələrdi ki, belə bir gün yaddan çıxsın! Aralarında o boyda sevgi vardı... Belə çıxır ki, heç o sevgi də olmayıb. Amma xatırlamırsa, daha nə etmək olar?.. Hiss etdi ki, içində nələrsə qırılıb tökülür.

Kişi qadının məyusluğunu havada tutdu, düşündü ki, gül kimi günü heçə endirmək lazım deyil, nəsə demək, nəsə düşünmək lazımdır. İstəmirdi ki, qadının kefi pozulsun.

– Hə... Bildim... O günkü görüşümüzü deyirsən? Sənin də işin var e... Mən də deyirəm, nəyi deyirsən, o qədər iş-güc var ki... Həəə, deyəsən hər şey yadıma düşür axı...

Heç bu xatırlatma da qadının ürəyincə olmadı. Ona elə gəlirdi ki, kişi bu an onu başından edir. Amma daha söhbəti uzatmaq da uzunçuluq olardı. Odur ki, susaraq gözlərini yola zillədi.

Yanlarından keçən taksi az qala maşına toxunub keçdi. Kişi sürücünün arxasınca yağlı bir söyüş işlətdi, sonra

üzünü qadına çevirdi. Çəpəki güzgüdə baxışları toqquşdu:

– Sən Allah, bağışla! Özümü saxlayammadım...

Qadın əhəmiyyət vermədi, sadəcə çiyinlərini çəkməklə kifayətləndi. “Bağışlayıram. Heç vecimə də deyil sənin işlətdiyin bu söyüş. Əgər elə gözəl bir günü xatırlamadınsa, nə fərqi var ki?..

Kişi araya söhbət salmaq istədi. Əlini maşının sükanından çəkib, aynanı aşağı endirdi, yol boyu ard-arda düzülən maşınlara işarə etdi:

– Belə getsə, bütün günü yolda qalacağıq. Belə də tıxac olar?!

Qadın yalnız indi fərqinə vardı ki, yarım saatdır buradadırlar. Xeyli müddətdir ki, dayandıqları yerdən cəmi bir neçə addım irəliləyə biliblər. Artıq yolda böyük bir maşın izdihamı yaranıb.

Kişi qadının ürəyini almaq istədi. Güzgüdə baxıb gülümsündü:

- Bayaq nə deyirdin? Niyə məhz o görüş yadında qalıb axı?

– Nə bilim... O gün yaman şən idin, nə isə kefin yaxşıydı. Ofisiant qadına da kompliment dedin. Orta yaşlı qadındı, sarı saçlı...

– Qısqanırsan?

– Yox. Eləcə xatırladım nədənsə... Ofisiant qadın əlində menyü gözləyirdi. Deyirdin, heç nə içməyəcəm, bu gün ancaq sevgi içmək istəyirəm... Çıxarkən qapıda ona xoş sözlər də dedin...

– Çox yorğunam, bu saat imkan olsa, uzanıb doyunca yatardım.

Elə-beləcə dedi və deyəsən, bu dəfə aranı daha da korladı.

Qadın, bax bunu heç eşitmək istəmirdi. “Demək, maraqsızam bünunçün...” Qorxdu ki, kişi söhbətin ardını da gətirər, ürəyi bir az da qırılar, odur ki, söhbəti dəyişdi. Yalandan əsnəyərək dəxli olmayan bir adamdan söz açdı. Özü də hiss elədi ki, söhbəti mənasız alındı. Hər ikisi susdu. Nəhayət ki, tıxacdan qurtulub yola düzəldilər.

Qadın yenidən gözlərini damalı köynəyə zillədi. Maşın yırğalandıqca damalı köynəyin xətləri o tərəf-bu tərəfə sürüşür, rənglər bir-birinə qarışaraq çəmənliyi xatırladırdı. Çəmənlik adamın ruhunu təmizləyir...

“Amma əynindəki damalı köynək buna çox yaraşır”-qadın düşündü. “İndi yaman dəbdədir belə köynəklər”. Deyəsən, ilk dəfə, ziyafətdə görəndə də bu köynəkdə idi. O zaman iş yoldaşı Süsənlə eyni masaya düşmüşdülər. Süsən də əməlli-başlı əzilib büzülürdü. Özlüyündə yaman əsəbləşmişdi Süsənə.

Artıq damalı köynəyin şaquli xətləri bir- birinə qarışmış zebranı xatırladırdı.

Güzgüdən kişinin gözlərinin içinə baxdı.

– O biri şöbənin qızları yaman maraqlanırlar səninlə.

– Doğrudan? Yox, əşil..

Kişi yalandan özünü təəccüblənmiş kimi göstərdi. Amma hiss olundu ki, məmnun qalır. Əlini yelləyərək:

– Nəyimə gərəkdirilər, işim- gücüm qurtarıb elə... – söylədi.

Qadın ürəyində çözləndi: “İnanımmı görəsən?” Hiss elədi ki, inamı suya düşüb batır. Çabalayıb ümidini sudan çıxartmağa, hər şeyi nizamlamağa çalışdı. Heç nə alınmadı. Qadına elə gəldi ki, bu an, qırılacaq bir kəndirin üstü ilə yeriyən adama bənzəyir.

Kişinin ətrafında həmişə bir dəstə qadın olurdu. O qadınlar divar kimiydilər, yolu kəsir, rahatlığa çıxmağa imkan vermirdilər. Qərribə burasındaydı ki, o qadınlar da onunla bərabər, eyni məsafəni qət edirdilər. O qadınlar da onunla birlikdə kişiye yaxın gəlir, o uzaqlaşanda uzaqlaşırtdılar. Hardansa ağlına belə bir qərribə fikir gəldi ki, se-vən qadın izdiham kimidir...

“Deyir, nəyimə gərəkdirlər, işim- gücüm qurtarıb elə... Onları bilmirəm, amma Süsənlə maraqlanması də-qiqdir. Görəsən, Süsən geri çəkilərsə, mən də çəkilərəm-mi? Kim bilir, bəlkə mən unutsam, o da unudacaq...”

Yaxından keçən böyük bir “kamaz” az qaldı maşının qapısını cıza. Kişi əsəbləşsə də, özünü saxladı, nəzakətlə sürücünü məzəmmət etdi. Qadın ürəyində qürrələndi. “Hər nə olursa- olsun, bu adam həmişə nəzakətlidir, həm də şəxsiyyətlidir. Süsən üçün fərqi yoxdur, şəxsiyyəti var, ya yox. Mənimçünsə çox önəmlidir”. Yenə də Süsən... Bu, hardan düşdü yadına? Üzünə qonan təbəssüm özünə yer eləməmiş çəkildi.

“O , Süsənin ümid yeri deyil. Heç mənim də deyil. Bəlkə, heç o qadınların da deyil. O, aysberq kimidir”.

– Sən ağıllısan, bəlkə, gedib dənizin kənarında bir az gəzişək. Həm də, gedib bir sakit yerdə, ikilikdə əylənərik, yaman darıxmışam səninçün.

-Yox, evə getmək istəyirəm. Ağıllı olmaq istəmirəm-qadın dilləndi. Səsində bir qədər də əsəb duyuldu.

-Niyə? Bilmirəm nə olub sənə? Bu gün nə işə mənimlə elə hey tərs gəlirsən...

Qadın dinmədi.

Nəhayət ki, maşın rahat yola çıxdı. Kişi fikirli görünürdü. Gözlərini yola zilləmişdi. Qadın bu dəfə köynəyin damalarını dəqiqliklə saydı. Bütün şaquli xətlər, üfüqi xətlərə bərabərdir...

Kişi həmişəki kimi maşını binanın tinində saxladı. Günəş odlu şüalarını maşının açıq pəncərəsindən içəri tuşlamışdı. Kişi əlini- əlinə vurub həvəslə: "Yaxşı dəniz havasıdır, heyf getmədin, - dedi. Amma bu dəfə, əvvəllər olduğu kimi, uzun- uzadı dənizin sirli-sehrli möcüzəsi haqqında danışmadı. Heç qadın da həmişəki kimi, uzun-uzadı etiraz etmədi. Susaraq baxışdılar. Qadın maşından sürüşüb düşdü. Həmişəkindən fərqli olaraq, kişiyə onu ötürməsinə və ayrılarkən üzündən öpməsinə imkan vermədi. Açıq pəncərədən əl edib sağollaşdı:

- Gedib dənizə daş atacağam!

- Nə? Necə?

- Deyirəm ki, dənizi heç sevmirəm... Dəniz mənim deyil!

Qadın, arxasınca tuşlanan təəccüblü baxışları uzun müddət kürəyində hiss elədi.

DAŞ

Gonbul Sürəyya nəfəsi tənqiyə-tənqiyə otağa daxil olub qışqırdı ki, Patron öldü! Otaqdakı kirayənişin qızlar sual dolu nəzərlərini ona zillədlər. Gözlədilər ki, sözünün ardını da gətirsin. Amma Gonbul Sürəyya, deyəsən, qızları da maraqdan “öldürmək” istəyirdi. Birinci dillənən Lalə oldu, özü də çox həyəcanlanmışdı, kəkələyərək soruşdu:

– Nə... nə danışırısan? Niyə? Öldü nədir?!

– Küçədə məşin vurub!

Yenidən araya sükut çökdü.

Gonbul Sürəyya köhnə, alçaq pəncərənin qarşısına keçdi. Qızların sual və həyəcan dolu baxışlarını da özüylə kürəyində pəncərənin qarşısına apardı.

– Küçədə eşitdim. Patron ölüb! Kürəkəni məşinlə aparıb xəstəxanaya. Vəziyyəti yaxşı deyilmiş, oradaca keçinib.

Kirayənişin qızlar ev sahibəsini öz aralarında “patron” adlandırırdılar. “Patron” diri-diribaş, həmişə deyib-gülən, həm də öz zəhmini saxlayan qadındı və qızlar dünəni dağıla inanmazdılar ki, o, belə qəfildən ölə bilər.

Məhəllə bir-birinə dəydi. Günorta yaxınlaşdığından günəş həyətdəki tut ağacının arxasından boylanırdı. Tut ağacının yarpaqları par-par parıldayırdı. Yarpaqların məsumluğu adamın gözünə dolurdu.

Həyətənin ortası bir anda adamlarla doldu. Hamı həyətə toplandı. Ümumi həyət olduğundan burada hamı bir ailə kimi yaşayırdı. Ən gec gələn həyətənin başındakı evin ikinci mərtəbəsində yaşayan “pyaniska Hüsü” oldu. Hüsü sən-tirləyə-səntirləyə aşağı endi, gözlərini ovuşdurdu. Onu sa-ya salan olmadığından gedib pilləkəndə əyləşdi. Ətrafa ucuz araq iyi yayıldı.

Küçənin kənarıyla sıralanmış kiçik dükənlərin qarşı-sından keçənlərin aram-aram sorğu-sualı eşidilirdi. Sə-s gah aşağı enir, gah da yüksəlirdi. Və hər dəfə eyni sözlər təkrarlanırdı.

Gonbul Sürəyya da artıq kirayənişin yoldaşları ilə birlikdə qonşulara qoşularaq köhnə, taxta həyət qapısının ağzında dayanıb küçədəki adamlara tamaşa edirdi. Yeni gələnlərə xəbəri ötürən də o idi. Küçənin o biri başından gələn maşın qapının ağzında yavaşıdı. Gələnlər tələm- tə-ləsik həyətə daxil oldular. Gonbul Sürəyya yanındakılara elan verdi:

-Bu gəlinidir, o biri gəlinin bacısı, qardaşı... Gonbul Sürəyya bu evdə qızlardan xeyli əvvəl yaşadığından “Pat-ron”un qohumlarını yaxşı tanıyırdı.

Həyətdekilər bir anda gələnlərin başına toplaşib, sor-ğu- suala tutdular. Qara paltarlı qadın başa saldı ki, xəstə-xanada keçinib, gətirəcəklər bir azdan, hazırlıq görmək la-zımdır!

Adamlar tələm-tələsik o tərəf- bu tərəfə vurnuxmağa başladılar, qab-qazan səsi, taxta pilləkənlə qalxıb-enənlə-rin ayaqlarının taqqiltısına qarışıdı. Həyətə çoxlu yad adamlar daxil oldu.

Gonbul Sürəyya qızları başına yığıb bir tərəfə çəkildi. Nədən ki, kirayə qaldıqları otaqdan da yas məclisi üçün istifadə etməyə başladılar. Bazarlıq dolu çantaları bir-bir gətirib ora yerləşdirdilər. Sonra qızların yatdıqları çarpayıları yığışdırıb bir kənara qalaqladılar, sonda isə qonşunun zirzəmi evinə daşdılar. Kirayənişin qızlar da qollarını çırmaıayıb işə girişdilər. Kömək göstərməyə, əl- ayaq etməyə çalışdılar.

Həyətin otrasındakı su kranının başında qadınlar növbəyə düzöldülər. Kimi göyərti yuyur, kimi tavadakı düyünü suyun altında isladır, kimi başqa bir işlə məşğuldu.

Artıq günəş həyətin ortasındakı tut ağacının başından xeyli yuxarı qalxmış, oradan həyətdəkilərə tamaşa edirdi.

Hüsü fikirli-fikirli tut ağacını başdan-ayağa süzdü, sonra nəzərlərini günəşə dikdi. Hüsünün arvadı da həyətdə fırlanan arvadların içərisində idi. Oğlu isə qapının ağzına yığılmış gənclərin arasında çöməltmə oturmuşdu. Kirayənişin qızlar gözucu Hüsünün oğlunu süzürdülər. Hüsünün oğlu hündür boylu və yaraşıqlıydı. Hüsünün arvadı da gözəl qadındı, diqqətlə baxanda lap mələyə bənzəyirdi. Üzündə müqəddəs bir işıq vardı. Hüsünün oğlu yaraşıqlı olduğunu hiss etdiyindən gəzişində, duruşunda bir qədər lovğalıq hiss olunurdu. Qonşu qadınlar onun haqqında deyirdilər ki, çox qanacaqlı, sakit, böyük-kıçık yeri bilən uşaqdır.

Hüsünün oğlu son vaxtlar gözəl bir qızla görünürdü küçədə. Kirayənişin qızlar oğlanın onlardan xeyli uzaqda dayandığını hiss edirdilər. Amma yenə də ona tərəf baxır, eləcə baxırdılar. Özləri demişkən, baxmaq da pulla deyildi ki?

Bir qədər sonra ara qarışdı, deyəsən, gətirirdilər. Hamı o tərəf- bu tərəfə qaynaşmağa başladı. Təkcə Hüsü gözə dəymirdi.

Hüsünün arvadı taxta pilləkənlə yuxarı qalxdı. Bir qədər sonra içəridən səslər gəldi. Hüsü arvadına qışqırırdı, bəlkə də, döyürdü onu. Arvad nəyisə başa salmağa çalışırdı. Səsi qırıq-qırıq gəlirdi. Arvadın səsi cingilti idi, Hüsünün qalın səsinə dəyib çiliclənirdi. Sonra yuxarıdan qab- qaşq səsi eşidildi. Hiss olundu ki, bir dəstə qab yerə çırpılıb çilicləndi. Həyətdə hamı diqqətini yuxarı cəmlədi. Qadınlar bir-birinə baxıb him- cimlə başlarını buladılar. Kirayənişin qızlar gözlərini Hüsünün oğluna zillədilər. Hüsünün oğlu olanları eşidirdi. Yoldaşlarının yanında susub dayanmışdı. Əməlli- başlı pərt görünürdü, üzündə xəcalət hissi vardı. Artıq hamının gözü Hüsünün oğluna zillənmişdi. Bir qədər sonra pilləkəndən aşağıya diyirlənən büllur külqabı asfaltın kənarındakı daşa dəyib çilik-çilik oldu. Ayna qırıqları muncuq kimi ətrafa səpələndi. Hüsünün oğlunun üzündəki işıq da qab ilə bərabər çilik-çilik oldu. Az sonra Hüsü səntirləyə-səntirlləyə pilləkəndə gürüdü, ardınca arvadının hıçqırıq səsləri eşidildi.

Hüsünün oğlu pilləkənin qarşısına gəldi. Hüsü axırıncı pillədə səntirləyərək pilləkənin kənarında yellənən taxta söykənəcəyə dirsəkləndi. Hüsünün oğlu atasının qarşısında dayandı. Gonbul Sürəyya içini çəkib qızların qolunu çimdiklədi. Hüsünün üzündə açılan şillənin səsi tufəngdən açılmış atəş kimi şaqqıldadı. Hamı nəfəsini içinə çəkdi. Hamının işində bir qorxu, bir vahimə dolandı. Vahimənin ardınca adamlar yenidən diksindilər. Həyətdə-

ki tut ağacının bir hissəsi ildırım vurmuş kimi ayrılaraq asfaltın üstünə sərələndi. Keyləşmiş adamlar bir anda sanki yuxudan ayıldılar. Bəlkə də, tut ağacı qopub düşməsəydi, hələ uzun müddət bu həyətin ortasında beləcə donub qalacaqdılar.

Hüsünün oğlu asta addımlarla heç kimin üzünə baxmadan həyətdən çıxdı. Bir daha onu bu həyətdə görən olmadı. Çox sonralar, anası onun həsrətiylə dünyadan köçəndə də, Hüsünün cansız cəsədi küçədəki qarın altından tapılıb gətiriləndə də onu “gördüm” deyən olmadı.

Özünə gələn adamlar tutun qırılmış budaqlarını həyətdən çölə sürüdülər. Budağın altındakı iri, yumru daşı götürüb atmaq istəyəndə hamı bir anlıq duruxdu. Bu daş hardan düşdü axı bura?! Həyətdəkilərin hamısı şahiddi ki, bu daş həyətin ortasında deyildi. Hamı bir-birinə baxıb and içdi ki, bu daş burda yox idi, heç vaxt da olmayıb.

“Patron” un ölümündən sonra bu həyəti tərk edən və hərəsi bir tərəfə dağılışan kirayənişin qızlar, aradan illər keçəndən sonra, bir yerə yığışarkan Gonbul Sürəyya dönə-dönə qeyd elədi ki, Hüsünün oğlu atasına sillə vurduğu vaxt daşın göydən enməsinə öz gözləriylə görüb.

– Daş göydən, günəşin yanından endi, düz tut ağacının köksünə düşdü! Özüm gördüm, gözümlə gördüm...

Sürəyya bu sözləri deyərkən az qalırdı ağlasın. Deyəsən, ona inanmayacaqlarından çox qorxurdu. İri həyəcanlı gözləri o tərəf- bu tərəfə qaçışdı. Sonra nəyisə isbat edirmiş kimi asta səslə öz-özünə dilləndi:

–Ömrümdə bu qədər qorxmamışdım!

SƏRÇƏ KÖÇÜ

Ayaqlarım məni yenə də, həmişəki kimi, köhnə dayanacağa gətirir. Dayanacaq da min illərin tanışındır, necə var eləcə yerində dayanıb, heç nə dəyişməyib. Yenə də tünlükdür.

Dayanacaqda adəti üzrə, yenə də “it yiyəsini tanıdır”. Avtobuslar az qala bir-birinin üstünə çıxıblar, əyri, köndələn, düz, kimin ürəyi necə istəyir, harda gəldi saxlayıb. Yoldan keçən maşınlar çarəsizlikdən yolu burulub keçirlər. Sıqnal səsi konduktorların səsinə qarışıb. Burada həmişə hökm avtobus sürücülərinindir, hökmran onlardır. “Allah kəssin belə işi!” Hər dəfə bu dayanacaqdan keçərkən eyni sözləri təkrarlayaraq ürəyimdə sürücülərin halına acıyıram.

“Bu sürücü tayfası çox həyasız olur. Bunlar başqa millətdir,”- bunu da uzun illər sürücü işləmiş dayım deyirdi. Həyətdə süfrənin başında iri qarpız dilimlərini götürüb iştahla yeyə-yeyə həvəslə söyürdü “öz tayfasını”. Marşrut üçün müştəri haraylayan konduktor oğlanı çoxdan tanıyıram. Yəqin ki, dünya dağıla özünün heç vaxt ağına gəlməz, amma bir az doğmalığı da var mənə. Günün altında dayanmaqdan sifəti kömür kimi qaralıb. Ağzındakı qabaq dişləri əyri olduğundan çox vaxt ağızını bağlamır. Yenə də öz işindədir. Elə qışqırır ki, elə bil boğazını xüsusi qurğu ilə genəldiblər. Qışqırmaqdan səsi də kallaşmış.

Marşrutların arasından balaca, nuh əyyamından qalma köhnə avtobusumu tapıb şəstlə əyləşirəm. Köhnə

marşrutlar artıq çoxdan sıradan çıxıb. Bunları arxivdən tapırlar sanki. Üç-beş ədəd ola, ya olmaya...

Avtobusun qarşısındakı güzgünün yuxarisına "Allahu - Əkbər" və "Məni gözlə" sözləri yazılıb. Güzgünün kənarına yapışdırılmış oyuncaq ayı elə hey atılıb düşür.

- Ay uşaq, getmirsənmi, yatıb qaldıq ki, burda...

Arxa oturacaqda əyləşmiş qadın səslənir. Ləhcəylə danışır. Hansı bölgədən olduğunu dərhal tapıram.

- Metronun bir çıxışı da gəlsin, gözüm üstə! Sürücü oğlan güzgüdən arxaya boylanıb irişir.

Sürücü cavan oğlandır. Heç cavan da demək olmaz, uşağa oxşayır. Arıqdır deyə belə görünür. İri, qaynar gözləri var. Gözlərinin içi gülür. Əyninə ağ rəngdə, ütüsüz köynək geyinib. Sükandan yapışmış biləkləri çox nazikdir.

- Ə malış, avtobusu çək kənara!

Yanaşı dayanmış avtobusun yekəpər sürücüsü qızıl dişlərini göstərir.

Oğlan ildırım sürətiylə, əsl kaskadyorlar kimi maşını səkiyə dırmaşdırır.

-Yavaş sür, a bala! Bizi o dünyalıq edəcəksən!

Yaşlı bir kişi oturduğu yerdə səndələyir, qalxıb yerini öndəki oturacağa dəyişir. Sürücü güzgüdən dişlərini ağardır:

- Qorxma, icazəni almışam, hələ o biri dünyayla sazişim də var...

Arxadan aramsız maşın siqnalı eşidilir. Kimsə hündürdən söylənir. Deyəsən, marşrut hansısa yoldan keçən maşının qarşısını kəsib.

Başımı avtobusun aynasına söykəyib mürgüləyirəm.

- Gəl, düş aşağı! Düş, yerdə danışacaq!

Səsə gözlərimi açıram. Yarıaçıq pəncərədən iki əl içəri uzanıb, sürücünün yaxasından yapışıb. İri biləkli əllərdir. Yerdən daha başqa birinin səsi gəlir.

- Bizim qabağımızda nə kişilik edirsən?! Düş aşağı, görək nə deyirsən?!

Sürücü özünü sındırmasa da, hiss olunur ki, düşmək istəmir. Amma dilini də saxlamır:

- Siz kimsiniz, əcəb edirəm! Yol mənimdir, bu dayanacaq bizimdir, saxlamışam!

Oğlanlardan biri dillənir:

- Düşür yerə küçüyü! Düşür, dərslərini verək!

Deyəsən, məsələ qəlizləşir. Sürücü hirsə qapını açır, az qala pəncərə qarışıq sürüşüb yerə düşür. Adamlar söylənə-söylənə avtobusdan aşağı enirlər. "Etibarsız" sərnişinlər dərhal başqa marşrutlara üz tuturlar. Kənardə dayanıb tamaşa edən adamlara qoşuluram. Yolun ortasında sürücüylə oğlanların arasında əməlli – başlı dava gedir. Sürücü deyəsən pis dalaşmır... Həvəskar rejissorların xəbəri olsa, yəqin ki, döyüş kadrlarını çəkmək üçün əla fürsət olardı.

Bir vaxtlar döyüş filmləri dəbdəydi, döyüşlərin çoxu küçədə baş verirdi. Uşaqlar həvəslə baxırdılar, indi dəbdən düşüb...

Konduktor oğlan da sürücünün köməyinə gəlib. Artıq döyüş 3 nəfərlik komandalar arasında gedir. Əslində, iki nəfər dalaşır. O birilər: "aralanın" - deyə cəhd edirlər, hərdən zərbə onlara da dəyir. Həyəcədən bədənim əsir. Sürücü üçün çox qorxuram.

Sürücüyə dava edən oğlanlardan biri yaxınlıqda dayanmış

bahalı avtomobilə yanaşır, qapını açır, əyilib oturacağıın altından nə isə götürür. Fikir verirəm. Bıçaqdır! İndicə yaxınlaşıb sürücünün kürəyinə sancacaq! Sürücü arxasını ona çevirib, başını rəqibinin sinəsinə dirəyib. Əlində bıçaq olan oğlan qımıldanır, arxadan vuracaq indi. Vuracaq! Təsəvvürümə gətirirəm ki, oğlan bıçağı zərblə sürücünün kürəyinə vurub, hər tərəf qandır. Qan asfaltın üstüylə axıb gedir. Sürücü yerə uzanıb. Deyəsən, ölüb. Üzünü örtüblər. Anası vay-şüvən qopara-qopara gəlir. Əllərini tez-tez dizlərinə çırpır. Anası ölsün... Görəsən, anası varmı?

Oğlan bıçaq olan əlini yuxarı qaldırır. Günəş də yuxarıdadır, düz göyün ortasında. Günəşin şüaları bıçağın üzərində oynayır, işıqı gözlərimə düşür. Günəş də, bıçaq da çox yaxındadır. İrəli keçirəm. Yuxarı qaldırılmış bıçaq zərblə qoluma sancılır. Heç nə hiss etmirəm, oğlanın bıçaq tutan əlindən yapışmışam.

Bu dəfə doğrudan da qan axır. Həm də qan asfalta deyil, biləyimə, ordan da ovcuma tökülür.

Sürücünün sifəti ağappaqdır. Kənara çəkilib heyrətlə mənə baxır. O biri oğlan da qanı görüb sakitləşib. Küçədə hamı gözünü qolumdan axan qana zilləyib. Qolumdan axan qan da, günəş də qıpqırmızıdır.

Həkim xanım deyir ki, qolun incidəcək, amma ötüb keçəcək. Həkim əynindəki xalatın belini toqqayla bərk-bərk sıxıb bağlayıb, bədəni səkkiz rəqəminə oxşayır. Uzun –uzadı resept yazır. İstəyirəm deyəm ki, bahalı dərmanlar yazma, firma dərmanları olmasın! Deyəmmirəm... Nəhayət ki, işini bitirir, qələmi yerə qoyur.

- Gələrsən, sarğını dəyişərik. Bir həftə hər gün gəlməlisən,- deyir.

...Polis işçisi uzun –uzadı, heç kimə fikir vermədən-ağ kağızlara nəsə yazır. Lap resept yazan həkim kimi durmadan elə hey yazır.

Polis məntəqəsinə hələ indi fikir verirəm. Balaca otaqdır, otağın heç bir yerində pəncərə yoxdur. Divarlar cəhrayı rəngdədir, qarşı tərəfdəki divarda günəş şüaları rəqs edir. Eynən oğlanın əlindəki bıçağın üzərindəki kimi rəqs edir şüalar... Qəribədir! Axı bura gün düşmür, bəs divardakı günəş şüaları hardandır?

Polis yazılı kağızı qarşıma qoyur:

- Burdan qol çək. Burdan da qol...Burdan...

Qolumun yarası incidir.

- Yaxşı ki, gecikmədin –yoxsa, sürücünü o dünyalıq edəcəkdilər. Yaxşı tərənmişən! Oğlanı xilas etmişən!- hündürboy, enlikürək polis işçisi pəncərənin qarşısında gəzişərək dillənir – qəhrəmanlıq etmişən! Polisin üzündə bir az da istehza qarışıq təbəssüm var.

Amma mən ona fikir vermirəm. Doğrudur, qəhrəmanlıq etmək filan aqlımın ucundan da keçməyib. Amma qəhrəmanlar da əvvəlcədən düşünüb hərəkət etmirlər axı...

Polis məntəqəsinin həyətinə çıxıram. Həyətdəki hündür ağacın başında quşlar o tərəf - bu tərəfə uçuşur. Cik-kilti səsləri aləmi başına götürüb. Əməlli başlı izdihamdır.

Görəsən, bu quşların köçü hansı fəsildə başlanır?..

QIRMIZI

Gülsümün kənddə ən çox çəkdiyini adam Suğra arvadıdır. Ona görə ki, Gülsümün taleyində Suğra arvadın birbaşa rolu var. Suğra arvadın sözlərinə görə, Gülsüm ağıldan yüngül olduğu üçün vaxtında ərə gedə bilməyib. Amma Gülsümün yozumu başqadır. Deyir, yetim qızı alan kim idi? Deyir, istəyənim çox olub, dəstə-dəstə elçilər də gəlib, qardaşım arvadı imkan verməyib.

Amma sonda, pis- yaxşı, bəxti açılıb. Suğra arvadın köməkliyi ilə onu özündən 30 yaş böyük, arvadı ölmüş yaşlı bir kişiyyə ərə veriblər. Gülsümün yaşı özünün dediyinə görə 35, Suğra arvadın dediyinə görə isə 40-dır. Əynində həmişə qırmızı güllü paltar, ayağında dabanları əzilmiş yüngül yay ayaqqabısı olur Gülsümün. Enli paltarının belini nazik toqqa ilə sıxıb bağlayır. Başına bağladığı qırmızı çiçəkli yaylığın altından görünən saçları hiss olunur ki, naşı əllə kəsilib. Çox güman ki, özü kəsib. Arıq olduğundan uşaq kimi görünür. Üzündə həmişə gülüş olur. Nəyə sevindiyi, nəyə güldüyü bilinməz, amma gülüşü əskik olmaz.

Suğra arvada görə, evdə qalıb qardaşı arvadının danlağını götürməkdən, qardaşının uşaqlarına qulluq etməkdənsə, yenə ər evi yaxşıdır. Bu yerdə Gülsüm də Suğra arvadla razılaşıır. Doğrudur, əri evi yaxşı olmağına yaxşıdır, amma iş orasındadır ki, Gülsüm ər evində Suğra arvadın etimadını doğrultmayıb, tam o istədiyini kimi arvad olam-

mayıb. Ər evində elə hoqqa çıxardıb ki, nəyinki Suğra arvadın, heç kənd adamlarının da yatsa yuxusuna girməzdi.

Kənddə balacadan– böyüyə hamı bilir ki, Gülsüm qoca və xəstə ərini, dəbdəbəli geyimi, yaraşığı ilə bu tərəflərdə hamını heyran edən gənc və gözəl Dilbərə qısqanır. Elə qısqanır ki, əgər Gülsümdən soruşsan ki, bu dünyada nifrət etdiyin adam kimdir, heç düşünmədən deyər ki, Dilbərdir. Yaxud soruşsan ki, dünyanın ən axmaq qadını kimdir, yenə də cavab verər ki, Dilbərdir.

Suğra arvad özü də başa düşür ki, Gülsümü idarə etmək elə də asan deyil. Hərçənd ki, Suğra arvad qeybətçil olmaqla yanaşı, həm də kənd arvadlarının idarə edənidir, yerin altını da bilir, üstünü də. Danışanda elə həvəslə, elə maraqla danışır ki, elə bil aşıq toyda dastan danışır. Amma hər nə qədər bacarığı olsa da, Gülsümün hər addımını da izləyəmməz axı... Heç Gülsümün addımını izləmək mümkün də deyil. Onun qəflətən yolda peyda olmasına hamı alışıb. Necə gəldiyi bilinməz, bir də baxarsan ki, gözünün qarşısında, daha doğrusu, kənddə ən məşhur yer olan, adamların səhər-axşam yığışdığı kötüyün yanında bitib. Söhbəti də ən çox kənddəki toylardan olur. Suğra arvadın xəbərdarlığına baxmayaraq kənddə toy olanda Gülsüm bir həftə əvvəldən o toyun havasına uçur. Uşaqlarla birlikdə ən tez gedib toyxanada oturan, toydan ən sonda çıxan da o olur.

Gülsümü görəndə kimi uşaqlar başına toplaşır. Uşaqların yanında dayanan Gülsümə Suğra arvad him-cimlə başa salır ki, gəl, qoşul arvadlara. Gülsüm əlacsız qalıb ayağını sürüyə-sürüyə gəlib arvadların yanında dayanır,

güc-bələyla onların söhbətinə qulaq kəsilir. Suğra arvad-dan çəkinməsə, dünya dağıla arvadlar toplaşan yerə üz çevirməz, elə uşaqların yanında dayanar. Uşaqlar daha maraqlıdırlar. Kəndin arvadları hər şeydən, çox vaxt da ağla gəlməyən hadisələrdən danışırlar. Belə dərinliklər onun üçün deyil. Nəyinə gərəkdir ki? Toy-qonaqlıq deyil ki, bir kənarda dayanıb sevinisin, əylənsin.

Ən pisi də odur ki, arandan-dağdan danışan arvadlar bir də görürsən söhbəti heç nədən gözəl Dilbərin üstünə gətirirlər.

Dilbərin adını eşidən Gülsüm alovlanır, “cini təpəsinə vurur,” əlini- əlinə vurub vaysınır.

-Bizim kişi Dilbərlə gəzir. Gecələr həyətdə görüşürlər-deyir.

Gülsümün sözünə böyüklü –uşaqlı hamı gülüşür.

Kənddə “itoynadan Məsim” kimi tanınan Məsim Gülsümə yaxınlaşır.

- Gülsüm, de görüm, kişini çox qısqanırsan?

- Əlbəttə! Kişiləri qısqanmaq gərəkdir, gərək gözündən kənara qoymayasan, yoxsa, əldən gedər, qaytara bilməzsən. Kişilərə etibar yoxdur!

Gülsüm son cümləni bir qədər şəstlə, həm də hündürdən söyləyir ki, hamı eşitsin... Bir az da dərin görünmək istəyir.

- Doğru deyirsən, kişini gözdən qoyma! Gözdən qoydun sən deyil!

Məsimin sözündən sonra Gülsüm özünü toplayıb bütün gücü ilə beynini işə salmağa çalışır. Amma xeyli

fikirleşəndən sonra anlayır ki, Məsim bu dəfə də onu ələ salır.

– Ələ salırsan?!

Ayağından ayaqqabısının bir tayını çıxarıb Məsimə tolazlayır.

Suğra arvad Gülsüm üçün yana-yana deyir ki, heyf, sümüyü yüngüldür bunun. “General” kimi arvadın yerinə gətirmişəm. Dedim, bu da yetimdir, ortalıqda qalmasın, bir tikə çörəyini yesin. Bu da ki, belə çıxdı...

Gülsüm Suğra arvaddan başqa, ögey qızından da çəkinir. Ögey qız şəhərdə yaşayır və kəndə gələn kimi kötüyün yanına gəlir. Yanında da həmişə ekiz oğlanları olur. Bir-birindən seçmək olmur oğlanlarını. Kürən, gombul uşaqlardır, üzlərindən harınlıq yağır. Kəndə gələn kimi yola çıxırlar. Uşaqlardan biri kötüyün kənarındakı otluqda əyləşir, ipi boşalmış ayaqqabılarını Gülsümə tərəf uzadır ki, gəl ayaqqabılarımı bağla! Gülsüm bildiyi şəkildə uşağa nəvaziş göstərir, əyilərək ayaqqabılarının bağını bağlayır. Ekizlərin o biri tayı da irəli gəlib onun qarşısında dayanır:

-Mənim ayaqqabılarımı da aç, təzədən bağla!

Gülsümün ögey qızı arvadlara deyir ki, Gülsüm atama yaxşı qulluq etmir. Səliqəsi də bir şey deyil, atam öləndən sonra çətin ki, burda qala.

Bu yerdə Suğra arvad özünü saxlayammır, necə də olsa ədalət hissini boğammır, qəti şəkildə etiraz edir:

-Yox, ağıldan yüngül olmağına yüngüldür, amma səliqə-səhmanına, təmizliyinə söz ola bilməz!

Ögey qızın söhbətini eşidən Gülsümün üzü tutulur, cəld vedrələrini götürüb kənara çəkilir, yola düzəlir. Əslində, Gülsümün kədərli olmasını heç kim istəmir, necə olsa, adamların kefini açır...

Evlərimiz yaxın olduğundan əlindəki boş vedrəni yelləyə-yelləyə gedən Gülsümün yanına düşürəm. Sakitcə yeriirik. Hiss edirəm ki, üzü tutulub, danışmağa həvəsi yoxdur. Ona necə təsəlli verəcəyimi, kefini necə açacağımı düşünürəm. Amma birdən-birə Gülsümün üzünə gülüş qonur.

– Sabah kənddə toy var.

Sevinci dalğa-dalğa üzündən axaraq köhnə ayaqqa-bıllarının ucuna qədər yayılır, az qala çiyində uçmağa hazırlaşan qanadları görünür.

– Eşitdim Bakıya gedirsən...

Cavab gözləmədən hündürdən bəyan edir.

– Bu kəndi Allah dağıtsın...

– Kənd dağılsa, hara gedəcəksən, ay Gülsüm?

Dodaqlarını sıxaraq çiyinlərini çəkir. Gözlərini az qala yerlə birləşməkdə olan göyün ortasına dağılmış mavi–boz bu-ludlara dikir, sanki gedəcəyi yeri axtarır, amma heç vaxt gedib çıxma bilməyəcəyini anlayır, astaca köksünü ötürür.

– Bakıdan gələndə mənə qırmızı lak, kəpənəkli sancaq, bir dənə də qırmızı boyunbağı al!

– Qırmızı lakı neynirsən, Gülsüm? Uşaq deyilsən ki?..

– Qırmızı olsun, qırmızını xoşlayıram.

Gülə-gülə söz verirəm ki, mütləq o dediklərini alacağam.

Sevinir, üzünə yenidən xoşbəxt təbəssüm yayılır.

– Gətirib verəndə xəlvət ver, heç kim görməsin – deyə pıçıldayır. Başımlla razılığımı bildirirəm.

– Suğra arvad bilməsin ha!

Bir daha Gülsümə söz verirəm, inanır.

Qapılarının ağzında sağollaşıırıq. Bir anlıq dayanıb nəsə fikirləşir.

-Deyəsən, Bakı çox böyükdür, hə... Amma bu kənd də çox böyükdür, lap şəhərbazar kimidir. Yəqin ki, şəhərdə özünə ər də tapacaqsan...

Əlini-əlinə vurub gülür. Sonra özünü yığışdırır.

– Mən gedim, kişi məni evdə tapmayıb hirslənər. Dediklərimi yadından çıxartma ha, rəngləri qırmızı olsun. Yaxşı yol!

Şəhərdən qayıdarkan əlimdəki şeyləri Gülsümə verməyə tələsirəm. Tam o istədiklərini almışam. Qoy sevin-sin. Kəndə çatan kimi onu axtarıram. Bir az dincəldikdən sonra yola çıxıb Suğra arvaddan xəbər alıram. Suğra arvad qaşlarını çatır:

– Eşitmədin, kişi ölüb?!

– Eşitmişəm. Bəs o nə oldu?

Suğra arvad köksünü ötürür.

– Qonşu kənddə yaşlı bir kişiyyə ərə gedib. Neyləsin, ögey qızı yola vermədi. Kişinin o biri uşaqları da burada qalmağını istəmədilər. Qardaşı arvadı da yiyə durmadı. Bir təhər düzüb-qoşduq, ərə verdik, gedib bir tikə çörəyini yesin. Hiss edirəm ki, gözlərində heç vaxt nəm görünməyən Suğra arvad qəhərlənib.

Kəndin içi ilə burulan tozlu yol birdən-birə kimsəsiz görünür mənə. Hər tərəfdə bir boşluq uzanır sanki. Kədərlənirəm.

Amma kim nə deyir-desin, mənə elə gəlir ki, Gülsüm bu dünyanı qırmızı rəngdə görürdü. Qırmızı...

MÜNDƏRİCAT

POVESTLƏR

Günəş üzlü qadın	4
Bayramın ikinci günü.....	40
Gülsel.....	68

HEKAYƏLƏR

Pulqabı.....	112
Professor.....	125
Qar çiçəyi	138
Uğur böcəyi	150
Yolda.....	158
Sükutun səsi.....	164
Qara	174
Ağrı.....	184
Oyuncaq silah	191
Damalı köynək	201
Daş	207
Sərçə köçü	212
Qırmızı	217

“Elm və təhsil” nəşriyyatının direktoru:

Professor **Nadir MƏMMƏDLİ**

Dizayner: Kamran İbrahimov

Texniki redaktor: Yadigar Mirbağırzadə

Çapa imzalanmış 11.05.2020

Şərti çap vərəqi 14. Sifariş № 109

Kağız formatı 60x84 1/16. Tiraj 300 .

Kitab “Elm və təhsil” nəşriyyat-poliqrafiya
müəssisəsində səhifələnilib, çap olunmuşdur

E-mail: nurlan1959@gmail.com

Tel: 497-16-32; 050-311-41-89

Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev 8 /4